

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

JENERİK / GENERICS

Proje Yöneticisi / Project Director

Doç. Dr. Yusuf SARINAY

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü / General Director of the State Archives

Proje Sorumluları / Project Managers

Doç.Dr. Mustafa BUDAK

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı / Deputy Director General of the State Archives

Dr. Önder BAYIR

Osmanlı Arşivi Daire Başkanı / Director of the Ottoman Archives

İlhan OVALIOĞLU

Araştırma Hizmetleri Şube Müdürü / Director of Research Services

Yayına Hazırlayanlar / Prepared for Publication by

Cevat EKİCİ

Editör / Editor

Belge / Documents

Ali KAYA

Numan YEKELER

Ayhan ÖZYURT

Nurettin GÜLER

Fuat RECEP

Ramazan ÇOLDUR

Hüseyin KILIÇ

Salih KAHRİMAN

Kamil AKBULUT

Sinan ÇULUK

Kevser ŞEKER

Sinan SATAR

Mesut ÖĞMEN

Şefik KANYILMAZ

Murat BİLGİN

Vahdettin ATİK

Dr. Mustafa KÜÇÜK

Yıldırım AĞANOĞLU

Mümin YILDIZTAŞ

Yılmaz KARACA

İngilizce / English Translation

Beyhan HACİÖMEROĞLU

Durmuş KANDIRA

Yapım / Production

Elma Basım

Tasarım / Design

grataNONgrata

Fotoğraf / Photography

Aydın Coşkun

Renk Ayrımı / Color Separation

Elma Prepress

Baskı / Printing

Elma Basım

İÇİNDEKİLER

HOŞGÖRÜ (H)	17
• Fatih Sultan Mehmed'in Bosna ruhbanlarının dinî hayatlarını serbestçe sürdürebilmeleri hakkındaki fermanı	18
• Tuzla (Bosna) şehri halkının kendilerine verilen dinî serbestlikten dolayı teşekkür mektupları	22
• Bosna Hristiyan halkının yeni kiliseler inşasına izin verilmesinden dolayı Sırpça teşekkür mektubu	26
• Bosna'da bulunan bazı manastır müdürlerinin dinî serbestlik verilmesinden dolayı teşekkür mektubu	28
• Bosna'da üç adet manastır müdürünün yeni kiliseler inşasına izin verilmesinden dolayı Sırpça teşekkür mektubu	32
• Bosna'nın Yenipazar şehrinde kilise inşaatının tamamlanması için hazine tarafından yardım yapılması	36
• Yenipazar sancağında bulunan Taşlıca kazasına tabi Princan mevkiinde Hristiyan ahali tarafından inşa olunan kilisenin, noksanlarının tamamlanması için devletçe yapılan yardımdan dolayı ahalinin Sırpça teşekkür mektubu	40
• Semendire'de kanuna aykırı vergi toplanmasının engellenerek haksızlıkların önlenmesi	42
• Semendire'de halka zulmedilmemesi ve kanunsuz vergi toplattırılmaması	46
• Sırbistan'da huzurun bozulmasını engellemek için gereken tedbirlerin alınması	50
• Bergos'daki Rum milletinin ileri gelenlerinin kiliselerinin inşa edilmesi için padişah'tan maddi yardım talebi	54
• İslimye sancağında inşa edilmekte olan kiliseye istenen maddi yardımın yapıldığı	58
• Bulgar Eksarhlığının rûhânî sınırlarının belirlenmesinde ortaya çıkan anlaşmazlıkların padişah fermanıyla halledilmesi	62
• Müstakil bir Bulgar Eksarhlığı kurulması hakkında Sultan Abdülaziz'in fermanı	66
• Eflak voyvodasına Erdel civarındaki gelişmelerin takip edilmesi ve halkın huzurunun korunması hakkında gönderilen hüküm	70
• Boğdan voyvodasına vladika, metropolit ve papazların ibadetlerine karışılmaması hakkında yazılan hüküm	74
• Hristiyanların kutsal ibadet gününde kurulan Yenişehir-i Fener pazarının bir başka gün kurulması	78
• Papa XIII. Leon'un Ragüza Kilisesi'nde yapılan törende Osmanlı padişahından övgü ile bahsettiği	82
• Roma'da yapımı devam eden Maruni okuluna maddi yardım yapılması	86

• Sultan İkinci Abdülhamid'in doğum gününde Rum Ortodoksları ve Musevilerin Viyana'daki mabedlerinde padişaha dua ettikleri	90
• Maddi sıkıntı içinde bulunan Ermeni Katolik Patrikhanesi'ne yardım yapıldığı	94
• Bütün ruhbanların gümrük vergisinden muaf tutulmaları	98
• Sultan III. Selim'in İstanbul'da yaşayan Ermeni ve Rumların evlilikleri sırasında kanunsuz vergi alınmaması hakkındaki fermanı	102
• Sultan Abdülmecid'in saltanatının başından bu yana Rum cemaatine verdiği imtiyazların yürürlükte olduğuna dair fermanına Patrikhane'nin teşekkürü	106
• İstanbul'da Darülaceze'de bulunan Ermeni Kilisesi'nin fotoğrafı	110
• Darülaceze'de Katolikler için kilise inşa edilmesi	112
• Darülaceze'de sinagog açılması	116
• İstanbul'da Darülaceze'de bulunan Ortodoks Kilisesi'nin fotoğrafı	120
• Fatih Sultan Mehmed'in Kudüs ruhbanlarının dinî hayatlarını serbestçe sürdürebilmeleri hakkındaki fermanı	122
• Kudüs'te kutsal mekânlarda temizliğe ve edebe uyulması hakkında hüküm	126
• Kudüs'te Habeşlerin kendileri için kilise yapılmasına izin verilmesinden dolayı memnuniyet duydukları	130
• Süveyde'de masrafları hazineden karşılanmak üzere Dürziler için bir mabed inşa edilmesi	134
• Hristiyanların kutsal ibadet gününde kurulan Adapazarı şehir pazarının başka bir güne alınması	138
• Tanzimat Fermanı	142
• Yük hayvanı olarak kullanılan atlara ve katırlara kapasitelerinin üzerinde yük yüklenmemesi	148
MÜLTECİLER (M)	151
• İspanya'dan Osmanlı Devleti'ne iltica eden Müdeccenlerin Adana ve civarına yerleştirilmeleri	152
• Osmanlı Devleti'ne iltica eden Kursların Sofya'da iskân edilmesi	156
• Avusturya karşısında zor durumda bulunan Macar Kralı Rakofçı'ye, Osmanlı Devleti'nin dostu olduğu sürece yardım edileceği	160
• Macar Kralı Rakofçı France'nin Rodoscuk(Tekirdağ)'da ikametini için gerekli yerlerin boşaltılması	164
• Macar Kralı Rakofçı'nın Tekirdağ'da ikâmetine tahsis edilen evin günümüzdeki görünümü	168

• İsveç Kralı Karlos'un kendisine gösterilen ilgiden dolayı gönderdiği teşekkür mektubu	170
• İstanbul'a gelen Polonya mültecilerinin Selanik ve civarına yerleştirilmeleri	174
• Edirne'deki Avrupa Yahudilerinin 1519 tarihli tahrir kayıtları	178
• Paris Cemiyet-i Umûmiye-i Museviyesi tarafından gönderilen toplu dilekçenin tercümesi	184
• Kırım Yahudilerinden bir grubun Osmanlı Devleti'ne ilticalarının kabulü	188
• Kırım'dan Osmanlı Devleti topraklarına göç eden ahaliye ırk ve din ayırımı yapılmadan azami yardımın yapılması	192
• Kırım'dan Osmanlı Devleti topraklarına göç edenlerin yerleştirilecekleri evlerin planları	196
• Yunanistan Millet Meclisi üyesi Mösyö Hermozi'nin Osmanlı Devleti'ne iltica ettiği	198
• Sırbistan Senatosu üyesi ve bazı ileri gelenlerden Osmanlı Devleti'ne iltica edenlere maaş tahsisi	202
• Rus uyruklu Malakan Kabilesi'nden bazılarının Osmanlı Devleti uyruğuna geçmeleri	206
• Horasan hükümdarı iken İran tarafından Tebriz'e sürülen Mehmed Han'ın Osmanlı Devleti'ne sığınmak için İstanbul'a geleceği	210
• İstanbul'daki İran Elçiliği Müsteşarı Mülküm Han'ın Osmanlı uyruğuna geçmesi dolayısıyla maaş ve rütbe verilmesi	214
• İran şahının kardeşi Melik Mansur'un Osmanlı Devleti'ne ilticası hakkında Hariciye nâzırının yazısı	218
• İran'dan gördükleri zulümden şikâyetle bulunan Selmas ahalisinin Osmanlı Devleti'ne ilticaları	222
• Sivas'tan Rusya'ya göç eden Rum ailelerin tekrar Osmanlı Devleti'ne dönmeleri için yol harçlığı verilmesi	226
• Bulgar zulmü sebebiyle Bulgaristan'daki Göklen köyü halkından üç Rum'un Osmanlı Devleti'ne ilticaları	230
• Tunuslu Urban reislerinden Ali bin Halife ve Hüseyin bin Müs'i adlı komutanlar ile beraberindekilerin Osmanlı Devleti'ne ilticaları	234
• Yaptıklarından pişman olan Ermeni komite reislerinin iltica taleplerini bildiren mektup	238
• Yaptıklarından pişman olan Ermeni komite reislerinin iltica taleplerini bildiren Ermenice mektup	242
• Genç Sancağı'nın Akçasırt köyünden on üç Ermeni eşkiyasının pişmanlıklarından dolayı affedilerek iskan edildikleri	244

• Abdülaziz ibnü'r-Reşid'in küçük oğlu Suûd'un Osmanlı Devleti'ne sığınması	248
• Polonezköylülerin Polonya vatandaşlığından vazgeçerek Osmanlı vatandaşlığını kabul etmeleri	252
• Beykoz'a bağlı Polonezköyü'nde, okul, kilise ve üzerine bir çan kulesinin yapılmasına izin verilmesi	256
BATI DÜNYASI (BD)	259
• Kanunî Sultan Süleyman'ın Fransa kralına gönderdiği; İngiltere-Fransa arasındaki ilişkilerin düzelmesinden duyduğu memnuniyeti ifade eden nâme-i hümayûnu	260
• Kanunî Sultan Süleyman'ın, Fransa Kralı II. Fransuva'ya gönderdiği iki ülke arasındaki dostluğun devamına dair nâme-i hümayûn	264
• Kanunî Sultan Süleyman'ın, Portekiz kralına iki ülke arasındaki dostluğun geliştirilmesine dair gönderdiği nâme-i hümayûn	268
• Sultan Üçüncü Murad Han'ın Venedik dojunu verdiği ahidnâme-i hümayûnun sureti. (kopyası)	272
• Leh Krallığı'na yeni geçen Sitanislavos'un, Osmanlı Devleti ile yapılan barış antlaşmasına bağlı kalacağını taahhüt eden mektubu	282
• Polonya'nın Osmanlı Devleti tarafından tanınması ve konsolosluk protokolünün imzalanması	286
• Osmanlı ve Danimarka devletleri arasında ticaret, dostluk ve eşitlik ilkesine dayanan anlaşma	290
• Belçika ile Osmanlı Devleti arasında yapılacak anlaşmada, temsilci olarak Avusturya Fevkalâde Orta Elçisi Baron Oserlovan'ın görevlendirildiği	296
• Belçika Devleti'nin bağımsızlığının Osmanlı Devleti tarafından tanınması hakkında Fransa'nın talebi	300
• Osmanlı Devleti ile Belçika arasında yapılan dostluk ve ticaret anlaşması	304
• Alman İmparatoru II. Willhelm adına İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda çeşme yapılması	312
• Almanya İmparatoru II. Willhelm'in, Selahaddin Eyyûbi'nin türbesine konulmak üzere yaptırdığı tunç tacın kabul edildiği	316
• Olimpiyat oyunlarına, Osmanlı Devleti'nden isteyen sporcuların gayri resmi olarak katılmalarına izin verilmesi	320
• Amerika'da Başkan Washington adına dikilecek olan anıta konulmak üzere Osmanlı Devleti'nden bir kitabe gönderilmesi	324
• Amerika Devleti'ne hediye olarak deve gönderilmesi	328

• Amerika'da orman yangınlarından zarar görenlere yardım edilmesi	332
• İrlanda fakirlerine yapılan yardımdan dolayı memnuniyet duyulduğu	336
İSLAM ÜLKELERİ (İÜ)	339
• Kâbe-i Muazzama'nın ve su yollarının tamiri için gereken paranın gönderilmesi	340
• İran Şahı Nâdir Bahadır ile Osmanlı Devleti arasında esirler, ticaret, mezhep ve hacılar hususunda yapılan anlaşmanın sureti.(kopyası)	344
• Beyrut ve Cebel-i Lübnan'da muhtaçlara yiyecek yardımı yapılması	352
• Hindistan'da kıtlık çeken halka zahire ve nakdî yardım yapıldığı	356
• Osmanlı Donanması'na ait Ertuğrul firkateyninin Hindistan'ın Bombay Limanı'nı ziyareti sırasında yerli halkın gösterdiği ilgi	360
• Cava hükümdarının Osmanlı Devleti vatandaşlığına geçme talebi	364
• Hint Okyanusu'nda bulunan Sumatra Adası'nda Alâeddin Mansur adlı hükümdarın yönetimindeki Açe Hükümeti ve ahalisinin Osmanlı vatandaşlığına girme talepleri	368
• Güney Afrika'nın Kimberley şehrindeki Müslümanların, İkinci Abdülhamid'in doğum gününü kutladıkları ve şehirlerine bir Osmanlı okulu açılmasını istedikleri	372
• Sultan İkinci Selim'in, Akdeniz'i Kızıldeniz'e bağlamak üzere bir kanal yapılması hakkındaki fermanı	376
• Hicaz Demiryolu Haritası	380

CONTENTS

TOLERANCE (H)	17
• Ferman issued by Sultan Mehmed the Conqueror ensuring the Bosnian priests to practise their religious life in freedom	18
• Letter of gratitude by the inhabitants of Tuzla for giving the religious freedom	22
• Letter of gratitude in Serbian written by the Christian people of Bosnia concerning the permission to build new churches	26
• Letter of gratitude by some administrators of monasteries in Bosnia for giving the religious freedom	28
• Letter of gratitude in Serbian written by the administrators of three monasteries concerning the permission to build new churches	32
• Assistance by the Ottoman Treasury to complete the construction of a church in Yenibazar, Bosnia	36
• Letter of gratitude in Serbian written by the Christian inhabitants of Princan, a district in the kaza of Tashlica, Yenibazar, concerning the assistance by the Ottoman Treasury to complete the construction of the church built by themselves	40
• Prevention of collecting excessive taxes illegally from the inhabitants in Semendire ...	42
• Prevention of oppressions and collecting excessive taxes illegally from the inhabitants in Semendire	46
• Taking necessary precautions to prevent the disorder of security in Serbia	50
• Demand of the nobles of Greek nation in Bergos for allowance to repair their church	54
• Assistance demanded for completing the construction of the church in the sandjak of Islimye	58
• Solving the problems connected to the determination of clerical limits of the Bulgarian Exarchate, through the ferman of the Sultan	62
• Ferman issued by Sultan Abdulaziz, concerning the establishment of an independent Bulgarian Exarchate	66
• Decree sent to the Vaivode of Walachia to investigate the events around Transylvania and to ensure the security of people	70
• Decree sent to the Vaivode of Moldavia concerning non interference with the worship of vladikas, metropolitans and priests	74
• Change of the day, Sunday, on which the open market of Yenishehr-i Fenar has been set up because it coincides with the day of Christian feast	78
• Speech of Pope Leon the 13th in the ceremony of his anniversary of beginning of papacy in the Church of Ragüza in which He praises the Ottoman Sultan	82
• Assistance to the Maruni School to be built in Rome	86
• Praying of Greek Orthodoxes and Jews in their places of worship in Vienna on the birthday of Abdülhamid II	90

• Assistance to Armenian Catholic Patriarchate suffering from lack of money	94
• Exemption of all priests from customs taxes	98
• Ferman issued by Sultan Selim III concerning non collection of the excessive official marriage taxes from the Greeks and Armenians living in Istanbul ...	102
• Gratitude of the Greek Patriarchate for the ferman of Sultan Abdülmecid giving the privileges since beginning of His reign	106
• Photograph of Armenian Church in Darülaceze, Istanbul	110
• Building a church for Catholics in Darülaceze	112
• Open of Synagogue in Darülaceze	116
• Photograph of Orthodox Church in Darülaceze, Istanbul	120
• Ferman issued by Sultan Mehmed the Conqueror concerning the demand of the priests of Jerusalem to practise their religious life in freedom	122
• Decree for taking care of cleanliness and forbidding improper actions in holy places in Jerusalem	126
• Gratitude of the Abyssinians concerning the permission to build a church in Jerusalem	130
• Building a place of worship for Druses in Süveyde on the condition that all expenses are covered by the Ottoman Treasury	134
• Change of the day of the open market of Adabazari coinciding with the day of Christian feast	138
• Ferman of Tanzimat	142
• Not to load the horses and the mules used as pack animals in an excessive way	148
IMMIGRANTS (M)	151
• Settlement of the tribe of Müdeccen, migrating from Spain, in Adana and its surroundings	152
• Settlement of the Kurs migrating from Temeshvar and Belgrade in Sophia	156
• Support by the Ottoman State for the Hungarian King Rakozcy suffering from Austrian oppression on the condition that he remains an ally of the Ottomans	160
• Emptying necessary places for the residence of the Hungarian King Rakozcy Ferenc in Rodoscuk(Tekirdag)	164
• Today view of the house allocated for the residence of the Hungarian King Rakozcy in Tekirdag	168
• Letter of gratitude sent by Carlos, the King of Sweden, concerning the consideration and interest shown to himself	170

• Settlement of the Polish refugees coming to Istanbul in Selanik and its surroundings	174
• List of the Jews who were expelled from Spain and Portugal and were settled in Edirne according to the Registerbook (Tahrir) dated 1519	178
• Translation of the petition sent by Paris Cemiyet-i Umumiyye-i Musaviyye (the General Jewish Association of Paris)	184
• Acceptance of taking refuge of the group consisting of the Crimean Jews in the Ottoman State	188
• Assistance to the people coming from the Crimea to the Ottoman territories without discrimination of race and religion	192
• Plans of the houses in which the refugees coming from the Crimea to the Ottoman territories will be located	196
• Demand of Mr. Hermozi, the member of the Greek National Assembly, for taking refuge in the Ottoman State	198
• Grant of salaries to the members of Serbian Senate and the nobles of Serbia taking refuge in the Ottoman State	202
• Demand of those from the Malakan tribe of the Russian citizenship, for taking refuge in the Ottoman State	206
• Demand of Mehmed Khan, the Sultan of Horasan, exiled by Persia to Tebriz for taking refuge in the Ottoman State	210
• Grant of salary and rank to Mülküm Khan, the advisor of the Persian Embassy in Istanbul, who demanded to take refuge in the Ottoman State	214
• Writing of Exterior Affairs concerning the demand of Melik Mansour, the brother of Persian Shah, for taking refuge in the Ottoman State	218
• Demand of the inhabitants of Selmas who suffer from oppression in Persia for taking refuge in the Ottoman State	222
• Grant of money to the the Greek families who had migrated from Sivas to Russia and are now returning back to the Ottoman State	226
• Demand of the 3 Greek people from the village of Göklen, Bulgaria, who suffer from Bulgarian oppression for taking refuge in the Ottoman State	230
• Demand of Ali bin Halife and Hüseyin bin Musi, the Tunisian commanders, and their men for taking refuge in the Ottoman State	234
• Letter of repentance written by the heads of the Armenian committee	238
• Letter in Armenian written by the repentant heads of the Armenian committee asking for taking refuge in the Ottoman State	242
• Settlement of the 13 repentant Armenian rebels in the village of Akçasirt, the sandjak of Genç, who are forgiven by the Sultan	244

• Demand of Suud, the little son of Ibnü'r-Reshid, for taking refuge in the Ottoman State	248
• Acceptance of the inhabitants of Polonez Köy to the Ottoman citizenship giving up the Polish citizenship	252
• Giving the permission to build a school, a church, and a bell tower in Polonez Köy, Beykoz, Istanbul	256
WESTERN WORLD (BD)	259
• Name-i hümayun sent by Sultan Süleyman the Magnificent to French King François in which He expresses His pleasure to hear the improvement of the relations between France and England	260
• Name-i hümayun sent by Sultan Süleyman the Magnificent to François II, the French King, concerning the continuation of friendship between the two states	264
• Name-i hümayun sent by Sultan Süleyman the Magnificent to the King of Portugal concerning the development of friendship between the two states	268
• Copy of the ahd-name given by Sultan Murad Khan III to the Doge of Venice	272
• Letter of promise sent by Stanislavos, the Polish King, ascending to the throne to the Polish kingdom newly in which He promises to remain loyal to the treaty of peace signed between the Ottoman State and Poland	282
• Acceptance of the independence of Poland by the Ottoman State and the sign of the protocol of consulate between the two sides	286
• Treaty of commerce based on friendship and equality signed between the Ottoman State and Denmark	290
• Appointment of Baron Oserlovan, the extraordinary mediator envoy of Austria, as a representative in the treaty to be signed between Belgium and the Ottoman State	296
• Demand of France for the Ottoman State to accept the independence of Belgium	300
• Treaty of friendship and commerce signed between the Ottoman State and Belgium	304
• Construction of a fountain on behalf of Willhelm II, the German Emperor, in the square of Sultanahmed, Istanbul	312
• Acceptance of the bronze crown sent by Willhelm II, the German Emperor, to be put in the tomb of Selahaddin Eyyubi	316
• Permission given unofficially to the sportsmen from the Ottoman State to participate in the Olympics	320
• Sending an inscription by the Ottoman State to be put in the monument to be erected on behalf of the President Washington in the United States of America	324
• Sending camels to the United States of America as presents	328

• Assistance to the victims of forest fires in the United States of America	332
• Letter of gratitude for assisting to the poor people in Ireland	336
ISLAMIC COUNTRIES (iÜ)	339
• Sending the allowance needed to repair Kaaba and its water conduits	340
• Copy of the treaty signed between the Ottoman State and Nadir Bahadır, the Shah of Persia, concerning captives, trade, sect, and pilgrims	344
• Supply of food for needy people in Beirut and Jebel-i Lübnan (Mount Lebanon)	352
• Supply of provisions and money for starving people in India	356
• Vivid interest shown by the people to the Ertoghrl frigate of the Ottoman fleet during the visit of Bombay in India	360
• Demand of the King of Jawa for the Ottoman citizenship	364
• Demand of the Government of Achin (on the island of Sumatra in the Indian Ocean), which is ruled by Alaeddin Mansour, and its inhabitants for Ottoman citizenship	368
• Demand of the Muslim community in Kimberley in South Africa who celebrate the birthday of Abdülhamid II for building an Ottoman School in their city	372
• Ferman issued by Sultan Selim II ordering to dig a canal connecting the Mediterranean with the Red Sea	376
• Map of the railroad of Hejaz	380

KISALTMALAR / ABBREVIATIONS

H	Hoşgörü / Tolerance
M	Mülteciler / Refugees
BD	Batı Dünyası / Western World
İÜ	İslam Ülkeleri / Islamic Countries

Hicri Aylar

M	Muharrem
S	Safer
Ra	Rebîü'l-evvel
R	Rebîü'l-âhir
Ca	Cemâziyel-evvel
C	Cemâziyel-âhir
B	Receb
Ş	Şa'ban
N	Ramazan
L	Şevvâl
Za	Zilka'de
Z	Zilhicce

BOA.	Başbakanlık Osmanlı Arşivi / Prime Ministry Ottoman Archives
-------------	--

SUNUŞ

Barış ve güvenlik içinde yaşamak insanlık tarihinin ulaşılması en zor hedefleri arasında yer almıştır. Onlarca yıl süren savaşlar tüm insanlığı derinden etkilemiş, hatta bazı medeniyetleri ortadan kaldırmıştır. İnsanlığa ve medeniyetlere yönelik bu büyük tehlike karşısında daima yeni çözümler aranmış, her kültür kendi birikimleri çerçevesinde insanlık adına çözüm önerileri getirmiştir. Bu öneriler kimi zaman başarılı sonuçlar getirmiş kimi zaman da insanlık için yeni trajedilere sebep olmuştur.

Bütün bu yaşanan tecrübeler sonucunda hoşgörü ve adalet kavramları vazgeçilmez hedefler olarak karşımıza çıkmıştır. Bu hedeflere en fazla yaklaşan yönetimler yaklaştıkları ölçüde uzun soluklu ve kalıcı olmuşlardır.

O halde yapılması gereken iş, insanlığın tarihî birikiminden ayırım gözetmeden daha katılımcı bir anlayışla yararlanmak suretiyle farklı din, millet, mezhep ve kültürleri mensup insanların bir arada yaşayabilecekleri, adaleti esas alan siyasî ve kültürel formları bulmaktır. Bu konuda, Türkiye'nin zengin tarihî tecrübesiyle, insanlığın bu arayışına önemli katkılar yapabileceğini düşünüyorum.

Bilindiği gibi, Osmanlı Devleti, yaklaşık altı yüzyıllık bir dönem içinde, Orta Avrupa'dan Arabistan dahil Afrika'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya hükmetmiştir. Bu o kadar kolay olmamıştır. Söz konusu zorluk, sadece coğrafyanın genişliği değildir; üzerinde yaşayan birçok farklı din, millet, mezhep ve kültüre sahip insanları yönetebilmektir. Osmanlı Devleti, böylesine farklı ve renkli bir insan topluluğunu, adil bir yönetim anlayışıyla barış içinde bir arada yönetme becerisini göstermiştir. Hâl böyle olunca, çok farklı özelliklere sahip insanlar, kendi din, dil ve kültürlerini serbestçe yaşayabilmişlerdir. Bunun adı, günümüz diliyle; "Birlikte Yaşamak"tır. Birlikte yaşamak demek, çok kültürlülük içerisinde insanların birbirlerine hoşgörü gösterebilmesidir. Bugünün dünyasının temel sorunu budur ve Osmanlı Devleti bu konuda zengin bir tecrübeye sahiptir.

Elinizdeki kitap, bu tecrübeyi Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda bulunan belgeler ışığında ortaya koymaktadır. Söz konusu belgelerin bir kısmı, Osmanlı Devleti'nin kendisine sığınan Avrupalı mültecilere yönelik himayeci tavrı ile yönettiği çeşitli insan topluluklarına karşı "hoşgörülü" yaklaşımını sergilerken diğer bir kısmı da Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletler ile İslâm devlet ve toplulukları arasındaki dostluk ilişkilerini göstermektedir.

Bu kitabın adaletli ve katılımcı bir dünya düzeninin sağlanmasında, "Osmanlı tecrübesi"nden yararlanılmasına vesile olmasını diler, eserin hazırlanmasında emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

PROLOGUE

Living in peace and security has always been an arduous object throughout human history. The prolonged wars affected all the nations and destroyed some civilizations utterly. New solutions have been sought to deal with this great danger, and each culture has made a different suggestion in accordance with its own heritage. Some of them led to successful conclusions, and some brought about new tragedies of mankind.

As a consequence of all these experiences, we face with tolerance and justice as essential goals. Administrations that reached these aims, had been long-lasting.

What should be done, then, is to find political and cultural forms based on justice which might make people of different religions, sects, races, and cultures live together in a more participative way without discrimination of the historical inheritance of humanity. In my opinion, Turkey, through its rich past experience, might make a great contribution to this exploration of humanity.

The Ottoman Empire, as it is known, ruled over a broad geography including Central Europe, Africa, and Arabia. In fact, it was not that easy. The only difficulty was not the geographical width. It was also a very hard task to control peoples composed of many different religions, sects, races, and cultures, living in its dominions. The Ottoman Empire was capable of ruling justly this different and colorful community. Therefore, people having many different qualities, freely carried on their own religions, languages, and cultures. We may call this, in today's terms, "living together". It means the mutual toleration ability of people in a multicultural social structure. It is one of the main problems of the world today, and the Ottoman Empire had a wide experience on it.

This book sheds light on this experience through the documents contained in the Directorate of Ottoman Archives of the Prime Ministry General Directorate of State Archives. Some of the documents reflect that the Ottoman Empire gave protection to European immigrants who took refuge in the Ottoman Empire and that it has a tolerant attitude to the communities under its control; and the other documents indicate the friendly relations between the Ottoman Empire, and European and Islamic states.

It is my hope that this work shall be a means to benefit from the "Ottoman experience" for the establishment of a just and participative world order; and I would like to express my appreciation and thank all the staff who made contributions in preparation of this work.

Assoc. Prof. Yusuf SARINAY
General Director of the Turkish State Archives

Fatih Sultan Mehmed Han, 4 Nisan 1478, BOA. Düvel-i Ecnebiye Defteri 14/2_1

H 1

Fatih Sultan Mehmed'in, Bosna ruhbanlarının dini hayatlarını serbestçe sürdürebilmeleri hakkındaki fermanı.

Ferman issued by Sultan Mehmed the Conqueror ensuring the Bosnian priests to practise their religious life in freedom.

Bosna ruhbânlarına Sultân Mehmed Hân merhûm[un] verdiği ahidnâmenin sûretidir.

Nişân-ı hümayûn oldur ki,

Ben ki Sultân Mehmed Hân'ım, cümle havâss u avâma ma'lûm ola ki,

İşbu dârendegân-ı fermân-ı hümayûn Bosna râhiblerine mezîd-i inâyetim zuhûra gelüp buyurdum ki;

Mezbûrlara ve kilisalarına kimesne mâni' u müzâhım olmayup ihtiyâtsiz memleketimde duranlara ve kaçup gidenlere emn ü emân ola ki gelüp bizim hâssa memleketimize havfsız sâkin olup kilisalarında mütemekkin olalar ve yüce hazretimden ve vezîrlerimden ve re'âyâlarımından ve memleketim halkından kimesne mezbûrlara dahl ü ta'arruz etmeyüp incitmeyeler. Kendülerine ve cânlarına ve mâllarına ve kilisalarına ve dahı yabandan hâssa memleketimize âdem getürirler ise yemîn-i mugallaza ederim ki, yeri ve göğü yaradan Perverdigâr hakkı içün ve ulu Peygamberimiz Muhammed Mustafa sallallâhu Te'âlâ aleyhi ve sellem hakkı içün ve yedi Mushaf hakkı içün ve yüz yirmi dört bin peygamberler hakkı içün ve kuşandığım kılıç içün bu yazılanlara bir ferd muhâlefet eylemeye, mâdâm ki benim hıdmetime ve emrime mutî' olalar.

Tahrîren fî 28 şehr-i Mayıs / gurre-i Muharremü'l-Harâm sene 883

Be-yurd-ı Kal'a-i Drac

[4 Nisan 1478], **BOA. Düvel-i Ecnebiye Defteri 14/2_1**

Bosna ruhbanlarına Sultan Mehmed Han'ın verdiği ahidnâmenin suretidir.

Ben ki Sultan Mehmed Hanım:

İhsan edip Bosna rahiplerine buyurdum ki;

Kiliselerinizde korkusuzca ibadet ve memleketimizde korkusuzca ikamet edin. Ne vezirlerimden ne de halkımdan kimse bunları incitmesin ve rencide etmesin. Allah'a, Peygambere, Kur'âna ve kuşandığım kılıca yemin olsun ki canları, malları ve kiliseleri bana itaat ettikleri sürece güvencem altındadır.

The copy of the ahd-nâme given by Sultan Mehmed Khan to the Bosnian priests.

With my beneficence, I, Sultan Mehmed Khan, order the Bosnian priests to pray in your churches and to live in our country without fear. No person, either from my viziers or my citizens, shall ever hurt you. I solemnly swear on God, the Prophet, the Koran, and the sword I am girding that their lives and goods are under my guarantee as long as they obey me.

Sultan Abdülmecid Han, 16 Nisan 1853, BOA. İ. Hâriciye 4860_2

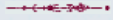

H 2

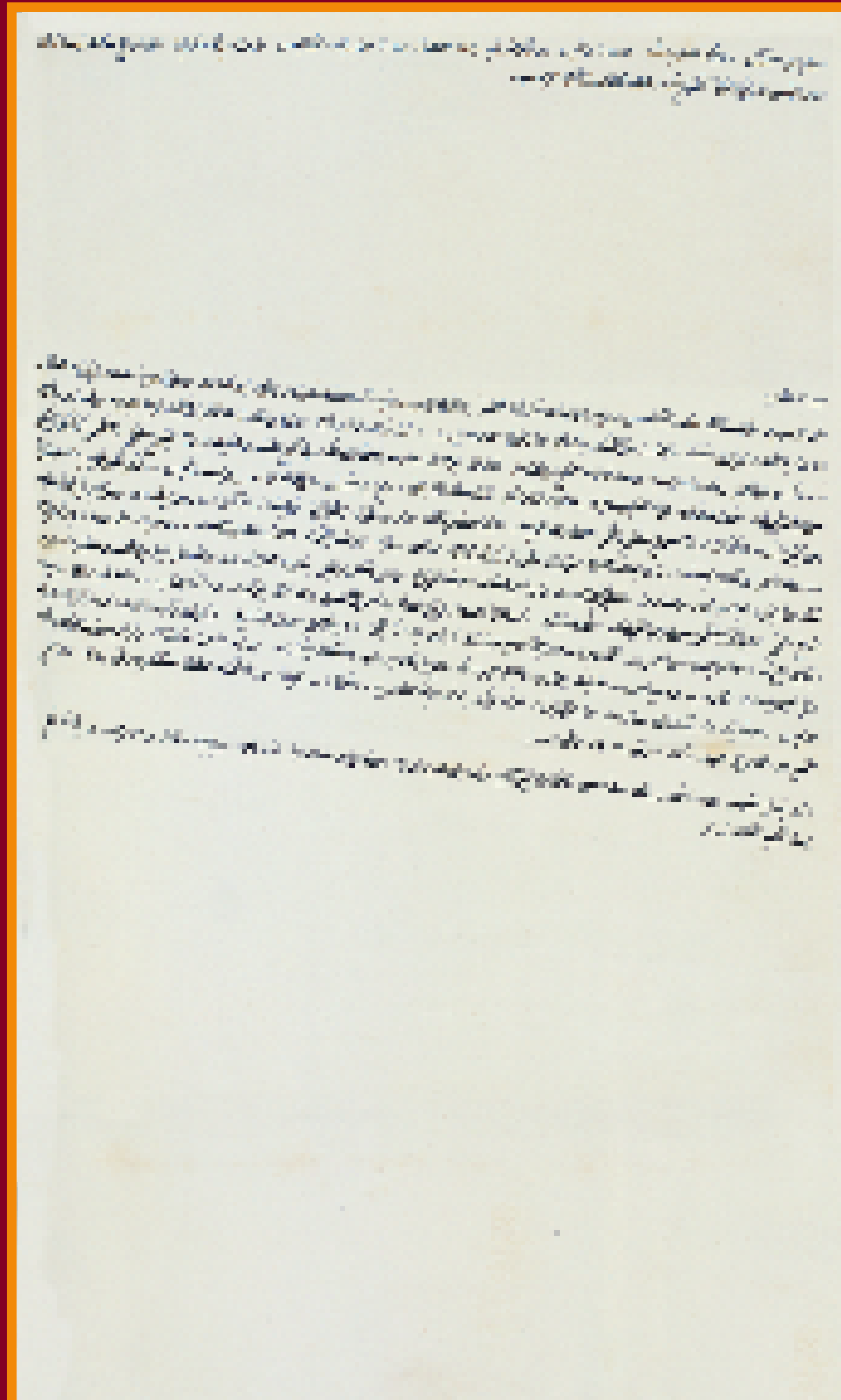

Tuzla (Bosna) şehri
halkının kendilerine
verilen dini
serbestlikten dolayı
teşekkür
mektupları.

Letter of gratitude
by the inhabitants
of Tuzla for giving
the religious
freedom.

Rûmili Müfettişi devletlü Kâmil Paşa ve Bosna Vâlisi devletlü Hurşîd Paşa hazerâtına, Bosna Hıristiyan ahâlisi tarafından bin sekiz yüz elli üç senesi Nisan'ının on altısı târihiyle müverrahan takdîm kılınan arz-ı mahzar sûretinin tercemesidir.

Ba'de'l-elkâb

Tuzla şehriyle nevâhîsinin sekene ve ahâlisi olan ashâb-ı imzâ-kemterleri cümleten ve her hâl ve vesâ'ilde zât-ı hazreti mülûkânenin teba'a-i sâdika ve taraf-ı âlî-i âsafânelerinizden sâdır olan bil-cümle evâmirin infâz ve icrâsına hâhiş-ker bendeleri olduğumuzu i'lân ederiz. İşte zât-ı devletlerinin idâre ve nezâret-i âkılâne ve hakîmâneleriyle çok vaktten berü pek arzûkeş bulunduğumuz refâh ve âsâyiş ve sa'âdet-i hâlden mütemetti' olmakdayız. Kaldı ki bu hâl-i sa'âdet-iştimalden dolayı mecma'-ı lutf u inâyet olan metbû'-ı mufahham ve a'zamımız şevketlü, kerâmetlü Sultân Abdülmecîd Hân efendimiz hazretlerine fevka'l-gâye ve min-gayri haddin müteşekkir olduğumuz misillü zât-ı âsafâneleri yani Rûmili Müfettişi devletlü Kâmil Paşa ve Bosna Vâlisi devletlü Hurşîd Paşa hazerâtı dahı kesîru's-şân ve şevket olan metbû'-ı mu'azzam ve efhamımız Sultân Abdülmecîd Hân efendimiz hazretlerinin evâmîr ve dil-hâh-ı şâhânelerine tevfikân ve imtisâlen İzvornik piskoposu ve metropolidi vâsıtasıyla dîn ü âdâtımız ve kemâl-i serbestiyyet üzere bazı mahallerde yani gerek Tuzla şehrinde ve gerek nevâhî vü kurâsında te'abbüd etmemize ruhsat i'tâ ve ihsân buyurduklarından dolayı derece-i nihâyede müteşekkir olduğumuzdan başka kibâr ve sığarımız bir ta'zîm-i mahsûs ile zât-ı sâmi-i sıfât-ı âsafânelerinize ile'l-ebed müteşekkir olmalıyız. Binâberîn cümleten evlâd ü ensâlimiz ile pür-merhamet ve şefkat olan metbû'-ı efham ve veliyy-i ni'met-i a'zamımız Sultân Abdülmecîd Hân efendimiz hazretleriyle zât-ı âlî-i âsafânelerinizin temâdî-i ömr ü âfiyetleri da'avâtını bugün ve dâimâ Cenâb-ı Rabb'ül-âlemînden ricâ ve niyâz etmek içün ittifâk eylemiş olduğumuzdan hemân Cenâb-ı Hak celle ve alâ hazretleri gerek pâdişâhımız ve velî-ni'metimiz efendimiz hazretlerine ve gerek zât-ı vâlâ-yı âsafânelerinize kudret-i ezeliyye-i sübhâniyyesinden bir ömr-i medîd ve sa'îd ihsân u inâyet buyurması du'â-yı hayriyyesini ref-i bârgâh-ı Cenâb-ı Rabb-i müte'âl etmişizdir. Bundan mâ'adâ nizâmât ve evâmîr-i hazreti mülûkânenin mücrîsi ve hakkâniyyet ve istikâmetin hâmîsi oldukları cihetle bu âna değin bu kullarını mazhar buyurdıkları âsâyiş ve refâhdan lutfen müstakbelde dahi ber-vech-i devâm mütemetti' buyurul-maklığımızı ubeydâne zât-ı devletlerinden niyâz ve temennî ederiz.

İzvornik Piskoposu Aga San Felos'un imzâsı dâhil olduğu hâlde kırk iki aded olan imzâların sâhibleri İzvornik ve Briçka ve Kalo ve Mudçuk ve Blona nâm beş kasaba ahâlilerindirler.

16 Nisan 1853, **BOA. İ. Hâriciye 4860_2**

Tuzla şehri ve bütün havalisi ile ilgili emirlerinizi uygulayan kullarınız olduğumuzu beyan ederiz. Burada uygulanan politikalar neticesinde uzun zamandır beklediğimiz refah ve huzurun artmasına sebep olan Sultan Abdülmecid Han efendimize sonsuz müteşekkir olduğumuzu bildiririz. Rûmili Müfettişi Kâmil Paşa ve Bosna Valisi Hurşid Paşalar da Padişahımızın emirlerine uygun olarak İzvornik metropolidi ve piskoposu aracılığıyla inanç ve adetlerimiz üzerine tam bir serbestlik vermişlerdir. Padişahımıza Allah'ın uzun ömürler ihsan eylemesi için her zaman dua etmekteyiz. Bu uygulamaların ileriki zamanlarda da devam etmesini Sultan'ımızdan niyaz ve temenni ederiz. İzvornik Piskoposu Agasenfelos, İzvornik, Brička, Kalesiya, Modriča ve Byelina isimli kasaba ahalileri.

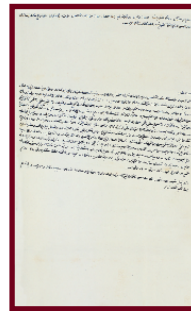
We declare that we are your servants who obey your orders concerning the city of Tuzla and all its surroundings.

We also want to express our gratitude to Sultan Abdülmecid Khan who through the policies carried out here increased our level of ease and prosperity, for which we have been waiting for a long time.

According to the orders of our Sultan, Kamil Pasha, the Inspector of Rumelia, and Hurshid Pasha, the Governor of Bosnia, also gave us permission to practise our religious life and traditions in full freedom as communicated to us by the Metropolitan of Izvornik.

We always pray to God to grant our Sultan a long life. We hope that our Sultan continue these policies in the future.

Agasenfelos the Bishop of İzvornik, the inhabitants of İzvornik, Brička, Kalesia, Modriča and Byelina.

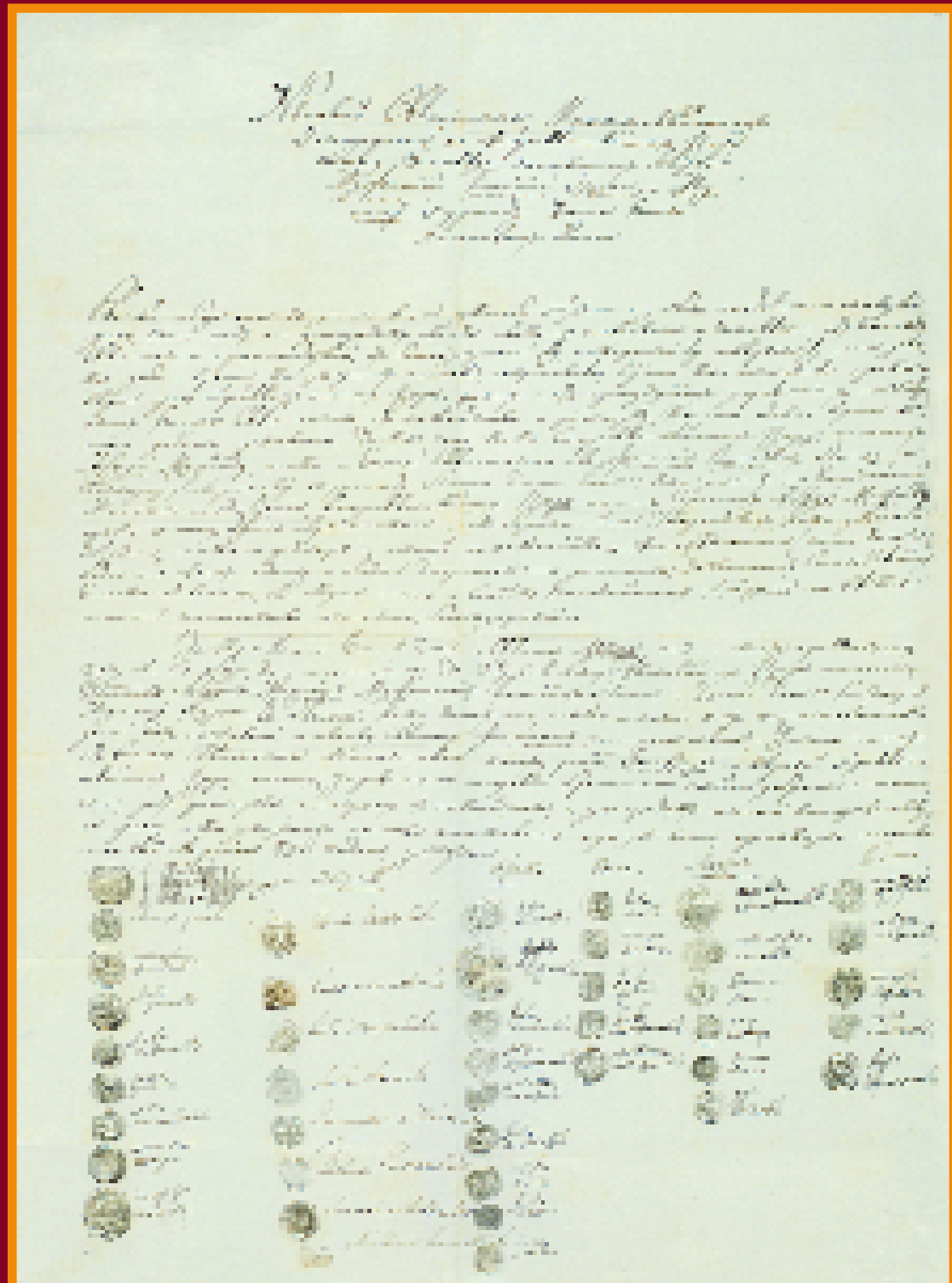
Sultan Abdülmecid Han, 16 Nisan 1853, BOA. İ. Hâriciye 4860_5

Bosna Hristiyan
halkının yeni
kiliseler inşasına
izin verilmesinden
dolayı Sırpça
teşekkür mektubu.

Letter of gratitude
in Serbian written
by the Christian
people of Bosnia
concerning the
permission to build
new churches.

Sultan Abdülmecid Han, 20 Mayıs 1853, BOA. İ. Hâriciye 4860_1

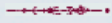

H 4

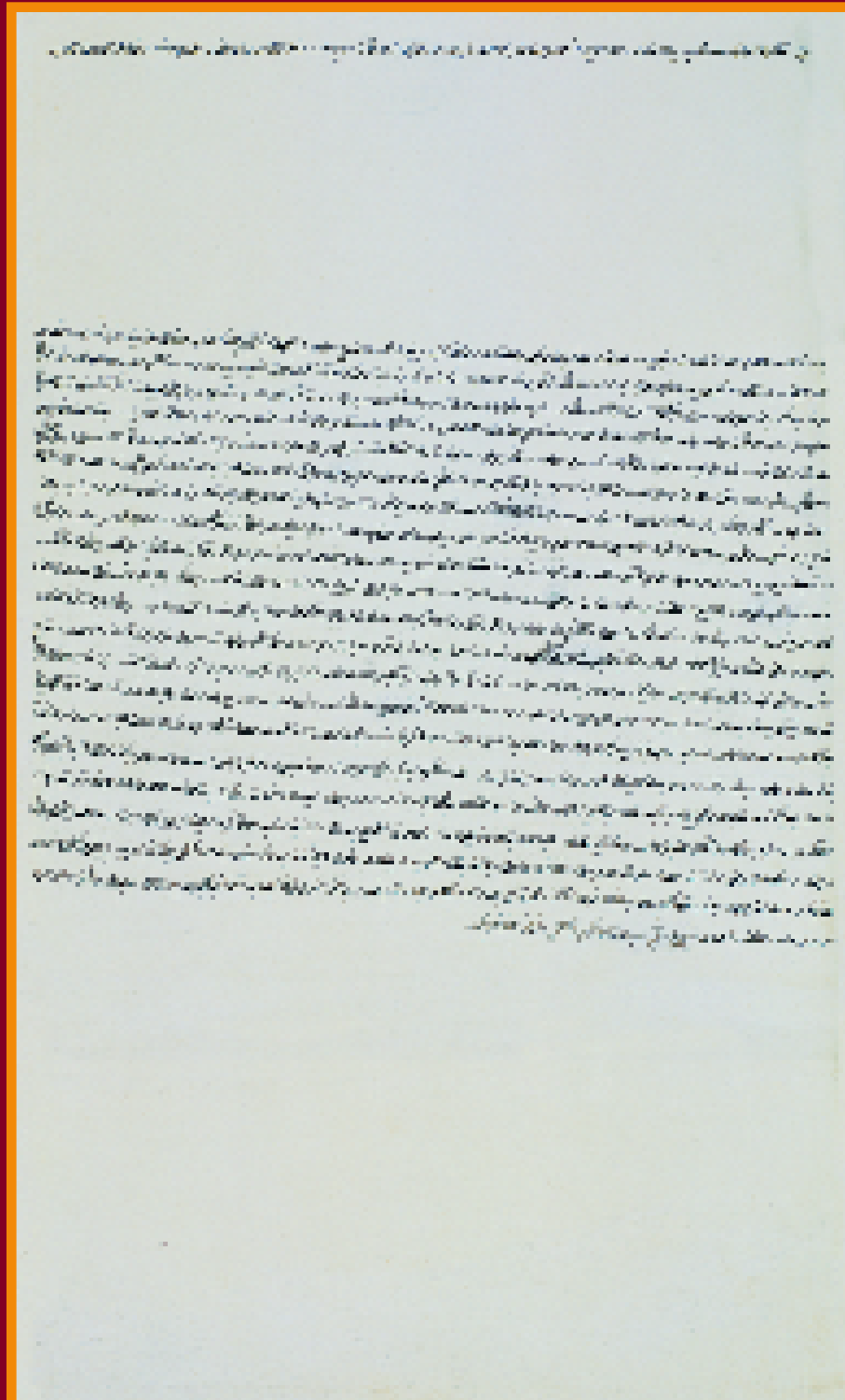

Bosna'da bulunan
bazı manastır
müdürlerinin dini
serbestlik
verilmesinden
dolayı teşekkür
mektubu.

Letter of gratitude
by some
administrators of
monasteries in
Bosnia for giving
the religious
freedom.

Atebe-i felek-mertebe-i Hazreti mülûkâneye bin sekiz yüz elli üç senesi Mayıs'ının yirmisi târihiyle müverrahan Bosna'da kâin üç aded manastırların müdürleri tarafından takdim olunan bir kıt'a arzuhâlin tercemesidir.

Pâdişâhân-ı ızâm hazerâtı hükümet-i dünyeviyyede Hak Te'âlâ hazretlerinin vekil ve halifeleri olduğu kütüb-i dîniyyede muharrer ve mûnderic olup fi'l-hakîka müşârun-ileyhim hazerâtı Cenâb-ı Hakk'ın mâ-yetiyle efrâd-ı nâsdan bi't-tefrik taht-ı saltanat ve pâdişâhî ile taltif buyuruldukları cihetle zîr-i idâre-i mülûkânelerinde bulunan ahâlinin istirahat ve menâfi'-i dünyeviyelerine dikkat ve i'tinâ ve ashâb-ı töhmeti te'dib ve terbiye ile edyân ve mezâhibi himâye ve tesâhub husûsunda bezl-i mesâ'i-i evfâ eylediklerine mebnî ahâlinin ihtirâm ve ta'zîmâtına müstehikk oldukları derkârdır. Binâberin bu kulları Bosna'da kâ'in üç aded manastırların müdürleri ve Bosna Katolikleri'nin ruesâ-yı rûhânisi bulunduğumuz hasebiyle zât-ı şevket-simât-ı hazreti şehinşâhîlerinin müsellemler-i âlem olan harekât-ı mehâbet-âyât-ı mülûkâneleri eslâf-ı ızâm tâbe serâhum hazerâtının istihsâl buyurmuş oldukları şân u şükûh-i cengâverî ve fûtûhâta tefevvuk eylemiş olduğunu i'lân ederiz. Çünkü ecdâd-ı ızâm-ı mülûkânelerinin kuvveden fi'le ihrâc ile bırakmış oldukları âsâr derece-i matlûbede muntazam olmayup hâlbuki zât-ı adâlet-simât-ı hazreti şehinşâhîlerinin müsellemler olan vüfur-ı dirâyet ve fetânet-i amîka-i mülûkâneleri memâlik-i mahrûse-i şâhânelerine istihsâm ve kâffe-i ahâlîyi taht-ı itâ'ate idhâl ile Devlet-i Aliyyelerine ile'l-ebed bâki kalacak sûrette tanzîm-i ahvâl-i memâlik ve enâm buyurmuş ve bu cihetle gerek Devlet-i Aliyye-i ebedü'd-devâmları ve gerek bilcümle teba'a-i saltanat-ı seniyyeleri zât-ı ma'delet-simât-ı cenâb-ı şâhâneleri gibi bir pâdişâh-ı celîlû's-şânın taht-ı hükümet-i seniyyesinde bulundukları cihetle bahtiyâr ve mes'ûdü'l-hâl olup çünkü zât-ı âlî-i hazreti şehinşâhîleri bilcümle teba'anın dünyevî ve uhrevî felâhını mûcib esbâbı mesâ'i-i mütevalîye ile tahkik ve taharrî buyurmakda oldukları misillü benî-Âdem'in akdem-i vâcibât-ı zimmeti Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak hazretlerine ibâdet etmek olduğu lâyh-ı efkâr-ı şehinşâhîleri olarak memâlik-i mahrûseyi müte'addid cevâmî ve kilise inşâsıyla tezyin buyurmuş oldukları cihetle akvâm-ı muhtelif mezheb ve âdetleri üzre bilâ-istisnâ icrâ-yı âyîn ederek du'â-yı mefrûzu'l-edâ-yı devâm-ı eyyâm-ı ömr ü şevket-i mülûkânelerine muvâzabet etmekde bulunmuşlardır. Bosna'da sâkin Katolik re'âyâsı için dokuz aded kilise inşâsına ruhsatı hâvî olan dokuz aded fermân-ı âlîlerin şehir-i Mayıs'ın ibtidâsında bu tarafa şeref-vürûd eylediği re'âyâ-yı merkûmenin ma'lûmu oldukda kemâl-i memnûniyetlerinden eşk-rîzân olarak zât-ı merâhim-simât-ı hazreti şâhânelerinin temâdi-i eyyâm-ı ömr ü ikbâl ve tevâfur-i şân u iclâl-i mülûkâneleri da'avât-ı hâlisasını isâl-i bârgâh-ı Cenâb-ı Rabbü'l-Müte'âl eylemişlerdir ve bu kulları yani bilcümle Katolik ruhbanları dahî cennet-mekân Fatih Sultân Mehmed Hân hazretlerinin Bosna'da kâ'in Katolik kilise ve manastırlarına ihsân buyurmuş oldukları imtiyâzâta dâir olan hatt-ı hümayûnları şehir-i Mayıs'ın yirmi beşi târihinde şeref-sudûr ve sünûh etmiş olduğunu kütüb-i tevârihde müşâhede etmiş olduğumuzdan cümlemiz pek ziyâde olarak zât-ı şevket-simât-ı hazreti şehinşâhîlerinin hâkân-ı müşârun-ileyhin sânisî olduklarını ikrâr ve tasdik eylemişizdir. Zîrâ müşârun-ileyh hazretleri taraflarından Katolik âyîninde bulunan bendelerine ihsân buyurulup mu'ahharan her nasıl ise mahv olmuş olan imtiyâzâtın taraf-ı eşref-i hazreti mülûkânelerinden bu kere i'âdesine irâde buyurulmuş olmağla re'âyâ-yı merkûme zât-ı hazreti şehinşâhîlerinin teba'ası idâdından ma'dûd olmağı kendilerine mûcib-i şeref bildikleri cihetle Devlet-i Aliyyelerine kemâl-i sadâkat ve itâ'atlerini isbât için gerek zât-ı merâhim-simât-ı hazreti şâhâneleri ve gerek Devlet-i Aliyye-i ebedü'd-devâmları uğurunda bezl-i mâl ve vücûd eylemeğe hâzır u âmade bulunduklarının arz ve ifâdesine ibtidâr ederler. Atebe-i felek-mertebe-i cenâb-ı zıllullâhîlerinden bundan böyle vukû' bulacak istid'â veistirhâm-ı çâkerânemizin karîn-i kabûl buyurulacağını me'mûl eylediğimizden hâk-i pây-ı merâhim-peymâ-yı cenâb-ı Hilâfet-penâhîlerine arz olunmak üzere Katolik mezhebi için lüzûmu olan bazı ebniyenin inşâsına ruhsat buyurulması istid'âsını hâvî devletlü Hurşid Paşa hazretleri bendelerine bir kıt'a arzuhâl takdim olunmuş ve müşârun-ileyh bendeleri re'âyâ kullarının vukû' bulanistirhâmalarını

istimâ' ederek irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkânelerine tevfikân icâbının icrâsına müsâra'at etmekde bulunmuş olmağla bu husûsda dahı irâde-i seniyye-i hazreti mülûkâneleri vechile iktizâ-yı hâlin icrâsına bezl-i mesâ'î edecekleri me'mûl-i âcizânemiz idüğü ifâdesiyle hakk-ı nâ-müstehıkk-ı çâkerânemizde peyder-pey vukû'a gelmekde olan inâyât ve müsâ'adât-ı celîle-i cenâb-ı şehinşâhîlerinin îfâ-yı farîza-i teşekkür ve mahmudetine ma'a-ademi'l-istitâ'a mücâseret etmiş olduğumuz meşmûl-i lihâza-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîleri buyruldukda ol bâbda ve kâffe-i ahvâlde emr u fermân ve lutf u ihsân metbû'-ı efham ve pâdişâh-ı ekrem ve a'zam efendimiz hazretlerindir.

20 Mayıs 1853, *BOA. İ. Hâriciye 4860_1*

Yüce Padişahımız!

İdareniz altında olan ahâlinin rahat ve huzuru, suçluların ise cezalandırılması hususunda gösterdiğiniz dikkat, bütün din ve mezheplerin himayesine gösterdiğiniz gayret, halkın saygı ve sevgisini kazanmanıza sebep olmuştur.

Bosna'da bulunan üç adet kilisenin müdürü ve Bosna katoliklerinin ruhani reisi olmamız hasebiyle ecdadınızın bırakmış olduğu eserlerin daha muntazam hale getirilmesi halkın saltanatınıza olan bağlılıklarını bir kat daha artıracak ve daha huzurlu olacaklardır. Zât-ı aliniz, halkınızın ibadetleri için her tarafı cami ve kiliselerle süslediniz. Hangi dinden olursa olsun bütün halk size dua etmektedir.

Bosna'da yaşayan Katolikler sizin dokuz adet kilise inşasına izin verdiğiniz ferman kendilerine ulaştığında, göz yaşları içinde size dualar etmişlerdir.

Ancak cennet-mekan Fatih Sultan Mehmed Han'ın Bosna Katolik kilise ve manastırlarına vermiş olduğu imtiyazlar her nasılsa zamanla yok olmuş idi. Sizin bu imtiyazları yeniden vermiş olmanızdan dolayı son derece müteşekkirimiz.

Our Exalted Sultan!

Your efforts to ensure the security and the prosperity of the people under your rule, to punish guilty ones and to protect all religions and sects have caused you to gain the affection and the esteem of the people.

As administrators of three churches and as religious leaders of Bosnian Catholics, we say that the restoration of the historical places remaining from our ancestors will increase the loyalty of the inhabitants to your sovereignty.

Your Exalted Person has adorned the entire country with mosques and churches.

The whole nation whatever religion they might be prays for You.

The Catholics living in Bosnia prayed for you in tears when your ferman permitting to build nine churches arrived them.

However, the privileges given by Sultan Mehmed the Conqueror to the Bosnian churches and monasteries have been forgotten in the course of time.

We are very grateful to you that you have given those privileges back.

Sultan Abdülmecid Han, 20 Mayıs 1853, BOA. İ. Hâriciye 4860_4

H 5

A horizontal sequence of icons representing different types of mathematical problems or topics.

1007

[illegible]

jangkau dari dua faham yang berlainan itu. Yang satu
 itu faham. Maksud faham yang satu itu. Maksud
 faham yang satu itu. Maksud faham yang satu itu.

[illegible][illegible]

1. *Myrica* sp. long, green, flattened, linear.
 2. *Myrica* sp. long, green, flattened, linear.
 3. *Myrica* sp. long, green, flattened, linear.
 4. *Myrica* sp. long, green, flattened, linear.
 5. *Myrica* sp. long, green, flattened, linear.

X. Linn. ed. 22. Aug. 1850.

Henry Williams.

Myrica aspera, 1 other specimen

- *Learning with my mother*
 - *Spending a few minutes*
 - *Remembering*

1. *Chlorophyll a* (Chl a)
 2. *Chlorophyll b* (Chl b)
 3. *Carotenoids* (Car)

1. *Geography* - Location, climate, and natural resources.
 2. *History* - Past events, movements, and cultural influences.
 3. *Demographics* - Population size, density, and distribution.

Sultan Abdülaziz Han, 2 Şubat 1872, BOA. İ. Hâriciye 15049

H 6

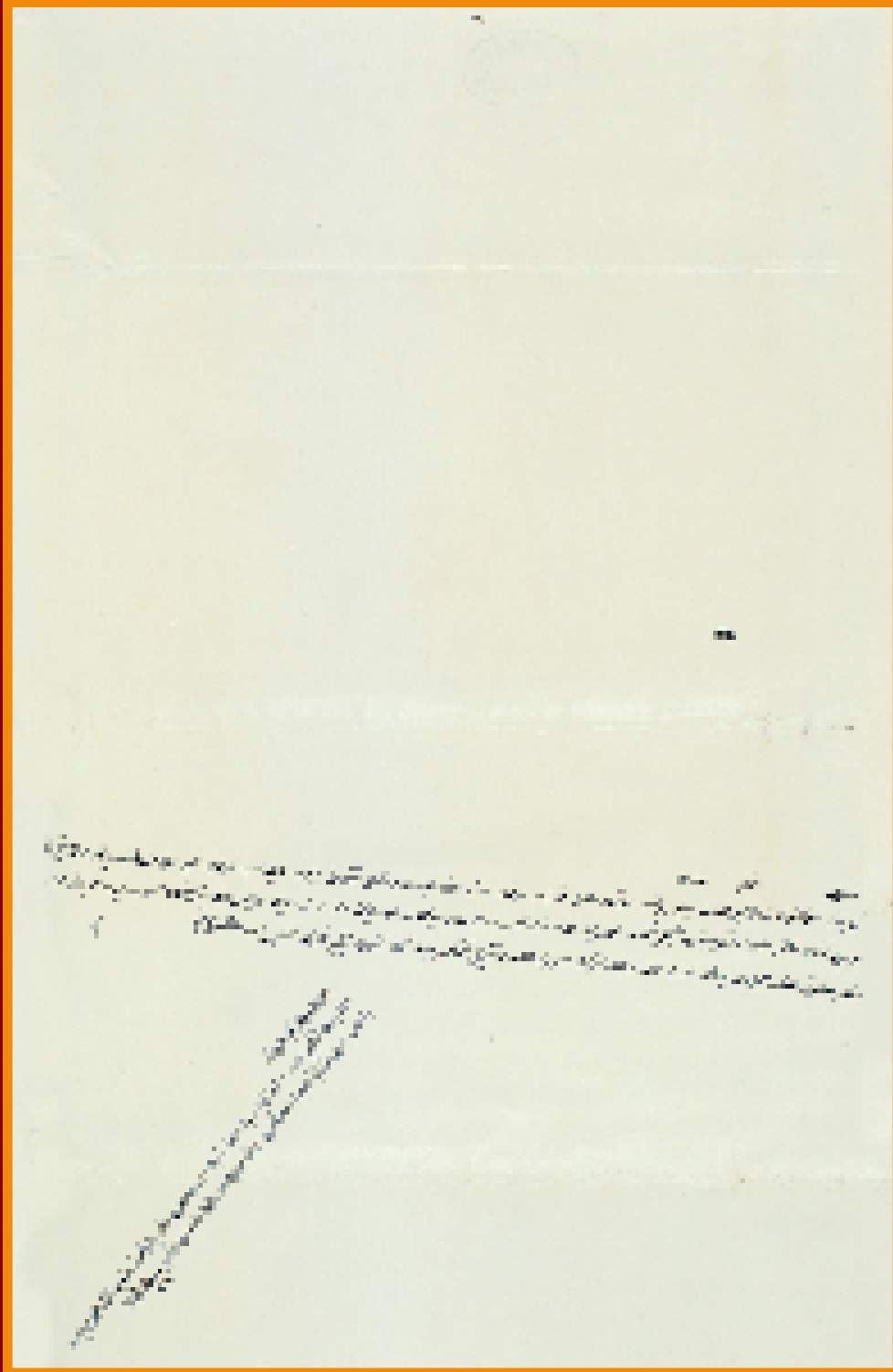

Bosna'nın Yenipazar
şehrindeki kilise
inşaatının
tamamlanması için
hazine tarafından
yardım yapılması.

Assistance by the
Ottoman Treasury
to complete the
construction of a
church in
Yenibazar, Bosnia.

Atûfetlû efendim hazretleri

Yenipazar sancağında kâin Taşlıca kazâsına tâbi‘ Princan mevki‘inde ahâlî-i Hıristiyan tarafından inşâ olunan kilisenin ikmâl-i noksânı içün atıyye-i seniyye olarak mahallî mal sandığından verilmiş olan akçadan dolayı teşekkürü mutazammın ahâlî-i merkûme cânibinden tanzîm kılınan mahzar ile kazâ-i mezkûr Meclis-i İdâresi'nin mazbatası gönderildiğine dâir Bosna vilâyeti vâlisi devletlû paşa hazretlerinin vürûd eden tahrîrâtı mücerred manzûr-ı me‘âlî-mevfûr-ı cenâb-ı cihânbanî buyurulmak üzere mahzar ve mazbata-i mezbûre ile berâber arz u takdîm kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 22 Zi'lka‘de sene [1]288

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı ta‘zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı melfûfe manzûr-ı şevket-mevfûr-ı cenâb-ı şehinşâhî buyurularak yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân Hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Zi'l-ka‘de sene [1]288 / [2 Şubat 1872], **BOA. İ. Hâriciye 15049**

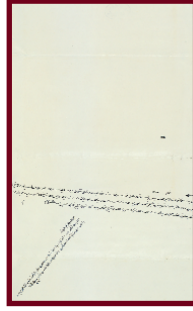

Yenipazar'ın Taşlıca kazasına bağlı Princan mevkiinde Hıristiyan ahali tarafından inşa olunan kilisenin noksanlarının tamamlanması için Osmanlı Devleti tarafından yapılan yardımdan dolayı halk teşekkürlerini sunmuştur.

The Christian inhabitants of Princan, a district in the kaza of Tashlica, Yenibazar, have presented their gratitude letter to the Ottoman State concerning the assistance to complete the construction of the church built by themselves.

Sultan Abdülaziz Han, 1 Ekim 1871, BOA. İ. Hâriciye 15049_3

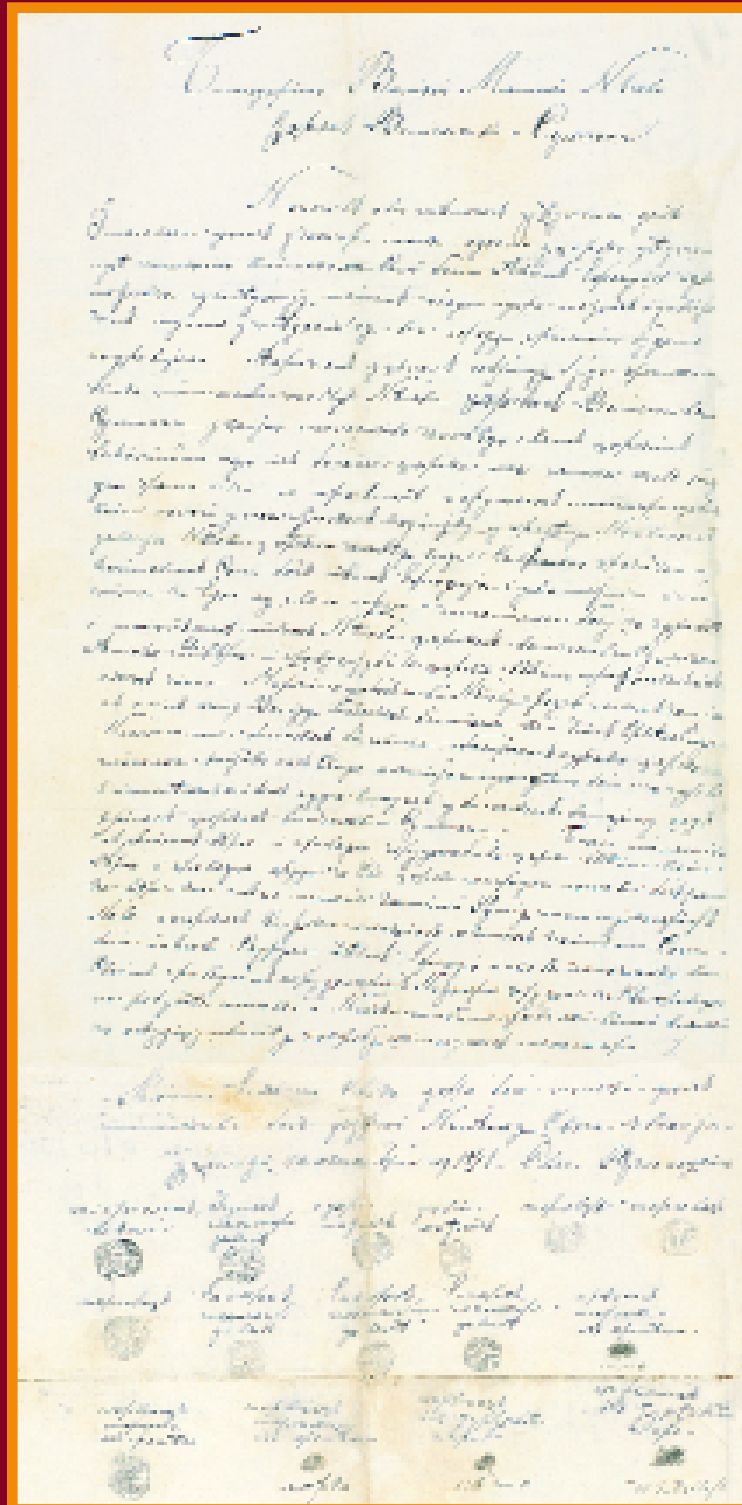

H 7

Yenipazar
sancağında bulunan
Taşlıca kazasına tabi
Princan mevkiinde
Hristiyan ahali
tarafından inşa
olunan kilisenin,
noksanlarının
tamamlanması için
devletçe yapılan
yardımdan dolayı
ahalinin Sırpça
teşekkür mektubu.

Letter of gratitude
in Serbian written
by the Christian
inhabitants of
Princan, a district in
the kaza of
Tashlica, Yenibazar,
concerning the
assistance by the
Ottoman Treasury
to complete the
construction of the
church built by
themselves.

Kanuni Sultan Süleyman Han, Mayıs 1560, BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1024

H B

—•—•—•—•—

[illegible]

Semendire kâdîlarına hüküm ki

Livâ-i mezbûre beğleri cânibinden re'âyâya şer' u kânûn ve deftere mugâyir bazı bedâyi' ihdâs olunup alındığı bundan akdem atebe-i ulyâma arz olundukda min-ba'd re'âyâdan ve sâyirden eğer beğlerdir ve eğer ümenâ ve ummâldir ve eğer sâyir mübâşirindir ve eğer iş erleridir, bir ferd[den] hilâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i defter-i hümâyûn kimesneye nesne aldırılmaz size size hükm-i şerîfim gönderilmişdi. Hâliyâ girü ol bid'atler ref' olunmayup re'âyâdan alındığı mes-mû'-ı şerîfim olmuşdur. Eyle olsa bu husûsları mukaddemâ verilen fermân-ı şerîfim üzere ref' etmeyüp memnû' olmayanları sūdde-i sa'âdetime arz etmediğiniz ecilden istimâ' olmuşdur.

İmdi eyyâm-ı saltanat ve hengâm-ı adâletimde re'âyâ ve berâyâ -ki vedâyi'-ı Hâlik-ı berâyâdır- anlara hilâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i defter-i hümâyûn zulm ü te'addî ve hayf u te'ezzî olmağa aslâ rızâ-yı şerîfim olmayup her birisi âsûde-hâl olmaları iktizâ-yı murâdımdır. Eyle olsa ihdâs olunan bid'atlerin sûreti ihrâc olunup men' u def' olunmak için hükm-i şerîfim size irsâl olunup buyurdum ki;

Vusûl buldukda her biriniz zikr olunan hükm-i şerîfimin sûretin sicill-i mahfûza kayd eyleyüp dahı bu bâbda bizzât mukayyed olup, bu adâlet-nâme-i hümâyûnumun mefhûmun taht-ı kazânında vâkı' olan kasâbât u nevâhî vü kurâya nidâ-yı âmm etdirüp re'âyâ ve sâyir halka umûmen bildirsin ki kemâl-i merâhim-i husrevânemden üzerlerinden bu bid'atler kendülerden ref' olduğun cümle re'âyânın ma'lûmu olup anun gibi kendülere bu makûle teklif olundukda gelüp size bildireler siz dahı men' u def' eyleyesiz. Şöyle ki men'e kâdir olmayasız aslâ te'hîr etmeyüp emre mugâyir iş eden eğer sancakbeğleridir ve eğer ademleridir ve eğer sâyir mübâşirindir, ismi ve resmi ile yazup sūdde-i sa'âdetime arz edesiz. Bir vechile hakkından geline ki sâ'irlere mûcib-i ibret vâkı' ola. Bu husûs her birinizin taht-ı kazâsında yoklanup görölse gerekdir. Şöyle ki her birinizin kâdılığında eğer zikr olunan bid'atlerdir ve eğer onlardan gayri şer' u kânûn ve deftere mugâyir alınan bedâyi'dir, re'âyâdan ba'de'l-yevm alına, siz men' etmeyesiz ve yâhûd men'ine kâdir olmadığınızı mu'accelen yazup vukû'u üzere sūdde-i sa'âdetime bildirmeyesiz, sonra yoklanup görölse gerekdir, her kangınız[ın] taht-ı hükûmetinde olursa azl ile ve min-ba'd mansıb olmamak ile konulmayıp envâ'-ı ıtâb u ıkâb ile mu'âteb u mu'âkab olmanız mukarrer bilüp ana göre fermân-ı şerîfimin mefhûm-ı münîfini eğer sancakbeğleridir ve eğer ademleridir ve eğer sâyir re'âyâ ve berâyâyâ bir vechile nidâ ve i'lân etdiresiz ki sonra kimesnenin bilmedük ve işitmedük demeğe mecâli kalmayup re'âyâ vü berâyâ eyyâm-ı adâletimde her biri huzûr-ı hâl ve ferâğ-ı bâl ile kendü kâr [u] kisblerine meşgûl olup devâm-ı ebed-peyvendim için duâyâ istigâl göstereler ve bu hükm-i şerîfim ne gün varup ve ne vechile i'lâm olunup bedâyi' ref' olduğun yazup bildiresiz.

Şaban sene 967 / [Mayıs 1560], **BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1024**

Semendire kadılarına hüküm ki:

Bundan önce halktan kanuna aykırı vergi alındığı bana arz olundu. “Bundan sonra halktan her kim olursa olsun, hangi makam sahibi olursa olsun, kanuna aykırı bir nesne dahi aldirtmayın” şeklinde hüküm gönderilmişti. Siz bu uygulamalara son vermediğiniz gibi, bu gibi olayları tarafıma bildirmediğinizi de duydum. Bu hükmüm size ulaştığında hemen sicil defterine kaydedin ve uygulamaya koyun. Şayet haksızlıkları önlemeye kadir olamazsanız, haksızlığı yapan sancak beyi dahi olsa bana bildirin. Bundan böyle sakın ola ki ben buna kadir olamadım demeyin, bilersiniz ki azlolunmakla kalmazsınız. Bu hükmü öyle ilan edin ki hiç bir kimse duymadık, bilmiyorduk, diyemesin.

Decree to the kadis of Semendire:

It has been reported me that excessive taxes were collected from the inhabitants illegally before.

A decree was sent to you not let anybody, whoever they might be, collect excessive taxes from the people illegally and take anything

I have heard that you did not prevent these disorders and also did not report me.

When my decree arrives you, register it on the registerbook and carry it out.

If you could not prevent the disorders, report me those who do not obey my decree even if sanjakbeg is.

After this time, do not say that you could not prevent and you did not know.

Otherwise, the least you can expect will be dismissal.

Announce my decree so that nobody can say that he or she does not hear and know.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 16 Ağustos 1560, BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1445

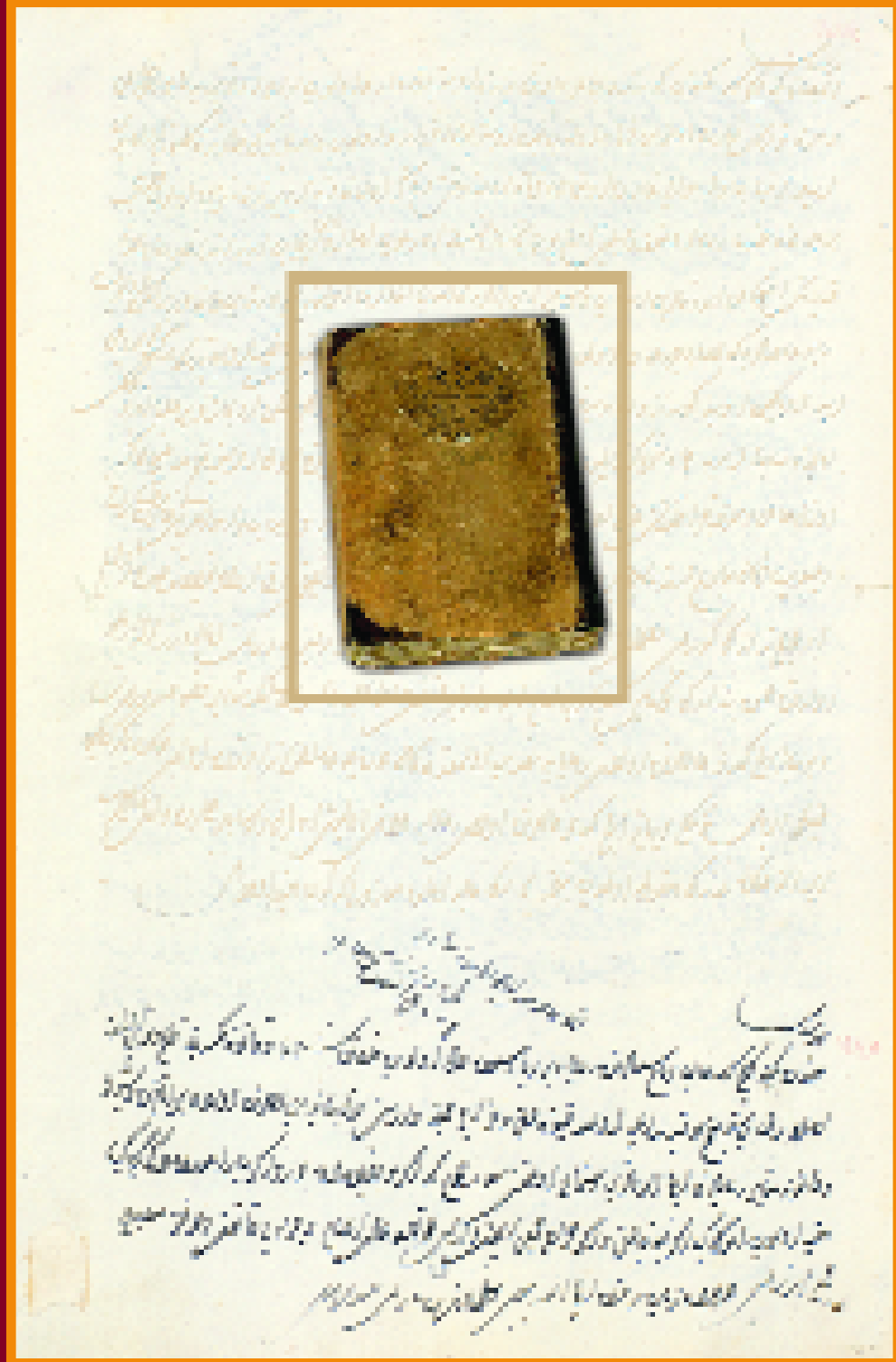
H 9

Semendire'de halka
zulmedilmemesi ve
kanunsuz vergi
toplattırılmaması.

Prevention of
oppressions and
collecting excessive
taxes illegally from
the inhabitants in
Semendire.

Semendire beğine hüküm ki

Hâliyâ eyyâm-ı sa'âdetimde re'âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olup hılâf-ı şer' u kânûn kimesneye zulm ü te'addî olmağa aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur. Eyle olsa koyun hakkı ve harâc cem'ine varan kul tâyife-si ellerinde olan berâtların ve şer' u kânûna mugâyir re'âyâdan akça aldıkları istimâ' olunmağın buyurdum ki;

Eğer bu husûslardadır ve eğer sâyir umûrdadır gereği gibi mukayyed olup anun gibi eğer koyun hakkı ve eğer harâc cem'i için varan kullarıma âdet-i ağnâm ve cizyeyi kânûn u defter mücebince cem' etdirüp defterden ziyâde bir ferde akça aldırmayup eslemeyenleri yazup bildiresin.

Fî 24 Zilkade sene 967 / [16 Ağustos 1560], **BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1445**

Semendire beyine hüküm ki:

Huzur içinde yaşayan halkımdan hiç kimseye hiç bir zaman zulmedilmesine rızam yoktur. Vergi toplama görevinde bulunanların kanuna aykırı olarak halktan fazla akça aldıklarını işittim ve bu yurdum ki;

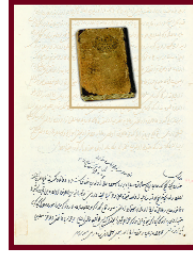
Her türlü vergiyi sadece kanunlar çerçevesinde toplattırasın. Hiç bir kimseye fazladan bir akça dahi aldirtmayasın. Dinlemeyenleri yazıp bildirsin.

Decree to the Beg of Semendire:

I never consent anybody to hurt my citizens living at ease.

Hearing that tax-collectors have been illegally taking excessive taxes, I order you that all kinds of taxes are to be collected legally and not to let anybody take excessive taxes, and to write and report those who do not obey the decrees.

Sultan Abdülmecid Han, 22 Hazirân 1840, BOA. MühimmeDefteri 254, hüküm 104

H 10

Sırbistan'da
huzurun
bozulmasını
engellemek için
gerekten tedbirlerin
alınması.

Taking necessary
precautions to
prevent the disorder
of security in
Serbia.

Hâlâ Sırp Milleti Başknezi Mihal Obranoviç Beğ dâmet menziletühuya ve ru'esâ-yı millet-i Sırbıyye zîdet sadâkatühüme hüküm

Asdikâ-yı teba'a-i saltanat-ı seniyyemden olan Sırp milletinin hüsn-i refâh u âsâyişleri zımnında, idâre-i masâlih-i mülkiye ve milliyeleri bundan akdem kânûn u nizâm-ı kavîye bend ü rabt olunmuş olduğundan, millet-i merkûmenin sâye-i saltanat-ı seniyyemde kâffe-i umûr ve husûsları ma'rifet-i meclis-i memleket ve hüsn-i ittifâk ve ittihâd-ı ru'esâ-yı millet ile dâ'ire-i kânûn ve nizâmı te-câvüz etmeyecek vechile idâre olunmak lâzımeden olarak Sırp Başknezliği dahı geçende avâtıf-ı aliyye-i şâhânemden sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin uhde-i sadâkatine ihâle ve tefvîz kılınmış ve muktezâ-yı me'mûriyyet ve kiyâsetin üzre millet-i merkûmenin imtiyâzât-ı mahsûsa ve hukûk-ı mu'ayyenelerine göre hüsn-i himâyet ve sahâbetleriyle kıt'a-i Sırbistan'ın istihsâl-i âsâyiş ve emniyetini mücib olur vesâ'il ve hâlât-ı marziyye ve müstahseneye tarafından sarf-ı efkâr ve revîyyet olunması matlûb-ı ma'delet-mashûb-ı milkdârânem olan mevâddan bulunmuş olduğu hâlde şu aralık bazı serserî kesân memleket-i Sırbistan'a ilkâ-yı ihtilâl ve mazarrat ve kendi kendilere tertîb-i cem'iyyet ile hılâf-ı kânûn ve nizâm bazı gûne yolsuz harekâta cür'et etmiş oldukları vâsıl-ı sâmi'a-i hümâyûnum olup beyândan müstağnî olduğu üzre dâ'imâ murâd-ı hayriyyet-i'tiyâd-ı mülûkânem her tarafın istikmâl-i vesâ'il-i emn ü âsâyişle kâffe-i teba'a ve zir-destânın sâye-i şevket-vâye-i cihân-dârânemde bi'l-vücûh istihsâl-i esbâb-ı râhat ve ârâmîşleri kazıyye-i hayriyyesinden ibâret olduğuna ve bi-tevfikihî Te'âlâ memâlik-i mahrûse-i şâhânemin usûl-i idâresi tanzîmat-ı hasene tahtına idhâl olunmakda olduğu sırada Sırp milleti gibi asdikâ-yı teba'a-i saltanat-ı seniyyemden olan bir millet-i mutî'a beyninde bu makûle ihtilâl ve kıl ü kâli mücib vaz' u hâlet tekevvününe bir vechile rızâ-yı hümâyûn-ı şâhânem olmayacağı ve nizâmât-ı mü'essese ve mukarreresinin tağyîr ve ihlâlî kat'an tecvîz olunamayacağı umûr-ı müsellemeden olmakdan nâşi bu bâbda lâzım gelen tenbihât-ı seniyye-i mülûkânemi sana ve sâ'ir ru'esâ-yı millete tebliğ u isâl ve tahkîk u tedkîk-ı keyfiyet ve ahvâl ile def-i vesâ'il-i kıl ü kâl ü ihtilâl ve esbâb-ı âsâyiş ve istirâhat-i millet ü memleketi istihsâle dikkat ve sa'y-i bi-hemâl eylemek üzre e'âzım-ı ricâl-i Devlet-i Aliyyemden ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliyyem a'zâsından Defterdâr-ı sâbık İftihâr Mûsa Safvetî dâme ulûvvuhu dirâyet ve fetânet-i zâtiyye ashâbından ve mu'temed ve mevsûk bendegân-ı sıdk-nişân-ı şâhânemden olmak hasebiyle sahîfe-pîrâ-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı ma'delet-makrûn-ı mülûkânem mücebince bu mâddeye mahsûs me'mûr ve ta'yîn kılınmış ve me'mûr-ı müşârun-ileyh gerek seninle ve gerek sâ'yir iktizâ edenler ile şu husûsu müzâkere ederek ve bi'l-etraf istiknâh ve tahkîk-i mâdde eyleyerek vâkı' olan kıl ü kâlin gereği gibi hüsn-i indifâ'ına mübâderet eylemesi me'âlinde yedine ta'lîmât-ı mahsûsa ve Tanzîmât-ı Hayriye ve kavânîn-i cedîde-i mü'essese iktizâsınca müddet-i ikâmetinde ta'yînât ve sâ'ir nesne ahzına hâcet kalmamak için cânib-i hazîne-i şâhânemden kendüye mebâliğ-i kâfiye i'tâ ve Dersa'âdetimde bulunan Sırp Kapıkethüdâsı Knez İliç dahı ba'dehu avdet etmek üzre bi'r-refâka vapur sefinesiyle bahren ve nehren Vidin'e i'zâm ve isrâ olunmuş olmağla me'mûr-ı müşârun-ileyhin tarafına lede'l-vusûl vâkı' olacak ifâdât ve tebliğâtı vechile harekete mübâderet ve şu uygunsuzluğa bâ'is olan mevâddın tahkîk ve tedkîkiyla def-i kıl ü kâl ü ihtilâl ve i'ade-i âsâyiş ve istirâhat-i mülk ü millete gerek müşârun-ileyh ve gerek ferîkân-ı kirâmımdan hâlâ Belgrad Muhâfızı Hüsrev Paşa dâmet meâlîhi ve ru'esâ-yı millet ile bi'l-ittifâk ikdâm ve gayret ve'l-hâsıl bu bâbda tedâbir-i âcile ve mukteziyyeyi kemâ-yenbağî icrâ ile ba'd-ez-în dahı sâye-i merâhim-vâye-i saltanat-ı seniyyemde millet-i merkûmenin hukûk-ı mu'ayyeneleri icâbınca hüsn-i himâyet ve sahâbetlerine ve kânûn ve nizâm-ı memleketin hiçbir vaktde tağyîr ve ihlâlini müstelzim olur harekât-ı nâ-marziyye vukû'a gelmemesi emri ehemminin râbita-i kavîyyeye bend ve tevsikına nisâr-ı nakdîne-i rûşd ve kiyâset ve her hâlde senden me'mûl-i şâhânem olduğu vechile icrâ-yı muktezâ-yı rızâ-cüyî ve sadâkat ve ifâ-yı lâzime-i dirâyet ve

istikâmete sarf-ı vüs' u makderet eylemen fermânım olmağın tenbihen ve ifhâmen işbu emr-i celî-lü'l-kadrim ısdâr ve me'mûr-ı müşârun-ileyh ile tisyâr olunmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûm-ı sadâkat-melzûmun oldukda ber-vech-i muharrer icrâ-yı emr u fermân-ı mülûkâneme mezîd-i ihtimâm ve sarf-ı revîyyet eylesin. Ve siz ki ru'esâ-yı millet-i mûmâ-ileyhimsiz, mazmûn-ı emr u irâde-i seniyye-i milkdârânem sizin dahı meczûmunuz oldukda muktezâ-yı gayret ve sadâkatiniz üzre bâlâda beyân olunan tenbihât-ı seniyye-i şâhânemin me'mûr ve muhâfız-ı müşâr ve mîr-i mûmâ ileyhim ile bi'l-ittihâd infâz ve icrâsına mezîd-i takayyüd ve dikkat ve me'mûr-ı müşârun-ileyhin ifâdât-ı vâkı'asına ihâle-i gûş-ı sadâkatle taraf-ı şâhânemden size ve milletinize ihsân olunmuş olan imtiyâzât ve kânûn ve nizâm-ı ma'delet-simâtın ile'l-ebed tatarruk-ı halelden vikâyesine ve ale'd-devâm ifâ-yı şerâyit-ı tâbi'iyet ve fermân-berîye kemâliyle ihtimâm ve bezl-i kudret ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî Evâsıt-ı R. sene [12]56 / [22 Hazirân 1840], **BOA. MühimmeDefteri 254, hüküm 104**

Sırp Milleti Başknezi Mihal Obranoviç'e hüküm ki:

Sadık vatandaşlarımdan olan Sırp milleti refah ve huzur içinde kanunlara bağlı olarak yaşadıkları halde, bazı serserilerin bu huzurlu ortamı bozmak için cemiyetler kurup kanunlara aykırı davrandıklarını ve halk içinde dedikodu çıkardıklarını duydum. Eski defterdar Musa Safveti'yi bu husus için memur tayin ettim ve gerekli parayı kendisine verdim. Tanzimat kanunları doğrultusunda bu uygunsuzlukları iyice inceleyip bütün dedikodulara son verin ki asayiş sağlansın. Son derece dikkatli olun ve fermanımın aksine hareket etmekten sakının.

Decree to Mihal Obranoviç, the Bashknez of Serbian nation:

Obeying the laws, the Serbian nation consisting of loyal citizens has been living at ease and prosperity. However, I have heard that some vagabonds among them have founded associations to disorder the security, have opposed the laws, and have spread gossips among the people. I have appointed Musa Safveti, the former defterdar, as an official to investigate this issue and have given necessary money.

Investigate these disorders in the frame of the Tanzimat laws and prevent gossips.

Sultan Abdülaziz Han, 2 Nisan 1869, BOA. İ. Hâriciye 14039_3

H 11

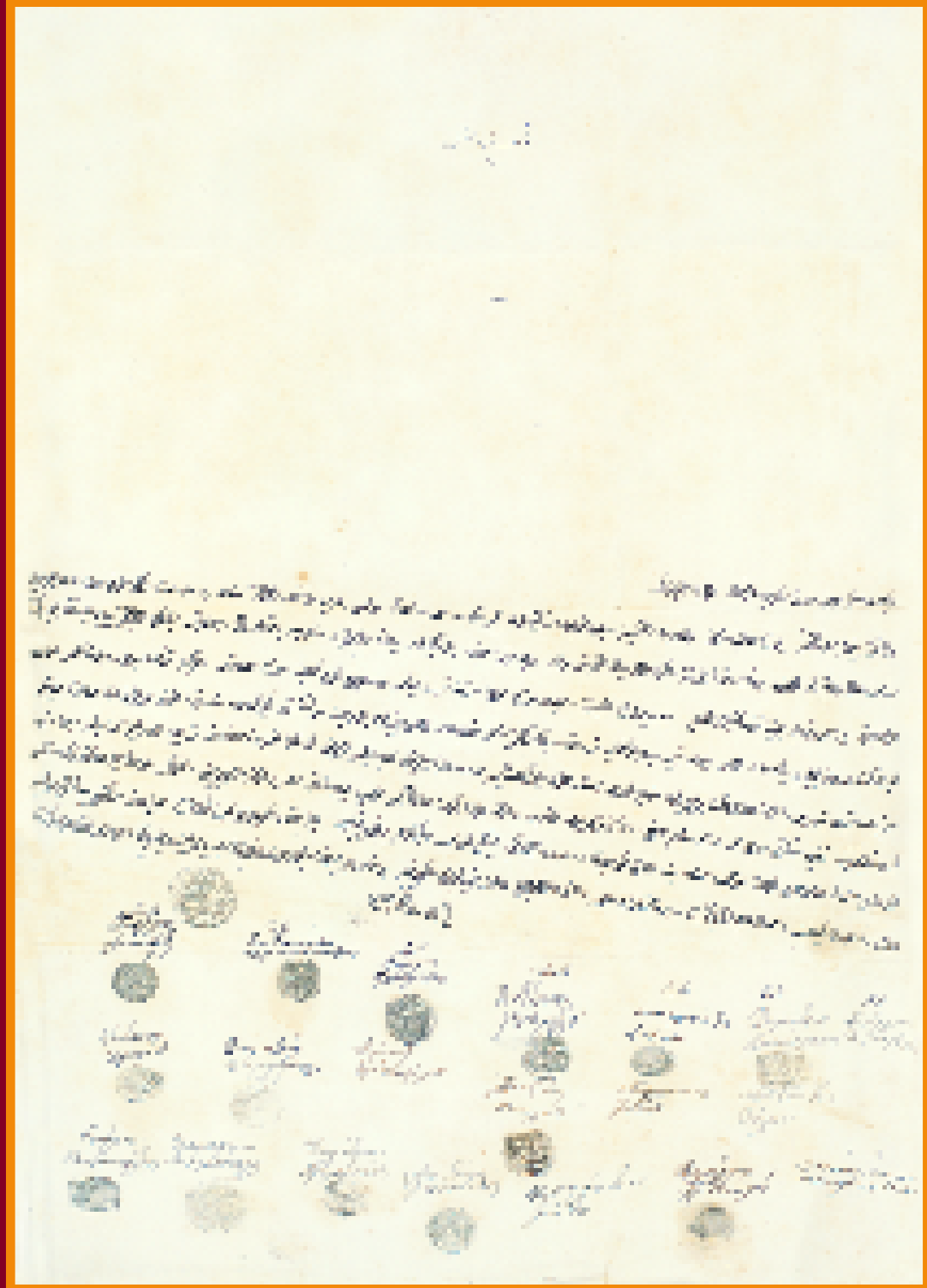

Bergos'daki Rum
milletinin ileri
gelenlerinin inşa
kiliselerinin inşa
edilmesi için
padişah'tan maddi
yardım talebi.

Demand of the
nobles of Greek
nation in Bergos for
allowance to repair
their church.

Hâk-i pâ-y-ı âlî-i hazreti mutasarrıfî-i ekremîye arzuhâl-i âcizânelerimizdir ki

Veliyyü'n-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişahımız, pâdişâh-ı âlem-penâ[h] efendimiz hazretlerinin hemîşe vücûd-ı hümayûn-ı şâhâneleri cemî' hatâdan masûn ve mahfûz olması da'avâtıyla evkât-güzâr olduğumuz misillü sâye-i mekârim-vâye-i şâhânelerinde evlâd ü ıyâlimiz ile istirâhat-i hâl ile ta'ayyüş olunup bunun dahi teşekküründen ızhâr-ı acz ile her ân ve zamân ed'îye-i hayriyye-i hazreti pâdişâhîleriyle eyyâm-güzâr bulunduğumuzun ifâdesiyle Bergos'da kâ'in icrâ-yı âyîn etmekte olduğumuz bir bâb ibâdethâne kilisemizin harâbeti cihetle sâye-i ma'mûriyyet-vâye-i cenâb-ı şehin-şâhîde hedm etdirilerek hey'et-i asliyyesi üzre müceddeden inşâsına teşebbüs edilmiş ve hâllerimize göre külliyyet üzre masârifât vukû'uyla hitâma resîde derecesine gelmiş olan kilisemizin derûnu-na girilip bir kerecik olsun icrâ-yı âyîn ile şevket-me'âb, kudret-nisâb pâdişahımız efendimiz hazretlerinin du'â-yı hayriyyeleri yâd ve ifâ olunmaksızın geçen seksen dört senesi şehir-i Eylûlünde min-tarafı'llâh sâ'ikâ isâbetiyle üzerinin kubbesi bütün bütün ve etrâf duvârlarının bir haylî yerleri münhedim olarak büsbütün harâb ve bu keyfiyyet ise derûn-ı âcizânelerimizi kebâb eylemiş olduğu gibi tekrâr ta'mîr ve termîmine dahi kudret-yâb olamayacağımızdan ve âyîn icrâsından geri kaldığımızdan şaşıp kalmış ve vech-i muharrer üzre mukaddem olunan inşâ'âtta ba'zı taraflardan ve taraf-ı âcizânelerden fedâkârlık olunup ba'demâ artık i'âne bir taraftan olamayacağı anlaşılmış şu hâl ile ibâdethânemizin inşâsı her hâlde meşmûl-i âfâk-ı cihân olan merhamet ve ma'delet-i seniyye-i hazreti zıllu'llâhînin ihsân-ı şâhânelerine muhtâc görünmüş ve geçenlerde Bergos'a teşrîf-i aliyeye-i mutasarrıf-ı ekremîlerinde kilise-i mezkûrun hâli dahi müşâhede buyurulmuş olmasıyla lutfen ve ihsânen keyfiyyet-i ahvâl-i âcizânelerimizin der-bâr-ı merhamet-karâra arz ve inhâ ve ol vechile da'avât-ı hayriyyelerimize mazhariyetiyle Bergos'da bulunan bilcümle Hıristiyan kullarının ihyâ buyurulmaları niyâz ve ricâsı bâbında emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Zi'lhicce sene [1]285 / [2 Nisan 1869], **BOA. İ. Hâriciye 14039_3**

Mutasarrıflık makamına arzuhalimizdir ki:

Günlerimizi veli-i nimetimiz olan padişahımız efendimizin hatalardan korunması için dua etmekle geçirmekteyiz. O'nun sayesinde rahat ve korkusuz bir şekilde hayatımızı sürdürmekteyiz. Bergos'da bulunan kilisemiz iyice harap haldedir. İnşasının tamamlanmasına az bir süre kalmış iken yıldırım sebebiyle iyice yıkılmıştır. İçinde bir kerecik olsun ayin yapıp, Padişahımız efendimize hayır dualar edemedik. Yüce Padişahımızın ihsan ve yardımlarına muhtacız. Padişahımıza hayır dualar edebilmemiz için kilisemizin yeniden inşa edilmesini rica ve talep ediyoruz. Bergos'daki Rum milletin ileri gelenleri.

Our petition to the post of Mutassarıf:

We have been spending our days praying for our Sultan who is our benefactor to be protected from sins.

We have been continueing our life at ease and without fear thanks to our Sultan. Our church in Bergos is at a very bad situation. It was on the verge of completing the construction of the church when it was damaged by lightning. We could not pray for our Sultan for one time practising our ceremony in the church.

We need the asistance of our Sultan. We request the building of our church again to pray for our Sultan.

The nobles of Greek nation in Bergos.

Sultan Abdülaziz Han, 11 Mayıs 1869, BOA. İ. Hâriciye 14039

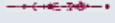

H 12

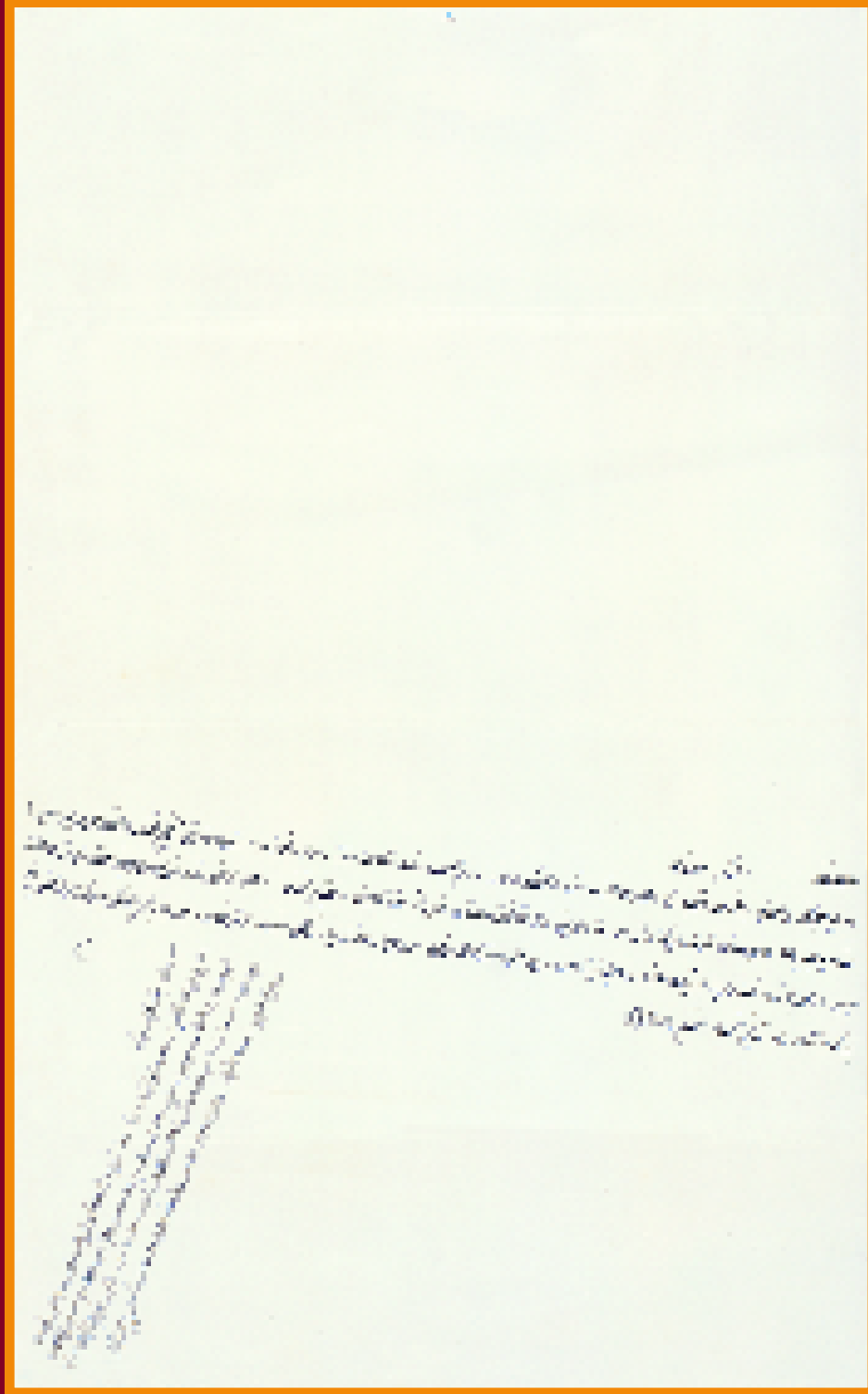

İslimye sancağında
inşa edilmekte olan
kiliseye istenen
maddi yardımın
yapıldığı.

Assistance
demanded for
completing the
construction of the
church in the
sandjak of Islimye.

Atûfetlü efendim hazretleri

İslimye sancağı dâhilinde Bergos kasabasında ahâlî tarafından inşâ olunmakda olan Rum kilisesinin ikmâline muktedir olamadıklarından isti'tâfî şâmil tanzîm kılınan arzuhâl-i umûmî ile Ahyolu metropolidinin arızasının gönderildiğine dâir Edirne Vilâyeti Vâlî Kâim-i makâmılığı'nın tahrîrâtı leffen arz u takdîm kılındı. Ahâlî-i merkûmenin fakr-ı hâlleri cihetiyle haklarında eser-i âtîfet-i celîle olmak üze kendilerine beş bin guruş atıyye-i seniyye ihsân buyurulması hakkında her ne vec-hile emr u fermân-ı hazreti pâdişâhî müteallik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Muharrem sene [12]86

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikr olunan tahrîrât manzûr-ı maâli-nüşûr-ı hazreti şehriyârî buyurulmuş ve ber-müceb-i istîzân ahâlî-i merkûmeye ol mikdâr atıyye-i seniyye i'tâsı müteallik ve şeref-sudûr buyrulan emr ü irâde-i seniyye-i hazreti şehinşâhî mantûk-ı münîfinden olarak mezkûr tahrîrât yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Muharrem sene [12]86 / [11 Mayıs 1869], **BOA. İ. Hâriciye 14039**

İslimye sancağına bağlı Bergos kasabasında halk tarafından inşa edilmekte olan Rum kilisesinin tamamlanmasına ahalinin gücü yetmemektedir. Kilise inşaatının tamamlanması için gereken maddi yardım yapılsın.

The citizens can not afford to complete the Greek church which is being built by themselves in Bergos, the sandjak of İslimye. For this reason, the allowance necessary is to be supplied.

Sultan Abdülaziz Han, 6 Mart 1870, BOA. İ. Bulgaristan 104_2

H 13

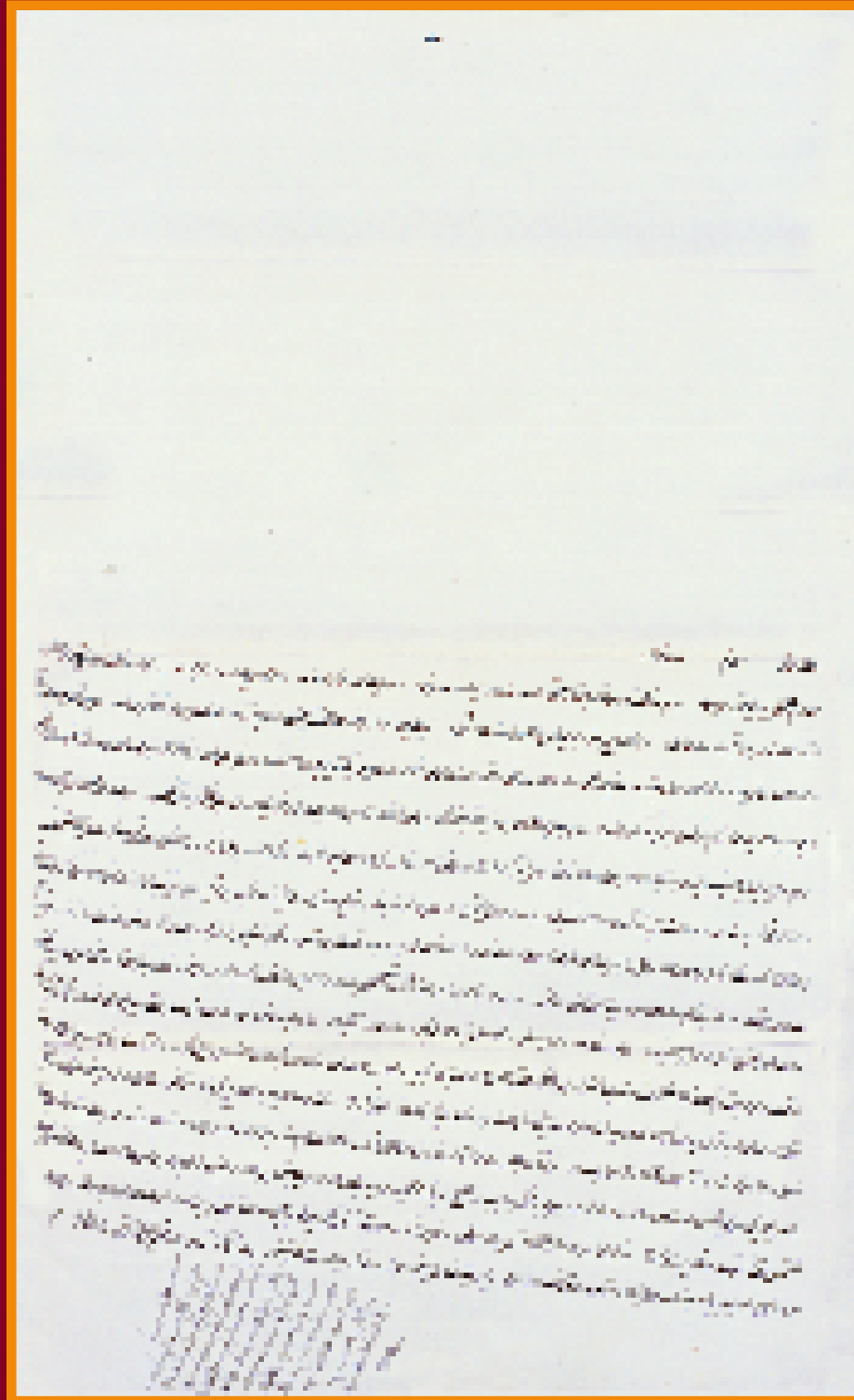

Bulgar Eksarhlığının
rûhânî sınırlarının
belirlenmesinde
ortaya çıkan
anlaşmazlıkların
padişah fermanıyla
halledilmesi.

Solving the
problems connected
to the
determination of
clerical limits
of the Bulgarian
Exarchate, through
the ferman of the
Sultan.

Atûfetlü efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âli buyrulduğı vechile Rûm mezhebinde bulunan Bulgâr milleti on seneden ziyâde müddetden berû Rûm Patrikhânesi'nden ve metropolidlerinden ayrılıp yine ol mezhebde oldukları hâlde kendü milletlerinden bir re'îs-i rûhânî ve ana tâbî' metropolidler yapılmasını istid'â etmekde ve Patrikhâne dahı muhâlefet eylemekde olduğundan işin bir ortasını bulmak ve çünki bu hâdisenin esâsı milliyet ve kavmiyet da'vâsı olduğundan tefrîk-ı küllî mâddesi devletce dahı arzû olunur şey olmamasıyla geçişdirilerek, Bulgârların bi-hakkın taleb eyledikleri ba'zı ıslâhât istihsâl olunmak içün pek çok ikdâm olunmuş ise de evvel-emirde Rûm Patrikhânesi birine yanaşmadığı gibi ayırmak efkârında bulunan Bulgârlar dahı giderek çoğalup kuvvetlenmiş ve Bulgârlık mahallerin cümlesinden Rûm metropolidlerini teb'îd edüp kiliselerde patrikin nâmını yâd etmez olmuş olduklarından nihâyet gerek patrik efendi ve gerek Rûm milletinin söz anlar takımı mes'elenin gidişini ve söz uzadıkca kesb-i şiddet ü cesâmet edişini görerek ta'dil-i lisân ve hâl etmiş olmaları üzerine birkaç mu'teberân-ı tarafeynden mürekkeb bir komisyon tertib olunarak anların ma'rifet ü ittifâkı ile kaleme alınan nizâm-nâmesi müsveddesi min-gayrı resmin patrik tarafına i'tâ olundukda esâsen kabûl edüp fakat bu tasavvura göre teşkil olunacak Bulgâr Eksârhosluğunun dâ'ire-i rûhâniyyesinin hudûdu hakkında vesâ'ir birkaç mâddesi üzerine i'tirâz olunmuş ve müsveddenin bu i'tirâzâta göre tashihini Bulgârların kabûl etmek ihtimâli olmadığı misillü patrikin dahı anların dediğini tamâmıyla telakkî etmesi mümkün olamayacağı tebeyyün ve bu mes'ele sürünüp durdukca tarafeynin yekdiğerden olan şikâyatı ve erbâb-ı garaz u fesâdın şu sebeble ilkâ eyledikleri fesâdâtın te'sirâtı artmakda olduğundan netice-i kâr Hükûmet-i Seniyye'yi ızrâr edeceği tahakkuk etmiş olmasına mebnî keyfiyet Meclis-i Mahsûs-ı Vûkelâ'da bi'l-etrâf lede'l-müzâkere; vâkı'â mes'elenin derece-i hâzırasına nazaran bir an evvel bir karâr verilmesinin lüzûmu meydânda olup iki tarafın diyecekleri ise kâmilan anlaşılmış ve kendü hâllerine bırakılsa beynlerinde tevâfuk hâsıl olamayacağı cihetle devletce fasl-ı müdde'â olunmasından başka çâre kalmamış olduğundan ve esnâ-yı meclisde kırâ'et olunan fermân-ı âli tesvidinin ahkâm-ı mûndericesi, ne Bulgârların müsted'iyâtından ve ne patrikin iddi'âsından tebâ'üd etmediği cihetle ikisi ortası bir sûret olup böyle bir hükme cânibeynden hiç birinin bi-hakkın bir diyecekleri olamayacağı bedihî olmağın ol vechile bir emr-i âli isdâryıyla hükmen hall-i mes'ele kılınması müttahiden tensib ve tasvib olunmuş ve zikrolunan fermân-ı âli tesvîdi manzûr-ı dakâyık-nüşûr-ı hazreti şehinşâhî buyrulamak içün leffen takdim edilmiş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı cenâb-ı cihân-bânî mûte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise muktezâ-yı münifi üzre harekete mübâderet kılınacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 2 Z. [12]86 / 5 Mart 1870

Ma'rûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki

Esâbi'-zib-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâretpenâhîleriyle zikrolunan fermân-ı âli tesvîdi manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti pâdişâhî buyrulmuş ve tensib ve istizân olunduğı üzre mezkûr emr-i âlinin isdâryıyla hükmen hall-i mes'ele kılınması şeref-sünûh ve sudûr buyrulan emr u fermân-ı me'âlî-unvân-ı cenâb-ı şâhâne mantûk-ı münifinden olarak mârru'z-zikr tesvîd yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Z. [12]86 / 6 Mart 1870, **BOA. İ. Bulgaristan 104_2**

Rum Patrikhanesinden ayrılıp müstakil olarak kurulacak olan Bulgar Eksarhlığı'nın rûhânî dâiresi hudutları hakkında ortaya çıkan anlaşmazlıkların bizzat fermanla halledilmesi uygun görülmüştür.

It has been approved that the problems, existed while determining the limits of clerical office of the Bulgarian Exarchate which will be separated from the Greek Patriarchate and will be established independently, shall be solved through a ferman.

Sultan Abdülaziz Han, 11 Mart 1870, BOA. İ. Bulgaristan 104_1

H 14

[illegible]

100

[illegible]

۲۲
 فیہ کلام
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷

Fermân-ı Âlî

Memâlik-i Devlet-i Aliyyemiz'de sâkin ve mutavattın olan bilcümle ahâlî ve teba'a-i sâdikanın dîn ve mezhebce vesâ'ir cihetlerle dâ'imâ emîn ve müsterîh ve birbirleriyle vatandaşlığa ve insâniyete lâyık olduğu vechile hüsn-i âmizîş ü mahabbet üzere oldukları hâlde i'mâr-ı memleket ve terakkî-i medeniyet mevâdd-ı mühimmesinin hayyiz-i kemâle vusûlû hakkında masrûf olan mesâ'i-i mütevâliye-i şâhânemize hisselerine â'id olduğu mertebe mu'âvenet edebilmeleri ahass-ı matâlib-i hümâyûnumuzdur. İşte şu emel-i hayrın mugâyiri olarak bir müddetden berü Rûm Patrîkhânesi ile Ortodoks Mezhebi'nde bulunan Bulgârlar arasında derece-i tâbi'iyet-i rûhâniyyeden, ya'nî Bulgâr metropolid ve piskopos ve papâslarının ve kiliselerinin patrîkhâneye irtibâtının hudûdundan dolayı tekevvün eden ihtilâf ve mebâhis mücib-i te'essüfümüz olmasıyla beraber hüsn-i inhilâli hakkında ceryân eden müzâkerât ve mütâlâ'âtın neticesi olmak üzere karâr-gîr olan mevâddır ki ber-vech-i âtî zikrolunur, Şöyle ki;

Evvelen: Zîrde ta'dâd olunan metropolidlik ve piskoposluklar ile sâ'ir ba'zı mahalleri şâmil ve Bulgâr Eksârhyası unvânıyla mu'anven olmak üzere bir dâ'ire-i mahsûsa-i rûhâniyye teşkil olunup bu dâ'irenin idâre-i umûr-ı mezhebiyye-i rûhâniyyesi bi'l-küllîye Eksârhya'ya mufavvaz olacaktır.

Sâniyen: Dâ'ire-i mezkûrede bulunan metropolidlerin rûtbeten en büyüğü, eksârîh unvânını hâ'iz olup dâ'imî sûrette ma'iiyetinde bulunacak Bulgâr Sinodosu'nun riyâset-i kânûniyyesini hâ'iz bulunacaktır.

Sâlisen: İşbu eksârhyanın idâre-i rûhâniyye-i dâhiliyyesi Devlet-i Aliyyemizin tasdik ve kabûlüne arz olunacak ve her hâlde Ortodoks Kilisesi'nin kavânin-i mü'essesesi ve usûl-i mezhebiyyesine muvâfık olması lâzım gelecek mahsûs bir nizâm-nâme ile ta'yîn olunup, işbu nizâm-nâmenin idâre-i umûr-ı ruhbanîyyede ve bâ-husûs piskoposların ve eksârîhın intihâbı husûsusunda patrîk tarafından ne doğrudan doğruya ve ne bi'l-vâsıta bir güne müdâhale olunmamasını te'mîn edecek sûrette yapılacak ve eksârîh intihâb olunduğu gibi Bulgâr Sinodosu keyfiyeti patrîka ihbâr edip o dahî mezhebce lâzım gelen tasdiknâmeleri bir an evvel i'tâ eyleyecektir.

Râbi'an: İşbu eksârîh berât-ı âli-şânımla nasbolunup İstanbul Patrîkî'nin ismini kânûn-ı kiliseye tatbikan yâda mecbûr olacak ve eksârîhlığa lâyık görülen zâtın mezhebce intihâb-ı rûhânisi kable'l-icrâ Devlet-i Aliyyemin re'y ü kabûlüne mürâca'at olunacaktır.

Hâmisen: Eksârîh, dâ'ire-i rûhâniyyesi dâhilinde bulunan mahallere müte'allik olup da kendüsünün nizâmen ve kânûnen tavassuta murahhas olduğu husûsâtta doğrudan doğruya mahalleri hükûmetine ve lede'l-icâb Bâb-ı Âlimize mürâca'ata me'zûn olup bi'l-hâssa ma'iiyetinde bulunacak rehâbîne verilecek berâtlar anın inhâsıyla ısdâr kılınacaktır.

Sâdisen: Ortodoks Mezhebi'ne â'id olup istişâre ve te'âvün-i müşterekî icâb eden masâlihda mezkûr eksârhya sinodosu, patrîk-ı umûmî ve cemâ'at metropolidânına mürâca'at edeceğinden bunlar taraflarından dahî mu'âvenet-i lâzîminin i'tâsına ve ecvibe-i mukteziyyenin irsâline müsâra'at edilecektir.

Sâbi'an: Bulgâr Eksarhyası Sinodosu kilisece isti'mâl olunan dühn-i mukaddesi Dersa'âdet Patrîkliği'nden talebedecektir.

Sâminen: Dersa'âdet Patrîkliği'ne tâbi' olan piskopos ve büaş piskopos ve metropolidler Bulgâr Eksarhyası dâhilinden ve Bulgâr piskopos ve baş piskoposu ve metropolidleri İstanbul Patrîkliği'nden olan aparhyalardan bilâ-mâni' murûr u ubûr edüp umûr u masâlih-ı vâkı'aları için vilâyetler merkezlerinde vesâ'ir hükûmet mahallerinde ikâmet etmeğe muhtâr olarak fakat bunlar kendi dâ'ire-i rûhâniyyeleri hâricinde sinodoslar cem' ve dâhil-i idâre-i rûhâniyyeleri olmayan Hristiyanların işlerine müdâhale ve bulundukları yerde oranın piskoposunun izni olmaksızın icrâ-yı âyîn edemeyeceklerdir.

Tâsi'an: Fenâr'da kâ'in Kudûs-i Şerîf Papashânesi, Kudûs-i Şerîf Patrîkliği'ne merbût olarak Kudûs Patrîkî'nin taht-ı nezâretinde olduğu misillü yine mahall-i mezbûrda bulunan Bulgâr Papashâ-

nesiyle civârındaki Bulgâr Kilisesi dahı Bulgâr Eksarhosu'na tâbi' olacağından mûmâ-ileyh iktizâ eddikce Dersa'detime gelüp mezkûr papashânede ikâmete me'zûn olup kendüsi gerek ber-vech-i muharrer bi'l-iktizâ buraya gelmek ve gerek burada bulundukca icrâ-yı âyîn etmek husûslarında Kudûs-i Şerif ve İskenderiyye ve Antâkyâ patriklerinin bu hâllerde tâbi' oldukları kavânin-i kiliseye mütâba'at eyleyecektir.

Âşiren: İşbu Bulgâr Eksarhyası'nın dâ'ire-i rûhâniyyesi, Ruscuk ve Silistre ve Şumnu ve Tırnova ve Sofya ve Dıraca ve Lofca ve Vidin ve Niş ve Şehirköy ve Köstendil ve Samako ve Velisâ ve Varna şehriyle Köstence'ye kadar Bahr-i Siyâh sâhilinde kâ'in olup ahâlisi Bulgâr olmayan takriben yirmi aded kurâ dâhil olmayarak Varna ve Ahyolı ve Misivri kasabalarından mâ'adâ İslimye Sancağı ve sâhilde bulunan köylerden mâ'adâ Sözebolı kazâsı ve nefsi-i Filibe şehri ile İstanimaka kasabası ve Koklana ve Dodina ve Arnavudköyü ve Panaya ve Lodoslı ve Lasko ve Arhalani ve Paçkod ve Vilastice karyelerinden ve Paçkoda ve Ayos Anarkeri ve Ayos Peraşkovi ve Ayos Yorgi manâstırlarından mâ'adâ Filibe metropolidliklerinden ibâret olup nefsi-i Filibe şehrinde vâkı' Panaya mahallesi dahı Bulgâr Eksarhyası'na dâhil olacak ise de mahalle-i merkûme ahâlisinden Bulgâr kilise ve eksarhyasına tâbi' olmak istemeyenler her vechile muhtâr olacaklar ve bunun tafsîlatı Patrikhâne ile Eksarhyaya beyninde usûl-i mezhebiyyeye tevfikân tesviye kılınacaktır. İşbu ta'dâd ve tesmiye olunan mahallerden başka yerlerin Ortodoks mezhebinde bulunan ahâlisinin umûmî veyâhûd lâ-ekall sülûsânı umûr-ı rûhâniyyelerinde Bulgâr Eksarhyası'na tâbi' olmak isterler ve bu dahı bi't-tahkik sâbit ve mu'ayyen olur ise tecvîz olunup lâkin bu sûret ahâlinin ber-minvâl-i meşrûh cümlesinin ve hiç olmaz ise sülûsânının ittifâk ve arzûsuyla olacağından bu vesile ile ahâlî beynine bir güne nifâk u şikâk düşürmeğe çalışanlar olduğu hâlde o makûleler kânûnen mes'ûl ve mu'âteb olacaklardır.

İhdâ aşeren: Bulgâr Eksarhyası'nın hudûdu dâhilinde olup kavânin-i mezhebiyyeye muvâfık sûretde Patrikhâne'ye merbût olan manâstırların usûlü kemâ-fi's-sâbık câri ve mer'î tutulacaktır. Bâlâdâ tahrîr ve beyân olunan mevâdd, tarafeynin ihtiyâcât-ı meşrû'alarına kâfi ve ihtilâfât-ı mükeddire-i vâkı'âyı dâfi' göründüğünden nezd-i Devlet-i Aliyyemizde dahı bi't-tensib ba'd-ez-în düstûr-ül-amel tutularak hilâfından hazer ve mücânebet olunması husûsuna irâde-i seniyyem müte'allik olduğunu i'lânen işbu fermân-ı hümayûnum isdâr olunmuştur.

Tahrîren fi's-sâmin min şehr-i Zi'lhicce'ti Şerife, sene sitte ve semânin ve mi'eteyn ve elf.

8 Zi'lhicce 1286 / [11 Mart 1870], **BOA. İ. Bulgaristan 104_1**

Topraklarımız üzerinde yaşayan herkesin din, mezhep vesair hususlarda emin ve rahat bir halde birbirleriyle iyi geçinerek ülkenin gelişmesine katkıda bulunmaları en büyük isteğimiz olduğundan, bir süredir Rum Patrikhanesi ile Bulgarlar arasında ortaya çıkan mezhep ihtilafının halledilmesi için müstakil bir Bulgar Eksarhlığı kurulması hususunda alınan kararlara uyulması ve aykırı davranışlardan kaçınılmasına dair fermanım sadır olmuştur.

We require that everyone living in our dominions to get on with each other in a safe and comfortable way in terms of religion, sects and etc. and to work for the progression of the country. Therefore, I emanate my ferman to order that the decisions, about an independent Bulgarian Exarchate which will be established to solve the sect conflict between the Greek Patriarchate and Bulgarians, should be carried out and everyone should avoid to behave against those decisions.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 16 Temmuz 1559, BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 112

Eflak voyvodasına
Erdel civarındaki
gelişmelerin takip
edilmesi ve halkın
huzurunun
korunması
hakkında
gönderilen hüküm.

Decree sent to the
Vaivode of
Walachia to
investigate the
events around
Transylvania and to
ensure the security
of people.

Eflak voyvodasına hüküm ki

Mektûb gönderüp vilâyet-i Erdel'e ve sâyir ol cevânibe müte'allik ba'zı husûslar arz edüp ve âde-min dahı her ne takrîr etmiş ise alâ-vechi't-tafsîl ma'lûm-ı şerîfim olmuştur. Buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda, dâyimâ eğer Erdel taraflarından ve eğer sâyir her cevânibi dâi-mâ tettebbu' ve tecessüsdan hâlî olmayup ahvâl ve etvârların ma'lûm edüp hıfz u hırâsetde dakîka fevt etmeyüp Boğdan voyvodası kulum ile dahı yek-dil olup emn ü emân-ı vilâyet ve refâhiyyet ve itmi'nân-ı ra'yyet bâbında dakîka fevt etmeyüp a'dâ taraflarından gaflet üzre olmayup eğer Erdel ta-raflarından ve eğer sâyirden vâkîf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâmdan hâlî olmayasın. Gaflet ile mem-leket ve vilâyete ve re'âyâ vü berâyâyâ zarar u gezend erişdirmekden ziyâde hazer edüp basîret ve intibâh üzre olasın.

Fî 10 Şevvâl sene 966 / [16 Temmuz 1559], *BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 112*

— — — — —

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Erdel ve civarındaki gelişmeler hakkında gönderdiğin mektup ve elçimden aldığım bilgiler doğrultusunda buyurdum ki: Emrim size ulaştığında Erdel ve civarını sürekli olarak kontrol edin, boş bulunmayın. Oraları korumak için ne gerekiyorsa yapın. Boğdan voyvodası kulum ile birlik olup vilayetin emniyeti ve halkın huzuru için bir dakika bile boşa geçirmeyin.

Decree to the Vaivode of Walachia:

According to your letter in which you narrate the events taking place in Transylvania and the news reported by my envoy, I order, when my decree arrives you, to control Transylvania and its surroundings and to pay attention. Do your best to defend there. Collaborate with the Vaivode of Moldavia and do not waste time to ensure the security of the city and the people.

Sultan I. Ahmed Han, 1617, BOA. Mühimme Defteri 82, hüküm 87

H 16

Boğdan
voyvodasına
vladika, metropolit
ve papazların
ibadetlerine
karışılmaması
hakkında yazılan
hüküm.

Decree sent to the
Vaivode of
Moldavia
concerning non
interference with
the worship of
vladikas,
metropolitans and
priests.

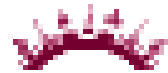

Boğdan voyvodasına hüküm ki

Vilâyet-i Boğdan'da vâkı' olan vladika ve metropolid ve sâyir papasları kadîmden âyîn-i bâtılları üzre kenîsâlarında ve ol cânibin re'âyâlarına vâkı' olan husûsların göregelmişken ve manastırları dahı zabt edüp âharın alâkası ve müdâhalesi yoğiken hâliyâ âyînleri üzre mâbeynlerinde olan ruh-bânlıklarına hâricden dahl olunduğun bildirüp mukaddemâ emrim dahı verilmekle istid'â-yı inâyet eyledikleri ecilden min-ba'd kadîmden olagelene muhâlif re'âyâ ve berâyâyâ zulm ü teaddî olunduğuna rızâ-yı hümayûnum yokdur. Olageldiği üzre amel olunmak emr edüp buyurdum ki:

Vardukda, emrim üzre âmil olup min-ba'd vilâyet-i mezbûrda olan kenîsâlardaki vladika ve metropolid ve sâyir papasları âyîn-i bâtılları üzre düşen husûsların görüp min-ba'd olagelene muhâlif mâbeynlerinde olan umûrlarına hâricden kimesneyi müdâhale etdirmeyesin ve Rum patrikânı tarafından dahı dahl olunup rencide ederler imiş onlar dahı kadîmden müdâhale etmemekle min-ba'd olagelmişe muhâlif kimesneye iş etdirmeyesin.

[1026 / 1617], **BOA. Mühimme Defteri 82, hüküm 87**

Boğdan Voyvodasına hüküm ki:

Boğdan'da bulunan vladika, metropolit ve sair papazlar kiliselerinde ayinlerini bu güne kadar yapagelmiş iken, şu an dışarıdan müdahale olduğunu bildirdiler. Bunlara zulmedilmesine rızam yoktur. Olageldiği üzere amel olunmasını emredip buyurdum ki:

Bundan böyle vladika, metropolit ve sair papazların kiliselerinde icra ettikleri ayinlere ve kendi aralarındaki işlere hiç bir kimseye hatta Rum patriklerine bile müdahale ettirmeyesin.

Decree to the Vaivode of Moldavia:

Although the vladikas, metropolitans, and priests have been practising their religious ceremonies in their churches till today, they have reported that they have been interfered with. I never consent anyone hurt them. Asking for obeying the rules as usual, I order you not to let anybody, including the Greek Patriarch, interfere with the religious ceremonies.

Sultan Abdülmecid Han, 30 Mart 1847, BOA. Tahvil Defteri 30, s. 610

H 17

Hristiyanların
kutsal ibadet
gününde kurulan
Yenişehir-i Fener
pazarının
bir başka gün
kurulması.

Change of the day,
Sunday, on which
the open market of
Yenişehir-i Fener
has been set up
because it coincides
with the day of
Christian feast.

**Mütehayyizân-ı ricâl-i Devlet-i Aliyyeden hâlâ Tevkî'i-i Dîvân-ı Hümâyûn olan Ali Râif Beğ
dâme ulüvvuhu ya hüküm ki**

Yenişehir-i Fenâr'da öteden berü beher hafta Pazar ve Çarşamba ve Cuma günlerinde bâzâr ikâmesiyle ahz u i'tâ olunmakda ise de pazar günü re'âyânın yortu günleri olduğundan eyyâm-ı mezkûreden fakat Pazar gününün lağvıyla her Çarşamba ve Cuma günlerinde ik'âd olunması husûsu kazâ-i mezbûr tarafından bâ-i'lâm ve mazbata inhâ olunmuş ve i'lâm ve mazbata-i mezkûru musaddık Rûmili Ordu-yı Hümâyûnum Müşîri sâbık müteveffâ Reşid Paşa ile hâlâ Rûmili Eyâleti Mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı kirâmımdan Ziya Paşa dâme ikbâlûhu nun Tırhala Sancağı mutasarrıflığı hengâmında taraflarından bâ-tahrîrât inhâ olunmakdan nâşî kuyûd-ı lâzimesi Defterhâne-i Âmiremnden ba'de'l-ihrâc Yenişehir-i Fenâr nâhiyesine tâbi' mahallât-ı Müslimânân ve Gebrân ve Yehûdiyân neferât aded ile nefsi-i Yenişehir ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şaîr ve kıst-ı bâc-ı bâzâr ve bâc-ı sipâh-ı nefsi-i Yenişehir yekûn ma'a-gayrihi bir yük on yedi bin dört yüz yirmi beş akça yazı ile Defter-i Mufassal'da muharrir kalemiyle tahrîr ve Defter-i İcmâl'de tamâm yazı-yı mezkûresi Mîr livâ-i Tırhala ve İnebahtı dahı mülhakât iken kazâ-i mezbûrdan ifrâz ve bin yüz kırk senesi[nde şeref-]südü olan emr-i âlişân mücebince bâ-hatt-ı tevkî'i ber-vech-i mâlikâne havâss-ı hümâyûna tashîh olunmuş; bu takdirce ber-muktezâ-yı Defter-i Hâkânî sâlifü'z-zıkr nefsi-i Yenişehir el-mezbûre mahsulât ve rûsûmâtıyla tahtında muharrer kıst-ı bâc-ı bâzâr ve bâc-ı sipâhın müteveccihâtı ber-mücebi tashîh havâss-ı hümâyûndan ber-vech-i mâlikâne mutasarrıfları taraflarından zabt olunmak iktizâ edüp ve Yenişehir-i Fenâr kazâsında beher hafta Pazar irtesi günü kurulan bâzâr vâkı' olan inhâya mebnî iki yüz elli senesi şehir-i Ramazânü'l-mübârekinin altıncı gününde bâ-hatt-ı hümâyûn sâdır olan emr-i şerîf mücebince bâzâr-ı mezkûrun Pazar gününde ikâmesi için bâ-hatt-ı tevkî'i tashîh olunmuş ve zikrolunan Yenişehir-i Fenâr'da kurulan bâzârın Pazar gününün lağvıyla beher hafta Çarşamba ve Cuma günlerinde ikâme olunması husûsuna irâde-i aliyye ta'alluk eylediği hâlde cânib-i hümâyûn-ı mülûkâneye lede'l-arz irâde-i seniyye-i şâhâne ta'alluk ederek Defterhâne-i Âmire'de olan kaydı mahalli bâ-hatt-ı tevkî'i tashîh olunmasıçün Dîvân-ı Hümâyûn'dan tashîh emr-i şerîfi isdârı muktezâ-yı maslahatdan idüğü e'âzım-ı ricâl-i Devlet-i Aliyye'den bilfi'l Defter Emîni el-Hâc Mehmed Sa'îd Muhib dâme ulüvvuhu tarafından arz u i'lâm olunmuş ve bâzâr-ı mezkûrun Pazar gününün lağvıyla Çarşamba ve Cuma günlerinde ikâmesiçün Defterhâne-i Âmire'de olan kaydı mahalli bâ-hatt-ı tevkî'i tashîh olunmak üzere başka ve mahalline ifâde-i hâli mutazammın başka iki kıt'a emr-i şerîf isdârı ve hâsılâtının vâridât-ı sâ'ire hâsılâtıyla berâber Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne irsâli zımnında hâlâ Rûmili Ordu-yı Hümâyûnu müşîri ve Tırhala Sancağı mutasarrıfı ve mâl müddi[ri]ne tahrîrât tasdiyiçün Mektûbî-i Mâliye Odasıyla Rûmili Vâridât Muhâsebesi'ne ilmühaberleri i'tâsıyla tesviyesi husûsu vûkelâ-yı fihâmdan hâlâ Mâliye Nâzırı İbrahim Sârim Paşa hazretleri cânibinden bâ-tahrîr ve telhîs ifâde ve ifhâm olunmuş ve ol vechile icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkâne ta'allukıyla ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şâhâne şeref-efzâ-yı sahife-i südür olup muktezâ-yı münîfi üzere ifâde-i hâli mutazammın diğer emr-i şerîf i'tâ kılınmış olmağın sen ki mûmâ-ileyhsin, bâzâr-ı mezkûrun Pazar gününün lağvıyla Çarşamba ve Cuma günlerinde ikâme olunmak üzere Defterhâne-i Âmire'de olan kaydı mahallini kaleminle sebt ve tashîh eylemen emrim olmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûmun oldukda ber-minvâl-i meşrûh tashîh ile iktizâ eden mahallere ilmühaberleri verilmek üzere icmâl-i hâkânîsinin i'tâsına mübâderet eylesin.

Fî 13 R. sene [12]63 / [30 Mart 1847], **BOA. Tahvil Defteri 30, s. 610**

Divan-ı Hümayun Nişancısı Ali Raif Bey'e hüküm ki:

Yenişehir-i Fener'de öteden beri her hafta pazar, çarşamba ve cuma günleri kurulan pazarın; pazar günleri halkın yortu gününe rastlaması sebebiyle sadece çarşamba ve cuma günleri kurulması ve Defterhane-i Amire'deki kaydının da değiştirilmesi hususu emrim olmuştur. Gerekli yerlere bildiresin.

Decree to the nishanci of the Divan-ı Hümayun Ali Raif Beg:

I order you to change the day of the open market of Yenisehr-i Fenar set up on Sundays every week.

As you know, the market of Yenisehr-i Fenar has been set up on Sundays, Wednesdays, and Fridays every week. However, Sundays coincide with the day on which the Christian citizens celebrate as the day of Christian feast. Considering this situation, I order you that the open market of Yenisehr-i Fenar is to be set up only on Wednesdays and Fridays and its register in Defterhane is to be changed. Report to whom it may concern.

Sultan II. Abdülhamid Han, 12 Ocak 1888, BOA. Y. A. Hus. 209/59

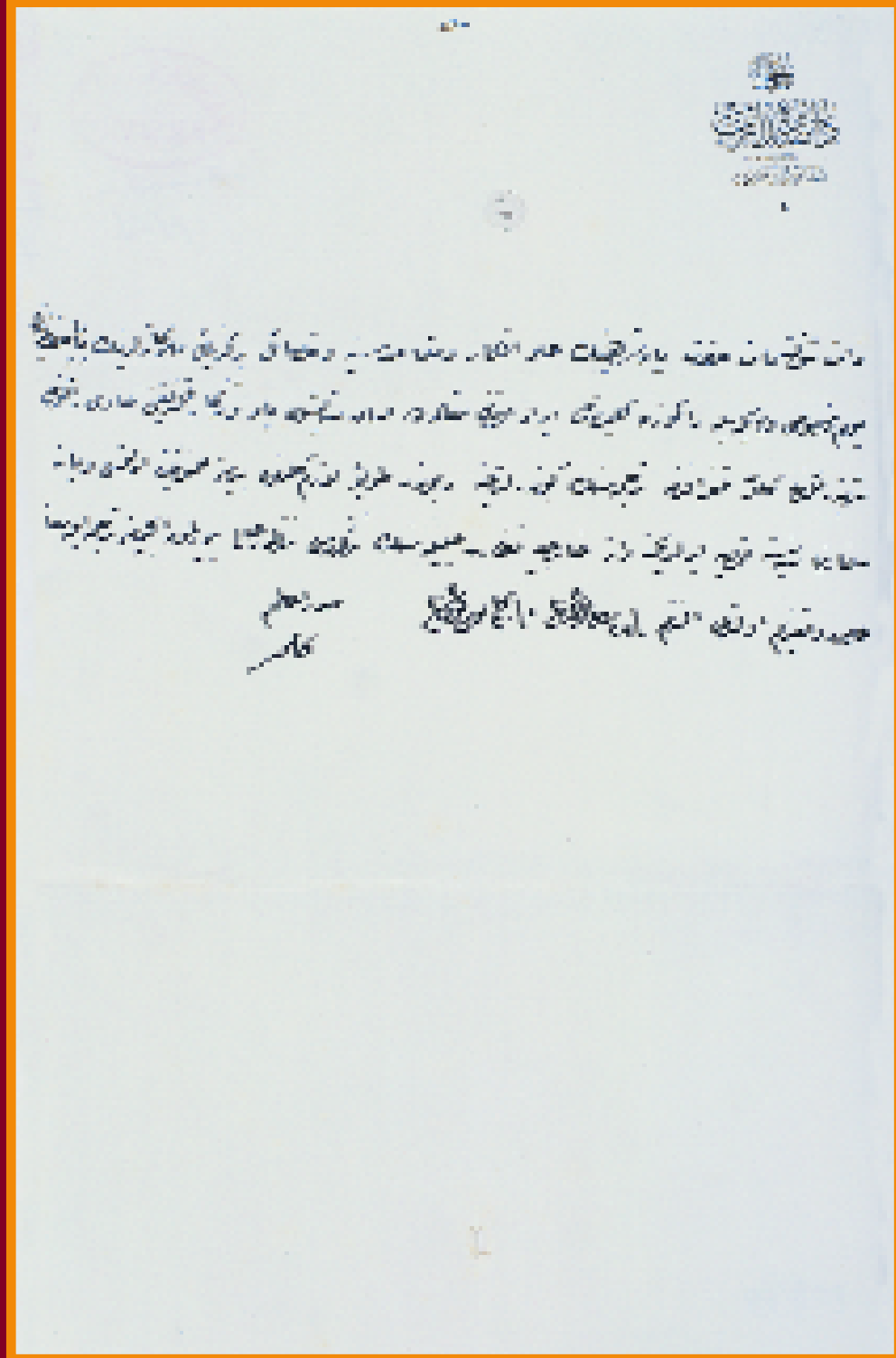

H 18

Papa XIII. Leon'un
Ragüza Kilisesi'nde
yapılan törende
Osmanlı
padişahından övgü
ile bahsettiği.

Speech of Pope
Leon the 13th in
the ceremony of his
anniversary of
beginning of papacy
in the Church of
Ragüza in which He
praises the Ottoman
Sultan.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

1

Zât-ı şevket-simât-ı hazreti pâdişâhînin ulüvv-i efkâr ve makâsîd-ı seniyye ve hasâil-i ber-güzîde-i mülûkânelerinin papa hazretlerinin yevm-i mahsûsu vesîlesiyle Ragûza Kilisesi'nde irâd olunan makâlede lisân-ı sitâyîşle yâd ve tezkâr kılındığını hâvî Ragûza Şehbenderliği'nden gelen tel-grafnâme tercemesinin gönderildiğine ve bundan dolayı lâzım gelenlere beyân-ı memnûniyet olunması Viyana Sefâret-i Seniyyesi'ne tavsiye edildiğine dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi manzûr-ı âlî buyrulmak için terceme ile ma'an arz ve takdîm olundu efendim.

Fî 27 Rebî'ü'l-âhir sene [1]305 ve fî 30 Kânûn-ı Evvel sene [1]303

Sadr-ı a'zam

Kâmil

[12 Ocak 1888], *BOA. Y. A. Hus* 209/59

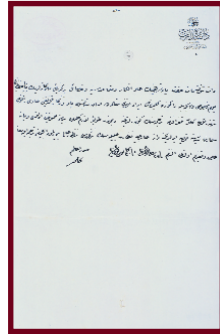

Papa XIII. Leon'un göreve başlama yıl dönümü münasebetiyle Ragüza Kilisesi'nde icra edilen konuşmada Padişahımızdan övgü ile bahsedilmiştir.

Speech made by Pope Leon the 13th in the Curch of Ragüza in connection with his anniversary of beginning of papacy in which He praises the Ottoman Sultan.

Sultan II. Abdülhamid Han, 4 Ağustos 1891, BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 5242

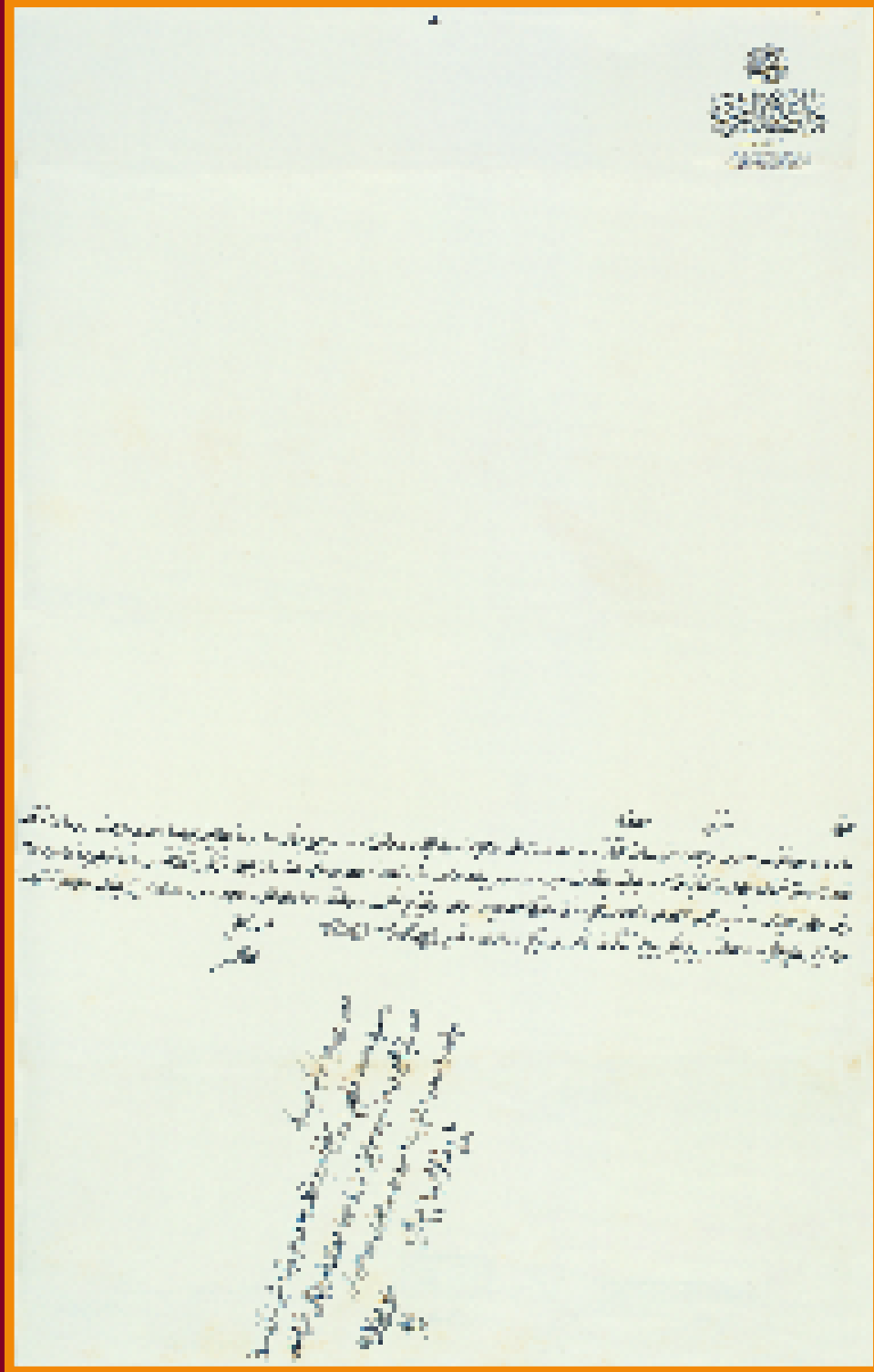

Roma'da yapımı
devam eden Maruni
okuluna maddi
yardım yapılması.

Assistance to the
Maruni School to
be built in Rome.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Mârûnî tâifesine mensûb ve cümle-i mü'essesât-ı Osmâniyye'den ma'dûd olmak ve himâye-i Devlet-i Aliyye'de bulunmak üzere Cebel-i Lübnân Mârûnî Patrîkı Yûhannâ Efendi tarafından Roma'da inşâsı tasavvur edilen mektebin masârif-i inşâ'iyyesi için cânib-i Hükûmet-i Seniyye'den on bin Frank kadar i'âne i'tâsı husûsuna dâir Cebel-i mezkûr mutasarrıflığından re'sen ve cevâben vârid olan iki kıt'a tahrîrât üzerine Meclis-i Mahsûs-ı Vûkelâ'dan kaleme alınan mazbata melfûflarıyla arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müteallik buyurulur ise hükm-i âlisi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 27 Zi'lhicce sene [1]308, fî 21 Temmuz sene [1]307

Sadr-ı a'zam

Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Reside-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhileri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i Hazreti Hilâfet-penâhî şeref-müteallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân Hazreti veliyyü'l-emrindir.

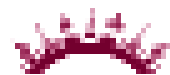
Fî 28 Zi'l-hicce sene [1]308, fî 22 Temmuz sene [1]307

Ser-kâtib-i Hazreti Şehriyârî

Bende

Süreyyâ

[4 Ağustos 1891], BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 5242

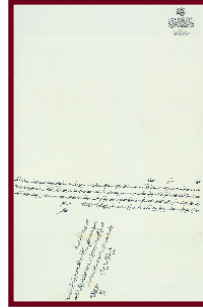

Marunilerin Osmanlı kurumu olmak kaydıyla kendi halkı için Roma'da yaptırmayı düşündükleri okul inşaatına on bin frank yardım yapılsın.

Granting 10.000 Franc by the Ottoman Empire to the Maruni School to be constructed in Rome on the condition that it is an Ottoman foundation.

Sultan II. Abdülhamid Han, 28 Mart 1892, BOA. Y. A. Hus. 257/146

H 20

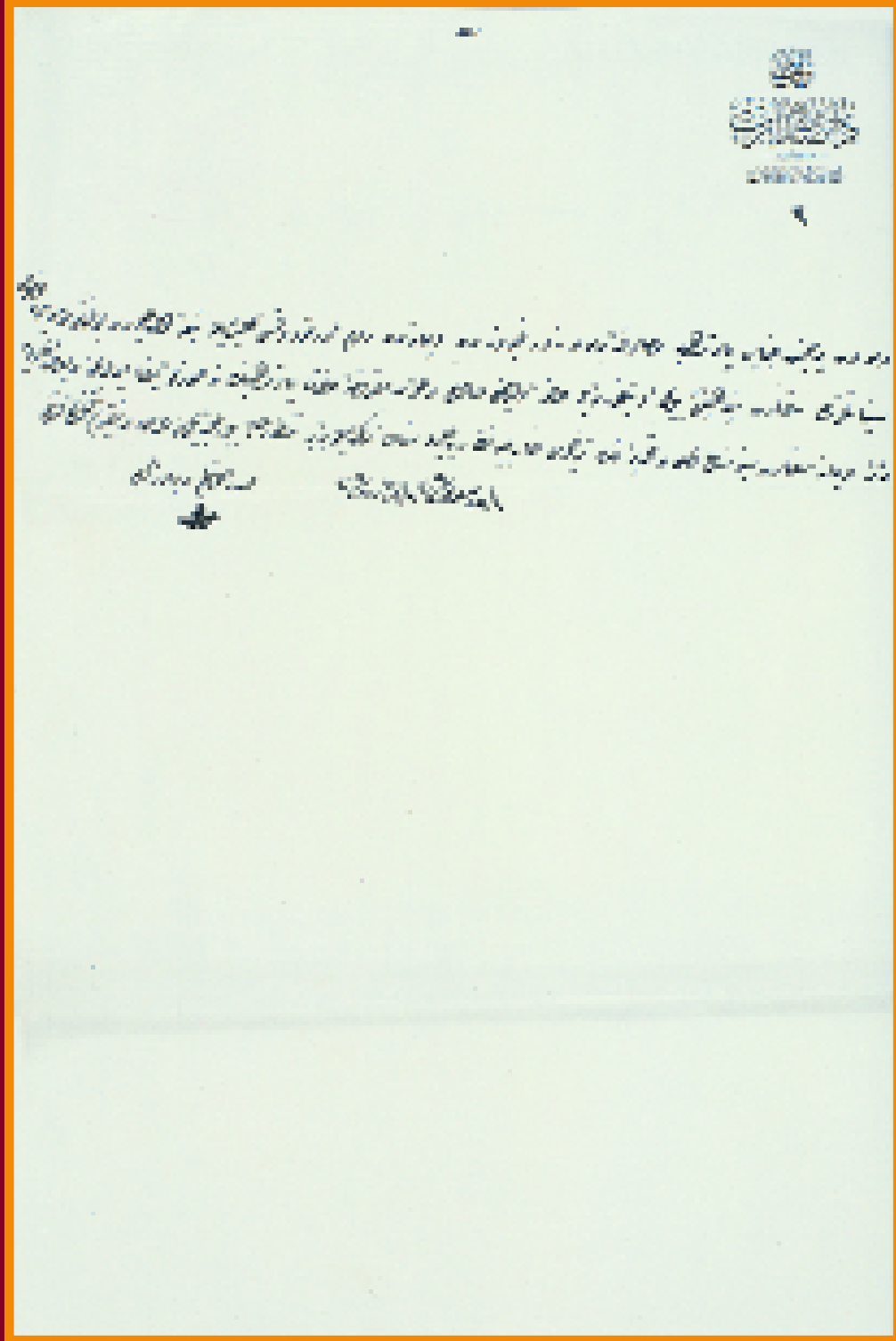

Sultan İkinci
Abdülhamid'in
doğum gününde
Rum Ortodoksları
ve Musevilerin
Viyana'daki
mabedlerinde
padişaha dua
ettikleri.

Praying of Greek
Orthodoxes and
Jews in their places
of worship in
Vienna on the
birthday of
Abdülhamid II.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn

3

Vilâdet-i pür-meymenet-i cenâb-ı pâdişâhiye musâdîf olan rûz-ı firûzda Viyana'da Rum Ortodoks Kilisesi'yle teba'a-i Devlet-i Aliyye'den bulunan Müsevîlere mahsûs sinagonda sefâret-i seniyye hey'eti büyük üniforma ile hâzır olduğu hâlde da'avât-ı mefrûza-i hazreti pâdişâhînin ne sûretle ifâ edildiğine ve bazı ifâdeye dâir Viyana Sefâret-i Seniyyesi'nden gelen tahrîrâtın tercemesi Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresiyle berâber manzûr-ı âlî buyrulmak için arz ve takdîm kılındı efendim.

Fî 29 Şa'bân sene [1]309, fî 16 Mart sene [1]308

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i Ekrem

Cevâd

[28 Mart 1892], *BOA. Y. A. Hus* 257/146

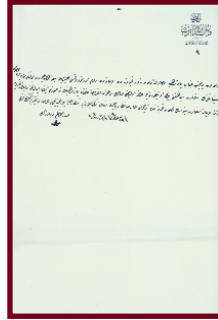

Padişahımızın doğum günü münasebetiyle Viyana'da Rum Ortodoks kilisesi ve Musevi vatandaşlarımıza mahsus sinagonda Sefaret görevlilerinin de hazır bulunduğu halde Padişahımıza dualar edilmiştir.

It has been prayed for Sultan Abdülhamid II in connection with his birthday in the precence of the staff of Ottoman Embassy in Orthodox Greek Church and in Jewish Synagogue in Vienna.

Sultan II. Abdülhamid Han, 26 Kasım 1895, BOA. İ. Mâliye 1313 C. / 7

H 21

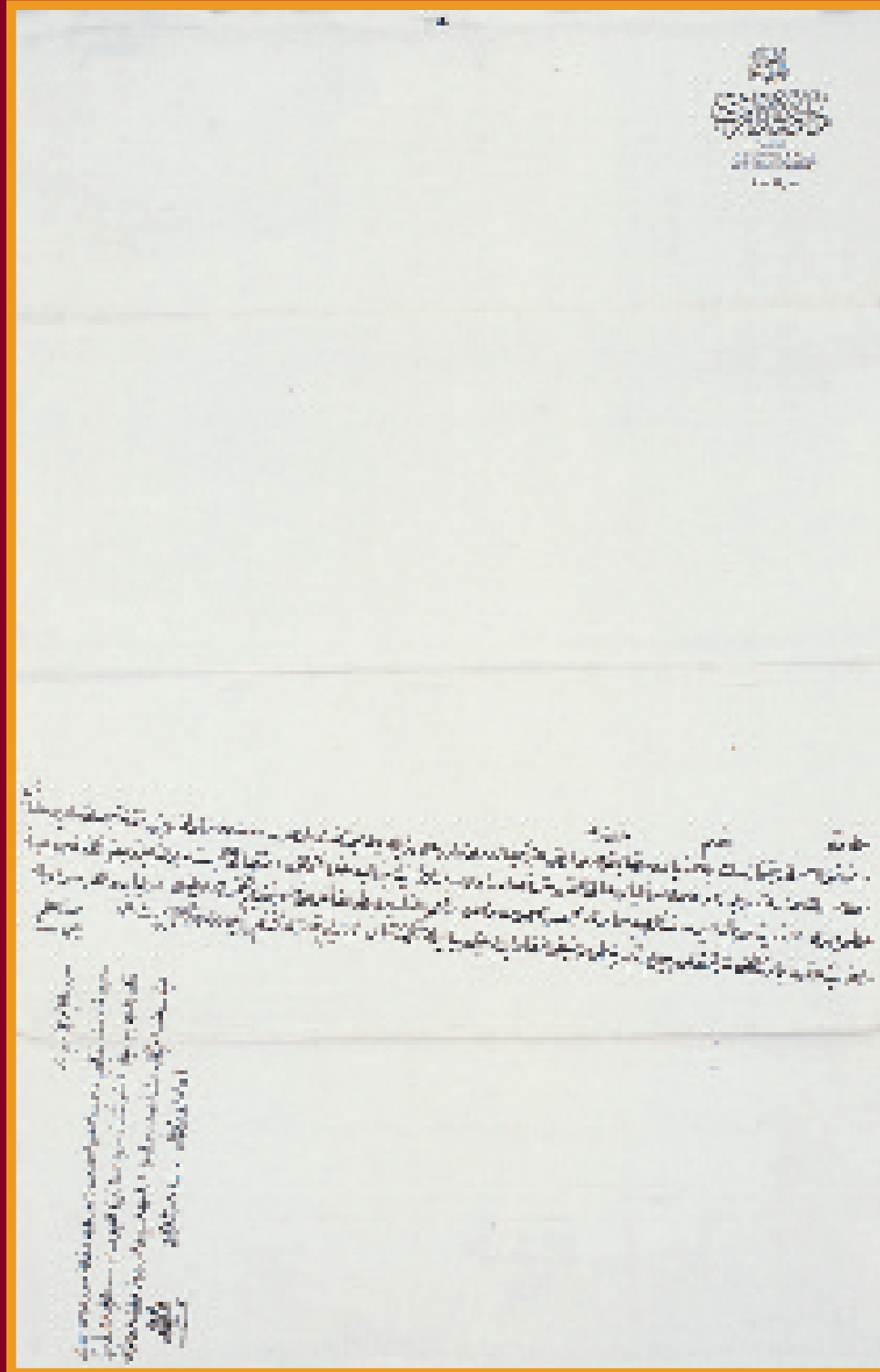

Maddi sıkıntı
içinde bulunan
Ermeni Katolik
Patrikhanesi'ne
yardım yapıldığı.

Assistance to
Armenian Catholic
Patriarchate
suffering from lack
of money.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

1298

Atûfetlû efendim hazretleri

Ermeni Katolik Patrikhânesi'nin pek ziyâde müzâyakada bulunduğu atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye arz ile Patrik efendi tarafından isti'tâf olunmasına mebnî Hazîne-i Celîle-i Mâliye'den münâsib şey i'tâsının kararlaştırılarak arz-ı hâkipây-ı âlî kılınması şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlisinden bulunduğunu mübelliğ tezkire-i husûsiyye-i atûfileri üzerine cereyân eden müzâkereyi hâvî Meclis-i Mahsûs-ı Vûkelâ'dan kaleme alınan mazbata leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazreti pâdişâhî şeref-müteallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 7 Cumâde'l-âhire sene [1]313, fî 12 Teşrîn-i Sâni sene [1]311

Sadr-ı a'zam

Rif'at

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup Meclis-i Mahsûs-ı Vûkelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ile berâber manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhileri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyrulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Cumâde'l-âhire sene [1]313 ve fî 14 Teşrîn-i Sâni sene [1]311

Bende

Ser-kâtib-i Hazreti Şehriyârî

Tahsin

[26 Kasım 1895], *BOA. İ. Mâliye 1313 C. / 7*

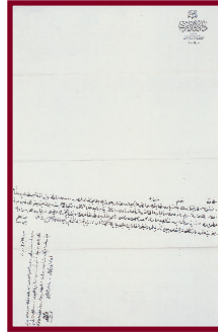

Maddi sıkıntı içinde olduğunu Patrik efendiden öğrendiğimiz Ermeni Katolik Patrikhanesi'ne gerekli yardım yapılsın.

I have learnt from Patriarch Efendy that the Armenian Catholic Patriarchate has been suffiring from lack of money. Give them necessary assistance.

Sultan Abdülaziz Han, 11 Ekim 1864, BOA. Buyruldu Defteri 5, s. 75

H 22

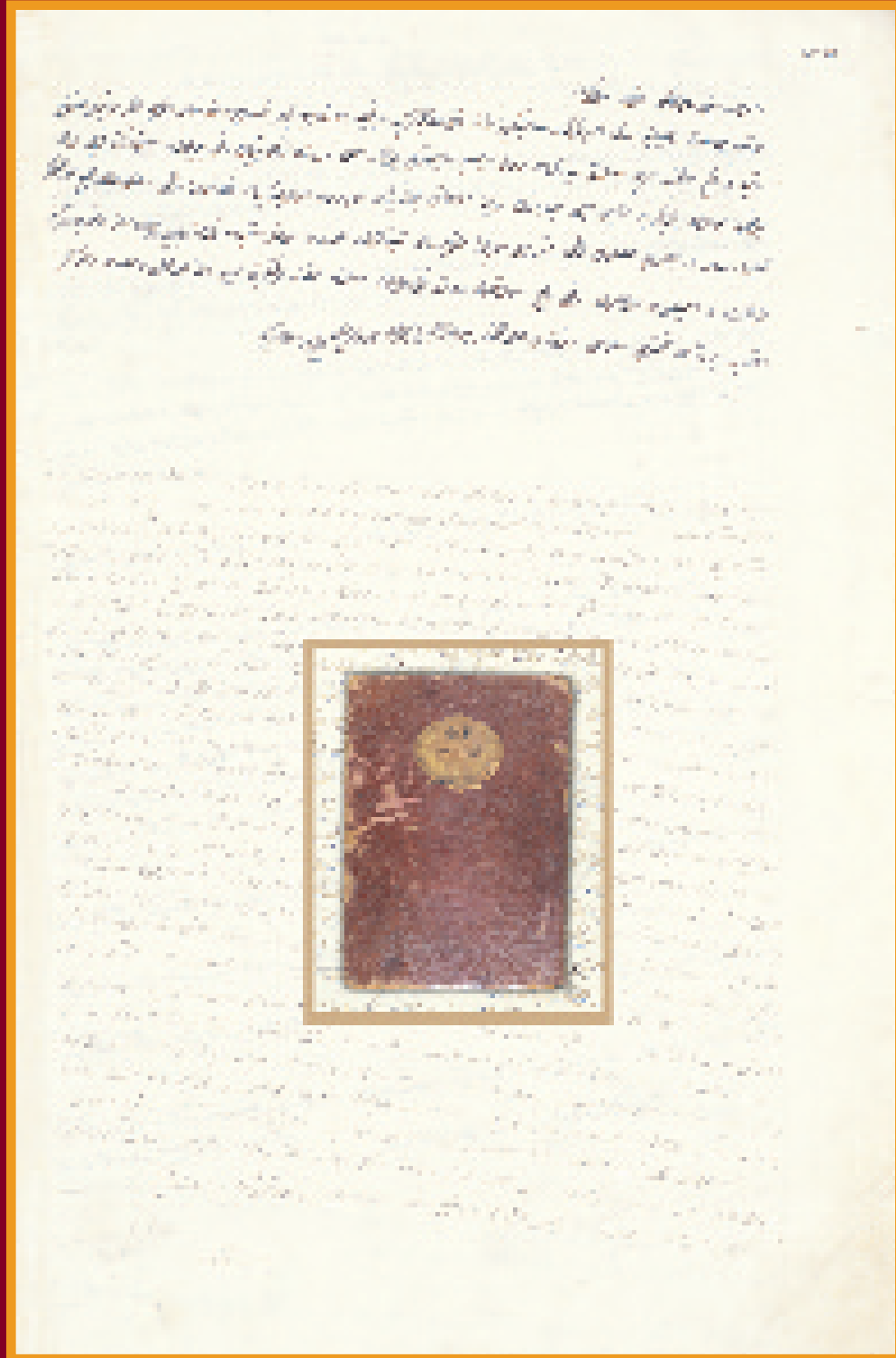

Bütün ruhbanların
gümrük vergisinden
muaf tutulmaları.

Exemption of all
priests from
customs taxes.

Rüsûmât emîni atûfetlû efendi hazretleri

Latin cemâ'ât-i ruhbâniyyesinin resm-i gümrükden muâfiyetlerine dâir gurre-i Zi'lhicce sene [1]270 târihiyle Emânet-i behiyyelerine gönderilen nizâmnâme eğerçi yalnız Latinler hakkında tertîb ve tanzîm olunmuş ise de saltanat-ı seniyye ve gerek düvel-i ecnebiyye tâbi'iyetinde bulunan milel-i sâire rehâbîninin dahi bu yolda imtiyâzât-ı kadîmeleri bulunup bunların yekdigeriyle tevfikı ya'nî cümlesinin derece-i müsâvâtta bulundurulması lâzımeden olduğuna binâen nizâmnâme-i mezkûr ahkâmının cemî' milel-i muhtelif kilise ve manastır ve râhibleri haklarında dahi şâmilü'l-icrâ tutularak teba'a-i Devlet-i Aliyye'den olanlar eşyâsının metropolid ve marhasa ve sâir me'mûrîn-i rûhâniye taraflarından ve ecnebîden olanların dahi tâbi' oldukları devlet konsolosları cânibinden mıkdar ve kemiyetlerini mübeyyin alınacak mûmzâ ve musaddak defterler üzerine yürüdülmesi zımnında icrâ-yı iktizâ-yı hâle himmet buyurular deyü.

Fî 10 Cumâde'l-ûlâ sene [1]281 ve Fî 29 Eylûl sene [1]280

[11 Ekim 1864], **BOA. Buyruldu Defteri 5, s. 75**

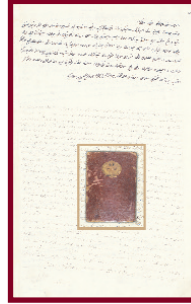
Rusumat Emin efendi hazretleri!

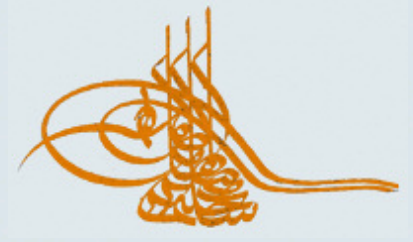
Sana gönderilen nizamnamede her ne kadar Latin rahiplerinin gümrük vergisinden muafiyetleri yazılı ise de ülkemizde ve Osmanlı tabiiyyetinde olup yabancı ülkelerde yaşayan bütün rahipler de aynı haklara sahiptir.

His excellency! The Emin of Rûsumat:

However, it is written in the regulation sent to you that Latin priests are exempted from customs taxes, all the priests living in our country or those of the Ottoman citizenship living in foreign countries have the same rights.

Sultan III. Selim Han, 14 Aralık 1793, BOA. Müzehhep Fermanlar 449/4

H 23

Sultan
III. Selim'in
İstanbul'da yaşayan
Ermeni ve
Rumların evlilikleri
sırasında kanunsuz
vergi alınmaması
hakkındaki
fermanı.

Ferman issued by
Sultan Selim III
concerning non
collection of the
excessive official
marriage taxes from
the Greeks and
Armenians living in
Istanbul.

Hilâfına emir yoğ-ise tecdid oluna. [Derkenar]

İftihârul'-ümerâ ve'l-ekâbir, müstecmi'ü cemî'i'l-me'âli ve'l-mefâhir, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-allâm dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan [Boşluk] dâme ulüvvuhu ve iftihârul'-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mahâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'd-dâim Hâssa Bostancıbaşı [X] dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

İstanbul ve havâlisinde sâkin ehl-i zimmet Rûm ve Ermenî milletlerinden te'ehhül ve tezevvüc eylemek murâd edenler tezevvücleri esnâsında kul kethüdâları sarrâcbaşlarına bir altun harc-ı tezkire ve bir altun ta'yîn olunan yasakcılara i'tâ ve yedlerine tezkire verilmek mu'tâd-ı kadîm olup Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu nun Vakfı'ndan senevî sekiz bin akçaya Resm-i Gerdek Mukâta'ası'nı iltizâm edenlere dahı ber-vech-i mu'tâd verülegelen kırkar akça resm-i arûsânelerin almağa kanâat etmeyüp birer Zolata dahı ziyâde mutâlebe ve birkaç nefer yeniçeriler dahı düğün yasakcılığın kendülere mahsûb edüp bir zimmînin oğlu on yaşına varmazdan mukaddem isimlerin haber alup gıyâblarında düğün tezkiresin mühürledüp sarrâcbaşlar tecdid oldukda mühürlerin kayd etdirerek tezkirelerinde onar mühür cem' olup düğünleri esnâsında zuhûr ve tezkire ibrâz ve tezkirenin her mührüne birer gurus verdim deyü iddî'â ve cebren yasakcılık eyleyüp cem' olan zimmîlerin ricâl ve nisvânlarına kahve tevzî' ve gülâb serpmeye ve çiçek gönderme bahânesiyle nice def'a ta'ciz ve cebren diledikleri mikdârı akça cem' ve düğün tamâm oldukda ellişer ve altmışar gurus verilmekle yedlerinden halâs olamayup ve kulluk yasakcılara alâka ve medhalleri olmayan iskele zâbitleri ve zindân taraflarından dahı bazı kimesneler zuhûr ve murâdları üze avâid ve mutâlebât ile rencide ve tezevvüc eden seyyibe avretlerden hilâf-ı mu'tâd bir nesne taleb olunduğu yoğiken avâ'id mutâlebesiyle te'addî ve cevri u eziyyet etmeleriyle te'ehhül edenler medyûn ve ekseri vaz'-ı zindân ve ahvâlleri dîger-gûn olmağla fîmâ-ba'd İstanbul tarafında düğünleri vâkı' oldukca Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri ağası tarafından yasakcı taleb edenlere mumcu ve İstanbul havâlisinde olan düğünler için bostancıbaşı taraflarından âdem ta'yîn ve yevmiye birer gurus hizmetleri verilüp ve yasakcı taleb etmeyenler âdet üze harcları verildikten sonra cebren yasakcı oluruz deyü kimesneye te'addî etdirilmeyüp mutâlebât-ı muhdese-i mezbûre ile cevri u te'addîye cesâret edenler men' olunup ve resm-i arûsiyyeleri ve mu'tâd üze sarrâcbaşı harcı edâ olunduktan sonra hilâf-ı şer'-i şerîf ve kadîm ve olagelmiş mugâyir muhdese avâ'id ve mutâlebât-ı sâ'ire ile bir türlü cevri u te'addî olunmamaları bâbında mukaddemâ istid'â-yı inâyet olunduktan milleteyn-i mesfûreteynden te'ehhül ve teze[vv]üc edenlerin kadîmü'l-eyyâmdan berü kul kethüdâsı sarrâcbaşısı olanlar taraflarından verülegelen tezkire ve ta'yîn olunan yasakcılar ile düğünleri beklenip düğünleri hitâm olunca gereği gibi zabt u rabt ve mâ-tekaddemden berü olagelen âidâtlarını ahz edüp zikr olunduğu minvâl üze kadîme mugâyir hareketleri zuhûruna bir dürlü cevâz ve ruhsat verilme-yip ve fîmâ-ba'd mesfûrların gerdekleri vâkı' oldukca mûmâ-ileyh tarafından resm-i kadîm üze tezkire verildikde mu'tâd olan harc-ı tezkirelerin ahz ve ta'yîn olunan yasakcılara dahı verilegelen âidâtlarını ahz eylediklerinden sonra ziyâde şey talebiyle bî-vech rencide vü remide eylememeleriçün tenbîh-i ekîd ve tehdîd-i şedîd olunup ba'de'l-yevm mesfûrlara hilâf-ı kâ'ide-i kadîm ve mugâyir-i kânûn zulm ü te'addî ve gadr-i sarîh etdirilmemek üze emr-i şerîfim sudûrunu Dergâh-ı Muallâm yeniçerileri ağası esbak i'lâm ve i'lâmı mücebince amel olunmak için sâdır olan emr-i şerîf mücebince bin yüz seksen dokuz senesi evâhır-ı Safer'inde tecdiden bir kıt'a milleteyn-i mezbûreteynden te'ehhül ve tezevvüc ve düğünleri vukûunda ez-kadîm Dergâh-ı Muallâm Yeniçerileri Ocağı'nda Kul Kethüdâsı Konağı'nda sarrâcbaşı tarafından yedlerine izin tezkiresi i'tâ olunduktan bâkireden ber-vech-i mu'tâd sarrâcbaşıya harc-ı tezkire onar gurus ve düğünlere ta'yîn olunan nevbetciye dört gurus ve hudûdunda olan kulluk çorbacısına üçer gurus ve alem-dâra otuz para ve bir nefer yeniçeriye altmış para ve asesbaşı ve subaşıya dört gurus bir rub' ve gece salması çukadârına otuz para ve Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân tâbe serâhu Câmi'-i Şerîfi Evkâfı'na merbût arûsiyye mültezimine otuz para min-haysül'l-mecmû' yirmi altı gurus üç rub' alınagelmek kâide-i mer'iyeden iken bu hılâlde milleteyn-i mesfûreteynden ellişer altmışar gurus ahz ve gadr-i küllî ederler deyü mukaddemâ verilen emri tecdid ile avâidât-ı mezbûreyi vermekde te'allül eylediklerin sarrâcbaşı olan bâ-arzuhâl inhâ ve istid'â ve sâdır olan emr-i âliye imtisâlen ocakda vukûfu olan kimesnelerden tarafeyne gadr ve himâyeden ârî istiknâh ve istifsâr olunduktan an-asl Rûm ve Ermenî tâ'ifesinden tezevvüc edenler zuhûrunda bâkireden izin tezkiresiçün sarrâcbaşı olan on gurus ve nevbetciye dört gurus ve hudûdunda olan

kulluk çorbacısına üç guruş ve alemdâra otuz para ve kulluk tarafından bekleyen yeniçeriye altmış para ve asesbaşı ve subaşı ve zindân hıdmet[ci]sine dört guruş bir rub' ve salma çukadârına otuz para ve Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân hazretlerinin Vakfı'ndan mansûb dernekiye otuz para cem'an yirmi altı guruş üç rub' alınup ziyâde nesne taleb ve rencide yoğiken zâbitân-ı Ordu-yı Hümâyûnumda olmak takrîbiyle vekâlet ile bulunanlar ziyâde akça taleb ve ahziyla rencide eyledikleri ihbâr ve fîmâ-ba'd zıkr u beyân olunduğu mikdârdan ziyâde bir nesne taleb ve ahz eylememek ve ederi olur ise te'dib ve içlerinden tard u teb'îd etmek üzere birinci bölüğün orta ve ihtiyârânı ve zâbitân ve sarrâcbaşılıktan merfû' mazbûtu'l-esâmî yirmi nefer kimesneler ta'ahhüd etmeleriyle kadîmü'l-eyyâmdan bertü kefare düğünlerini orta-i merkûme nevbetçileri ve yasakçıları ile kulluk bekleyip âharı ta'yîn ve fîmâ-ba'd nesne taleb olunmamak bâbında işbu nizâm düstûru'l-amel tutulmak üzere Rum ve Ermeni patrikleri taraflarına ilmühaberleri ve ocak tarafına dahı emr-i şerîf i'tâ olunmuşiken mukaddemâ Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri ağası esbak i'lâm etmekle ve i'lâmî mücebince kadîmî üzere amel ve hilâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında sene-i mezbûre evâ'il-i Rebî'ül-âhîr'inde diğere emr-i şerîf sâdır olup bu defa cülûs-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum vâkı' olduğuna binâen inhâlarına mebnî sâdır olan emr-i şerîf mücebince ve sarrâcbaşı istid'âsıyla dahı verilen emr-i âlî derciyle nizâm-ı merkûma mugâyir hareket olunmamak bâbında müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu Ermeni Patrikı Zakarya nâm râhib memhûr arzuhâliyle istid'â eylediğine binâ'en mukaddemâ sâdır olan emr-i âlî mücebince amel olunmak bâbında sene-i mâziye evâhır-ı Cumâde'l-ûlâsında emr-i şerîfim sâdır olmuşıdi. El-hâletü-hâzihi İstanbul ve tevâbii Rûm (silik) ve Der-aliyyemde mukîm cemâ'at metropolidânın bu defa sūdde-i sa'âdetime takdîm eyledikleri bir kıt'a memhûr arzuhâllerinde ber-vech-i muharrer mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince müceddeden yedlerine dahı bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrunu tahrîr ve istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâcaat olundukda târih-i merkûmda ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mûmâ-ileyhimâsız; mukaddemâ nizâmî hâvî şeref-sudûr eden evâmir-i şerîfem mücebince amel ve hareket ve hilâfî bir ferde hareket ettirmeyüp fukarâ-yı ra'yyetin himâyet ü sıyânetlerine ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki;

Hükim-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâim ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâat-makrûnuyla amel ve hareket ve hilâfından be-gâyet te-hâşî ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren; Fî evâilî Cemâziye'l-evvel sene semân ve mieteyn ve elf.

Be makâm-ı Kostantîniyye el-Mahrûse

[14 Aralık 1793], *BOA. Müzehhep Fermanlar 449/4*

Hassa bostancıbaşı, sana emr-i hümayunum ulaşınca bilesin ki:

İstanbul ve civarında oturan Rum ve Ermenilerin evlilikleri esnasında resmî vergi ve harçlardan başka, kanunlara aykırı yollardan akça talebiyle rencide edilmemelerine ve fakir halkın himayesine dikkat etmeniz hususunda fermanım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki;

Emrime uyma konusunda son derece hassas ve dikkatli olasınız ve aksine hareket etmekten sakınasınız.

To the Hassa bostanci-bashi:

When my ferman arrives you, know that my ferman has been issued not to let anyone ask for an excessive taxes illegally from the Greeks and Armenians living in Istanbul and its surroundings excluding official marriage taxes and expenditure and to take care of poor people.

I order you to be careful to obey my decree and avoid to disobey.

Sultan Abdülmecid Han, 17 Haziran 1853, BOA. İ. Hâriciye 4835_1

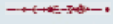
H 24

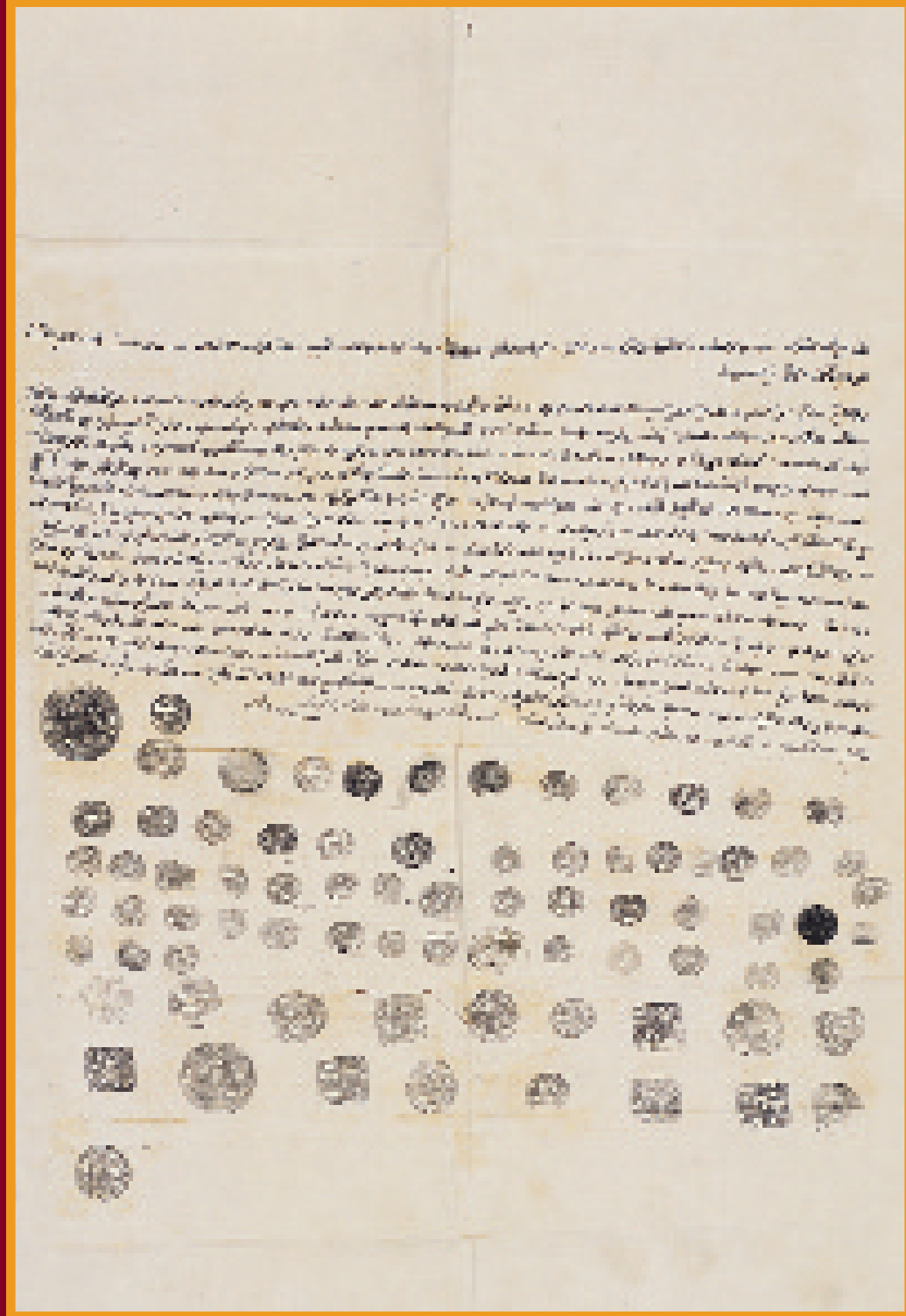

Sultan
Abdülmecid'in
saltanatının
başından bu yana
Rum cemaatine
verdiği imtiyazların
yürürlükte
olduğuna dair
fermanına
Patrikhane'nin
teşekkürü.

Gratitude of the
Greek Patriarchate
for the ferman of
Sultan Abdülmecid
giving the privileges
since beginning of
His reign.

Atebe-i ulyâ-yı adâlet-unvân ve südde-i seniyye-i merhamet-nişân lâ-zâlet mahfûzan ilâ-inkırâzı'd-de-verân türâbına İstanbul ve Kudüs-i Şerîf Rum patrikleri ve tabaka-i ulâ metropolidân ve rehâbîn ve tabaka-i avâmdan mütehayyızân-ı millet ve ruesâ-yı esnâf-ı raiyyet kullarının alâ-tarîkı'l-mahzar arzuhâl-i rıkkıyyet-iştimâlleridir ki;

Veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyetü'l-kıyâmın sıdk-ı ra'ıyyet ve ubûdiyyeti şerefiyle müftehîr ve mübâhî olan millet-i hakîrânemiz hakkına eslâf-ı mülûk ve selâtîn-ı ızâm hazerâtı câniblerinden inâyet ü ihsân ve ale'l-husûs şevket-me'âb, adâlet-nisâb pâdişâhımız ve veliyy-i ni'metimiz efendimiz bâlâ-yı taht-ı saltanat-ı irsiyye-i seniyyelerinden pertev-pâş-ı adl ü dâd buyurdukları târîhden berü takrîr ve ibkâsına müsâ'ade-i seniyye buyurmuş oldukları şerâit-ı mahsûsa ve imtiyâzât-ı rûhâniyye ve müsâ'adât-ı seniyyenin te'yîd ü te'kîdiyle bazı tekâsül ve ihmâl-den dolayı zuhûra gelen sû-i isti'mâlâtın def' u izâlesi ve memâlik-i mahrûse-i şâhânedede kâ'in kilise ve manastır ve anlara merbût arâzî ve emlâk ve mevâkı'-ı sâ'ire-i mezhebiyyemizin ve ibâdetgâhlarımıza mahsûs mu'âfiyyât ve hukûkun ve'l-hâsıl patrîkû'l-vakt kullarına ve metropolid ve piskoposlara şerâit-ı kadîmele-rini mutazammın berâtlarında münderic imtiyâzât ve müsâ'adâtın her vaktde halelden vikâyesi ve tamâmen ve hakîkaten icrâ kılınmış mezâmîn-i celîle-i hayât-efzâsını hâvî olarak bu defa patriğimiz kullarına hitâben şeref-sünûh ve sudûr buyrulan bâlâsı mübârek ve meymûn hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn ile mu'anven ve mehâbet-efzûn fermân-ı âlişân Patrikhâne-i fakîrânemizde akd-i meclis-i umûmî ile Dersâ'âdet'de bulunan metropolidân ve ru'esâ-yı millet ve esnâfbaşları kullarının muvâcehelerinde feth u kırâ'et olundukda meclis-i mezkûrda hâzır bulunan zirde mümziyyü'l-imzâ asdıkâ-yı teba'a kulları şâd-merg derecesinde musavver-i ferhat ve meserret-i bî-gâye ve muztarr-ı memnûniyyet ve şükraniyyet-i mâ-lâ-nihâye olup mahzâ hayran-li'l-âlemîn pîrâye-bahş-ı evreng-i selâtîn ve adîmü'l-emsâl nice füyûzât ve kemâlât-ı câmi'iyeteyne hayret-fermâ-yı milkdârân-ı zamân u zemîn olan şevketlü, kudretlü, âmme-i cihânyâna merhametlü pâdişâh-ı mahmûdül-fi'âl, veliyyü'n-ni'am-ı âlem ve veliyy-i ni'metimiz efendimiz hazretlerinin şîme-i kerîme-i rahîmâneleri âsâr-ı celîle-i şâhânesinden olarak beyne'l-milelîs-sâ'ire bâdî-i mübâhât ve mahsûdiyyet olmak üzere hâssaten millet-i nâçizânemiz hakkına ihsân buyrulan inâyât ve imtiyâzât ve müsâ'adât-ı mülûkâneden birinin kalen ve hâlen edâ-yı hakk-ı teşekkürü hâric ez-dâire-i imkân ve âmme-i re'âyâ ve berâyânın yed-i mü'eyyed-i hazreti tâcdârîye vedî'a-i Cenâb-ı Bârî olan ferâğ-ı bâl ve hâlleri tamâmî-i mahfûziyyeti cihetiyle sâye-i ma'delet-vâye-i saltanat-ı seniyye'de her vechile emn ü emânları ve râhat ü itmînânları kemâlde olduğu ma'lûm-ı âlemiyân olduğuna binâ'en millet-i fakîrânemiz hemân devlet-i kavî-şevketin ez-dil ü cân devâm-ı ra'ıyyet ve itâ'ati merkezinde ile'l-ân pâ-ber-câ-yı sebât ü metânet ve uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hazreti kitî-sitânide âhîr-i katret-i hûnuna varınca fedâ-yı cân ü cenân husûsâtını dînen ve kânûnen akdem-i ferâ'iz-i zimmetinden ittihâz edüp leyl ü nehâr evlâd ü iyâliyle ser-bûreh-ne ve eşk-rîzân olarak mübârek ve mes'ûd vücûd-ı âlem-sûd-i hazreti şehriyârî meda'd-dühûr ve'l-a'sâr bi's-sihha erîke-i saltanat-ı ebed-karârda zıyâ-pâş u tâb-dâr ve bu kadar ni'am-ı celîlenin isticlâbına vâsita olan evliyâ-yı umûr hazerâtı mazhariyyet-i mehâsin-i enzâr ve teveccühât-ı şâhâne bidâ'a-i girân-mâyesiy-le memdûdül-iftihâr olmak ed'ıye-i hayriyyesi dergâh-ı ulûhiyyet-penâh-ı Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn'e ref' ve takdîme ibtidâr olduğu muhât-ı ilm-i âlî-i rahîmâneleri ve manzûr-ı ayn-ı dîr-bîn-i hakîmâneleri buyruldukda kemâl-i şükraniyyet ve galebe-i meserret-i âcizânemizi ve temenniyât-ı hâlisâ-i fakîrânemizi hâk-i atebe-i ulyâ-yı gerdûn-rûtbe-i zıllullâhiye arz u takdîme telattuf ve ihsân buyurulmak istid'âsına mücâseret kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazreti men lehûl-emrindir.

Fî 7 N. sene [1]269 / [17 Hazirân 1853], BOA. İ. Hâriciye 4835_1

Padişahımız ve veli-i nimetimiz efendimiz!

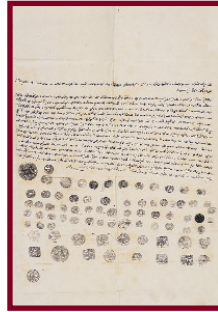
Saltanatınızın başından bu yana Yüce devletiniz sınırları içinde bulunan kilise, manastır ve onlara bağlı arazi, emlak ve diğer ibadetgahlarımıza mahsus muafiyet ve imtiyazların her zaman yürürlükte olacağını Patrik kullarına hitaben fermanınızla bildirdiniz. Bu fermanınız Patrikhane'de, İstanbul'da bulunan bütün metropolit, dinî liderler ve esnaf temsilcilerinin huzurunda açıldı ve okundu. Sonsuz memnuniyet ve şükranlarımızı arz ediyoruz.

Our Sultan and our benefactor!

You have reported that the exemptions and privileges of churches and monasteries, and lands and estate belonging to them in the borders of your exalted state are in force in Your ferman addressing to Patriarch.

This ferman was read in the Patriarchate in the presence of all metropolitans, religious leaders, representatives of tradesmen in Istanbul. We present our gratitude.

Sultan II. Abdülhamid Han, 1900, BOA. Y.EE. defter 409, s.28

H 25

İstanbul'da
Darülaceze'de
bulunan Ermeni
Kilisesi'nin
fotoğrafi.

Photograph of
Armenian Church
in Darülaceze,
Istanbul.

Sultan II. Abdülhamid Han, 8 Nisan 1896, BOA. A. MKT. MHM 705/15-2

H 26

—•—•—•—•—•—•—

ردیف	شرح	تاریخ	محل	ملاحظات
۱	...	...	...	...
۲	...	...	...	...
۳	...	...	...	...
۴	...	...	...	...
۵	...	...	...	...
۶	...	...	...	...
۷	...	...	...	...
۸	...	...	...	...
۹	...	...	...	...
۱۰	...	...	...	...
۱۱	...	...	...	...
۱۲	...	...	...	...
۱۳	...	...	...	...
۱۴	...	...	...	...
۱۵	...	...	...	...
۱۶	...	...	...	...
۱۷	...	...	...	...
۱۸	...	...	...	...
۱۹	...	...	...	...
۲۰	...	...	...	...
۲۱	...	...	...	...
۲۲	...	...	...	...
۲۳	...	...	...	...
۲۴	...	...	...	...
۲۵	...	...	...	...
۲۶	...	...	...	...
۲۷	...	...	...	...
۲۸	...	...	...	...
۲۹	...	...	...	...
۳۰	...	...	...	...
۳۱	...	...	...	...
۳۲	...	...	...	...
۳۳	...	...	...	...
۳۴	...	...	...	...
۳۵	...	...	...	...
۳۶	...	...	...	...
۳۷	...	...	...	...
۳۸	...	...	...	...
۳۹	...	...	...	...
۴۰	...	...	...	...
۴۱	...	...	...	...
۴۲	...	...	...	...
۴۳	...	...	...	...
۴۴	...	...	...	...
۴۵	...	...	...	...
۴۶	...	...	...	...
۴۷	...	...	...	...
۴۸	...	...	...	...
۴۹	...	...	...	...
۵۰	...	...	...	...
۵۱	...	...	...	...
۵۲	...	...	...	...
۵۳	...	...	...	...
۵۴	...	...	...	...
۵۵	...	...	...	...
۵۶	...	...	...	...
۵۷	...	...	...	...
۵۸	...	...	...	...
۵۹	...	...	...	...
۶۰	...	...	...	...
۶۱	...	...	...	...
۶۲	...	...	...	...
۶۳	...	...	...	...
۶۴	...	...	...	...
۶۵	...	...	...	...
۶۶	...	...	...	...
۶۷	...	...	...	...
۶۸	...	...	...	...
۶۹	...	...	...	...
۷۰	...	...	...	...
۷۱	...	...	...	...
۷۲	...	...	...	...
۷۳	...	...	...	...
۷۴	...	...	...	...
۷۵	...	...	...	...
۷۶	...	...	...	...
۷۷	...	...	...	...
۷۸	...	...	...	...
۷۹	...	...	...	...
۸۰	...	...	...	...
۸۱	...	...	...	...
۸۲	...	...	...	...
۸۳	...	...	...	...
۸۴	...	...	...	...
۸۵	...	...	...	...
۸۶	...	...	...	...
۸۷	...	...	...	...
۸۸	...	...	...	...
۸۹	...	...	...	...
۹۰	...	...	...	...
۹۱	...	...	...	...
۹۲	...	...	...	...
۹۳	...	...	...	...
۹۴	...	...	...	...
۹۵	...	...	...	...
۹۶	...	...	...	...
۹۷	...	...	...	...
۹۸	...	...	...	...
۹۹	...	...	...	...
۱۰۰	...	...	...	...

SADÂRET
Mektûbî Kalemi
1203

Târih-i Tebyiz: 24 L. sene [1]313
27 Mart sene [1]312

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Dârülaceze binâsı dâhilinde yalnız Katolik cemâ'ati fukarâsı için kilise bulunmadığı cihetle icrâ-yı îcâbı Fransa Sefareti'nden sûret-i husûsiyede vâkı' olan iltimâs üzerine lede'l-istizân mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulduğu Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden bâ-tezkire-i husûsiye cevâben tebliğ edilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı cenâb-ı tâcdârî ifâ-yı muktezâsına himmet.

[8 Nisan 1896], **BOA. A. MKT. MHM 705/15_2**

•••••

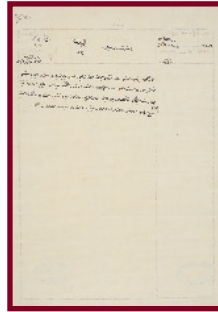

Darülaceze binası içinde Katolik cemaatine mahsus bir kilise bulunmadığı Fransa Sefareti tarafından bildirildi. Bunun üzerine kilisenin kurulması için gerekli izin ve emir verildi.

It has been reported by the French Embassy that a church for the Catholic community is not existed in the building of Darülaceze. For this reason, the necessary permission and order have been given.

Sultan II. Abdülhamid Han, 24 Mayıs 1903, BOA. Y. MTV 244/131_2

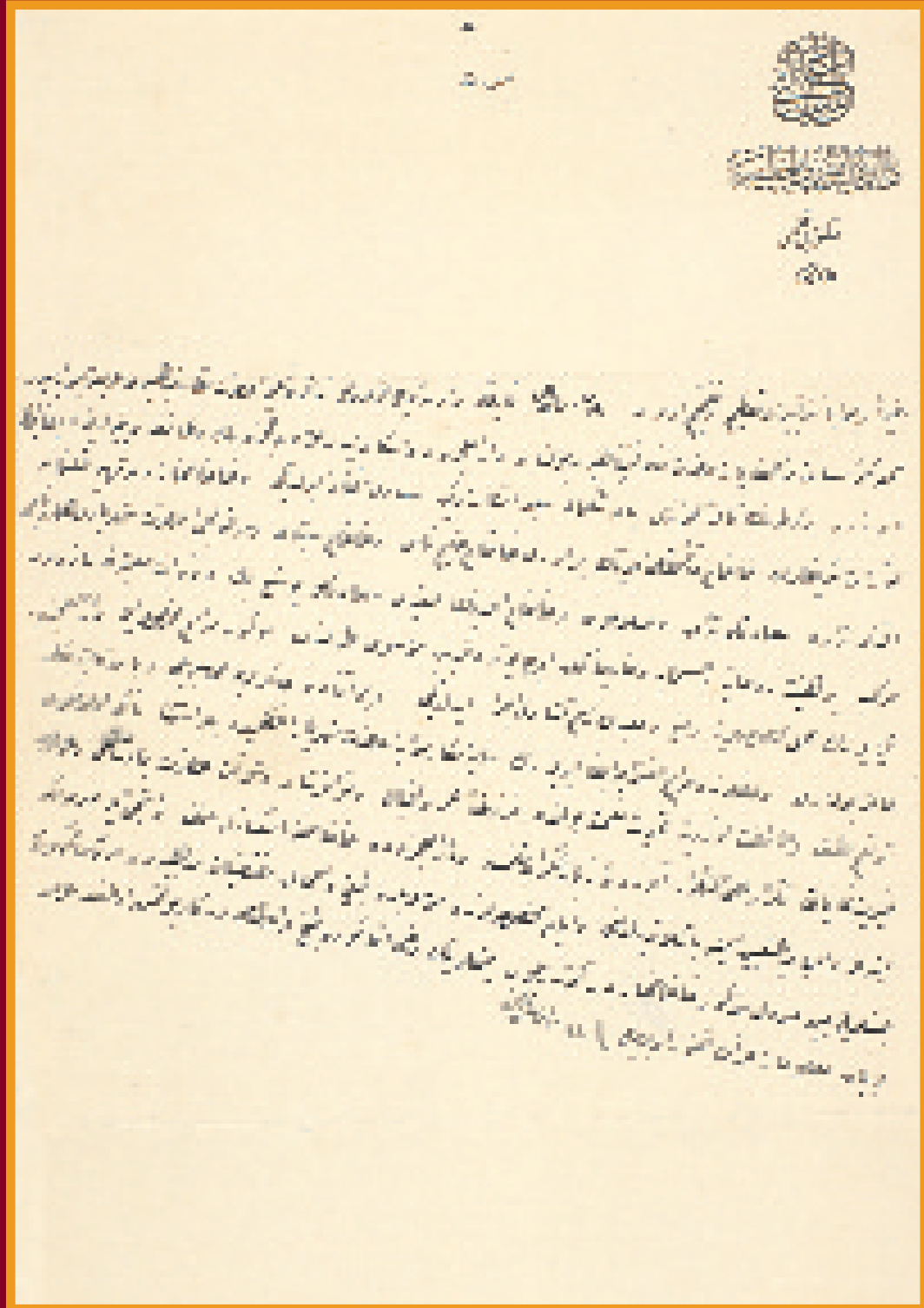

H 27

Darülaceze'de
sinagog açılması.

Open of Synagogue
in Darülaceze.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Umûr-ı Dâhiliye

Mektûbî Kalemi

Aded

Sûret

Ahîren ve cevâben şeref-pîrâ-yı ta'zîm ve tefhîm olan 19 Mart sene [1]319 târîhli ve on üç numaralı tezkîre-i aliyye-i hazreti nezâret-penâhîleri arîza-i cevâbiyyesidir.

Cümle-i mü'essesât-ı merâhim-gâyât-ı hazreti Hilâfet-penâhîden bulunan Dârülaceze'de iskân eden Müsevî acezenin vazâif-i dîniyyelerini ifâ etmek üzere bir odanın kâffe-i levâzımı bi'l-istikmâl ma'bed inşâsına değin sinavi ittihâz edildiği ve Hahamhâne'den tehiyye kılınan Tevrât-ı Şerîflerin haham kaymakâmı efendinin birâderi Haham Hayim Nas ve Haham Sabetay ve Ser-ku[y]umcu-i hazreti Şehriyârî Harunaci Efendizâde sa'âdetlü Jak ve Salamon ve haham efendinin hafidi sa'âdetlü Yûşa' Bey ve zevât-ı mu'tebere-i sâireden mürekkeb bir hey'et-i rûhâniyye ve cismâniyye ve hâricen gelen üç yüze karîb Müsevî tarafından bu gün merâsim-i mahsûsa ile Dârülaceze'ye getirilerek mahall-i mahsûslarına vaz' ve ma'bedin resm-i küşâdı icrâ edildiği ve bu esnâda çâkerleriyle muhâsebeci ve başkâtib beyler hâzır bulunarak ve haklarında merâsim-i ihtirâmiyye ifâ edilerek sâye-i mekârim-vâye-i hazreti şehriyâr-ı a'zamîde bilâ-istisnâ nâil oldukları şu ni'am-ı lutf u âtîfet üzerine tahdîs-i ni'met yolunda füzûnî-i ömr ü ikbâl ve tevâfûr-i şân u şevket-i hazreti pâdişâhi da'avât-ı hayriyyet-gâyâtı tekrâr ale't-tekrâr âverde-i zebân-ı şûkrân kılınmış ve Dârülaceze'de hahamlığa Es-kinazi Efendi ve aşçı ile hademeliğe Yeşûa ve İsak bi't-ta'yîn işe başlatdırıldığı ve eyyâm-ı mahsûsalarında Müsevîlere tabh ve i'mâli muktezîyât-ı mezhebiyyeden olan me'kûlâtın cinslerini mübeyyin cedvel mezkûr Hahamhâne'den gönderilip yemeklerinin dahi ona göre tabh ve i'tâsı derkâr bulunmuş olmağa arz ve beyân-ı ma'lûmâta cür'et kılınır. Ol bâbda.

Fî 11 Mayıs sene [1]319 / [24 Mayıs 1903], BOA. Y. MTV 244/131_2

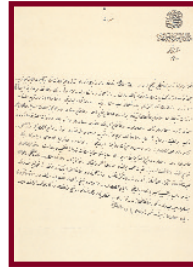

Darülaceze'de bulunan Museviler için sinagog yapılmıca kadar bir oda sinagog olarak düzenlendi. Hahamlar tarafından Tevrat okunarak açılış töreni yapıldı. Sinagoga bir haham, bir hademe ve bir aşçı tayin edildi. Musevilerin özel günleri ve yiyecekleri hususunda da gerekli titizlik gösterildi.

A room has been arranged as a Synogogue for Jews living in Darülaceze untill a synogogue is built there. Opening ceremony has been carried out reading Tevrat by rabbis. A rabbi, a servant, and a cook have been appointed to the Synogogue. Necessary attention has also been paid to the days of Jews and their foods.

Sultan II. Abdülhamid Han, 1900, BOA. Y.EE. defter 409, s.27

H 28

İstanbul'da
Darülaceze'de
bulunan Ortodoks
Kilisesi'nin
fotoğrafi.

—•••••—
Photograph of
Orthodox Church
in Darülaceze,
Istanbul.

Fatih Sultan Mehmed Han, 29 Eylül 1458, BOA. Kilise Defteri 8/6

H 29

Fatih Sultan
Mehmed'in Kudüs
ruhbanlarının dini
hayatlarını serbestçe
sürdürebilmeleri
hakkındaki fermanı.

Ferman issued by
Sultan Mehmed the
Conqueror
concerning the
demand of the
priests of Jerusalem
to practise their
religious life in
freedom.

Fâtih Sultân Mehmed Hân hazretlerinin hatt-ı hümayûnlarıyla muanven ihsân buyurdukları emr-i âlişandır.

Mücebince amel oluna. Her kim hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnu fesh ederse Allâh'ın la'netine uğrasın.

Sebeb-i tahrîr-i tevkî'-i refî'-i hümayûn-ı vâcibû't-tastîr, yarlıĝ-ı belîĝ-ı hümayûn ensarallâhu Te'âlâ ilâ-yevmi yüb'asûn oldur ki

Bâ-iznillâhi Te'âlâ Hazreti Resûl hürmetiyle makâm-ı Kostantiniyye feth u fütûh oldukda etrâf u eknâf olan şâhlar ve krallar Âsitâne-i Sa'âdetime elçiler gelüp feth u fütûhu arz edüp bu defa Kudüs-i Şerîf'de olan Rumların Patrikı Atnasyos nâm râhib ruhbânlarıyla gelüp Âsitâne-i Sa'âdetime yüz sürüp ve Hazreti Resûl-i Ekrem hazretlerinin sallallâhu aleyhi ve sellem hazretlerinin mübârek eliyle ve pençesiyle imzâlı olan hatt-ı hümayûnları ve Hazreti Ömer bin Hattâb hazretlerinin radiyallâhu Te'âlâ anı verilen hatt-ı Kûfî ile ve selâtîn-ı mâziyeden hatt-ı hümayûnları ibrâz edüp ve recâ eyledi "Ol minvâl üzre Kudüs-i Şerîf içeri ve taşrasında namâzları ve ziyâretleri ke'l-evvel Hazreti Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem hazretlerinin ve Hazreti Ömer radiyallâhu anı hazretlerinin ve selâtîn-ı mâziyeden sadaka ve ihsân olunan hatt-ı hümayûnları mücebince zabt ve tasarruf eyleyeler. İmdi kadîmden fermân ve sadaka olan üzre içerü olan Kamâme ile cemî' namâzgâhları ve ziyâretleriyle ve Gürcü manastırı olan Mar Yakûb ve Kudüs-i Şerîf taşrasında olan manastırlar ve kiliseler ve Hazreti İsa aleyhisselâm hazretlerinin doğduĝu Beytüllahm Kilisâ-yı Kebîri ve mağara ve kilisada olan üç kapu miftâhlarıyla şimâl ve kible ve garbı tarafından içinde olan cemî' millet-i Nasrânî Kudüs-i Şerîf patrikleri yamakları bu vakf olan eşyâları bâc u harâcdan ve kâfirlerden ve sayır tekâlif-i örfiyyeden kadîmden sadaka ve ihsân ve fermân olunan üzre küllisinden muâf ve müsellemler olmak için recâ eyledikleri ecilden imdi kadîmden Hazreti Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem hazretlerinin ve Hazreti Ömer radiyallâhu anı hazretlerinin ve selâtîn-ı mâziyeden sadaka ve ihsân ve fermân olunan hatt-ı hümayûnları mücebince cenâb-ı celâletim dahı sadaka ve ihsân ve fermân-ı âlişânım olmuştur. Tasarrufumda ve hükmümde olan memleketler eĝer deryâdan ve karadan hâkimü'l-vakt olanlar Kudüs-i Şerîf patriki ve ruhbânları mezbûrlara himâyet ve sıyânet ve âhardan kimesne rencide eylemeyeler ve eĝer Hazreti Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem hazretleri sadaka ve ihsân olunan mübârek pençesiyle imzâlı hattı ve Hazreti Ömer radiyallâhu anı hazretlerinin verdiĝi Kûfî ile hattı ve selâtîn-ı mâziyyeden sadaka ve ihsân olunan hatt-ı hümayûnları ve hâlâ sadaka ve ihsân olunan hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûn ve fermân-ı âlişânı eĝer bundan sonra gelen halifeler ve vüzerâ-yı ızâmlardan ve ulemâdan ve ehl-i örfden ve kapum kulları ve sayır ümmet-i Muhammed'den akça için veyâhûd hâtır için feshine murâd ederlerse Allâh'ın ve Hazreti Resûl'ün hışmına uğrasın. Şöyle bileler; âlâmet-i şerîfe i'timâd ve inkıyâd kılarlar.

Tahrîren Fî Evâsıt-ı şehri-i Şevvâli'l-Mükerrem sene isnâ sittîne ve semâne mie.

Sene 862

Be-Makâm-ı

Kostantiniyye

[29 Eylûl 1458], BOA. Kilise Defteri 8/6

Makamıma gelip yüz sürerek ellerinde mevcut olan Hz. Peygamber ve Hz. Ömer'den bu yana Kudüs-i Şerif'teki Hz. İsa'nın doğduğu Beytüllahm Kilisesi, Kamame Kilisesi vb. kutsal mekânlar ile ilgili sahip oldukları hak ve imtiyazları yeniden talep eden Kudüs Rum Patriği Atnasyos ve ruhbanlarına aynı imtiyazları verdim. Bunları kimse rencide etmesin. Kim ki bu hükmün feshini murad ederse Allah'ın ve Rasûlünün hışmına uğrasın.

I have given the previous rights and privileges concerning the holy places like the Church of Beyt al-Lahm in which Jesus was born and the Church of Kamame in Jerusalem back to Atnasyos the Greek Patriarch of Jerusalem and his priests asking for the same rights and privileges they had since the Prophet Muhammad and the Caliph Omar. Do not let anyone hurt them. Be the object of God and his messenger's rage whoever wanted to abolish this rule.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 31 Ağustos 1565, BOA. Mühimme Defteri 5, hüküm 191

H 30

— 4 —

[illegible]

Kudüs-i Şerîf beğine ve kâdisına hüküm ki

Dârende Molla Siyamî-i Rûmî nâm kimesne gelüp "Kudüs-i Şerîf mücâvirlerinden olup Kudüs-i Şerîf'de Mescid-i Aksâ'da bazı hâtûnlar ziyâret ve ibâdet nâmına mücerred seyr için gelüp Harem-i Şerîf'de oturup tebevvl ve tekâzaları için Harem'den taşra varmayup Bayram ve Cum'a namâzlarında ve gayr-i vaktde Müslümânlara müzâyaka verüp etdikleri mülevvesâtı çıkarmakda farrâşları ziyâde zahmet çeküp ve Mezâr-ı Hazreti Meryem radiyallâhu anhâ ve Kadem-i Hazreti İsâ aleyhis-salâtü vesselâm da ve sâyir mevâzî'-ı mübâreke ve müteberrikede kezâlik avratlar ve kefer avratları ile kefer tâyifesi gelüp cem' olup şer'a muhâlif vaz'larının nihâyeti olmayup ve Kudüs-i Şerîf'de olan evlâd-ı Arabdan biri müteveffâ oldukda avratlar gece ile cem' olup etrâf-ı mahalleye meyyitle-ri olduğun i'lân için muganniyeler ile mahallâtı gezüp i'lân-ı savt edüp ve defne varduklarından sonra üç güne değin Arab avratları makâbir üzerinde cem' olup envâ'-ı savt ile sagular edüp yüzle-rine kara sürüp halka olup horos teper gibi deverân edüp ve bevvâblar kapuları beklemeyüp etrâ-fında olan medâris evlerinde sâkin olanlar yedikleri ta'âmdan sofralarında kalan fazlayı Harem-i Şerîf'e döküp ve Sahratullâh'ın etrâfı hucerât olup ba'zı Hindî tâyifesi avratlarıyla hucerâtda ve Harem-i Şerîf içinde ve Harem'in sâyir mevzî'inde sâkin olup gece ile Harem-i Şerîf'de tebevvl edüp ve ba-zı fellâh tâyifesi avratları ile bâzâra yoğurt ve süd ve sâyir nesne getirdiklerinde bâzâra doğrudur de-yü Harem-i Şerîf içinden geçüp şer'a mugâyir yol edüp bilcümle mahrûse-i mezbûrede şer'-i şerife mugâyir evzâ'ın nihâyeti yokdur. Men'le memnû' olmazlar" deyü bildirüp buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim varıcak, zikr olunan husûslara bizzât mukayyed olup Mescid-i Aksâ'da ve Sah-ratu'llâh-i Müşerreffe'de ve sâyir makâm-ı müteberrikede ve Belde-i Tayyibe'de ve makâbirinde şim-diye değin edegeldikleri münkerât ve menhiyyâtı bi'l-küllîyye men' u def' edüp ricâl ü nisâdan as-lâ bir ferde şer'-i şerife muhâlif vaz' etdirmeyüp Mescid-i Aksâ'nın ve Sahratullâh-i Müşerreffe'nin haremlerinde ve sâyir makâmât-ı müteberrikede mülevvesâtdan pâk ü tâhir tutdurup eyyâm-ı sa'âdet-i hümayûnumda zikr olunduğu üzre evzâ'a rızâ-yı şerîfim yokdur. Şöyle ki şer'a ve emr-i hümayûnuma muhâlif iş olduğu istimâ' oluna, mansıbınız alınmağla konulmaz ana göre mukayyed olasin ve bu hükm-i hümayûnumu sen ki kâdisın, sicillâta kayd eylesesin ki dâyimâ sen ve senden sonra gelen kâdılar mazmûnu ile amel eyleyüp ana muhâlif iş olmak ihtimâli olmaya. Şöyle bilesiz.

Fî 4 Safer sene 973 / [31 Ağustos 1565], BOA. *Mühimme Defteri 5, hüküm 191*

Kudüs-i Şerif beyine ve kadısına hüküm ki:

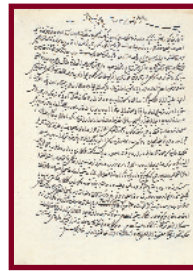
Molla Siyami gelip haber verdi ki; Kudüs-i Şerif'te bulunan Mescid-i Aksa, Sahratullah-i Müşerref (Kubbetü's-Sahra) ve Hz. İsa'nın Kabri gibi kutsal mekânlara ibadet ve ziyaret için gelen bazı kadınlar o mekânları kirletip, edebe aykırı davranıyorlarmış. Bu haber üzerine buyurdum ki; Emrim oraya vardıktan sonra bu gibi davranışlara kesinlikle izin vermeyin. Şayet bunun aksini duyar sam bilersiniz ki görevden alınmakla kalmazsınız. Sen ki kadısın bu emrimi sicile kaydet ki senden sonra gelen kadılar da bu emrime uysunlar.

Decree to the Beg and Kadi of Jerusalem:

Molla Siyami have come and reported that some women coming to the holy places like Mesjid al-Aksa, Kubbetüssahra and the Tomb of Jesus for purpose of worshipping and visiting made dirty these places and behaved improperly in these places. On hearing this news, I order you not to let the bad actions like these, when my decree arrives you. If I hear contrarily, know that the least punishment will be dismissal.

You, the Kadi, register my this decree so that the other kadis obey it.

Sultan II. Abdülhamid Han, 7 Ağustos 1886, BOA. Y. A. Hus 194/19

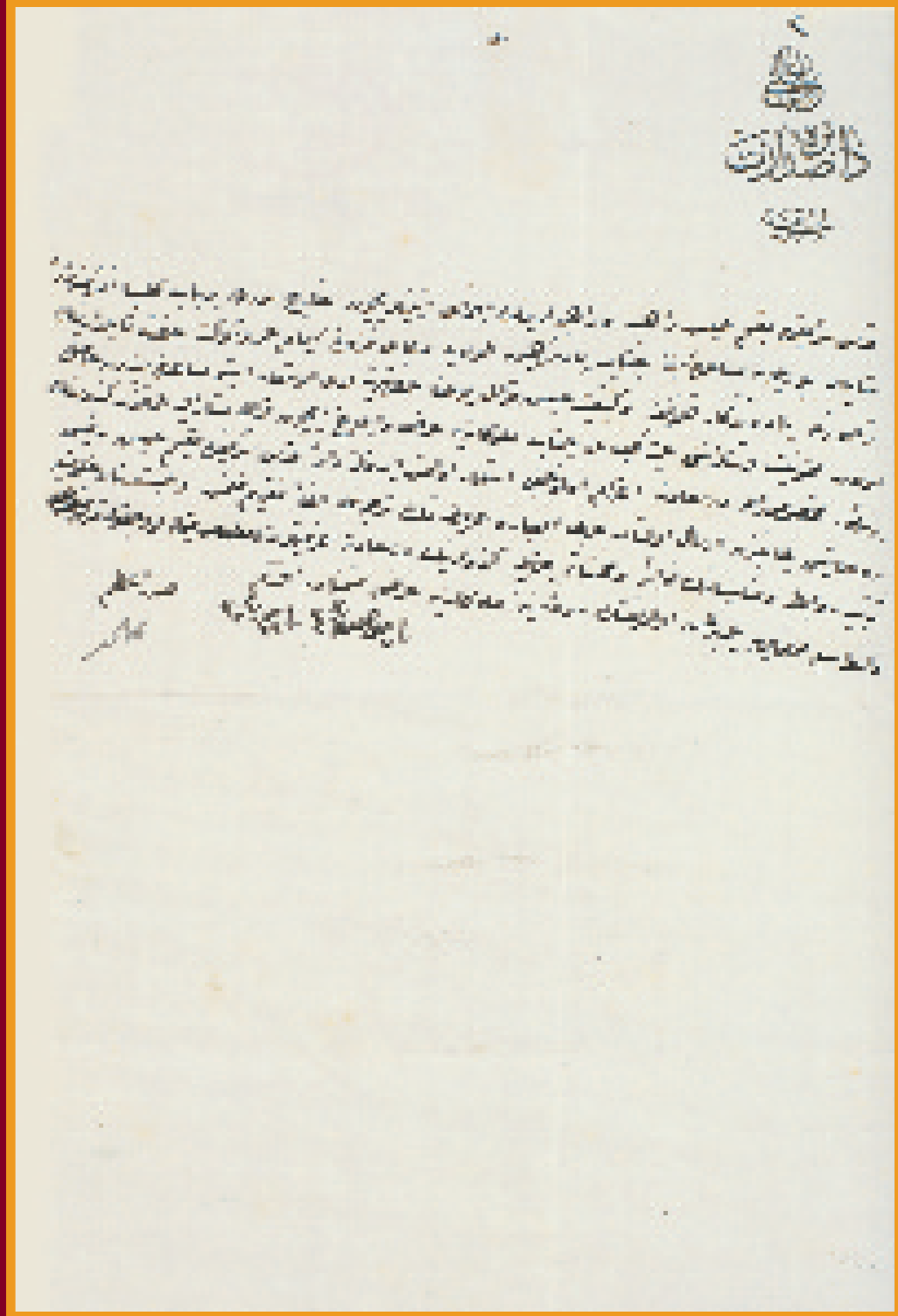
H 31

Kudüs'te Habeşlerin
kendileri için kilise
yapılmasına izin
verilmesinden
dolayı memnuniyet
duydıkları.

Gratitude of the
Abyssinians
concerning the
permission to build
a church in
Jerusalem.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Husûsiye

Kudûs-i Şerif'de mukîm Habeş râhib ve râhibelerinin icrâ-yı âyinleri içün hâric-i sûrda bir bâb kilise inşâsına dâir şâyân buyurulan müsâ'ade-i seniyye-i cenâb-ı padişâhîden dolayı du'â-yı füzûnî-i eyyâm-ı ömr ü şevket-i Hazreti tâcdârînin ne sûretle yâd ve tezkâr kılındığına ve keyfiyet Habeş Kralı Yuhanna hazretlerine lede'l-iş'âr işbu müsâ'ade-i seniyyeden hâsıl olan memnûniyet ve şükrânını atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı mülûkâneye arz ve iblâğ için kral-ı müşârun-ileyh tarafından kendisinin bir me'mûr-ı mahsûs ile Dersa'âdet'e i'zâm olunacağı iş'âr olunmuş idüğüne dâir Kudûs-i Şerif'de mukîm Habeş re'îs-i rûhânîsi cânibinden irsâl olunan Arabiyyü'l-ibâre arızanın tercemesi l-effen takdîm kılınmış ve Habeşistân Hükûmetiyle tezyîd-i revâbıt ve münâsebâtun fevâ'id ve muhas-senâtı cihetiyle kendilerinin Dersa'âdet'e azîmetlerinde mazhar-ı hüsn-i kabûl olacakları Kudûs Mutasarrıflığı vâsıtasıyla mûmâ-ileyhe bildirilmiş olduğunun sūdde-i seniyye-i mülûkâneye arzı mütemennâdır efendim.

Fî 7 Zi'lka'de sene [1]303 ve fî 26 Temmuz sene [1]302

Sadr-ı a'zam

Kâmil

[7 Ağustos 1886], **BOA. Y. A. Hus 194/19**

Padişahımızın Kudüs-i Şerif'te yaşayan Habeş rahip ve rahibelerinin ayinlerini yapabilmeleri için sur dışında bir kilise inşasına müsaade etmesi Habeş Kralı Yuhanna ile halkın memnuniyet ve şükranlarına sebep olmuştur.

The permission given by the Sultan for the Abyssinian priests and priestesses to build a church outside the city walls in Jerusalem to practise their religious ceremonies has caused Yuhanna, the Abysinnian King, and the people to be grateful to the Sultan.

Sultan V. Mehmed Reşad Han, 17 Eylül 1913, BOA. MV 180/22

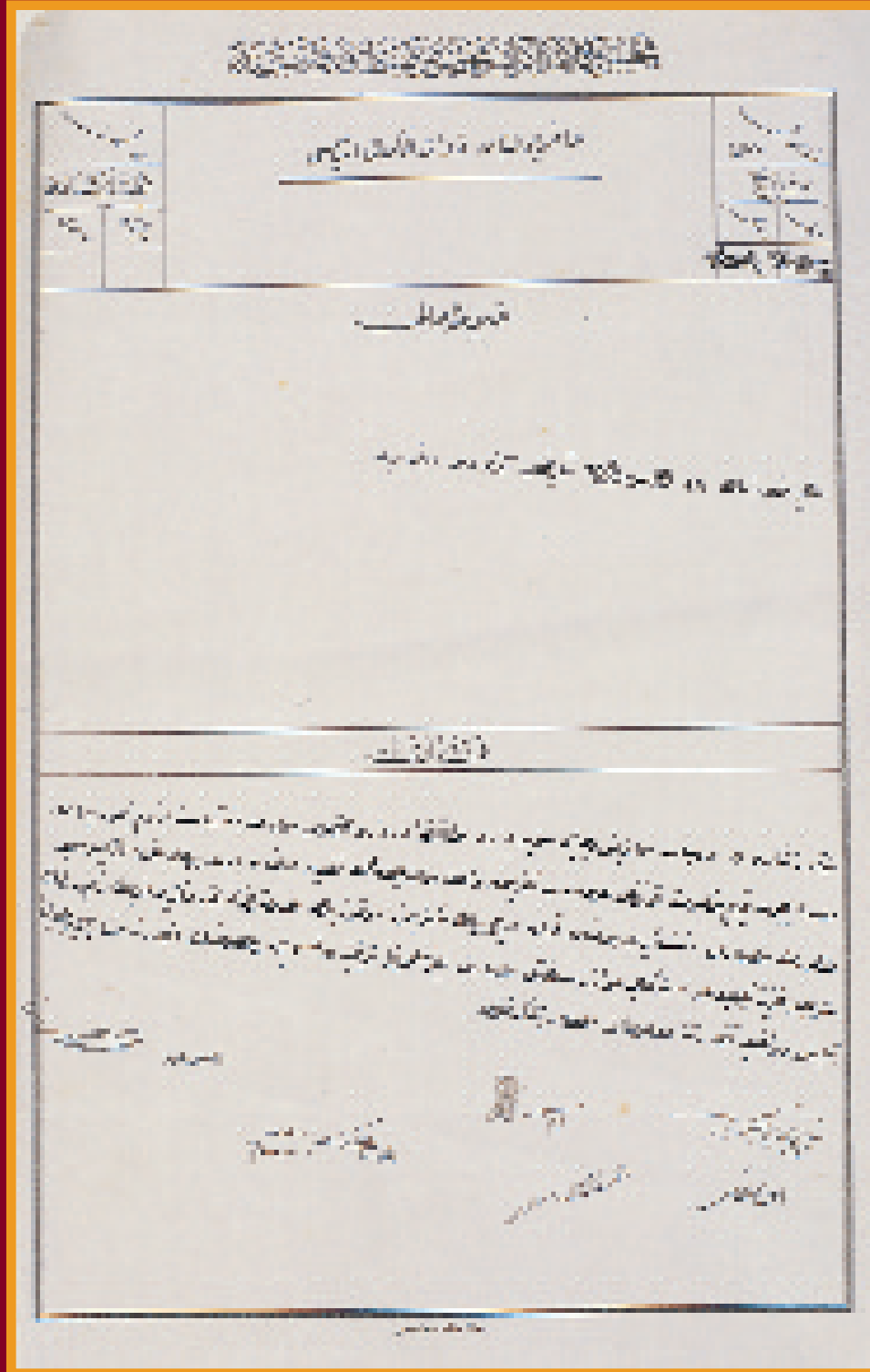
H 32

Süveyde'de masrafları hazineden karşılanmak üzere Dürziler için bir mabed inşa edilmesi.

Building a place of worship for Druses in Süveyde on the condition that all expenses are covered by the Ottoman Treasury.

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır.

Zabıtnâme Rakamı : 491

Târih : 15 Şevvâl [1]331

4 Eylül [1]329

Hulâsa-i Me'âli

Mâliye Nezâreti'nin 26 Ağustos [1]329 târîhli tezkiresi okundu.

Karârı

Mezkûr tezkirede dermiyân olunduğu vech ile Süveyde'de tâ'ife-i Dürûz'a mahsûs olarak inşâsına lüzûm görünen ma'bed için kadîm hükûmet konağı arsasından tefrîk ve i'tâ olunacak mahalle takdîr olunan on bin guruş ile ma'bed-i mezkûrun masârif-i inşâ'ıyyesi bulunan kırk üç bin sekiz yüz otuz yedi guruşun keşf defteriyle harîtası gönderilmek şartıyla Hazîne-i Celîlece sene-i hâliye muvâzenesindeki masârif-i gayr-i melhûza tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya cevâben tebliği ve Dâhiliye Nezâreti'ne ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındı.

[17 Eylül 1913], **BOA. MV 180/22**

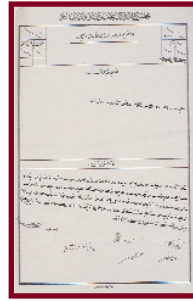

Süveyde'de Dürziler için yapılacak mabedin arsa ve inşaat giderleri Devlet Hazinesi'nden karşılsın.

The expenses of land and building of the place of worship for Druses in Süveyde is to be covered by the Ottoman Treasury.

Sultan II. Mahmud Han, 18 Eylül 1831, BOA. Tahvil Defteri 30, s. 403

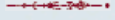

H 33

Hristiyanların
kutsal ibadet
gününde kurulan
Adapazarı şehir
pazarının başka bir
güne alınması.

Change of the day
of the open market
of Adapazarı
coinciding with the
day of Christian
feast.

Adapazarı kazası Nâ'ibi Debbâğzâde Mevlânâ Mehmed Şerîf zîde ilmuhuya hüküm ki

Kocaeli sancağında vâkı' Adapazarı kazâsında ber-mu'tâd haftada bir gün kurulagelen bâzâr kadîmden berü Pazar günleri kurulmakda ise de yevm-i mezbûr bilcümle ehl-i zimmet re'âyânın âyîn-i bâtılları icrâsı günü olmak mülâbesesiyle ahz u i'tânın kesâdını mücib ve kazâ-i mezbûr fukarâsının adem-i ticâretlerini müstevcib olduğundan bahsle yevm-i mezkûrda ikâme olunan bâzârın Cuma irtesi gününe tahvîl ve tahsîs kılınmasını kazâ-i mezbûr ahâlîsi arzuhâlleriyle inhâ ve istid'â ve istid'âlarını musaddık; "Sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin i'lâm eylediğine mebnî ol bâbda sâdır olan fermân-ı âlişânıma imtisâlen kuyûd-ı lâzimesi ba'de'l-ihrac bâc-ı bâzâr-ı merkûm havâss-ı hümâyûn dâhilinde olup hâss-ı mezbûr mîrî mukâta'ât olmak üzre bâ-mu'accelât kesânın başka başka berât-ı âlişânımla uhdelerinde olduğu Mâlikâne Kalemî'nden ve ikâme-i bâzâr olunan mahall kimesnenin mülküne ve vakfına ve havâss-ı hümâyûnuma zararı olmayup ve kangı gün ikâme olunacak ise ismi tasrîhiyle rikâb-ı kamer-tâb-ı müstetâb-ı cihândârâneyle lede'l-arz izn-i hümâyûn erzânî kılındığını" müş'ir hatt-ı şerîf-i şevket-redif-i şâhâne sudûruyla tashîh kılınarak ikâme-i bâzâr olagelmış ve ber-mantûk-ı istid'â bâzâr-ı merkûmun kadîmden Pazar günü ikâmesi için emr-i şerîf verildiğinin kaydı bulunmadığı kaleminden tahrîr kılınmış ve lede'l-havâle ve livâ-i mezbûrda Ada nâhiyesine tâbî neferât aded ile karye-i Koyluca-i Kebir nâm-ı diğer Çaybaşı ve hâsıl tahtında resm-i çift ve hınta ve şa'îr ve bâc-ı bâzâr-ı Ada, fi-sene beş yüz akça, yekûn ma'a-gayrihi on üç bin beş yüz doksan sekiz akça yazı ile Defter-i Mufassal'da muharrir kalemîyle tahrîr ve Defter-i İcmâl'de hâss-ı hümâyûn dâhilinde olmak üzre tahrîr-i defter olmuş ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî sâlifü'z-zikr karye-i Koyluca-i Kebir nâm-ı diğer Çaybaşı el-mezbûrenin mahsûlât ve rûsûmâtı hâsılıyla mahsûb-ı bâc-ı bâzâr-ı Ada fi sene el-mezbûrenin müteveccihâtı havâss-ı hümâyûnumdan ber-vech-i mâlikâne mu-tasarıfları tarafından zabt olmak eğerçi iktizâ edüp ancak istid'â olunan ikâme-i bâzâr kangı gün kurulacağı hîn-i tahrîrde Defterhâne-i Âmire'mde zikr ve tasrîh olunmamış ve kadîmden Pazar günü ikâmesi için emr-i âlişânım verildiğinin kaydı dahî bulunmamış ve bu makûle pazar kangı gün ikâme olunacak ise ismi tasrîhi husûsu hatt-ı hümâyûnum sudûruna mütevakıf olduğundan bâzâr-ı mezbûrun ikâmesi yevm-i Cumairtesine tahvîl olunarak tanzîmi husûsuna müsâ'ade-i aliyye ta'alluk eylediği hâlde ber-minvâl-i meşrûh hâk-i pâ-yı şâhânemden bi'l-istizân hatt-ı hümâyûn-ı mülûkâne sudûruyla Defterhâne-i Âmire'mde olan kaydı mahalli tashîh kılınmasıyçün Dîvân-ı Hümâyûn'dan emr-i şerîf sudûru iktizâ eylediği hâlâ Defter Emîni sa'âdetlü Mehmed Ârif Efendi'nin arzı mefâhîminden müstebân idüğünü bilfi'l Başdefterdâr sa'âdetlü Mîr Ali Necîb Efendi takrîr ve takrîr[i] atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye lede'l-arz inhâ ve istid'â olunduğu üzre bâzâr-ı merkûmun Cumairtesi gününe tahvîliyçün kaydı mahalli tashîh olunmak üzre iktizâ eden emr-i şerîf isdâr ve i'tâsıyla tanzîm ve icrâsına ibtidâr olunması mazmûnunda şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şâhâne mücebince bâ-hatt-ı tevkiî Defterhâne-i Âmire'mde olan kaydı mahalline sebt ü tashîh olmakdan nâşi sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin; bâzâr-ı merkûmu cumartesi gününe tahvîl ve ikâme etdirmen emrim olmuşdur. Buyurdum ki;

Hatt-ı hümâyûn-ı inâyet-makrûnla sâdır olan fermân-ı celîlül'l-kadrim mücebince sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin ber-minvâl-i muharrer bâzâr-ı merkûmu Cumairtesi gününe tahvîl ve ikâme etdiresin deyü nâib-i mûmâ-ileyhe hitâben emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî 10 R. sene [1]247 / [18 Eylûl 1831], **BOA. Tahvil Defteri 30, s. 403**

Adapazarı Kazası Naibi Mehmed Şerif'e hüküm ki:

Adapazarı'nda eskiden beri haftada bir kurulan pazar, Hıristiyan ahalinin ayin gününe denk geldiğinden alış-verişe sekte vurmaktadır. Bu durum fakirlerin ticaretlerine de mani olmaktadır. Bu sebeple pazarın cumartesi günleri kurulmasını emrettim.

Decree to Mehmed Sherif, the naib of the kaza of Adabazarı:

The open market set up in Adabazarı a day in week has been causing loss the trade because it coincides with the day on which the Christian citizens celebrate as the day of Christian feast. This situation is very bad for poor to trade. For this reason, I order that the open market of Adabazarı is to be set up only on Saturdays.

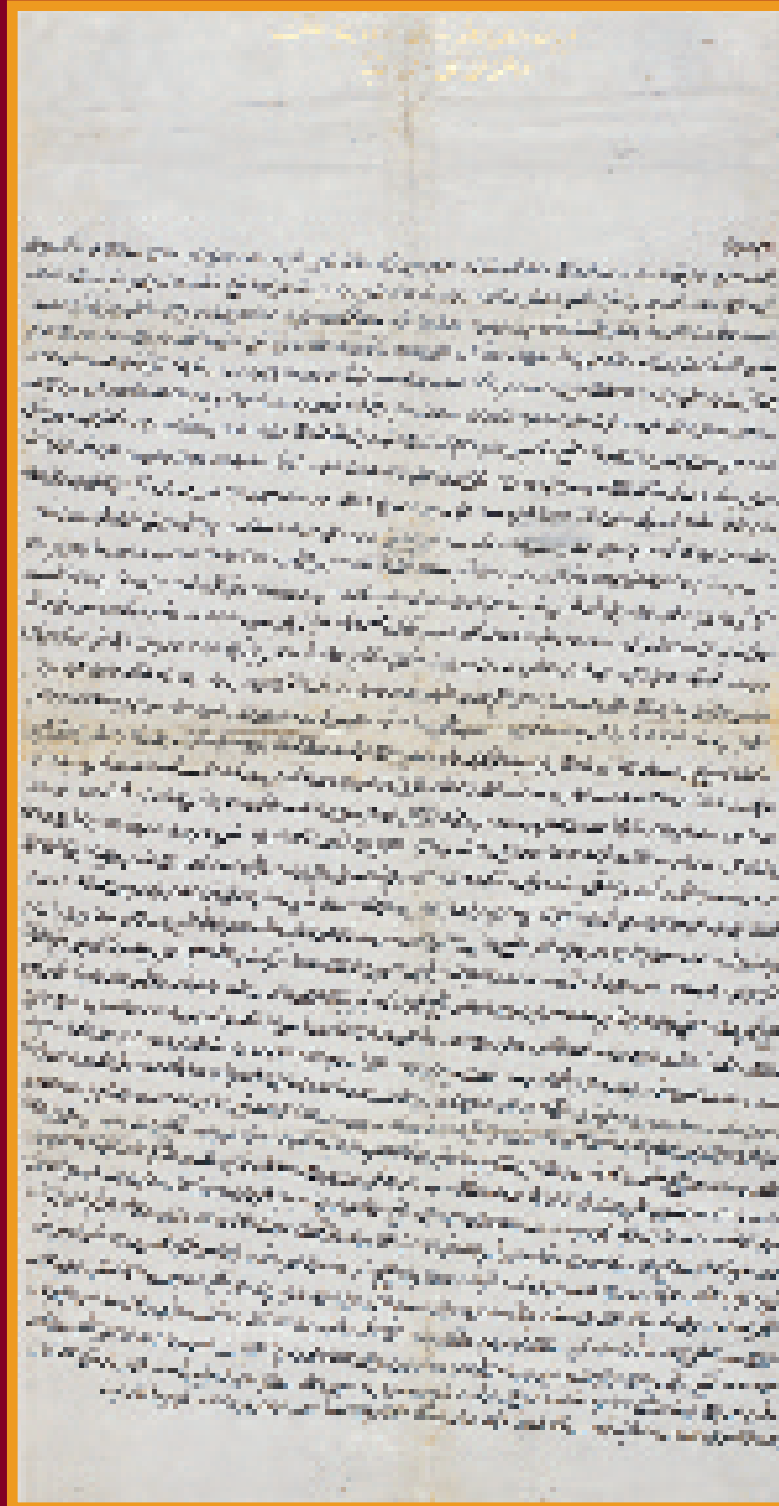

Sultan Abdülmecid Han, 3 Kasım 1839, BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 24

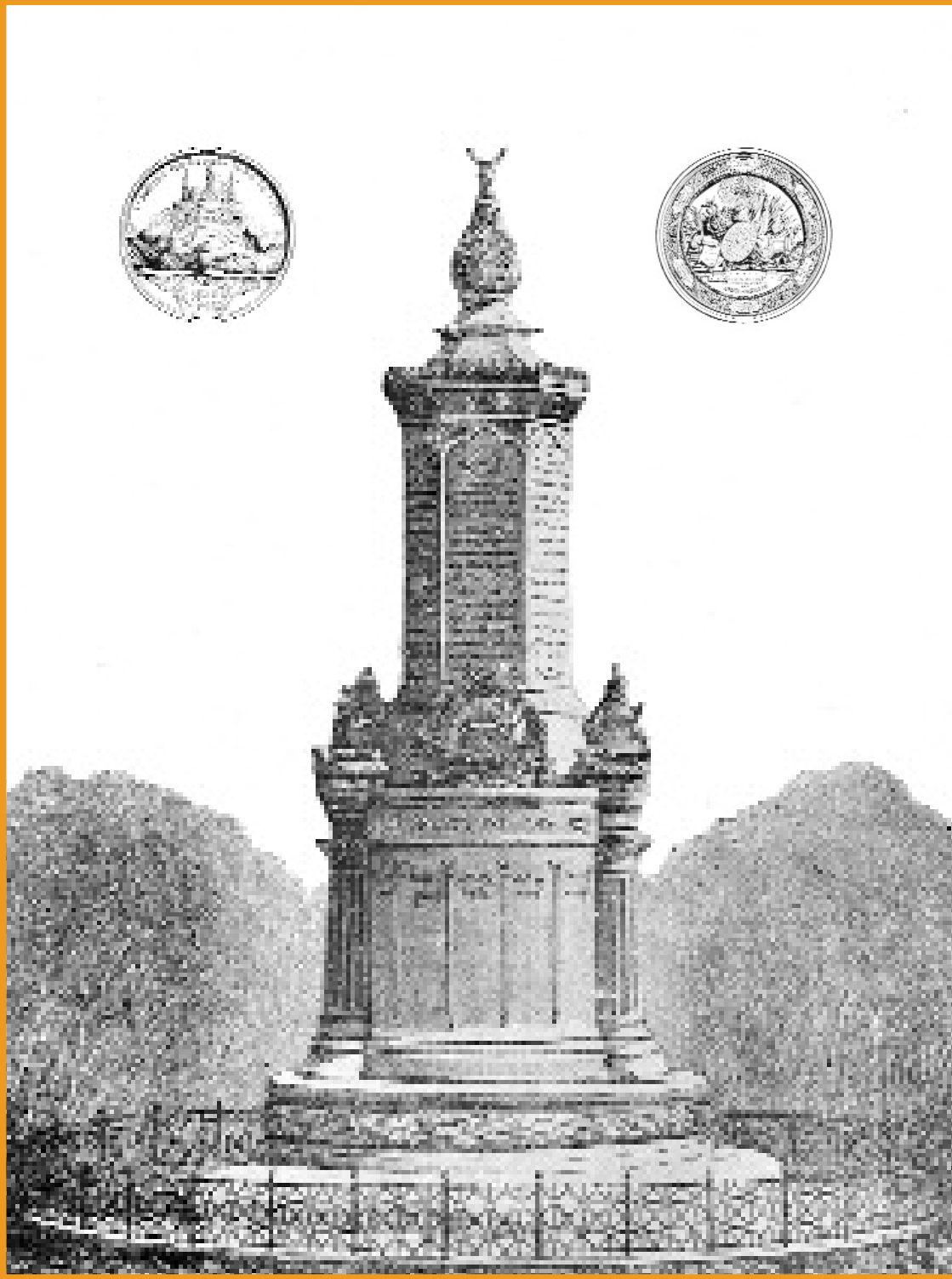
H 34

Tanzimat Abidesi
Projesi ve Tanzimat
Madalyaları.

Bismillâhirrahmanirrahîm
Tebâreke'llezî bi-yedihî'l-mülkü ve hüve alâ-küllî şey'in kadir.

Benim Vezirim

Cümleye ma'lûm olduğu üzere Devlet-i Aliyyemizin bidâyet-i zuhûrundan beri ahkâm-ı celîle-i Kur'âniyye ve kavânîn-i şer'iyyeye kemâliyle ri'âyet olunduğundan saltanat-ı seniyyemizin kuvvet ve miknet ve bilcümle teba'asının refâh ve ma'mûriyeti rûtbe-i gâyet vâsıl olmuşken yüz elli sene vardır ki gavâ'il-i müte'âkıbe ve esbâb-ı mütenevvî'aya mebnî ne şer'-i şerife ve ne kavânîn-i münîfeye inkiyâd ü imtisâl olunmamak hasebiyle evvelki kuvvet ve ma'mûriyet bil'akis za'f u fakra mübeddel olmuş ve hâlbuki kavânîn-i şer'iyye tahtında idâre olunmayan memâlikin pâydar olamaya-çağı vâzihâtından bulunmuş olup cûlûs-ı hümâyûnumuz rûz-ı firûzundan berü efkâr-ı hayriyyet-âsâr-ı mülûkânemiz dahı mücerred i'mâr-ı memâlik ü enhâ ve terfih-i ahâli vü fukarâ kazıyye-i nâfi'asına münhasır ve memâlik-i Devlet-i Aliyyemizin mevki'-i coğrafisine ve arâzî-i münbitesine ve halkın kabiliyyet ve isti'dâdlarına nazaran esbâb-ı lâzimesine teşebbüs olunduğu hâlde beş-on sene zarfında bi-tevfikihî Te'âlâ suver-i matlûbe hâsıl olacağı zâhir olmağla avn ü inâyet-i Hazreti Bârî'ye i'timâd ve imdâd-ı rûhâniyyet-i cenâb-ı Peygamberîye tevessül ve istinâd birle bundan böyle Devlet-i Aliyye ve memâlik-i mahrûsemizin hüsn-i idâresi zımında ba'zı kavânîn-i cedîde vaz' u te'sîsi lâzım ve mühim görünerek işbu kavânîn-i muktezîyenin mevâdd-ı esâsiyyesi dahı emniyyet-i cân ve mahfûziyyet-i ırz u nâmûs ve mâl ve ta'yîn-i vergi ve asâkir-i muktezîyyenin sûret-i celb ve müddet-i istihdâmları kazıyyelerinden ibâret olup şöyle ki; dünyâda cândan ve ırz u nâmûsdan e'azz bir şey olmadığından bir âdem anları tehlikede gördükce hilkat-i zâtiyye ve cibilliyyet-i fitriyyesinde hiyânete meyl olmasa bile muhâfaza-i cân ve nâmûsu için elbetde ba'zı sûretlere teşebbüs edeceği ve bu dahı devlet ve memlekete muzırr olageldiği müsellemlerle misillü bilakis cân ü nâmûsundan emîn olduğu hâlde dahı sıdk u istikâmetden ayrılmayacağı ve işi ve gücü hemân devlet ve milletine hüsn-i hîdmetden ibâret olacağı bedihî ve zâhirdir ve emniyyet-i mâl kazıyyesinin fıkdanı hâlinde ise herkes ne devlet ve ne milletine ısınamayıp ve ne i'mâr-ı mülke bakamayıp dâimâ endişe ve ıztırâbdan hâli olamadığı misillü aksi takdîrinde yani emvâl ü emlâkinden emniyyet-i kâmile olduğu hâlde dahı hemân kendi işiyle ve tevsî'-i dâ'ire-i ta'ayyüşüyle uğraşıp kendisinde gün be-gün devlet ve millet gayreti ve vatan mahabbeti artıp ana göre hüsn-i harekete çalışacağı şübheden âzâdedir ve ta'yîn-i vergi maddesi dahı çünkü bir devlet muhâfaza-i memâlik için elbetde asker ü leşkere ve sâ'ir masârif-i muktezîyyeye muhtâc olarak bu ise akça ile idâre olunacağına ve akça dahı teba'anın vergisiyle hâsıl olacağına binâ'en bunun dahı bir hüsn-i sûretine bakılmak ehemmiyetli olup eğerçi mukaddemlerde vâridât zann olunmuş olan yed-i vâhid belıyyesinden lillâhi'l-hamd memâlik-i mahrûsemiz ahâlisi bundan evvelce kurtulmuş ise de âlât-ı tahrîbiyyeden olup hiç bir vaktde semere-i nâfiâsi görülemeyen iltizâmât usûl-i muzırrası el-yevm cârî olarak bu ise bir memleketin mesâlih-ı siyâsiyye ve umûr-ı mâliyyesini bir âdemin yed-i ihtiyârına ve belki pençe-i cebr u kahırına teslim demek olarak ol dahı eğer zâten bir eyüce âdem değil ise hemân kendü çıkarına bakıp cemî' harekât ve sekenâtı gadr u zulmden ibâret olmasıyla ba'd-ez-în ahâli-i memâlikden her ferdin emlâk ve kudretine göre bir vergî-i münâsib ta'yîn olunarak kimseden ziyâde şey alınamaması ve Devlet-i Aliyyemizin berren ve bahren masârif-i askeriyye ve sâ'iresi dahı kavânîn-i icâbiyye ile tahdîd ve tebyîn olunup ana göre icrâ olunması lâzımedendir ve asker maddesi dahı ber-minvâl-i muharrer mevâdd-ı mühimmeden olarak eğerçi muhâfaza-i vatan için asker vermek ahâlinin farîza-i zimmeti ise de şimdiye kadar cârî olduğu vechile bir memleketin aded-i nüfûs-i mevcûdesine bakılmayarak kiminden rûtbe-i tahammûlden ziyâde ve kiminden noksân asker istenilmek hem nizâmsızlığı ve hem zirâ'at ve ticâret mevâdd-ı nâfi'asının ihlâlini mücib olduğu misillü askerliğe ge-

lenlerin ilâ-nihâyeti'l-ömr istihdâmları dahı fütûru ve kat'ı tenâsülü müstelzim olmakda olmasıyla her memleketden lüzûmu takdîrinde taleb olunacak neferât-ı askeriyye içün bazı usûl-i hasene ve dört ve yâhûd beş sene müddet istihdâm zımnında dahı bir tarîk-ı münâvebe vaz' u te'sis olunması icâb-ı hâldendir. Velhâsıl bu kavânîn-i nizâmiyye hâsıl olmadıkca tahsîl-i kuvvet ve ma'mûriyyet ve âsâyiş veistirâhat mümkün olmayup cümlesinin esâsı dahı mevâdd-ı meşrûhadan ibâret olduğundan fimâ-ba'd ashâb-ı cünhanın da'vâları kavânîn-i şer'iyye iktizâsınca alenen ber-vech-i tedkik görölüp hükm olunmadıkca hiç kimse hakkında hafı vü celî i'dâm ve tesmîm muâmelesi icrâsı câiz olmamak ve hiç kimse tarafından diğer birinin ırz u nâmûsuna tasallut vukû' bulmamak ve herkes emvâl ü emlâkine kemâl-i serbestiyetle mâlik ve mutasarrıf olarak ana bir taraftan müdâhale olunmamak ve farazâ birinin töhmet ve kabâhati vukûunda anun vereseşi ol töhmet ve kabâhatden beriyyü'z-zimme olacaklarından anun mâlını müsâdere ile vereseşi hukûk-ı irsiyyelerinden mahrûm kılınmamak ve teba'a-i saltanat-ı seniyyemizden olan ehl-i İslâm ve milel-i sâ'ire bu müsâ'adât-ı şâhâ-nemize bilâ-istisnâ mazhar olmak üzre cân ve ırz u nâmûs ve mâl mâddelerinde hük-m-i Şer'i iktizâsınca kâffe-i memâlik-i mahrûsemiz ahâlisine taraf-ı şâhânemizden emniyet-i kâmile verilmiş ve diğer husûslara dahı ittifâk-ı ârâ ile karâr verilmesi lâzım gelmiş olmağla Meclis-i Ahkâmü'l-Adliye a'zâsı daha lüzûmu mertebe teksîr olunarak ve vükelâ ve ricâl-i Devlet-i Aliyyemiz dahı bazı ta'yîn olunacak eyyâmnda orada ictimâ' ederek ve cümlesi efkâr ve mütâla'âtını hiç çekinmeyip serbestce söyleyerek işbu emniyet-i cân ve mâl ve ta'yîn-i vergi husûslarına dâ'ir kavânîn-i muktezîyye bir taraftan karârlaşdırılıp ve tanzîmât-ı askeriyye mâddesi dahı Bâb-ı Seraskerî Dâr-ı Şûrâ'sında söyleşilüp her bir kânûn karârgîr oldukca ilâ-mâşâallâhu Te'âlâ düstûru'l-amel tutulmak üzre bâlâsı hatt-ı hümayûnumuz ile tasdik ve tevşîh olunmak içün taraf-ı hümayûnumuza arz olunsun ve işbu kavânîn-i şer'iyye mücerred dîn ü devlet ve mülk ü milleti ihyâ içün vaz' olunacak olduğundan cânib-i hümayûnumuzdan hilâfına hareket vukû' bulmayacağına ahd ü misâk olup Hırka-i Şerife Oda'sında cemî' ulemâ ve vükelâ hâzır oldukları hâlde kasem billâh dahı olunarak ulemâ ve vükelâ dahı tahlîf olunacağından ana göre ulemâ vü vüzerâdan velhâsıl her kim olur ise olsun kavânîn-i şer'iyyeye muhâlif hareket edenlerin kabâhat-i sâbitelerine göre te'dibât-ı lâyıkalılarının hiç rûtbeye ve hâtır u gönüle bakılmayarak icrâsı zımnında mahsûsan cezâ kânûnnâmesi dahı tanzîm etdirilsin ve cümle me'mûrinin elhaletü-hâzihî mıkdar-ı vâfi maâşları olarak şâyed henüz olmayanları var ise anlar dahı tanzîm olunacağından şer'an menfûr olup harâbiyyet-i mülkûn sebeb-i a'zamı olan rüşvet mâdde-i kerîhesinin fimâ-ba'd adem-i vukû'u mâddesinin dahı bir kânûn-ı kavî ile te'kidine bakılsın ve keyfiyyât-ı meşrûha usûl-i atıkayı bütün bütün tağyîr ve tecdid demek olacağından işbu irâde-i şâhânemiz Dersa'âdet ve bilcümle memâlik-i mahrûsemiz ahâlisine i'lân ve işâ'a olunacağı misillü düvel-i mütehâbbe dahı bu usûlün inşâallâhu Te'âlâ ilelebed bakâsına şâhid olmak üzre Dersa'âdet'imizde mukîm bilcümle süferâya dahı resmen bildirilsin. Hemân Rabbimiz Te'âlâ hazretleri cümlemizi muvaffak buyursun ve bu kavânîn-i mü'essesenin hilâfına hareket edenler Allâhu Te'âlâ hazretlerinin la'netine mazhar olsunlar ve ilelebed felâh bulmasınlar. Âmîn.

[3 Kasım 1839], *BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 24*

Benim Vezirim:

Herkes tarafından bilindiği gibi yüce devletimizin kuruluşundan beri kanunlara uyulduğundan dolayı saltanatımızın kuvveti, halkımızın refah seviyesi yükselmiş iken son yüz elli yıldır, bazı sebepler yüzünden Şer'i Şerife uyulmamasından dolayı kuvvet ve zenginliğimiz zayıflık ve fakirliğe dönüşmüştür.

Yüce devletimizin gerek coğrafı, gerek arazisinin verimliliği ve gerekse halkın kabiliyetleri sebebiyle yapılması gerekenler yapıldığı takdirde beş on sene içinde Allah'ın da izniyle istenilen seviyeye ulaşılacaktır.

Bu sebeple devletimizin en iyi şekilde idare edilmesi için bazı yeni kanunlara ihtiyaç vardır. Çıkarılacak olan bu kanunlar; halkın can, mal ve namusunun muhafazası, vergi tayini, askerliğe celp ve askerlik süresi hakkında olacaktır. Suçluların davaları kanun gereğince alenen görülecek, hüküm olmadıkça hiç bir surette gizli ve açık idam icra edilmeyecektir.

Kanunlara aykırı hareket edenler hangi rütbede olursa olsun gerekli cezaya çarptırılacaklardır.

Bütün bunlar eski usulü tamamen değiştirmek anlamına geldiği için halkımıza, dost devletlere ve tüm sefirlere ilan edilsin. Kim bu kanunlara aykırı hareket ederse Allah'ın lanetine uğrasın ve sonsuza kadar felah bulmasınlar. Amin

My Vizier:

As it is known, the power of our sultanate and the prosperity level of our citizens have increased as long as the rules have been obeyed since the foundation of our state.

Unfortunately, our power and prosperity have turned into weakness and poverty as Sher-i Sherif has not been obeyed because of some reasons for last fifty years.

Considering the geography, productivity of territories, and ability of the people, we can reach the level aimed.

For this reason, we need new laws to rule our state well.

The laws which are planned to be enacted will include the conservation of the soul, property, and honour of the citizens, taxation, recruitment, and duration of military service. According to the law, the cases of guilty persons are to be heard publicly and the execution is never be secretly or buplicly carried out without sentence.

Whoever opposes the laws is to be sentenced.

Changing the previous system, all these laws are to be proclaimed to our citizens, friendly states, and all ambassadors. Who opposes those lows, may God's curse be upon him. Amen.

Sultan III. Murad Han, 18 Mart 1587, BOA. Mühimme Defteri 62, hüküm 37

H 35

Yük hayvanı olarak
kullanılan atlara ve
katırlara
kapasitelerinin
üzerinde yük
yüklenmemesi.

Not to load the
horses and the
mules used as pack
animals in an
excessive way.

İstanbul Kâdısı'na hüküm ki

Hâlâ İstanbul Muhtesibi olan Mehmed Çavuş mektûb gönderüp, mahmiyye-i mezbûrede at hammâlları lâğar ve bâğırılı ve sakat ve na'lsız ve semerleri harâb bârgirlerine ve katırlarına tahammüllerinden ziyâde yük urup ve bir hammâl üç dört yüklü bârgiri katarlamayup salıverüp yolda atlu ve yaya Müslimânlara dokunup elem ve ızdırâb verdiklerinden gayrı tahammülünden ziyâde yük urulup davarları yıkılıp helâk olmağın zikr olunan hammâllar tâyifesi davarların besleyüp ve sakat ve za'if davarlara tahammülünden ziyâde yük urmayup davarların katarlayup yularlarından tedvîn salıvermek için hammâllara ve kethüdâlarına tenbîh olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâsına arz[idecek] buyurdum ki;

Vusûl buldukda zikrolunan hammâl tâyiifesi kethüdâlarıyla ma'an getürdüp cümlesine tenbîh ü te'kid eylesin ki min-ba'd davarların besleyüp ve sakat ve za'if davarlara tahammülünden ziyâde yük urmayup ve yük ile yolda giderken davarların birkaç ise birbirine katarlayup kendüleri sürüp davarın ardınca yürümeyeler ve kadîmü'z-zamândan İstanbul'da her iskelenin hammâllarına yük alıp gitdikleri mahallerin mesâfesine göre hammâllık akçası ta'yîn olunmuş iken şimdi ana kâni' olmayup iki üç mertebe ziyâde akça alurlarmış. İmdi bu husûsa dahı kemâl-i tekayyüdle mukayyed olup tenbîh edesin ki sâbıkâ ta'yîn olunan hammâllıktan ziyâde bir akça almayup âdet-i kadîme üzre semtlü semtine göre aldırasin, şöyle ki ba'de't-tenbîh bu emr-i şerîfime muhâlif vaz'ları zuhûr ede her kimden sâdır olursa sahîh oldukdan sonra ismiyle yazup arz eylesin ki sâ'irlere mûcib-i ibret olmak için haklarından geline. Ammâ mücerred hammâllık eksük alınmak lâzım geldi deyü mahzâ Müslimânları ta'ciz için yük almağı ihmâl ederler ise anun gibileri muhkem te'dib edüp min-ba'd işletmeyesin. Ammâ mücerred hammâllık eksik alınmak lâzım geldi deyü mahzâ Müslimânları ta'ciz için yük almağı ihmâl ederler ise anun gibileri muhkem te'dib edüp işletmeyesin ve bu bahâne ile eğer hammâllar kethüdâsı ve eğer gayrı mübâşirîn hammâllardan akça celb etmekden ve garaz-ı ta'kîb ile hamallık işleme deyü men' eylemekden ihtiyât oluna. Bu emr-i şerîfim mücebince amel eden hammâllara bir ferd dahl eylemeye ve hükm-i şerîfim sûretin aynı ile sicill-i mahfûza kayd eylesin ki mazmûn-ı hümâyûnumla amel oluna deyü hükm yazılmışdır.

Yevmü'l-isneyn

Fî 9 Rebî'ü'l-âhir 995

Hâliyâ İstanbul muhtesibi olan Mehmed Çavuş'a verilmiştir.

[18 Mart 1587], *BOA. Mühimme Defteri 62, hüküm 37*

İstanbul kadısına hüküm ki:

İstanbul Muhtesibi Mehmet Çavuş mektubunda şu hususları arz etmiştir.

Hamalların taşımacılıkta kullandıkları at ve katırlara taşıyamayacakları kadar fazla yük yükleniyormuş. Hamallar kethüdasına buyurdum ki:

Bundan sonra hiçbir at ve katıra kapasitesinden fazla yük yükletmeyesin. At ve katırların beslenmelelerine, nallarına ve semerlerine dikkat edilmesi için gerekli önlemleri aldırasin. Hiçbir hamala semtlere göre belirlenen ücretten fazla bir şey talep ettirmeyesin. Yakın semtlere ücreti az diye taşıma yapmak istemeyenleri ve belirlenen ücretten fazla bir şey isteyenlerin isimlerini diğerlerine ibret olması için yazıp bildirsin ki, gerekli ceza verilsin. Bu emrime uygun hareket eden hamallara da hiç kimse dokunmasın.

Decree to the kadi of İstanbul:

Mehmed Çavush the Muhtesib of İstanbul has reported in his letter that the horses and mules used as pack animals have been loaded in an excessive way.

I order the kethüda of porters not to let anyone load the horses and mules in excessive way. Take the necessary precautions and pay attention to the feed, horseshoes, and pack saddles. Do not let any porter ask for price more than it is stipulated according to the distances. Write and report those who do not want to transport finding the prices insufficient and asking for price more than it is stipulated so that it may be an example to others. Do not let anybody interfere with the porters who obey this decree.

Sultan I. Ahmed Han, 26 Mart 1613, BOA. Mühimme Defteri 78, hüküm 1134

M 1

İspanya'dan
Osmanlı Devleti'ne
iltica eden
Müdeccenlerin
Adana ve civarına
yerleştirilmeleri.

Settlement of the
tribe of Müdeccen,
migrating from
Spain, in Adana and
its surroundings.

Tunus beğlerbeğisine ve Tunus kâdisına hüküm ki

Gayret-i diniyye ve İslâmiyye mukte[zâ]sınca İspanya vilâyeti[n]den memâlik-i mahrûseme çıkan Müdeccen tâyifesi sūdde-i sa'âdetime gelüp; mekân-ı mu'ayyeneleri olmamağla ekseri ehl ü iyâ-linden dūr oldukları ecilden cümlesi bir yere gelüp biri birine imdâd ve i'ânet ile tedârik-i maîşet ve zirâ'at ve hırâset etmeğe sebep olmağıçün memâlik-i mahrûsemenden Adana ve Uzeyr ve Sis ve Trobilus [Tarsus] ve Kars sancaklarında bazı mahaller kendülere yurt ta'yîn olunup beğlerbeği ve sancakbeği voyvodaları ve âdemleri ve ümenâ ve ummâl tâyifesi ve gayrılar min-ba'd dahl etmeyüp ve beş seneye değin bi'l-külliyeye mu'âf olup hâsıl eyledikleri meyve ve terekeden ôşr ü resm taleb olunmayup inşâallâhu Te'âlâ beş seneden sonra a'sâr-ı şer'iyyeleri hâlâ İstanbul'da binâ olunan câ-mi'-i şerîfim evkâfı'na ilhâk olunmak ve zabt u rabtıyçün tâyife-i mezbûreden olup Dergâh-ı Mu'alâm müteferrikalarından olan kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Ali zîde mecdühû sancakbeği nâmiyla ta'yîn olunmak recâ eylediklerinde mezîd-i merhametinden vech-i meşrûh üzre inâyet olunup ellerine nişân-ı hümayûnum verilmiştir. Lâkin tâyife-i mezbûreden bazıları vilâyet-i İspanya'dan çıkdıklarında Tunus vilâyetine düşüp ve şeyhleri olup lâkin vâ'ız u nâsîh olan kimesne dahî ol diyârda düşüp kalmağla hâlâ tâyife-i mezbûreden ol cânibde alâka etmeyüp kendü hevâsında olanlara beyleri yanına gelmediler deyü tenbih olunmak ve mûmâ-ileyh şeyh ve gayrıları dahî hüsn ü rızâsıyla istediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur.

Vusûl buldukda bu husûsda bizzât mukayyed olup tâyife-i mezbûreden vilâyet-i İspanya'dan çıkup ol vilâyete düşüp alâka etmeyüp kendü hevâsında gezenlere beğleri yanına gelmeleri içün tenbih eyleyüp ve mûmâ-ileyh şeyh ve gayrılar ve bilcümle hüsn ü rızâsıyla hâlâ ta'yîn olunan mahallât beğleri yanına gelmek isteyenlere min-ba'd mâni' olmayup icâzet veresin ki kâr [u] kisblerinde olup devâm-ı devletim ed'iyyesine iştigâlde olalar. Ammâ hüsn-i rızâlarıyla gelmeyenleri geriye göndermeyüp kimesneye rencîde ve remîde etdirmeyesin.

[4 S. sene 1022 / 26 Mart 1613], *BOA. Mühimme Defteri 78, hüküm 1134*

Tunus beylerbeyisine ve Tunus kadısına hüküm ki:

İspanya'dan memleketime iltica eden Müdeccenlerin Adana, Uzeyr, Tarsus ve Kars civarını yurt tayin ettim. Bunlara kimse müdahale etmesin ve beş sene müddetle bunlardan hiçbir vergi alınmasın. Hüküm ulaşınca İspanya'dan çıkıp oraya gelenleri beyleri yanına gelmeleri için uyarın. Gelmek istemeyenleri zorlamayın ve geri de göndermeyin ki rencide olmasınlar.

Decree to the beglerbeg and kadi of Tunis:

I grant Adana, Uzeyr, Tarsus, Kars and their surroundings as a place of residence to the tribe of Müdeccen migrating from Spain to my country. Do not let anyone interfere and collect taxes from them during 5 years. When my decree arrives, tell those who migrate from Spain to go to their begs. Do not force those who do not want to go and do not send them back. Do not let anyone hurt them.

Sultan II. Mustafa Han, 2 Mart 1699, BOA. Mühimme Defteri 110, hüküm 2807

M 2

Osmanlı Devleti'ne
iltica eden Kursların
Sofya'da iskân
edilmesi.

Settlement of the
Kurs migrating
from Temeshvar
and Belgrade in
Sophia.

Belgrad Vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki

Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvendimle iftihâr-ı mülûk-i Nasârâ Nemçe çâsârı ve Roma imparatoruy-la mâbeynde sulh u salâh mün'akid ve kadîmî dostluk tecdîd olunup sâye-i himâye-i husrevâneme intisâb ve ilticâ edüp hâlâ Tamışvar ve Belgrad ve ol havâlîde olan Kurs tâyifesine taraf-ı hümâyûnumdan yer gösterilüp ahvâllerine gereği gibi nizâm ve intizâm verilmesi mâbeynde akd olunan şurût ve uhûddan olmağla tâyife-i mezbûre bilcümle zâbitleriyle kaldırılup ve meûnet ve ta'yînâtları görölüp ve üzerlerine müstakîm mübâşir ta'yîn eyleyüp ve Sofya'da münâsib olan yerlere kondu-
rulduktan sonra içlerinden cümlelerin ma'rifetiyle ehl-i vukûf bir kaç ihtiyârları der-i devlet-medâ-
rîma gelüp ve bilcümle umûr u ahvâlleri görölüp ba'de'l-yevm zir-i himâye-i mülûkânemde âsûde-
hâl ve müreffehü'l-bâl olmalarıçün münâsib olan mevâzî'da bir yurt gösterilüp iskân olunmak üz-
re cümlesini bir gün evvel vech-i ma'kûl ile bir yere getirüp âminen ve sâlimen mahall-i mezbûra
irsâl ve esnâ-yı tarîkda zarûret ve muzâyaka çekdirilmeyüp ve esnâ-i* [ebnâ-i] sebîl ve re'âyâ fuka-
râsından bir ferdi te'addî vü tecâvüzden ihtirâz olunmak bâbında yazılmışdır.

Fî Evâhır-ı Ş. sene [1]110 / [2 Mart 1699], **BOA. Mühimme Defteri 110, hüküm 2807**

Belgrat Valisi Vezir Ali Paşa'ya hüküm ki:

Himayemize sığınan Tamışvar ve Belgrad civarında bulunan Kurslar, Sofya'da uygun bir yerde iskân edilsin. Yol boyunca bütün ihtiyaçları giderilsin. Sıkıntı çektilrilmesin ve zorda bırakılmasın.

Decree to Ali Pasha, vizier, the Governor of Belgrade:

I order you to settle the Kurs coming from Temeshwar and Belgrade who take shelter in our protected domain in Sophia and to meet their needs during the journey. Do not let anyone hurt them.

Sultan III. Ahmed Han, 27 Mayıs 1716, BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 6, s. 379 - 380

Avusturya
karşısında zor
durumda bulunan
Macar Kralı
Rakofçi'ye, Osmanlı
Devleti'nin dostu
olduğu sürece
yardım edileceği.

Support by the
Ottoman State for
the Hungarian King
Rakozcy suffering
from Austrian
oppression on the
condition that he
remains an ally of
the Ottomans.

**Devletlü, sa'âdetlü Sadr-ı Âlî hazretleri taraflarından
Erdel Hâkimi Rakofçi Françesko'ya mektûbdur.**

İftihârul'-ümerâi'l'-ızâmi'l'-İseviyye, muhtârul'-küberâi'l'-fihâmi fi'l'-milleti'l'-Mesihîyye, muslihu mesâlihi cemâhîri't-tâyifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâli'l'-haşmeti ve'l'-vakâr, sâhibü delâ'ili'n'-necdi ve'l'-iftihâr, hurmetlü, mahabbetlü dostumuz Erdel Hâkimi ve bilcümle tavâ'if-i Macar'ın Hükümdârı olan Rakofçi Françesko hutimet avâkıbuhû bi'l'-hayri ve'r'-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâbi ve's-sedâd kibeline mevedde-te lâyük hülâsa-i peyâm-ı muhâlesat-encâm ve nukâve-i kelâm-ı musâdakât-fercâm ithâf ve iblâğıyla dostâne inhâ olunur ki; bu hânedân-ı müşeyyedü'l'-erkân-ı şâhâneye öte[den] berü âbâ vü ecdâdınız sadâkat ve hulûs ile intisâb ve nice eltâf-ı bî-nihâye-i husrevâneye mazhar olmaları hasebiyle siz dahı Nemçelinün te'addî vü tasallutlarından rencide ve ecdâdınız haklarında Devlet-i Aliyye'nin mebzûl olan lutf u keremi hakkınızda dahı derkâr kılınmasın istid'â zımnında sinîn-i sâbıkada bir-iki def'a der-i Devlet-i Aliyye'ye âdem ve kâğıd irsâl ve bu yakınlarda mahrem-i esrâr ve mü'temen ve müsteşârınız olan Yani Papayı vesâtatıyla dahı tekrâr Devlet-i Aliyye'ye sadâkat u hulûs arz ve Nemçe nakz-ı ahd edüp Devlet-i Aliyye üzerine sefer ve hareketi mukarrer ve muhakkaktır deyü kahr u tedmîri husûsunda bezl-i mechûd edeceğinizi ifhâm u i'lâm eyleyüp lâkin Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvend ile Nemçe beyninde vukû' bulan sulh u salâh muktezâsınca Devlet-i Aliyye tarafından nakz-ı ahde bâdî olunmamak içün âdeminize neticelü cevâb verilmek husûsu te'hîr olunmuş idi. El-hâletü-hâzihî mesfûr Yani Papayı vesâtatıyla gönderilen haberiniz sahîh olup hâlâ Nemçe, Devlet-i Aliyye ile olan sulh u salâh ve ahd ü mîsâkı bozup düşmanlık izhâr ve memâlik-i mahrûseye sû-i kâsd ile hareketin âşikâr etmeğin mes'ûlünüze mûsâ'ade ve her umûrunuza takviyyet verilmele i'ânet ü müzâheret ve Nemçe'den avn-i Bârî ile intikâm alınmanın vakt ü zamânı olduğu ecilden şevketlü, kudretlü, azametlü, inâyetlü pâdişâh-ı gerdûn-vakâr ve şehinşâh-ı bülend-iktidâr efendimizin muzâfât-ı memâlik-i vest'a-i cihân-bânîlerinden olan Erdel vilâyeti bundan akdem Erdel Hâkimi Apafi Mihal'e tefvîz olunmuş iken emr-i hırâsetde taksîr ve adem-i tedbîrinden nâşi memleket-i merkûmeyi Nemçe eşkiyası pâ-mâl ve beğ ve beğzâde ve sâ'ir ocak beğleri ve re'âyasını seltat hâ'inleri envâ'-ı fesâd ve te'addî vü şakâvetleriyle müteferriku'l'-ahvâl eyleyip hâlâ memleket-i merkûme ahâlisinin haklarında ırk-ı şefkat ve merhamet-i pâdişâhâne nâbız ve dest-i tetâvül-i eşkiyâdan halâs ile tanzîm-i umûrları murâd-ı hümâyûn-ı cihândârî olup ve sizin zâtınızda merkûz olan sıdk-ı niyyet ve safâ-yı taviyyet ile gayret ve hamîyyet ve fikr-i isâbet-pezîrinize vücûhla i'timâd-ı hümâyûn olduğundan mâ'adâ bu âsitân-ı şefkat-unvân-ı hâkânî ve Bârgâh-ı bülend-eyvân-ı Osmânî'ye ihrâz-ı şeref-i intisâb eden âbâ vü ecdâdınızdan ziyâde mülk-i mevrûs-i şehriyârî olan Erdel memleketinin hıfz u hırâsetinde ihtimâm ve ümerâ ve ocak beğleri ve beğzâde ve sâ'ir a'yân ve ahâlisinin tensik-ı ahvâllerine dikkat ve hüsn-i mu'âşeret ve ülfet ile sizden küllî hıdmet vücûda gelmesi melhûz-ı tab'-ı safâ-makrûn-ı hümâyûn olmağla hakkınızda neyyir-i cihân-efzûn-ı avâtîf-ı şâhâne lem'a-rîz olup hâlâ Erdel Hükûmeti size ve sizden sonra memleket-i merkûme ahâlisi Devlet-i Aliyye'ye sadâkat üzre hıdmet ümîd olunanlardan her kime murâd ederler ise ana verilmek üzere tefvîz ve taklîd ve mādâm ki siz ve sâ'ir tevâbi' u askeriniz ve zîr-i destinizde olanlar atebe-i aliyye-i felek-sâya itâ'at u inkıyâd üzre olup ve bilcümle Macar beğleri ve beğzâdeleri ile Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvendin dostuna dost ve düşmanına düşman olasız, her hâl ile umûrunuza takviyyet verilüp sâye-i ma'delet-pîrâye-i pâdişâhiden hoş-hâl ve müreffehü'l'-bâl olmanızı müş'ir ve ahd ü mîsâkı muhtevî nâme-i hümâyûn-ı âtîfet-makrûn-ı şehriyârî şeref-sudûr bulup mahrem-i esrârınız olan mesfûr Yani Papayı vesâtatı ve [boşluk] refâkati ile irsâl olunmağın bu dostunuz tarafından dahı mektûb-ı mahabbet-uslûb tahrîr ve irsâl kılınmıştır. İnşâe'l-Mevlâ vusûlünde şevketlü, kudretlü, azametlü, mehâbetlü efendimizin gerek sizin hakkınızda ve gerek bilcümle tavâ'if-i Macar haklarında bundan böyle mebzûl kılınacak kerem ve inâyet ve i'ânet-i tâmmе ve şefkat-i külliyye Devlet-i Aliyye'den eslâfınıza sevâlif-i ezmânda sünûh ve zuhûr etdi-

ğinden efzûn olacağın yakînen ma'lûm edinip ve her umûrunuza kemâ-yenbağî takviyyet verilmek mültezem-i himmet-i şâhâne ve zîr-i cenâh-ı himâyet ve sıyânete alınmanız aksâ-yı murâd-ı hümâyûn-ı şehinşâhî olduğu ma'lûmunuz oldukda el-yevm bulunduğunuz mahalden bir gün mukaddem hareket ve kurb u civâr-ı Devlet-i Aliyye'ye azîmet ve avn-i Hakk birle devlet-i pâdişâhîde dil-hâh üzre her me'mûlünüze neyl ile müftehîr u mübâhî olmak içün sür'at ü şitâb ile gelüp erişüp tesviye-i umûr-ı memlekete mûte'allik olan keyfiyyâta nizâm ve temşiyet verilmekle mazmûn-ı nâme-i hümâyûn-ı mevhibet-makrûn-ı cihândârî mücebince mazhar-ı feyz-ı mülûkâne olup mesâ'i-i meşkûre vücûda getirmeğe mübâşeret eylemeleri melhûzdur. Ve's-selâmü alâ-meni't-teba'a'l-Hüdâ. Fî 5 C. sene 1128

Be-Yurd-ı Sahrâ-yı Uludere

[27 Mayıs 1716], *BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 6, s. 379 - 380*

Macar Kralı Rakofçi, Avusturya zulmünden şikayetle atalarına gösterilen yardımın kendisine ve halkına da yapılması için Osmanlı'ya müracaat etmiştir.

Rakofçi'ye gönderilen cevabi mektupta memleketini iyi idare ettiği, Osmanlı Devleti'nin dostuna dost, düşmanına düşman olduğu takdirde her türlü yardım ve desteğin verileceği belirtilmektedir.

Complaining of the Austrian oppression, the Hungarian King Rakozcy has requested support by the Ottomans for himself and his people as his ancestors had been supported in the past.

It has been pointed out in the letter sent to the Hungarian King Rakozcy that he will be supported by the Ottoman State on the condition that he remains an ally of the Ottomans.

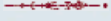

Sultan III. Ahmed Han, 19 Nisan 1720, BOA. Mühimme Defteri 129, hüküm 929

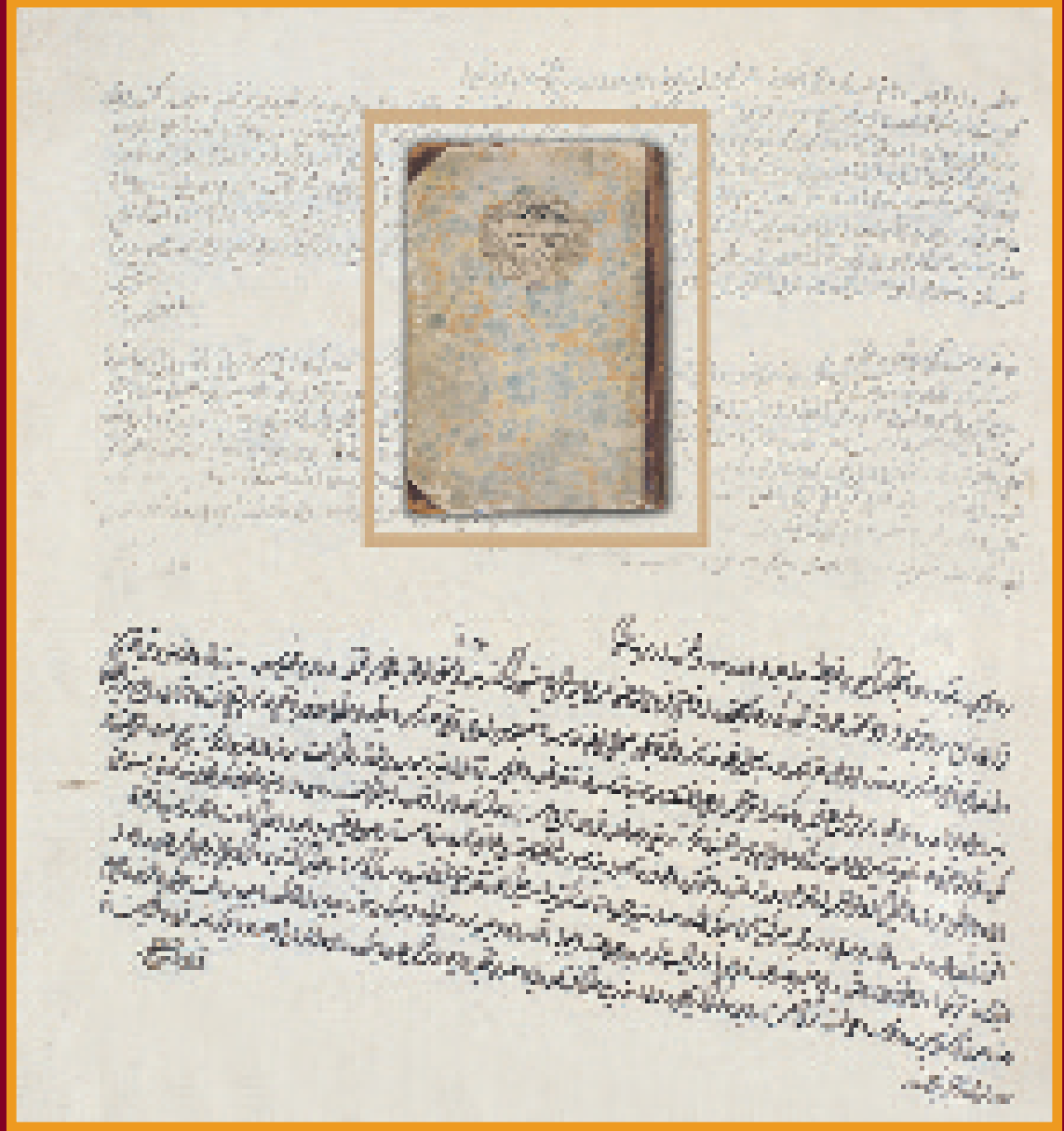

Macar Kralı Rakofçı
France'nin
Rodoscuk
(Tekirdağ)'da
ikameti için gerekli
yerlerin
boşaltılması.

Emptying necessary
places for the
residence of the
Hungarian King
Rakozcy Ferenc in
Rodoscuk(Tekirdag).

Rodoscuk nâibine ve Rodoscuk yeniçeri zâbitine ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Kralzâde Rakoçi France hutimet avâkıbuhu bi'l-hayrın Rodoscuk'da ikâmeti fermânım olmağla mûmâ-ileyh içün şehrin kenârında Yûsufoglu bağçesi tahliye ve Rûm mahallesinde bâzergân Tanaş zimmî hânesi ve Tatlukara zimmî hânesi ve Mandeli oğlu hânesi ve Papas oğlu hânesi ve Kazgancı Mihal oğlu hânesi ve Kalyos oğlu zimmî hânesi ve Yenâr dimeğle ma'rûf zimmî hânesi dahı el'ân kralzâde-i müşârun-ileyhin yanında mevcûd olan Macârlular içün tahliye ve kifâyet etmez ise dahı iktizâsı mertebe mûnâsib konaklar tahliye ve cümlesi nüzûl etdirilüp yerleşdirilmek üzre bundan akdem emr-i şerîfim sâdır olmuşıdi. Lâkin zikr olunan konaklar mûnâsib olmamağla siz ki mûmâ-ileyhimsiz işbu emr-i şerîfim vusûlünde kralzâde-i müşâru'n-ileyhin kendüsi ikâmet eylemek üzre Rûm ve Ermeni tâyifelerinin mahallelerinde kendüye müstevfi elverecek konak her kimin olur ise olsun bir dürlü gadr u gâret ve avk u te'hîr etdürmeyüp Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından müşârun-ileyhi tavnî ve îvâ eylemek üzre mübâşir ta'yîn olunan iftihârü'l-emâcîd ve'l-ekârim Sâlih dâme mecdühû ma'rîfetiyle tahliye eyledikten sonra civârında bi'l-cümle etbâ'ına kifâyet edecek konaklar dahı tahliye etdürüp gerek müşâru'n-ileyhin kendüyi ve gerek bi'l-cümle etbâ'ını iskân ve îvâ etdiresiz şöyle ki ol tarafa vardıkda bir âdemisi hâricde kalacak olur ise sonra bir vechile özr ve cevâba kâdir olamayup mu'âkab olacağınızı mukarrer bilüp ana göre basîret üzre hareket ve avk u te'hîre rızâ ve cevâz göstermeyüp vech-i meşrûh üzre gerek müşârun-ileyh ve gerek etbâ'ı nüzûl etdirilecek konaklar bir an mukaddem tahliye ve îvâ ve iskân eylemeğın ziyâde ikdâm ve ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i C. sene [1]132 / [19 Nisan 1720], **BOA. Mühimme Defteri 129, hüküm 929**

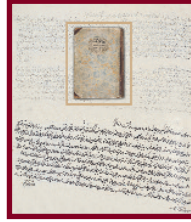
Rodoscuk naibine ve Rodoscuk yeniçeri zabıtine ve a'yân-ı vilayet ve iş erlerine hüküm ki:

Macar Kralı Rakofçi France ve beraberindekilerin Rodoscuk'ta ikameti için uygun konaklar bulunup, her kimin olursa olsun hemen boşaltılsın. Bir adamı bile dışarıda kalsa özrünüz ve cevabınız kesinlikle kabul edilmeyecektir. Bunu bilip ona göre hareket ediniz.

Decree to the naib and the zabıt of janissaries of Rodoscuk, the notables of the town, and others:

Appropriate residences have to be found and will urgently be emptied for the Hungarian King Rakozcy Ferenc and his men. Your excuse is not to be accepted, even, if only one of his men remains homeless. Obey my decree exactly.

Sultan III. Ahmed Han, [1720]

M 5

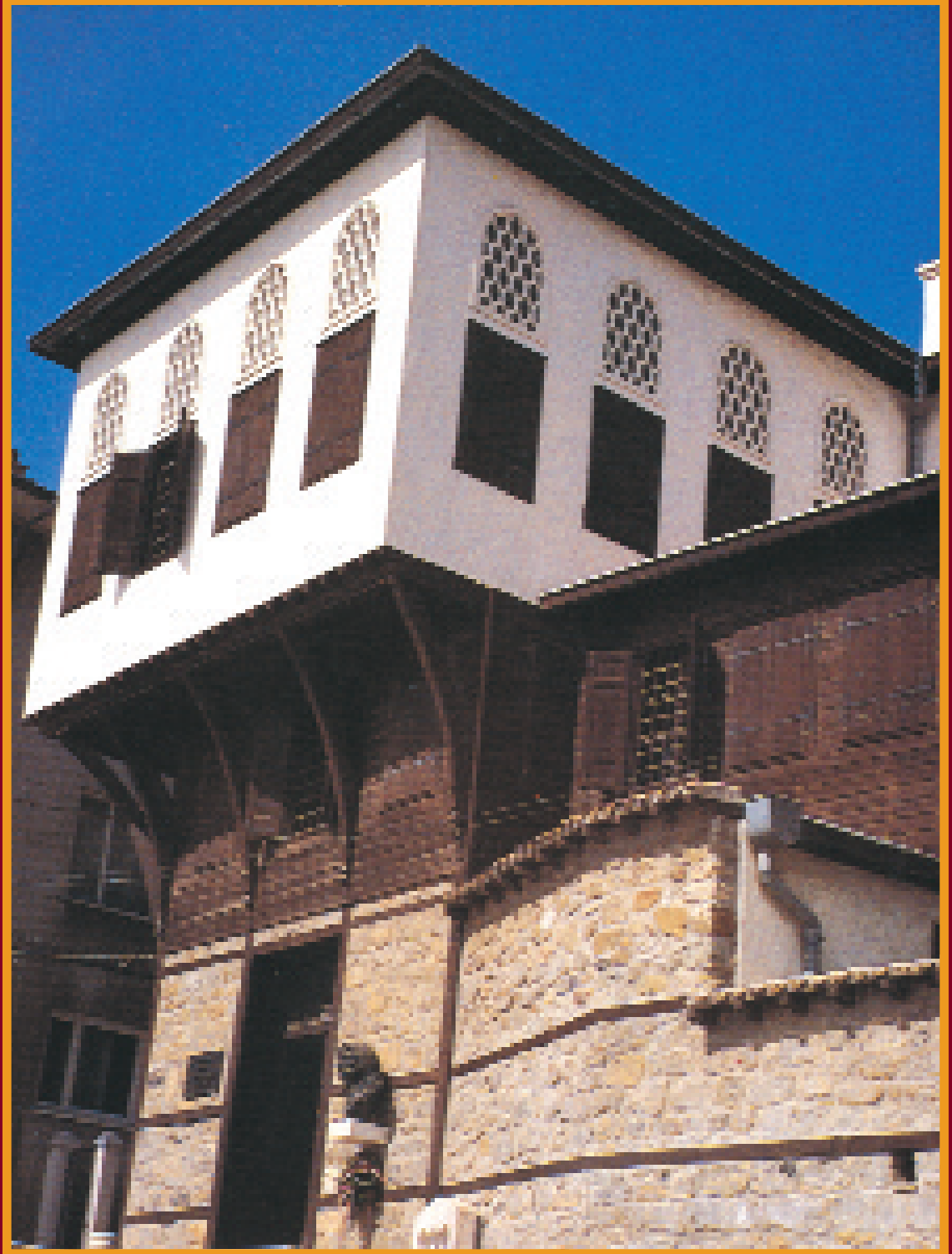

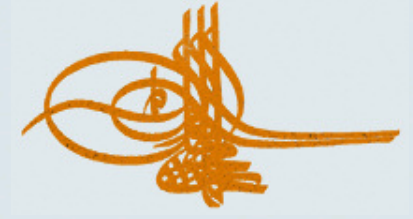
Macar Kralı
Rakofçı'nın
Tekirdağ'da
ikâmetine tahsis
edilen evin
günümüzdeki
görünümü.

Today view of the
house allocated for
the residence of the
Hungarian King
Rakozcy in
Tekirdag.

Sultan III. Ahmed Han, 31 Temmuz 1709, BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 6, s. 182 - 184

M 6

İsveç Kralı
Karlos'un kendisine
gösterilen ilgiden
dolayı gönderdiği
teşekkür mektubu.

Letter of gratitude
sent by Carlos, the
King of Sweden,
concerning the
consideration and
interest shown to
himself.

Rikâb-ı Hümâyûn-ı Şehriyârî'ye İsveç kralı tarafından gelen nâmenin tercemesidir.

Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ve Kudüs-i Şerîf ve bilâd-ı selâse-i mu'azzama-i Kostantiniyye ve Edirne ve Burusa ve Şâm ve Bağdâd ve Mısır ve bütün Arabistân ve Haleb ve Irâk ve Acem ve Basra ve Musul ve Van ve Diyârbekr ve Kürdistân ve Gürcistân ve Erzurum ve Sivâs ve Adana ve Karamân ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Cezâyir ve Trablus ve Akdeniz ve Karadeniz ve cümle Anadolu ve Rûmili ve Tataristan ve Nogay ve Kıpçak ve Eflâk ve Boğdân ve devletlerine müte'allik olan cümle bilâdın pâdişâhı ve şehinşâh-ı Âl-i Osmân Sultân Ahmed Hân bin Sultân Mehmed Hân bin Sultân İbrâhîm Hân hazretlerinin cânib-i mülûkânelerine bi-mâyeti'llâhi Te'âlâ İsveç ve Gotiler [ve] Vandâliler Kralı, Finlandiya Büyük Herseki, İskanya, İstonya, Livoniye, Kareliye, Bereme, Verde, İstatin, Pumeranya Kosobiye, Valdaliye [Vandaliye] Dukası, Ruciye Herseki, İngiriyeye ve Semariyye mâliki, Rayin ve Bavariye ve Gulyaçe Kumiş Palatinoşu, Kiliviye ve Moniçuyun Dukası Karlos tarafından sıhhat ve sa'âdet ed'iyesi takdîminden sonra, uhuvvet ve dostluk ile arz u i'lâm olunur ki bundan akdem Ukrâyne tarafından rûfekâ-i kalîle ile cenâb-ı mülûkânelerinin memâlikine duhûl eyleyüp gerek biz ve gerek âdemlerimiz istirahat eyleyüp Leh memleketine askerlerimize gitmek üzere hâliyâ Bender kurbünde sekiz gün kadar tevakkuf eylediğimiz Ser'askerleri Yûsuf Paşa hazretleri tarafından bundan akdem ma'lûm-ı hümâyûnları olduğu fehm olunup bu âna değin lâ-yenkati' tarafeynden istikrâr üzere cârî olan meveddete binâen memâlik-i şehriyârilerinde dostluk ile kabûl olunacağımıza ümîdvâr olup me'mûlümüzden mahrûm olmayup güzîde seraskerlerinin ihtimâmı ile kemâl-i hürmet ile kabûl olunduğumuzdan mâ'adâ bu âna değin bize ve âdemlerimize cümle levâzım müstevfî ve mu'tedil bahâ ile verildiğinden mahzûz olduğumuzu işbu nâmemiz ile taraf-ı şehriyârilerine ifâde eylememizi mâbeynde olan dostluğa lâayık gördük ve bu memnûniyetimizi derûnumuzda hıfz eyleyüp cânib-i mülûkânelerine hulûs üzere dostluğumuz ve kemâl-i rağbet ile meveddetimiz ale't-tahkîk ma'lûm-ı şehriyârileri olması mercû ve matlûbdur. Allâhu Te'âlâ hazretleri vücûd-ı hümâyûnların hıfz u emânda tutup sıhhat-ı kâmile ile envâ'-ı âsâr-ı memdûha zuhûru an-samîmi'l-kalb istid'â olunur.

Milâd-ı Hazreti İsâ'nın bin yedi yüz dokuzuncu senesinde mâh-ı Temmuz'un otuz birinci gününde Bender kurbünde yazılmışdır.

[31 Temmuz 1709], **BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 6, s. 182 - 184**

İsveç Kralı Karlos'tan gelen mektup:

Yüce devletinize sığınarak Bender Kalesi yakınlarında geçirmiş olduğum sekiz gün içerisinde Bender Kalesi Muhafızı Yusuf Paşa tarafından şahsıma gösterilen saygı ve alakadan dolayı son derece mutlu oldum. Allah seni muhafaza etsin. Sağlık ve sıhhatte kalman samimi dileğimdir.

The letter coming from Carlos, the King of Sweden:

I am very pleased with the consideration and interest shown by Yusuf Pasha, the muhafiz of Bender fortress, during 8 days I spent taking refuge in your exalted state near the fortress of Bender. I hope that God keep you and give you health.

Sultan I. Mahmud Han, 1748, BOA. Cevdet Hâriciye 647

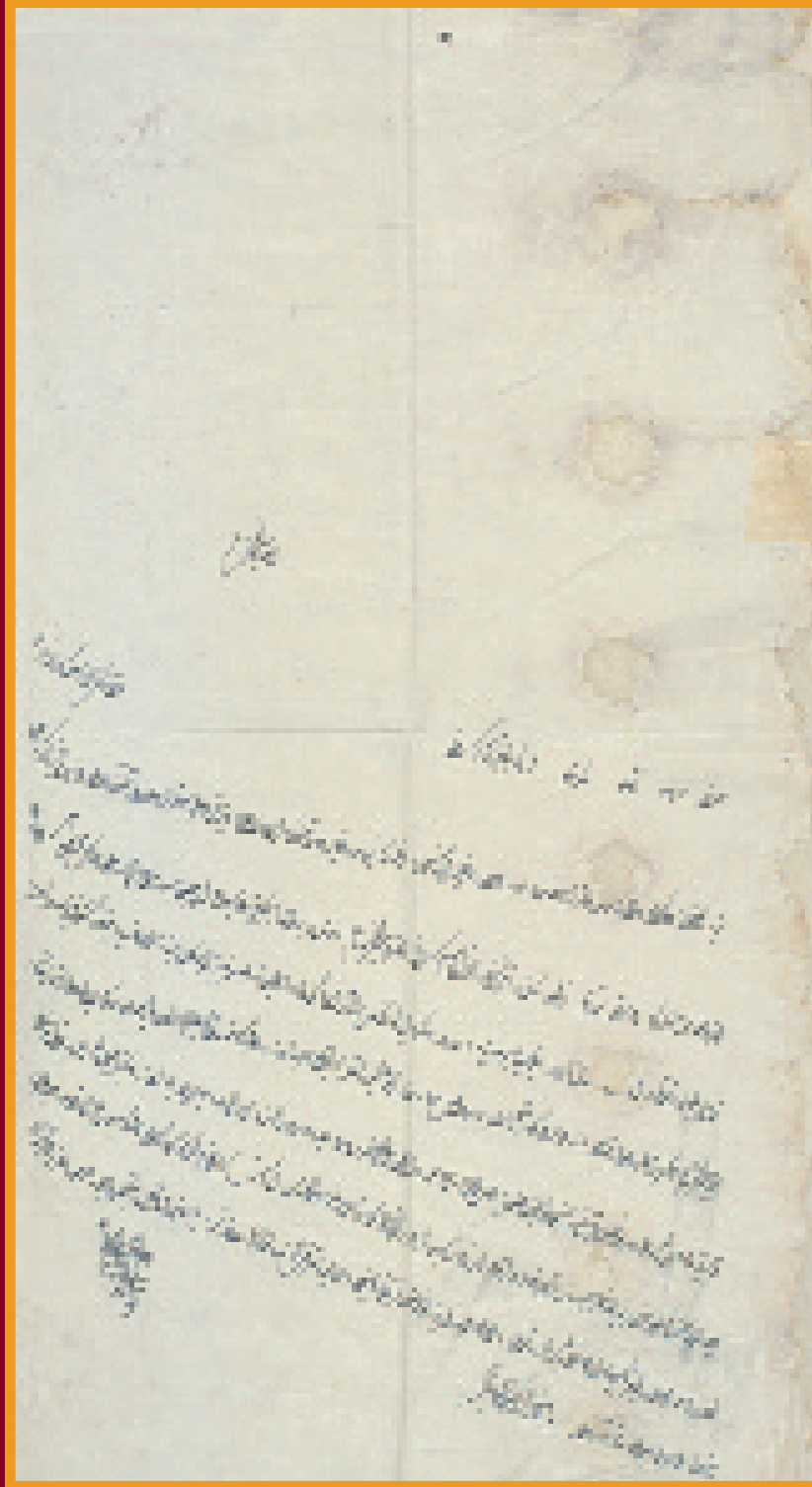

M 7

İstanbul'a gelen
Polonya
mültecilerinin
Selanik ve civarına
yerleştirilmeleri.

Settlement of the
Polish refugees
coming to Istanbul
in Selanik and its
surroundings.

Sa'âdetlü, mürüvvetlü, re'fetlü, mekremetlü, karındaş-ı e'azz ü ekremim sultânım ağa-yı celilü's-şân hazretlerinin nâdi-i saadet-iştimâllerine.

Mezîd-i i'zâz ve ikrâm ve levâzım-ı tevkîr ve ihtirâmı hâvî dürrer-i da'avât-ı sâfiyât-ı mahabbet-meşhûn ve gurer-i teslîmât-ı vâfiyât-ı meveddet-nûmûn ithâf ve ihdâ ve pürsiş-i hâtır-ı mu'attarları alâ-vechi't-teveddüd mer'î ve mü'eddâ kılındığı siyâkında inhâ-yı muhibbânemiz oldur ki benim sa'âdetlü, mürüvvetlü, re'fetlü, mekremetlü karındaş-ı e'azz ü ekremim, sultânım ağa-yı celilü's-şân hazretleri bu defa Leh memleketi re'âyâsından üçyüz hânedan ziyâde ra'yyet memâlik-i mahrûse-i husrevâneden zimmeti kabûl ve tavattun arzusuyla ve sefinelere süvâr ve Bahr-i Siyâh Boğazı'na vürûd ve kendülerinin münâsib yerlerde îvâ ve iskân olmalarını ricâ ve niyâz eylediklerine binâen taraf-ı muhlislerine hitâben şeref-rîz-i sudûr olan emr-i celilü's-şân ve mektûb-ı Hazreti Sadâret-penâhî tatar kulları vesâtatıyla vârid u vâsıl ve derûn-ı emr-i âlîde tasrîh olunduğu vech üzre reayâ-yı mesfûrûnun iyâl ü evlâdlarıyla derûn-ı Selânik ve etrâfında münâsib ve müsterîh mahallere iskân ve tavattunları tanzîm ve tasmîm olunup henüz vâsıl olmadıklarından bi-avni'llâhi Te'âlâ re'âyâ-yı mesfûrûn hîn-i vürûdlarında emr u fermân buyrulduğu vech üzre münâsib mahallere iskân ve tavattun ve hıfz [u] himâyet olunacakları ma'lûm-ı sa'âdetleri buyrulmak zımnında tatar-ı merkûm kulları itmâm-ı emr-i me'mûresiyle i'ade olunduğu vesîle-i arz-ı hulûsum olmuşdur. İnşâallâhu Te'âlâ ledâ-şerefi'l-vusûl re'âyâ-yı mesfûrûn emr u fermân buyrulduğu üzre hîn-i vusûllerinde münâsib ve müsterîh olan mahallere iskân ve tavattun ve vücûhla himâyet ü sıyânet olunacakları tanzîm u tasmîm ve vusûllerine müterakkıb üzre olunduğu bir vakt-i neşât-ı Hazreti veliyyü'n-ni'amîde hâk-i pâ-yı devletlerine arz u takdîme himmet-i seniyyeleri mebzûl ve masrûf buyrulmak me'mûl ve mes'ûldür. Bâkî hemvâre eyyâm-ı sa'âdet-efzûn bâd.

El-Muhibbû'l-Muhlis

İbrâhim

Mutasarrıf-ı Selânik

Hâlâ

[1161 / 1748], ***BOA. Cevdet Hâriciye 647***

Üç yüzden fazla Polonya vatandaşı Osmanlı uyruğunu kabul etmek üzere gemilerle İstanbul Boğazı'na gelmişler ve kendilerinin uygun yerlerde iskan edilmeleri ricasını bildirmişlerdir. Bu talebin yerine getirilmesi doğrultusunda Polonya vatandaşlarının aileleri ile birlikte Selânik ve civarına yerleştirilmele-ri için gereken düzenlemeler yapılmış, iskan edildikten sonra da himaye edilecekleri bildirilmiştir.

Accepting Ottoman citizenship and requesting a proper place to settle, the Polish citizens, more than 300, have come on ships to Istanbul Bosphorus. The necessary regulations have been made to settle the Polish refugees together with their families in Selanik and its surroundings. It has been reported that they will also be protected after their settlement.

Yavuz Sultan Selim Han, 1519, BOA. Tahrir Defteri 77, s. 39-41

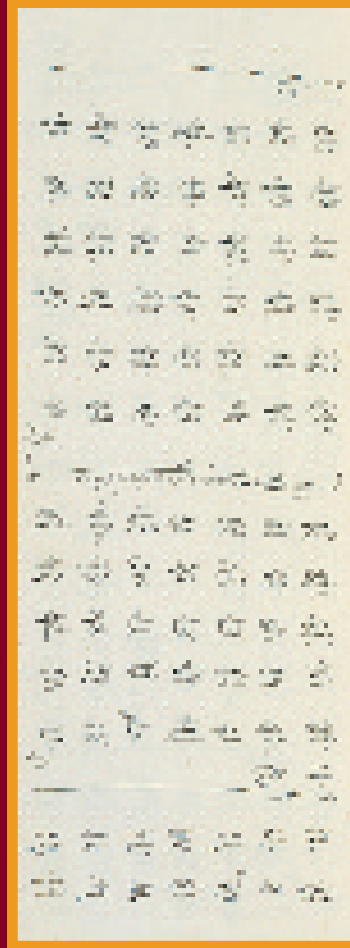
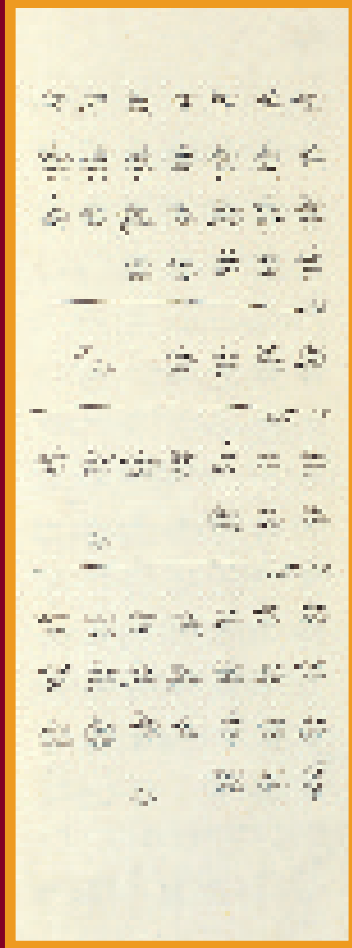
М В

Edirne'deki Avrupa
Yahudilerinin 1519
tarihli tahrir
kayıtları.

List of the Jews who
were expelled from
Spain and Portugal
and were settled in
Edirne according to
the Registerbook
(Tahrir) dated
1519.

**YAHÜDİYÂN-I NEFS-İ EDİRNE
CEMÂ'AT-İ KATALAN**

s. 39	Hohsa Şaban Tabib	İshak birader-i mezkûr	Samoil Ostorî	Avraham Baruh	Avraham Vilika	Avraham Lenolis	Musa bin Toledano
	Musa Yakobi	Musa bin Velirat	Musa Mosalam	Musa Şolam	İvon Miğrohar	Menahem Yakobi	Selimo Dayalic
	Selimo Bolcova	Selimo Suri	İshak Frencis	Yahuda Sıdık	Vidal Mesolam	Yako Lodrik	Eli Şogar
	Yakob Kalderon	Yakob Bicil	Samoil Samaril	Hayyim Komi	Avraham Elivan	İshak Şalom	Yakob Dovsal
	İshak Dovsal	Vidal Dası m. [mücerred]	Selimo Mesolam m.	Aharon Mobhar m.			
					Hane: 29	Mücerred: 3	

CEMÂ'AT-İ PORTUGAL

	Mayer Koseb	Solimo Elmalih	Musa Elmalih	Gabriel Samoil	Avraham Avyo	Samoil Amaril	Yosef Safya
	Samoil Oyaldo	Şemiya Yoyan	İshak Sason	David Kiralya	Musa Sinapol	Musa Börkviro	Solimo Toldan
	Avraham Haraven	Yosef Koyos	Avraham Karonil	İshak Anyafes	Şolem Vilyon	İshak Nadan	Avraham Elmayi
	Avraham Olçoşun	İshak Olcomiş	Samoel Beco	Yosef Verdigo	Yosef Amarilyo	Yakub Vidal	Aharon Avnusa
	David Avnusa	Yosef Selimo	Hayyim Pinto	Hayyim Alkahal	Yosef Merpinto	Avraham Dedmar	Yahuda Barbut
	Yahuda Levi	Hayyim Kardil	İsrail Tovil	Aharun Banayil	Ayonamde Levi	Musa Suri	Nesim Hakim
	Musa Berimo	Avraham Ankol	Yakub Hayyim				
					Hane: 45		

CEMÂ'AT-İ ALAMAN

	Musa Baruh	Lazar Yakub	Mordehay Azor	Yosef Moselim	Eşer Solimo	Hayyim Semnod	Yahuda Nevah
	Musa Almako						
					Hane: 8		

CEMÂAT-İ İSPANYA

s. 40	Yosef Abraham	Yakob Elov	Yakob Baso	Salamos Balaloyo	Yosef Beco	İshak Beco	Yakub Kasino
	Avraham Elov	Yakob Yaysa	İshak Baso	İshak Bayban	İshak Cukran	David Sabho	Musa Azli
	Yahuda Abdus	İshak Abdus	İshak Cerci	David Mamalo	İsrail Susan	Avraham Bomabilye	Rafail Avraham
	Musa Abdus	Selimo Avraham	Yosef Liyon	Samoil Neble	İshak Kordugya	Samoil Gabriyel	Yakob Bercine
	Abraham Fandaras	Musa Sason	Nontov Atasi	Abraham Mayin	David Dikalo	Avraham Polye	Yosef Levi
	Abraham Dikalo	İshak Abraham	Yako İshak	Avraham Yako	Hayyim Vidal	Rafail Fenarcı	İshak Falma
					Hane: 42		

Mahalle-i Bolye, Katalan cemâatinden ifraz olunmuşdur. Ammâ harâcların bile virirler.

	Samoil Dinarando	Musa Dikalo	Yahuda Dikalo	Menahem Suri	Semento Dibarano	Ancelo Dilyan m.	Musa Dibaranto
	Yahuda Digortal	Yako Bosindoz	Usturoko Feriska	Samoil Baso	Yomtova Babila	İshak Hayara	İshak Kolombo
	Yosef Bonozilo	Musa Oyayo	Avraham Lidma	Avraham Berber	Avraham Salado	Selimo Saloni	İshak Deldic
	Mako Mamuna	Yahuda Meymune	Yahuda Karilo	Selimo Karyos	Selimo Dikordova	Yosef Bayora	Musa Galiyo
	Aharon Çiçilyan	Mordehay Musa	Samoil Musa	Şebşan Urudvala	Yosef Melemşe	Advadiye Balsaho	Avraham Tedrane m.
	Musa Vabilo m.	Yosef Kapilvano m.					
						Hane: 33	

CEMÂ'AT-İ GERUR

	Yosef Samoil	Musa Samoil	Musa Sason	Yahuda Yako	İshak Bolomi	Yahuda Somolo	Musa Samoil
	İsrail Sarkani	Marşalem	Hablib Gamin	Makova Salama	İshak Bemis	İshak Samoil	Yakova İshak
s. 41	İshak Attar	Yakob Ostror	Ostrova Mayer	İshak Mayer	Cekovel Bostancı	Yakub Habil	Yahuda Selimo
	Selimo Yahuda	Abraham Yahuda	Abraham Simirya	Yako Levi	Aharon Yosif	David Yosif	Yahoşova Yosif
	İshak İsrail	Yahoşova Musa	Yosef Taragalo	Musa Elov	Samoil el-Kazancı	Musa Elov	Hayyim Yako
	Şemun Samoil	Yakova Arone	Sinto Peres	Yahuda Duka	David Alman		

Mücerredân

	İrdehem Amiyil	Samoil Yonato	Yosef Samoil	Yakov Solam
		Hane: 40	Mücerred: 4	

CEMÂ'AT-İ TOLEDO

	Yahuda David	Samoil Yahuda	Mayer Şokat	İshak Mayer	Pomtoy Sokol	Yosef Taragan	Yakov Ayra
	Musa Dalva	Samoil Amano	İrdeham Kalbon				
						Hane: 10	

CEMÂ'AT-İ ARAGON

	Solimo Bolcova	İshak Resid	Musa Alkami	Musa Balcıl	Yahuda Salama	Avladina Zamil	Yakova Bitoy
	Samoil Dari	Musa Algayıl	Avraham Darkor	Musa Demoskarina	Yosef Decayin	Yosef Kardenil	Samoil Semerye
	Solimo Kohin	David Elov	Yako Lirem	Solimo Roka	İshak Enkana	Avraham Komidat	Abraham İros
	Semerya Semic	Yakov Zavda	Elsazer Dikalo				
						Hane: 24	

H.925 / M.1519, *BOA. Tahrir Defteri 77, s. 39-41*

İspanya ve Portekiz'den kovulmalarıyla Osmanlı Devleti'ne iltica edip Edirne'ye yerleştirilen Musevilerin tahrir defterindeki kayıtları.

The list of the Jews who were expelled from Spain and Portugal and were settled in Edirne according to the Registerbook(Tahrir) dated 1519.

Sultan II. Abdülhamid Han, 14 Nisan 1892, BOA. Y. MTV 61/51_1

M 9

—●—○—□—△—◇—

[illegible]

Atebe-i felek-mertebe-i hazreti pâdişâhiye Paris'deki Cem'iyet-i Umûmiyye-i Müseviyye tarafından takdîm olunan mahzarın tercemesidir.

Bin dört yüz doksan iki senesi ilkbahârında İspanya'dan tard olunup memâlik-i şâhânelerine ilticâ eden Müsevîler dünyânın her tarafında envâ'-ı mezâlim ü te'addiyâta düçâr oldukları hâlde zîr-i cenâh-ı saltanat-ı seniyyede himâye ve sıyânet-i müstemirreye mazhar olmuş olduklarından kemâl-i huzûr u emniyyetle esbâb-ı ma'îşetlerini tedârik ve semere-i sa'y u amelleriyle terakkî edebilmişlerdir. Gıpta-bahş-ı a'sâr olan ahd-i saltanatlarında dahi Müsevîler kulları her ân ü zamân eltâf u inâyât-ı celile ve sahâbet-i mü'esire-i hazreti pâdişâhîlerine nâil olarak işbu avâtuf-ı seniyyelerine kesb-i istihkâka çalışmaktadırlar. Cem'iyet-i Umûmiyye-i Müseviyye'nin i'ânesiyle idâre olunan mekâtib-i Müseviyyede kâffe-i etfâle memleketlerine mahabbet ve metbû'-ı mufahham ve muazzamlarına ubûdiyyet ve sadâkat etmek vazîfe-i mukaddese-i telkîn ve ta'lîm olunmakda olup etfâl-i merkûme zirâ'at ve ticâretde ve ulûm ve fûnûn ve sanâyi'de vatanlarına hîdemât-ı nâfi'a ibrâz edebilmek üzre ikmâl-i tahsîle hasr-ı mâ-hasal gayret ve ikdâm etmekde ve mekâtib-i mezkûre hakkında taraf-ı eşref-i hazreti şehriyârîlerinden ale'd-devâm âsâr-ı inâyet ve iltizâm ibrâz buyurulmaktadır. Ezmine-i sâbika ile ahvâl-i hâzırada mazhar oldukları bunca in'âm ve eltâf mezheb-dâşlarımızın dâimâ hâtır-dâste-i fahr u mübâhâtları ve bâdi-i şükûr ü mahmidetleridir. Âbâ vü ecdâdlarının düçâr oldukları mezâlim ve te'addiyâtın hitâmını muhtur olan işbu yevm-i mes'ûdda Müsevîler kulları sinagonlarında bi'l-ictimâ' zât-ı şevket-simât-ı hazreti şehriyârîleri gibi evsâf ve hasâ'il-i ber-güzidesi ile kesb-i işihâr etmiş bir hükümdâr-ı âli-tebârın zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı hümâyûnlarında yaşadıklarından dolayı Cenâb-ı Hakk'a arz-ı teşekkürât ile berâber tezâyüd-i eyyâm-ı ömr ü ikbâl ve tevâfûr-ı şükûh u iclâl-i pâdişâhîleri duâ-yı bî-riyâsiyla tezyîn-i lisân-ı musâdekat ediyorlar.

Cem'iyet-i Umûmiyye-i Müseviyye ile dünyânın her tarafında mütemekkin Müsevîler teba'a-i sâdika-i Müseviyye kullarının memâlik-i şâhâneye ilticâlarının dört yüzüncü sene-i devriyyesi münâsebetiyle bunlar ile müştereken izhâr-ı meserret ü şâd-mânî eyledikleri gibi bu vesîle-i müteyemmine ile ta'zîmât ve teşekkürât-ı fâ'ika ve hissiyât-ı sadâkatkârânemizi atebe-i felek-mertebe-i hazreti Hilâfet-penâhîlerine arz ve iblâğa mücâseret eder ve temâdî-i eyyâm-ı ömr ü ikbâl-i hümâyûnlarıyla ahd-i saltanatlarının tevâfûr-ı ma'mûriyyeti temenniyât-ı samîmesini ref'-i icâbetgâh-ı cenâb-ı Rabb-i Mûte'âl eyleriz.

Fransa Hahambaşısı Sadun Kan	Cem'iyet-i Umûmiyye-i Müseviyye Reîsi Gold Şimit	Cem'iyet-i Umûmiyye-i Müseviyye Reîs-i Sânisî Derenburg	Diger Reîs-i Sâni Leon
A'zâ Leonis Landam	A'zâ Hartovig Derenburg	A'zâ Lusyen Hes	A'zâ Ferdinand Mayer
A'zâ M. Erlanfer	A'zâ S. Rodrig	A'zâ Şirisimon Homenkald	A'zâ Neter A'zâ Gaston Mayer

16 N. 1309 / [14 Nisan 1892], **BOA. Y. MTV 61/51_1**

İspanya'dan 1492 senesinde kovulan yahudiler dünyanın her yerinde zulme uğramalarına rağmen Osmanlı Devleti'nde her zaman himaye edilmişlerdir. Huzur ve güven ortamında ticari ve sosyal seviyeleri sürekli ilerlemiştir. Museviler Osmanlı padişahlarının karşılık beklemeden gösterdiği bu ikram ve ihsanlara lâyık olmak için çalışmaktadırlar. Musevî Cemiyeti'nin yardımıyla yönetilen Musevî okullarında çocuklara memleket ve padişah sevgisi telkin edilmekte, ziraat, ticaret, sanayi, ilim ve fende vatanlarına hizmet edebilmek için eğitimlerini tamamlamalarına gayret edilmektedir. Bu okullara padişahımız sürekli yardım ve ilgi göstermektedir. Museviler, atalarının gördükleri zulmün son bulduğunu hatırlatan bu mutlu günde sinagoglarında böyle bir hükümdarın idaresi altında yaşamalarından dolayı Tanrı'ya şükretmektedirler. Cemiyet-i Umûmiye-i Museviye ile dünyanın her tarafında yaşayan museviler Osmanlı Devleti'ne ilticalarının dörtyüzüncü yılında sevinçlerini gösterip bu vesile ile bağlılık duygularını en içten dilekleri ile sunarlar.

(İmzalar)

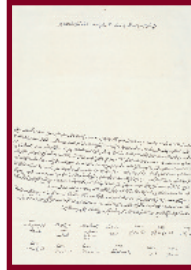

Expelled from Spain in 1492, the Jews have been exposed to misbehavior in the World. However, they have always been protected by the Ottoman State. Their commercial and social level have constantly increased in security. They have been trying to be worthy of disinterested favour done by the Ottoman Sultans.

Learning the affection of homeland and the Sultan in the Jewish schools supported by the Jewish Association, the children have been trying to complete their education to serve their country on the area of agriculture, commerce, industry, science, and technology. Our Sultan has always been interested in these schools and supporting them.

The Jews are grateful to God that they have been living under the rule of such a Sultan on the happy day reminding them that the rage suffered by their ancestors came to an end in the synagogue.

As General Jewish Association, the Jews living in the World are very happy in the 400th anniversary of their taking refuge in the Ottoman State and they present their loyalty with the most sincere wishes.

Sultan Abdülmecid Han, 7 Ağustos 1856, BOA. İ. Hâriciye 6857

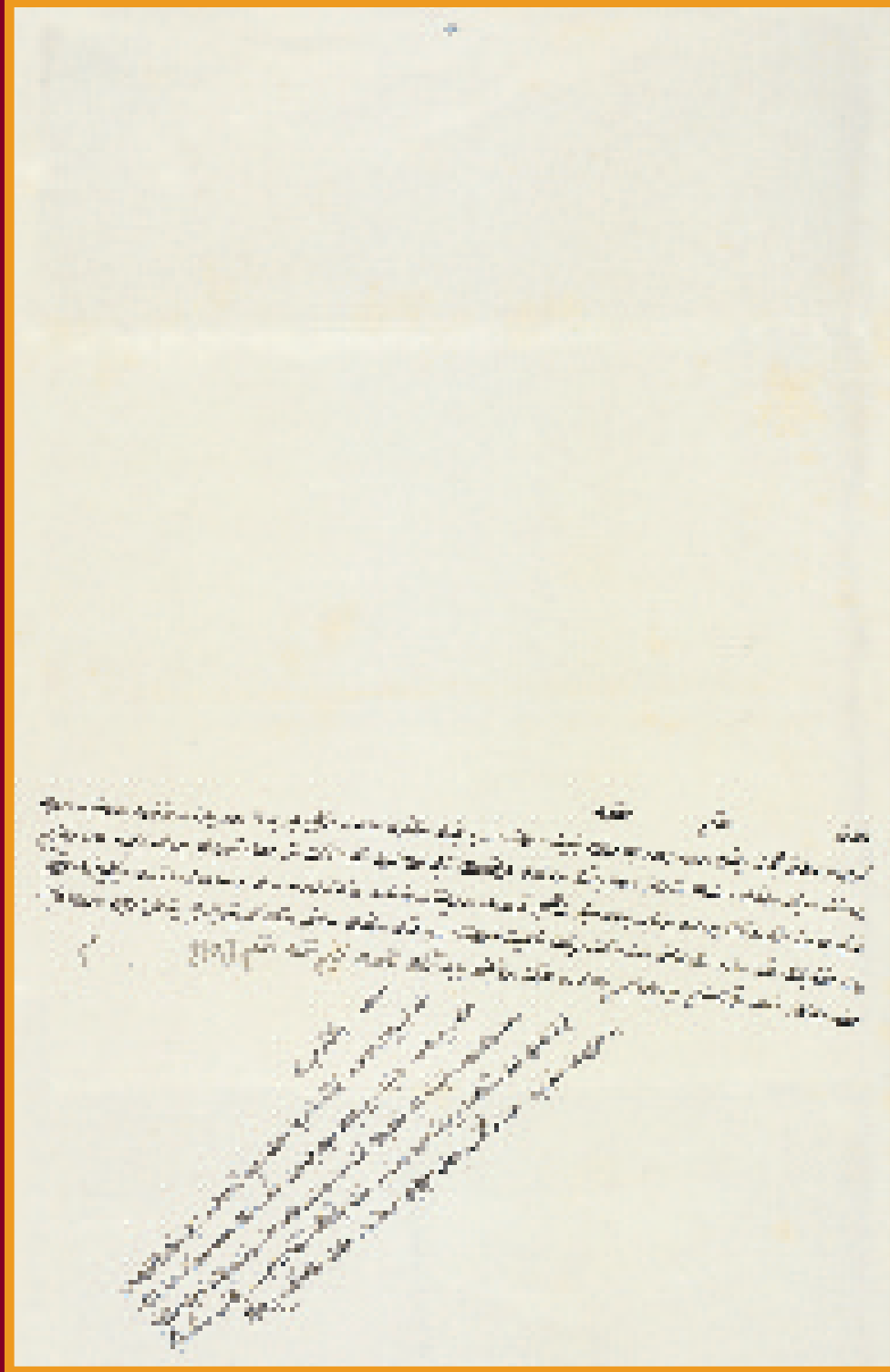

Kırım
Yahudilerinden bir
grubun Osmanlı
Devleti'ne
ilticalarının kabulü.

Acceptance of
taking refuge of the
group consisting of
the Crimean Jews in
the Ottoman State.

Kırım'ın Kerc şehrinden hicret edip sığınma talebinde bulunan yahudilerin, Osmanlı Devleti'nde yaşayan diğer yahudilerle mezhep farklılıklarından dolayı, hahamları kendilerinden olmak üzere kabulleri uygun görülmüştür.

The Jews migrating from Kerc, the Crimea, and applying for taking refuge have been accepted to Ottoman territories on the condition that their rabbi is appointed from among them, for there are differences with the Jews living in the Ottoman State.

Sultan Abdülmecid Han, 25 Nisan 1856, BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 266

M 11

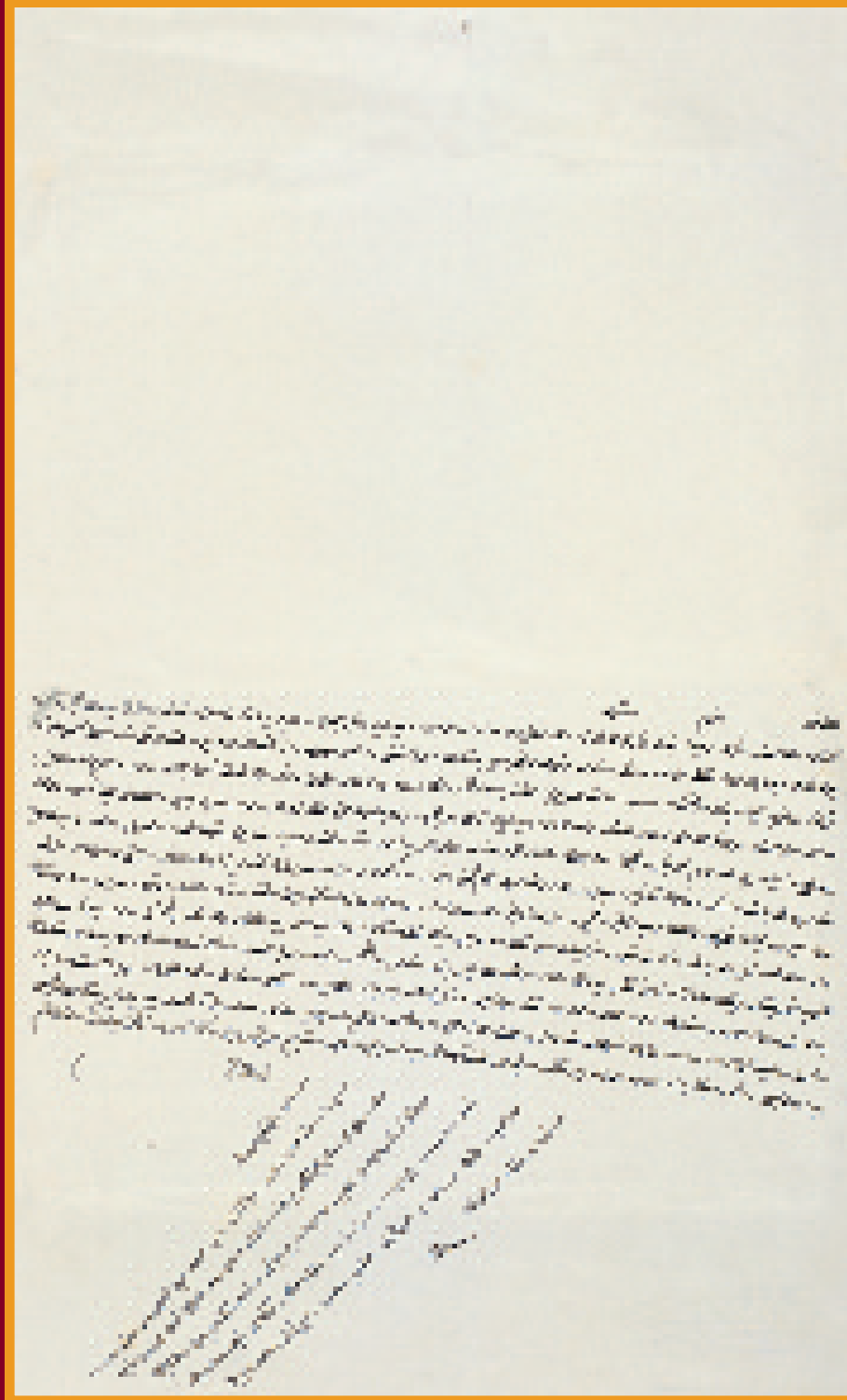

Kırım'dan Osmanlı
Devleti topraklarına
göç eden ahaliye ırk
ve din ayırımı
yapılmadan azami
yardımın yapılması.

Assistance to the
people coming from
the Crimea to the
Ottoman territories
without
discrimination of
race and religion.

Atûfetlü efendim hazretleri

Gözleve ahâlisinden ekseri ve Sivastopol ve Kerc taraflarından dahi ba'zıları, mesele-i hâzırada Rusyaluyu dil-gîr etmiş olmalarıyla yerlerinde kalmakdan havf u telâş ederek hicret emelinde bulundukları ve bu bâbda düvel-i müttefika taraflarından dahi ifâdât vukû' bulduğu cihetle bunların sûret-i nakl ü iskânı husûsuna dâ'ir mahsûs komisyon akdiyle kaleme alınan mazbata Meclis-i Meşveret'de kırâ'et olunup melce' ü penâh-ı hâcet-mendân olan sâye-i Hilâfet-pîrâye-i hazreti pâ-dişâhiye ilticâ arzûsunda bulunan ahâlî-i merkûmenin kabûlü meşmûl-i cihân olan merâhim ve eşfâk-ı seniyyeye muvâfık olacağından ve bunlar mahallerinde bulunan akâr ve emlâk ve ser-mâyelerini terk ile hicret edecekleri cihetle haklarında her dürlü müsâ'adât-ı celîle ve a'tâf-ı aliyye-i hazreti mülûkâne bî-dirîğ ve şâyân buyrulmak lâzım geleceğinden, hicret edecek ahâlî her ne milletden olur ise olsun âsâr-ı merhamet ve inâyet-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhiden hisseyâb olmak ve sâye-i mekârim-vâye-i milkdârîde yeni başdan mesken ve me'vâ tedârikiyle esbâb-ı zirâat ve ta'ayyüşleri tanzim kılınmak için Dobruca'da ve sâir münâsib yerlerde kendülerine lüzûmu olan arâzî ve emlâkin taraf-ı Devlet-i Aliyye'den meccânen tahsis ve i'tâ ve hayvânâtca ve tohumca ve sâ'ir levâzımâtca dahi mu'âvenât ve müsâ'adât-ı sâ'ire-i mukteziye icrâ olunmak üzere ahâlî-i merkûmeden bu arzûda bulunanların bir ân evvel hüsn-i tedbîr ile Balçık İskeleyi'ne nakl ü ihrâcları sûretinin ve ber-müceb-i mazbata müteferri'âtının sür'at-i icrâsı beyne'l-huzzâr dahi tasvîb kılınmış olup çünkü mu'âhede-i umûmiyye tasdiknâmelerinin mübâdelesi zamânı takarrûb ederek ahâlî-i merkûmenin ise ondan sonraya bırakılması münâsib olmayacağından vaktin ziyâde darlığı cihetiyle bunlar tasdiknâmelerin mübâdelesinden evvel mahallerinden çıkarılmak için mahâll-i merkûmeden naklolunacak Asâkir-i Şâhâne ile berâber ahâlîden istekli olanların birlikde gelmeleri esbâbının mukaddemâtına teşebbüs olunmuş olmağın gerek esâs-ı mâdde ve gerek teferruât-ı meşrûhası hakkında her ne vechile emr u fermân-ı merâhim-beyân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise muktezâ-yı âlisi icrâ olunacağı ve mezkûr mazbata berâber olan evrâk ile manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazreti şehinşâhî buyrulmak için arz u takdîm kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine mübâderet olundu efendim.

Fî 18 Ş. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrâk manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı pâdişâhî buyrulmuştur. Gerek esâs-ı mâdde ve gerek teferruât-ı meşrûha münâsib ve yolunda görünmüş olmasıyla tasvîb ve istizân buyurulduğu üzere iktizâlarının sür'at-i icrâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr ü irâde-i seniyye-i hazreti mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân mazbata ve evrâk yine savb-ı âlî-i âsafîlerine iâde ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Ş. sene [12]72 / [25 Nisan 1856], **BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 266**

Kırım'ın Gözleve, Sivastopol ve Kerc şehirlerinde bir kısım halk Rusya korkusuyla Osmanlı Devleti'ne iltica etmek niyetindedirler. Mültecilerin ulaşımı ve yerleştirilmelerini düzenlemek için oluşturulan komisyon tarafından hazırlanan mazbatada şu görüşler yer almaktadır:

Bu halkın iltica taleplerinin kabulü uygundur. Mülteciler memleketlerindeki emlak ve varlıklarını terk edeceklerinden, hangi milletten olursa olsun, kendilerine yeni mesken, ziraat aleti ve yiyeceklerinin sağlanması için Dobruca ve başka yerlerde arazi ve emlaklar ücretsiz tahsis edilecektir.

Some people in the cities of Gözleve, Sivastopol, and Kerç in the Crimea have the intention to migrate to the Ottoman state because of Russian threat.

The views in the report arranged by the commission founded to locate and transport the refugees are as follow:

It is appropriate to accept their application for taking refuge.

The lands and the estate in Dobruca and the other places are to be assigned to the refugees without cost to supply for a dwelling, tools of agriculture, and foods as they leave their estate and properties in their countries.

Sultan Abdülmecid Han, [1856] BOA. Plan-Proje 181-7112

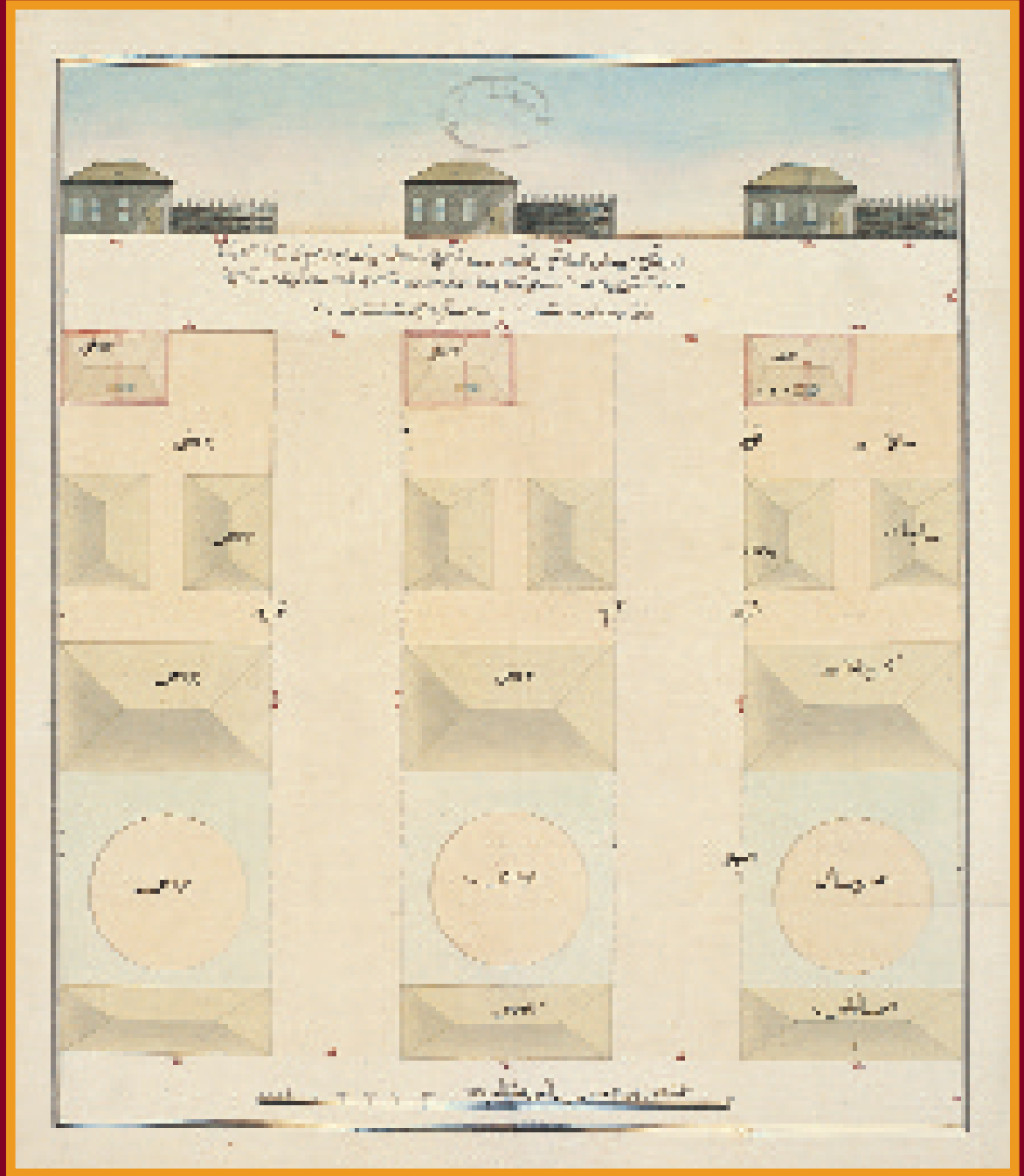

M 12

Kırım'dan Osmanlı
Devleti topraklarına
göç edenlerin
yerleştirilecekleri
evlerin planları.

Plans of the houses
in which the
refugees coming
from the Crimea to
the Ottoman
territories will be
located.

Sultan Abdülmecid Han, 29 Temmuz 1856, BOA. İ. Hâriciye 6830

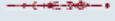
M 13

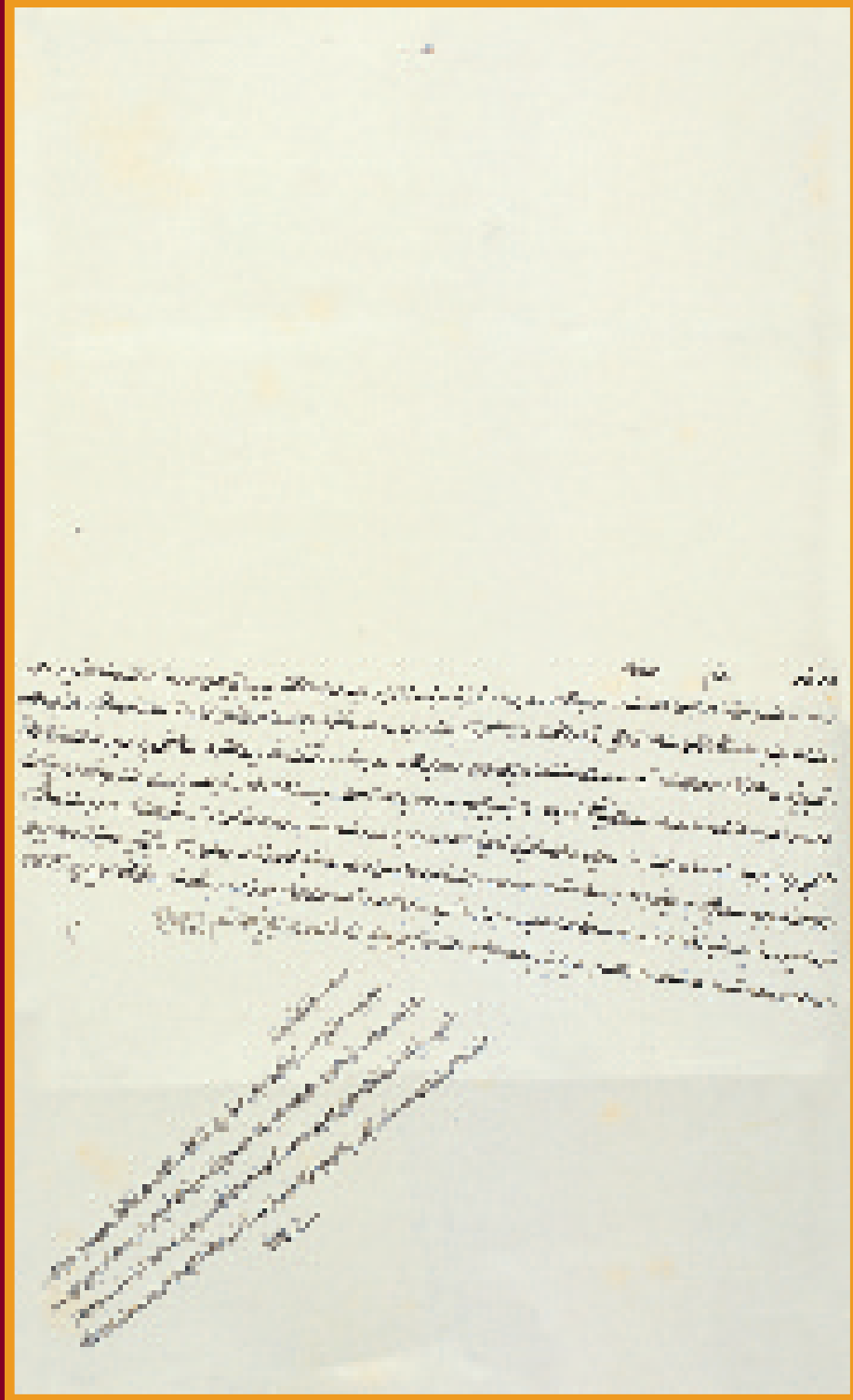

Yunanistan Millet
Meclisi üyesi Mösyö
Hermozi'nin
Osmanlı Devleti'ne
iltica ettiği.

Demand of Mr.
Hermozi, the
member of the
Greek National
Assembly, for
taking refuge in the
Ottoman State.

Atûfetlû efendim hazretleri

Yunan Devletinde Meb'ûsân-ı Millet Meclisi a'zâsından Mösyö Hermozi Yunanistan'ı bütün bütün terk ile bâb-ı adl ü merhamet-i seniyyeye ilticâ eylemiş olduğundan kendüsünün kabûlüyle mazhar-ı lutf-ı celîl-i cenâb-ı pâdişâhî olması istid'âsını şâmil bir kît'a arzuhâli ve Atina maslahat-güzârının ol bâbda gelen mektûbu tercemeleri meşmûl-i nazar-ı şevket-eser-i hazreti şehinşâhî buyrulmak için arz u takdîm kılındı. Maslahat-güzâr-ı mûmâ-ileyhin iş'ârından dahi müstefâd olduğu vechile mûmâ-ileyh Hermozi Yunan Devleti'nin me'mûriyyet-i mu'teberesinde müstahdem olduğundan kendüsünün bu tarafa azîmeti oraca bâdî-i telâş olarak men'e dahi çalışılmış ise de terk-i niyet etmeyüp bu vechile zîr-i himâyet-i saltanat-ı seniyyeye dehâlet ve arz-ı tâbi'iyet eylemiş olduğuna ve bu misillülerin hizmetinden maslahatca ve politikaca istifâde olunacağına binâen mûmâ-ileyhin arz eylediği tâbi'iyetin kabûlüyle berâber ileride hizmet-i münâsibede kullanılmak üzere şimdilik kendüsüne bir mikdâr ma'âş tahsîsi muvâfık-ı hâl görünüp ma'lûm-ı âlî buyrulduğu vechile Bursa'da mukaddemâ ikâme olunan Eflaklulara muhassas olan ma'âşlar mahlûlâtından bu makûle dehâlet ve ilticâ eden mu'teberâna verilmek için Hazîne-i Celîle'de beş bin beş yüz guruş kadar ma'âş mevkûf olduğundan bundan şehriye dört bin guruşun mûmâ-ileyhe tahsîs ve ihsân buyrulması münâsib gibi tahattur olunduysa da yine her ne vechile emr u fermân-ı hazreti şehriyârî müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise muktezâ-yı celîli icrâ olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 25 Za. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tercemeler manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti şehriyârî buyrulmuş ve istizân-ı âlî-i Sadâret-penâhîleri vechile mûmâ-ileyhin arz eylediği tâbi'iyetin kabûlüyle berâber ber-minvâl-i muharrer meblağ-ı mezbûrdan şehriye dört bin guruşunun mûmâ-ileyhe tahsîs ve i'tâ olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne iktizâ-yı âlisinden olarak mezkûr tercemeler yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Za. sene [12]72 / [29 Temmuz 1856], **BOA. İ. Hâriciye 6830**

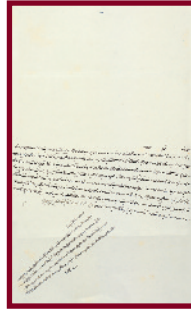

Yunanistan Millet Meclisi üyesi Mösyö Hermozi Yunanistan'ı terk ederek Osmanlı Devleti'ne ilticasının kabulü yönünde dilekçe sunmuştur. Yunanistan'ın saygın devlet adamlarından Hermozi'nin bu hareketi ülkesinde kaygıyla karşılanarak önlenmeye çalışılmışsa da o niyetinden vazgeçmeyerek Osmanlı Devleti'nin himayesine girmiştir. Bu sebeple kendisine aylık dört bin guruş maaş tahsis edilsin.

Leaving Greece, Mr. Hermozi, the member of the Greek National Assembly, has presented a petition asking for the acceptance of the demand for taking refuge in the Ottoman State. Considered as an important stateman in Greece, Mr. Hermozi has entered under the protection of the Ottoman State without giving up his intention, in spite of opposition by his country.

For this reason, an allowance of 4000 guruh has been allocated to him monthly.

Sultan Abdülmecid Han, 3 Ekim 1859, BOA. İ. Hâriciye 9331

M 14

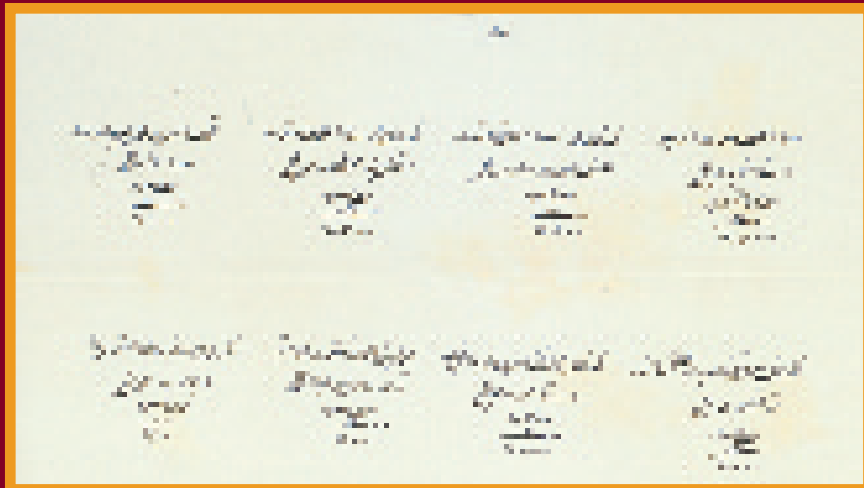
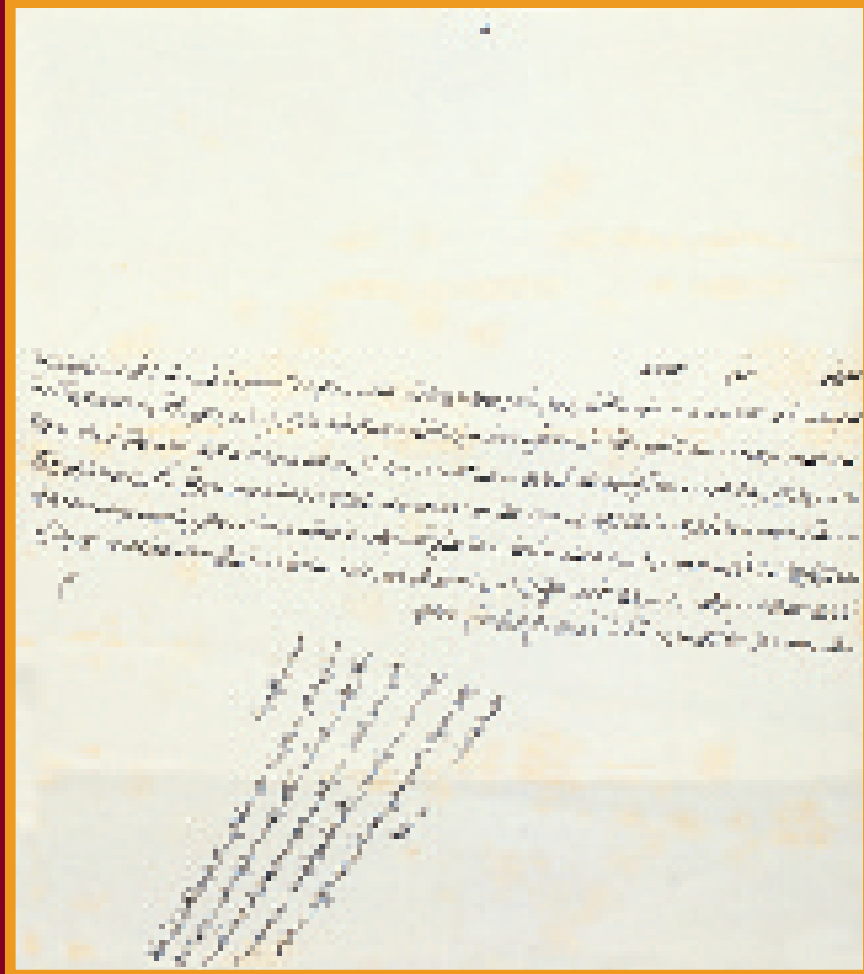

Sırbistan Senatosu
üyeleri ve bazı ileri
gelenlerden
Osmanlı Devleti'ne
iltica edenlere maaş
tahsisi.

Grant of salaries to
the members of
Serbian Senate and
the nobles of Serbia
taking refuge in the
Ottoman State.

Atûfetlü efendim hazretleri

Sırbistan Senato a'zâsından ve sâ'ir me'mûrîn-i memleketden bir takım zâtlar Miloş Beğ tarafından haklarında vâkı' olan mu'âmelât-ı gadr ve şiddete tahammül edemediklerinden ibtidâ Belgrad Kal'ası'na ve ba'dehu Dersa'âdet'e gelüp ilticâ etmiş olduklarına ve bunlar mu'teberân-ı memleketden olup her neleri var ise orada bırakıp çıkmış oldukları cihetle kendülerine bir şey verilmez ise pek zarûrete düşecekleri misillü kendüleri Devlet-i Aliyye'ye ibrâz-ı sadâkat eden takımdan oldukları cihetle şâyân-ı âtîfet göründüklerine binâen bunlara birer mıkdar ma'âş ve mâlzemelerini tedârik için birer mıkdar atıyye-i seniyye i'tâsı lâıyk-ı şân-ı âlî olacağından ve mukaddemâ bu kabilden gelmiş olan Adabis ile İnce Tatar'a iki bin beş yüz guruş ma'âş verilmiş olduğundan buna kıyâsen leffen takdim kılınan pusulada gösterilen mıkdarı her birine ma'âş ve bazı malzemelerini tedârik eylemek üzere cümlesine on bin guruş atıyye-i seniyye ihsânı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazreti şehinşâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise mantûk-ı celîli icrâ olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 5 R. sene 1276

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr pusla manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti mülûkâne buyrulmuş ve ber-vech-i istizân zikrolunan puslada gösterilen mıkdarı da mûmâ-ileyhimin her birine ma'âş ve cümlesine on bin guruş atıyye-i seniyye i'tâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden olarak mâr-ru'l-beyân pusla yine savb-ı âlî-i Sadâret-penâhîlerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân Hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 R. sene [12]76

Sena[to] a'zâsından Edmiye İstanoviyeviç maâş-ı şehriyye guruş 2 500	kezâlık Sena[to] a'zâsından Aleksanderne Nadoviç maâş guruş 2 500	kezâlık Sena[to] a'zâsından Antonya Masturoviç maâş guruş 2 500	Kazâ Müdürü Yubande Savaç maâş guruş 1 000
kezâlık Kazâ Müdürü Aleksandr Nerefkoviç maâş guruş 1 000	kezâlık Kazâ Müdürü Yakop İstanoviyeviç maâş guruş 1 000	Polis a'zâsından Taşo veled-i Blopolyac maâş guruş 500	Gümrük Me'mûru Anderya Vilovineviç maâş guruş 300

[3 Ekim 1859], BOA. İ. Hâriciye 9331

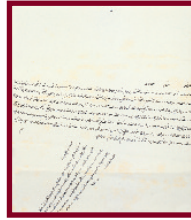

Sırbistan Senatosu üyesi bazı şahıslar Miloş Bey'in kendilerine yaptığı muamelelere tahammül edemediklerinden Osmanlı Devleti'ne iltica etmişlerdir. Bunlardan ilk gelen iki senato üyesine ikibin beşyüz guruş maaş tahsis edilmişti. Sonradan gelen sekiz kişiye maaş tahsisi ve bazı malzemelerin tedari-ki için de toplam onbin guruş verilsin.

Suffring from misbehaviors of Mr. Milosh, some members of Serbian Senate have taken refuge in the Ottoman State. A salary of 2.500 guruh had been allocated to the two members of Senate. In total, 10.000 guruh are also to be allocated to the 8 members as salary and to supply the other needs.

Sultan Abdülmecid Han, 13 Temmuz 1860, BOA. MAD 23109, s. 4

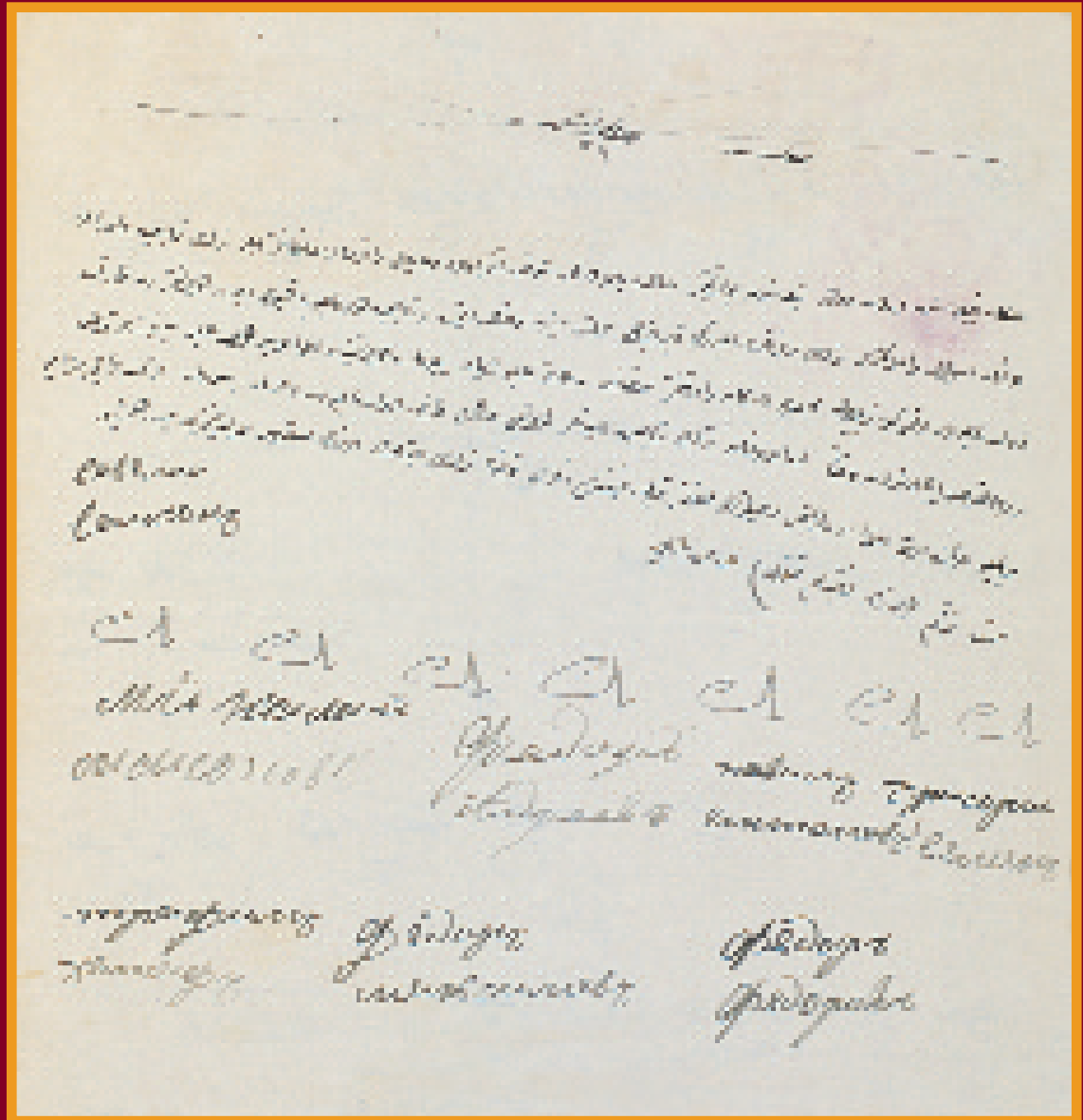
M 15

Rus uyruklu
Malakan
Kabilesi'nden
bazılarının Osmanlı
Devleti uyruğuna
geçmeleri.

Demand of those
from the Malakan
tribe of the Russian
citizenship, for
taking refuge in the
Ottoman State.

Malakan Kabilesi'nden ve Rusya Devleti teba'asından bulunduğumuz hâlde bâlâda muharrer şu kadar nefer evlâd ü ıyâl ve akrabâ ve ta'allukâtımız ile terk-i tâbî'iyet ve orada bulunan emvâl ü emlakimizi terk ve fûrûht eyleyerek zîr-i cenâh-ı saltanat-ı seniyyeye dehâlet etmiş ve tâbî'iyet-i Devlet-i Aliyye'yi kabûl eylemiş olduğumuzdan taraf-ı Devlet-i Aliyye'den dahi gösterilecek mahalde iskân ve ikâmetimiz husûsuna müsâade-i aliyye şâyân buyrulmuş olduğundan ile'l-ebed Devlet-i Aliyye teba'iyetinde kalmak ve bi'l-farz içlerimizden vakten mine'l-evkât terk-i tâbî'iyet edenler olduğu hâlde taraf-ı Devlet-i Aliyye'den ihsân buyrulmuş ve kendü akçamız ile mübâya'a olunmuş olan emlâk ve arâzî ve hayvânda hakkımız kalmayacağından anları tamâmen terk etmek üzre müte'ahhid bulunduğumuzu mübeyyin işbu sened terkîm olunarak takdîm kılındı.

Fî gurre-i Temmuz sene [1]276 / [13 Temmuz 1860], **BOA. MAD 23109, s. 4**

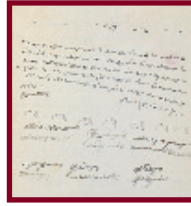

Malakan Kabilesi'nden ve Rus uyruğundanız. Ailelerimizle birlikte Rus tâbiyyetini bırakıp bütün mal-mülklerinizi satarak Osmanlı Devleti'nin himayesine girdik. Gösterilen yerlerde ikamet ederek, daima Osmanlı uyruğunda kalmak istiyoruz. Şayet içimizden biri yeni tabiiyyetini terk edecek olursa, hibe olarak verilen ve kendi paramızla satın aldığımız emlak ve arazi vs. üzerinde hiç bir hak iddia etmeyecektir.

We are from Russian citizens and the Malakan tribe.

Leaving the Russian citizenship and selling our all properties, we have entered under the Ottoman protection together with our families. We always want to remain under the Ottoman citizenship on the condition that we are located in the proper places. If anyone among us had left Ottoman citizenship, he could not claim any right on the lands or estate which were donated or we bought.

Sultan Abdülaziz Han, 6 Kasım 1861, BOA. A. MKT. UM 524/69

M 16

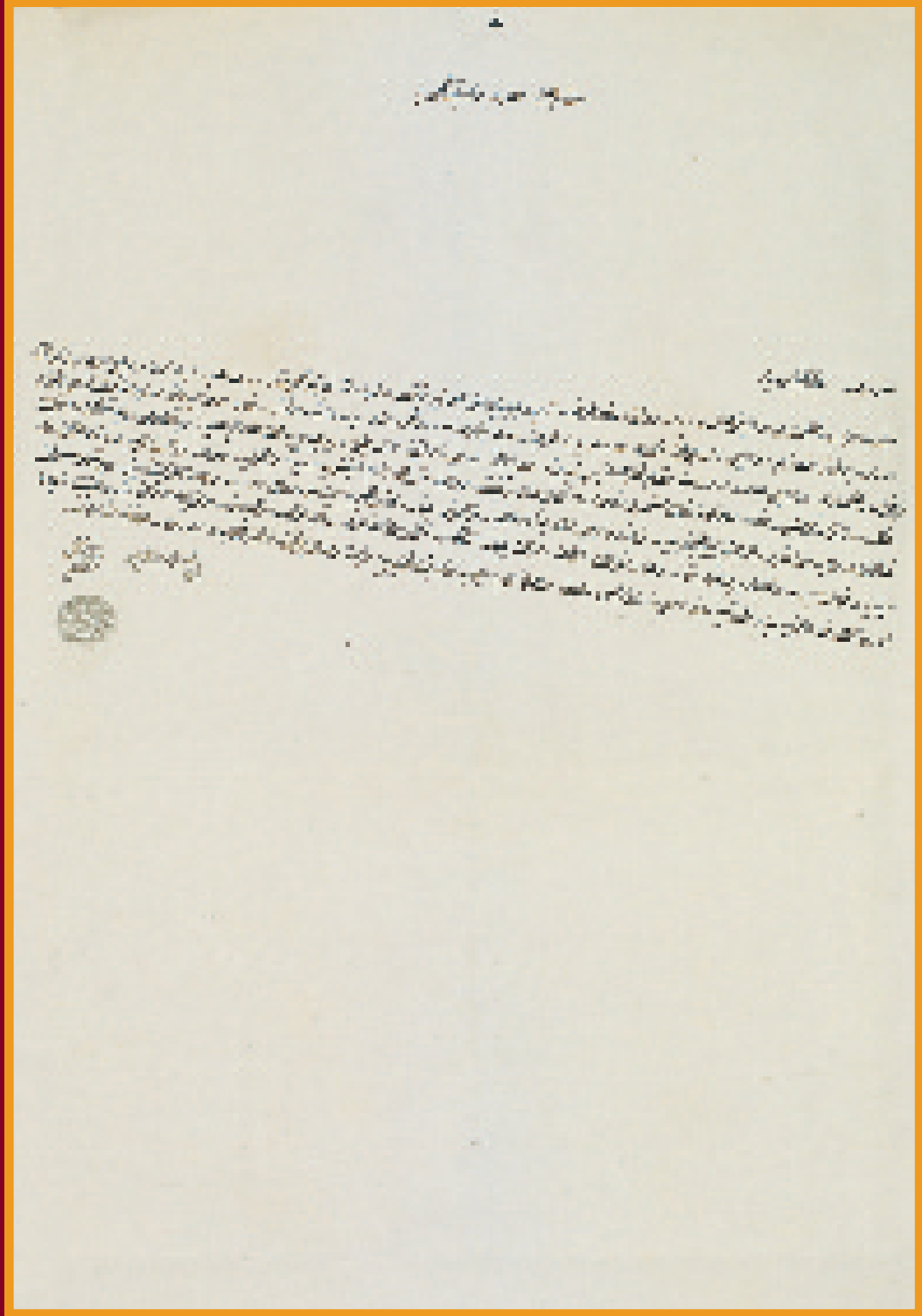

Horasan hükümdarı
iken İrân tarafından
Tebriz'e sürülen
Mehmed Han'ın
Osmanlı Devleti'ne
sığınmak için
İstanbul'a geleceği.

Demand of
Mehmed Khan, the
Sultan of Horasan,
exiled by Persia to
Tebriz for taking
refuge in the
Ottoman State.

Makâm-ı Âli-i Hazreti Vekâlet-Penâhiye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Mukaddemâ Horasan hükümdârı olduğu hâlde İrân Devleti ümenâsı tarafından Tebriz'e celb ile nefy sûretiyle tevkîf olunmuş olan necâbetlü Muhammed Hân Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâma li-ecli'd-dehâle Van'a gelerek oradan bu tarafa müte'âzim olduğu Van sancağı mutasarrıfı sa'âdetlü paşa tarafından sûy-i çâkerîye mevrûd tahrîrâtı beyân ve iş'âr olunmuş ve Hân-ı mûmâ-ileyh dahi buraya muvâsaletle kendüsi ber-minvâl-i muharrer Horasan hükümdârı olduğu hâlde otuz sene mukaddem her ne hâl ise Tebriz'e celb olunarak habsen tevkîf olunduğunu ve zîr-i cenâh-ı bâhiru'l-felâh-ı aliyyeye ve bâ-husûs erike-i şevket ve saltanat-ı uzmâ olan zât-ı fahâmet-simât-ı hazreti mülûkânenin meşmûl-i âfâk olan kemâl-i adl ü şefkat ve merhamet-i şâhânelerine sığınup sâye-i merâhim-vâye-i mülûkânede kesb-i âsâyiş ü refâh bulmak arzû-yı hâlisasıyla der-bâr-ı ma'delet-karâra azîmet eyleyeceğini beyân ve ifâde eyleyerek bu kerre huzûr-ı merâhim-mevfûr-ı cenâb-ı vekâlet-penâhilerine yüz sürmek üzre Dersâ'âdet'e azîmet etmiş ve bu misillü Saltanat-ı Seniyye'ye dehâlet eden ve husûsıyla bu misillü hân u hânedânların lutf u merhamet-i cenâb-ı şâhâneye mazhar olageldikleri bedîhî bulunmuş olmasıyla hân-ı mûmâ-ileyhin dahi kadr ü haysiyyet-i zâtiyyesine göre eltâf ve inâyâ[t-ı] seniyyeye mazhariyyetle nâil-i emel ve arzû olması mutlakâ müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı vekâlet-penâhilerine vâbeste ve menût bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti men-lehü'l-emrindir.

Fî 3 Cemâziye'l-evvel sene [1]278

Vâli-i eyâlet-i Erzurum

Mehmed Hayreddin

[6 Kasım 1861], *BOA. A. MKT. UM 524/69*

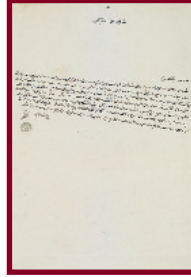

Horasan Hükümdârı iken otuz sene önce İrân Devleti tarafından Tebriz'e sürülen Muhammed Han, Osmanlı Devleti'ne sığınmak maksadıyla İstanbul'a gelmek üzere yola çıkmıştır. Bu gibi devlet adamlarına ikram ve ihsanda bulunmak yakışık alacağından, kendisine en güzel şekilde yardımda bulunulması uygun olacağı görüşündeyim.

Mohammed Khan, the Sultan of Horasan, exiled by Persia to Tebriz 30 years ago has set out to come to Istanbul to take refuge. In my opinion, It is appropriate for us to do a kindness and to show honour to the statesmen like him.

Sultan Abdülaziz Han, 22 Temmuz 1869, BOA. İ. Hâriciye 14144

M 17

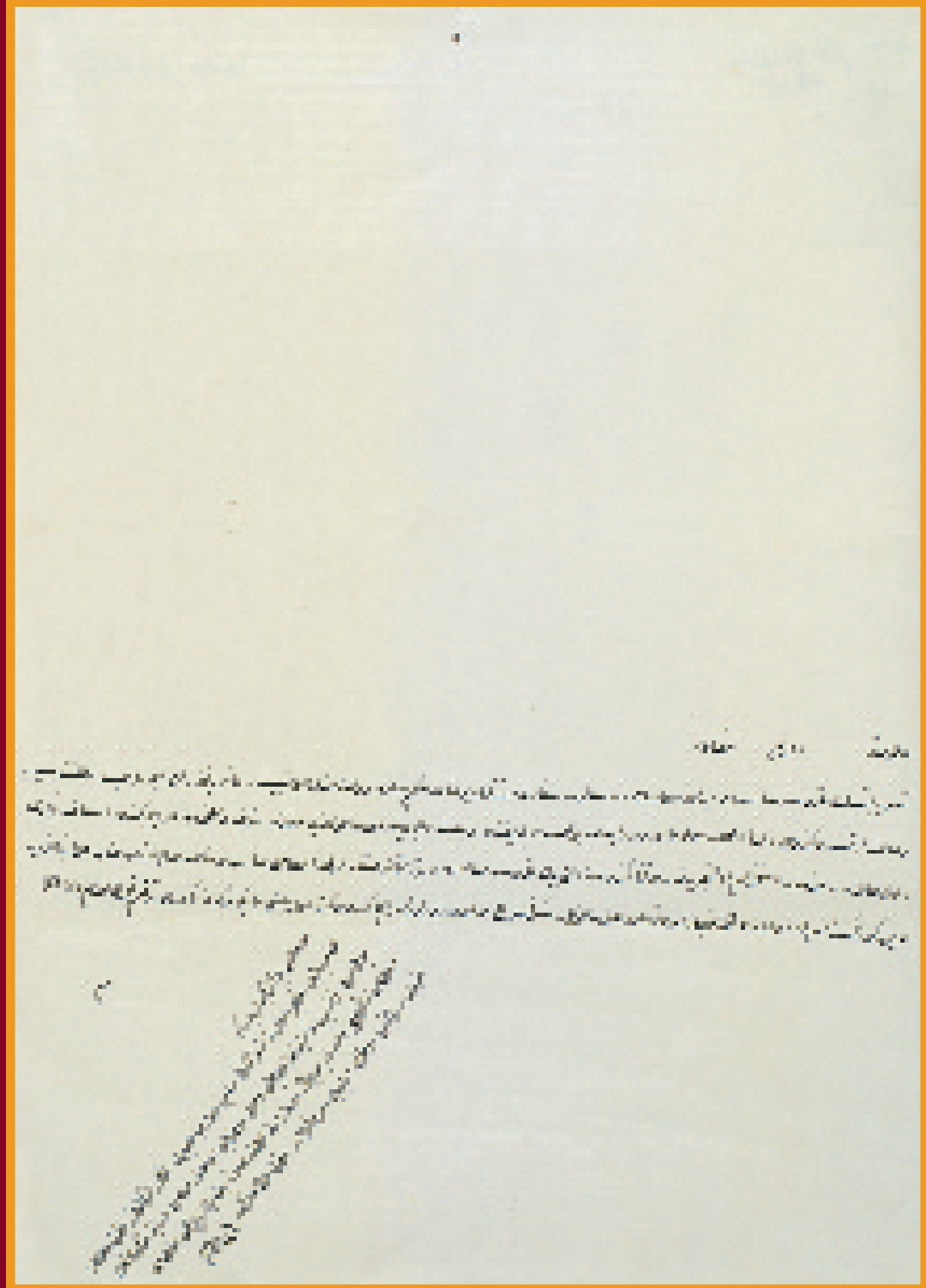

İstanbul'daki İran
Elçiliği Müsteşarı
Mülküm Han'ın
Osmanlı uyruğuna
geçmesi dolayısıyla
maaş ve rütbe
verilmesi.

Grant of salary and
rank to Mülküm
Khan, the advisor of
the Persian
Embassy in
Istanbul, who
demanded to take
refuge in the
Ottoman State.

Atûfetlü efendim hazretleri

Şehriyye beş bin guruş ma'âş ile İrân Devleti'nin Dersa'âdet Sefâreti Müsteşârı bulunan Mülküm Hân devlet-i müşârun-ileyhâ teba'iyet ve me'mûriyyetini terk ile tâbi'iyet-i saltanat-ı seniyyeye de-hâlet etmiş ve kendüsi zâten ashâb-ı ma'lûmât ve dirâyetden bulunmuş olduğundan ve tebaiyyet ve ubûdiyyet-i hazreti mülûkâneyi, hakkında şeref ve mefharet addeylediğinden is'âf-ı niyâzı ve ol hâl-de bir hıdmetde istihdâm olununcaya kadar muvakkaten kendisine altı bin guruş ma'âş ve rûtbe-i sâniye sınıf-ı ûlâ i'tâsı münâsib ve şân-ı me'âlî-nişân-ı cenâb-ı cihânbânîye lâıyk görünmüş ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hazreti mülûkâne şeref-sünûh ve sudûr buyrulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 11 R. sene [12]86

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti mülûkâne buyrulmuş ve tensîb ve istîzân olunduğu vechile mûmâ-ileyhe ol mıkdar ma'âş ve rûtbe-i mezkûrenin i'tâsı şeref-sünûh ve sudûr buyrulan emr u irâde-i lutf-âde-i cenâb-ı şehin-şâhî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 R. sene [12]86 / [22 Temmuz 1869], **BOA. İ. Hâriciye 14144**

İrân'ın İstanbul Elçiliği Müsteşarı iken aylık beş bin guruş maaş alan Mülküm Han, kadrosunu ve uyruğunu terk ederek Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Kendisi bilgili ve kıymetli bir diplomat olup, Osmanlı Devleti'ne hizmeti bir şeref saymaktadır. Bu sebeple durumuna uygun bir vazife verilinceye kadar Mülküm Han'a altı bin guruş maaş ve ikinci dereceden rütbe verilmesi uygundur.

Mülküm Khan, the advisor of Persian Embassy in Istanbul, with a salary of 5000 guruh, has taken refuge in the Ottoman State leaving his citizenship and staff. Being a good diplomat, Mülküm Khan has considered to serve the Ottoman State as an honour. It is appropriate to grant him a salary of 6000 guruh and a rank in the second degree until he is employed in a proper job.

Sultan II. Abdülhamid Han, 22 Temmuz 1908, BOA. Y. PRK. HR 36/28

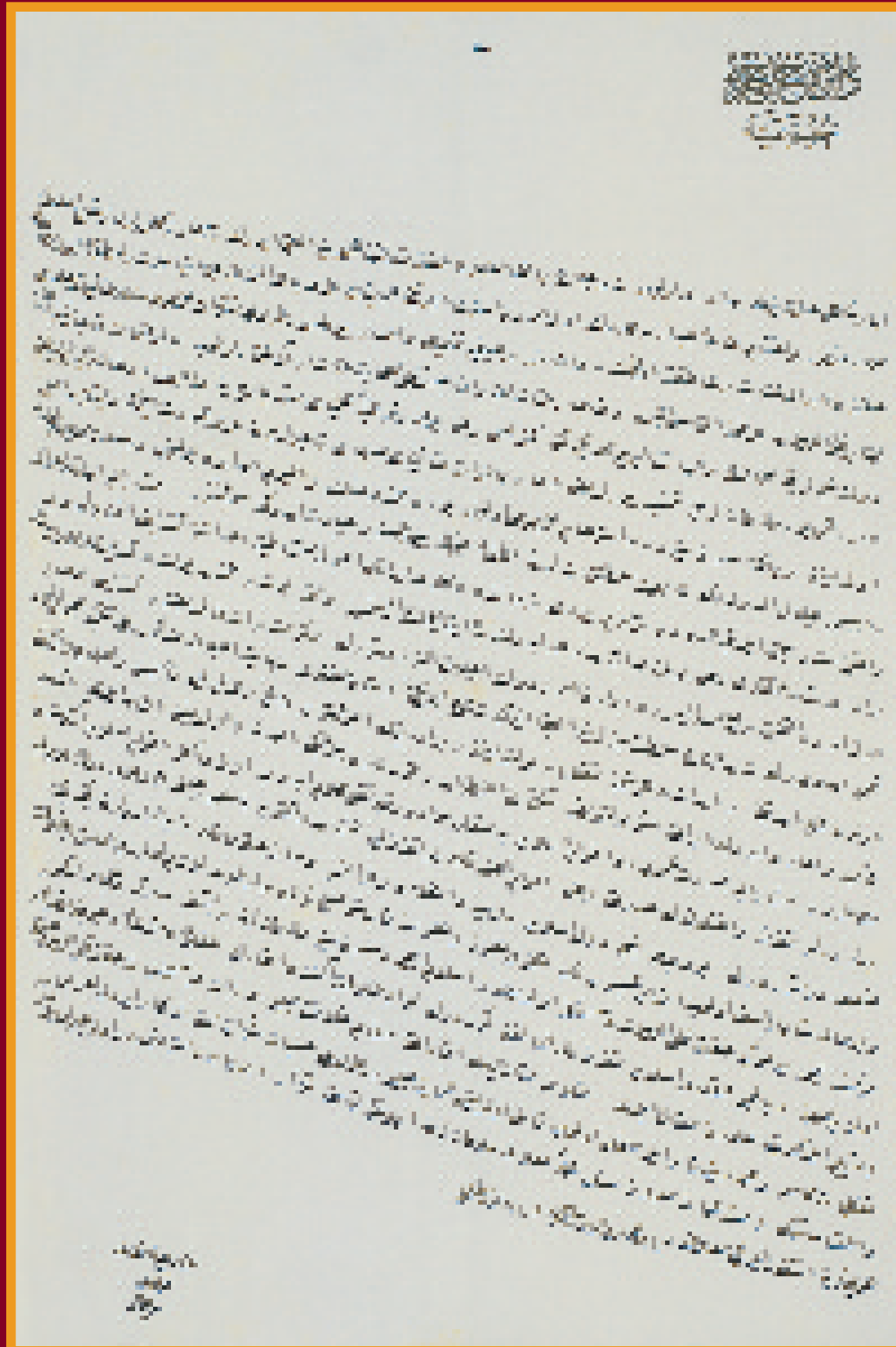
M 18

İrân şahının kardeşi
Melik Mansur'un
Osmanlı Devleti'ne
ilticası hakkında
Hariciye nâzırının
yazısı.

Writing of Exterior
Affairs concerning
the demand of
Melik Mansour, the
brother of Persian
Shah, for taking
refuge in the
Ottoman State.

DÂİRE- İ HÂRİCİYE

Husûsiye

İrân şâhı hazretlerinin birâderi olup zîr-i cenâh-ı bâhiru'l-felâh-ı Hazreti Hilâfet-penâhilerine ilticâ ederek Dersa'âdet'e gelmiş olan Şu'âu's-Saltana Melik Mansûr bu akşâm hâne-i ubeydâneme gelerek evvel emrde istid'â eylediği himâyetin taraf-ı bâhiru's-şeref-i cihânbanîlerinden lutfen kabûl buyrularak hakkında ibzâl-i inâyet ve âtîfet olunmasından ve ikâmetine bir sayfiye tahsis ve ihsân buyrulmasından dolayı teşekkürât-ı mahsûsasının hâk-i pâ-yı mu'allâ-yı cenâb-ı zıllu'llâhîlerine arzını iltimâs eylemiş ve Kaçar hânedânı dâ'imâ mütezıll-ı sahâbet-i hânedân-ı Âl-i Osmân olup bi'd-defe'ât Kaçar şehzâdegânı Devlet-i Aliyyelerince muhâfaza ve sıyânet edilegeldiği gibi kendisi dahi bu sûretle atebe-i ulyâ-yı şehriyârilerine mürâca'at ve dehâlet eylemiş olduğunu ve nezd-i hümâyûn-ı mülûkânelerince tensîb buyurulduğu zamân bizzât hâk-i pâ-yı mu'allâ-yı tâcdârîlerine arz-ı ubûdiyyet eylemekden başka bir emeli olmadığını ve yalnız sütte-i seniyyeden bir istirahat-ı mahsûs olup bu da mahdûmunun ve el-yevm İrân'da bulunup Dersa'âdet'e gelecek olan dayısı Celâlûddeve'nin tâbi'iyet-i saltanat-ı seniyyelerine lutfen kabûl buyurulmasından ibâret idüğünü söylemiştir. Müşârun-ileyh İrân'ın ahvâl-i dâhiliyyesinden bahs eylediği sırada merhûm pederi zamânında vükela-yı İrân'ın usûl-i meşrûtiyyet ihdâsına kendisini iknâ edüp birâderi şâh hazretleri dahi bunu mirâs-ı peder addederek ri'âyet eylemek istemiş ve hattâ bundan tahzîr yolunda kendisinin ifâdâtına dahi evvel emrde ehemmiyet vermemiş ise de idâre-i umûr-ı devlet eclâf eline düşerek hükûmetden eser kalmadığından kendisi bu hâle tahammül edemeyerek zîr-i cenâh-ı saltanat-ı seniyyelerine ilticâ etmeği tercih eylediğini ve şâh hazretleri nihâyet eclâf-ı mezkûreyi tenkile mecbûr olup onlara galebe etdiğini ve İrân'da her şey noksân bulunduğu birâderinin umûr-ı askeriyeye ve mâliyye ve adliyyeyi te'sîs ve ıslâh ve âsâyişi te'mîn ve i'ade ederek İrân'ı şu bulunduğu tengnâ-yı ızdırâbdan kurtarabileceği ümidinde olduğunu ifâde eyledi. Esnâ-yı mükâlemede müşârun-ileyh sûret-i umûmiyyede akvâm-ı İslâmiyyeye müte'allik mevâdda dahi nakl-i kelâm edüp evvel ve âhır akvâm-ı İslâmiyye arasında dürlü dürlü tefrika ve ihtilâfların hudûsü dahi akvâm-ı ecnebiyyenin bu tefrikayı teşdid ve takviyeye sa'yden hâlî kalmamaları düvel-i İslâmiyyeyi za'fa düşürderek bu vechile nice düvel-i İslâmiyye Rusya ve İngiltere ve Fransa ve sâ'ir hükûmâtın zîr-i idârelerine geçdiğini ve bu hâl şâyân-ı esef olup akvâm-ı İseviyyenin tefevvuk-ı nüfûz ve nüfûsuna karşı Müslimânların bir olmaları lâzım olarak imâmet ve hilâfet-i mü'minîn bi-hakkın yed-i mü'eyyed-i hazreti zıllu'llâhîlerinde müstekarr olduğundan İslâm için sütte-i seniyye-i mülûkânelerinden başka bir merkez ve melce' tasavvur olunamayacağını ve bilcümle ukalâ-yı İslâmiyye tefrikanın fenâlığını görerek livâ-yı Hilâfet altında ittihâdın aklen ve şer'an vücûbunu tasdik ve teslim eylediklerini ilâve-i makâl eyledi. Hülâsa müşârun-ileyhin ifâdâtı makâm-ı hilâfet-i celile ve zât-ı kudsi-simât-ı hazreti zıllu'llâhîleri hakkında ta'zîmât-ı kâmile ve ubûdiyyet-i tâmmeye ile mütehallî olup nâil olduğu himâyet-i celileden dolayı hissiyyât-ı şükranîyyesini tezkâr ederek ihtirâmât ve ihtisâsâtının ve müsted'iyât-ı ma'rûzasının atebe-i mu'allâ-yı mülûkânelerine iblâğı iltimâsını tekrâr ve bu bâbda şeref-sâdır olacak emr u fermân-ı hümâyûnlarına intizâr eylediği ma'rûzdur.

Fi 22 Cumâde'l-âhire sene [1]326 ve fi 8 Temmuz sene [1]324

Hâriciye Nâzırı

Kulları

Tevfik

[22 Temmuz 1908, BOA. Y. PRK. HR 36/28

İrân şahının kardeşi Melik Mansur, Osmanlı Devleti vatandaşlığına kabulünden ve kendisine bir ev tahsisinden dolayı çok memnun olmuştur. Melik Mansur, oğlunun ve dayısı Celâlüddevle'nin de Osmanlı tabiiyyetine kabulünü arzu etmektedir. Kendisi İrân yönetiminden rahatsızlığını belirterek, Müslüman milletlerin aralarındaki ayrılıktan da şikayette bulunmuştur. İslam milletlerinin dağınıklıkları sebebiyle Avrupa devletleri siyaseten Müslümanlara üstünlük sağlamaktadır. Onun için bütün Müslümanların Osmanlı idaresi altında toplanmalarının olumlu sonuçlar doğuracağını bildirmiştir.

Melik Mansour, the brother of Persian Shah, is very pleased that he is accepted to the Ottoman citizenship and a house is assigned to himself.

He desires the acceptance of his son and his uncle Celalüddevle to the Ottoman citizenship.

Expressing his uneasiness from Persian rule, he has also complained of discrimination among the Islamic nations. European countries have politically advantageous on the Islamic ones because their separation. In his opinion, it will be good for all Muslims to come together under the Ottoman rule.

Sultan II. Abdülhamid Han, 27 Ocak 1909, BOA. MV 124/22

—(C)→(E)→(F)→(G)—

[illegible]

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır.

Târih

5 Muharrem sene [1]327

Hulâsa-i Me'âli

Selmas kıt'asında sâkin ahâlînin İrân'da dıçâr olduğı mezâlimden dolayı Hükûmet-i Seniyye'ye dehâlet eylediklerinden bahsle ahâlî-i merkûmenin kabûl-i dehâletleri istid'asını hâvî Selmas İttihâd ve Terakkî Cem'iyyeti ile Encümen-i Müfettiş-i Millî ve Fırka-i Mücâhidîn imzâlarıyla atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye keşide olunan telgrafnâmenin irsâliyle keyfiyyetin müzâkeresi irâde-i seniyye iktizâ-yı âlîsinden bulunduğunu mübelliğ tezkire-i husûsiyye kırâ'et olundu.

Karâr

Selmas ahâlisinin şikâyet-i vâkıası şâyân-ı dikkat ve câlib-i merhamet olup ancak bunların kabûl-i dehâlet ve himâyetleri İrân hudûdunda kuvve-i kâfiye tahşidine mütevakıf ve bu da mevsim-i şitâda pek müşkil ma'ahâzâ Hükûmet-i Seniyye tarafından bu yolda bir tedbîr ittihâzı cihetine gidilse bazı devletler tarafından şikâyât vukû'u melhûz ve muhtemel bulunduğundan mukaddemâ vârid olan telgrafnâmeleri üzerine ahâlî-i merkûmeye bi'l-vâsıta tebliğ kılındığı vechile Hükûmet-i Osmaniyye'nin taht-ı tâbi'iyetinde yaşamak için memâlik-i Osmaniyye'ye hicret ve o civârda bulunan me'mûrîn-i Devlet-i Aliyye'ye mürâcaat eyledikleri hâlde kendileri himâye ve haklarında teshilât-ı mümkün irâ'e ve hudûddan uzakca mahallerde arâzî-i emîriyyeden idârelerine kâfi meccânen arâzî i'tâ olunarak emr-i iskân ve îvâlarına sarf-ı mesâ'î olunacağını Selmas Şehbenderliği vâsıtasıyla bu def'a da müsted'ilere tebliğ etdirilmesinin Hâriciye Nezâreti'ne iş'arı ve lâzım gelen me'mûrîn-i mülkiyeye ma'lûmât verilmek üzere keyfiyyetin Dâhiliye Nezâreti'ne tebliği tezekkür kılındı.

[27 Ocak 1909], **BOA. MV 124/22**

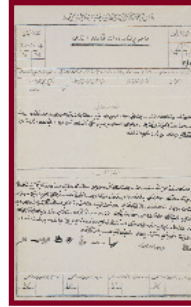

Selmas halkı, İran'da gördüğü baskıdan dolayı Osmanlı Devleti'ne iltica talebinde bulunmuştur. Bu şekilde Osmanlı hakimiyeti altında yaşamak isteyen Selmaşlılar kendilerine yakın Osmanlı memurlarına müracaat ederek ve mümkün olduğunca huduttan uzak mahallere yerleştirileceklerdir. Ayrıca kendilerine devlet arazisinden karşılıksız olarak yeteri kadar arazi verilecek ve yardımda bulunulacaktır.

Exposed to oppression in Persia, the inhabitants of Selmas has demanded to take refuge in the Ottoman State. Wanting to live under the rule of the Ottoman State, the inhabitants of Selmas are to apply for the Ottoman officials near themselves and to be located in places far from the borders.

Furthermore, the official lands are to be given to them without cost and they will be assisted.

Sultan Abdülaziz Han, 5 Eylül 1865, BOA. İ. Hâriciye 12463

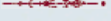

M 20

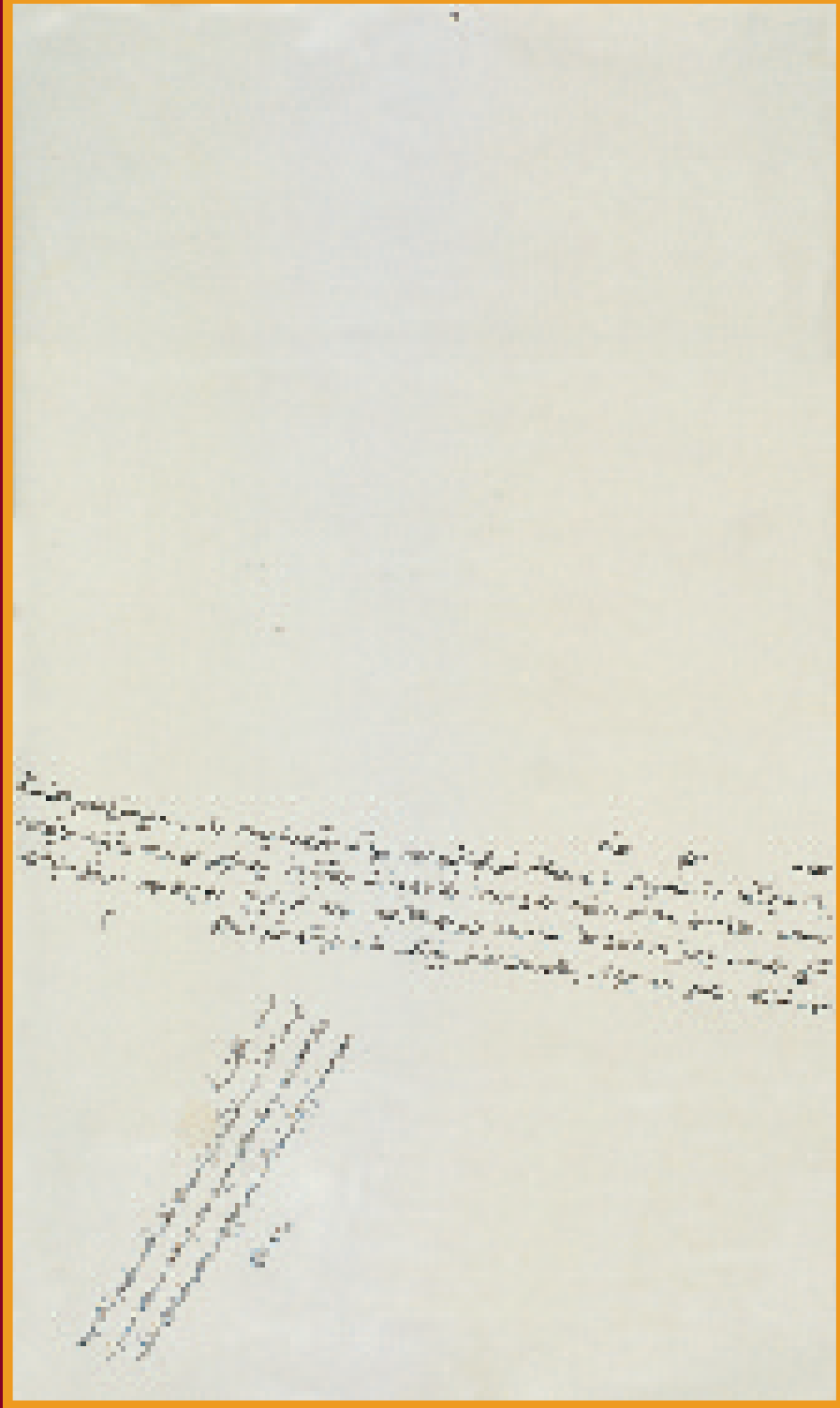

Sivas'tan Rusya'ya
göç eden Rum
ailelerin tekrar
Osmanlı Devleti'ne
dönmeleri için yol
harçlığı verilmesi.

Grant of money to
the the Greek
families who had
migrated from Sivas
to Russia and are
now returning back
to the Ottoman
State.

Atûfetlü efendim hazretleri

Bin sekiz yüz altmış dört sene-i milâdiyyesinde Sivas'dan Rusya memâlikine nakl ve hicret etmiş olan Rum milletinden otuz aded familyanın bu kere yine zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı saltanat-ı seniyyeye ilticâ ve dehâlet ve vatan-ı aslîlerine ric'at emel ve arzûsunda bulunmuş olduklarına ve kendüleri bi-kudret bulunduklarına binâ'en yol harclığı olarak Tiflis şehbenderi ma'rifetiyle bunlara tevzi olunmak üzere yirmi beş bin guruş atıyye-i seniyye ihsânı muvâfık-ı merhamet-i âliye-i cenâb-ı şehriyârî görünür ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı inâyet-unvân-ı hazreti şehinşâhî şeref-sünûh ve sudûr buyrulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 12 R. sene 1282

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i dest-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti pâdişâhî buyurulmuş ve zikrolunan atıyye-i seniyyenin i'tâsı sâniha-pîrâ-yı sudûr buyrulan emr u fermân-ı ihsân-beyân-ı cenâb-ı cihânbanî icâb-ı âlisinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 R. sene 1282 / [5 Eylûl 1865], **BOA. İ. Hâriciye 12463**

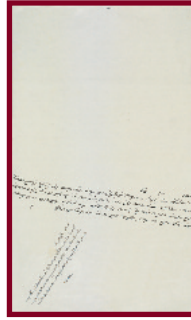

Sivas'tan Rusya'ya göç eden otuz kadar Rum aile, tekrar Osmanlı Devleti'ne sığınmak istemişlerdir. Yeterli imkânâ sahip olmadıklarından kendilerine yol masrafı olarak Tiflis'teki Osmanlı Devleti temsilcisi aracılığıyla ihtiyaçları olan para verilsin.

Approximately 30 Greek families who had migrated from Sivas to Russia have requested to return back to the Ottoman State. Necessary allowance is to be given to them through the Ottoman representative in Tiflis.

Sultan II. Abdülhamid Han, 1 Ekim 1906, BOA. Y. PRK. ASK 241/80_1

M 21

— 4 —

[illegible]

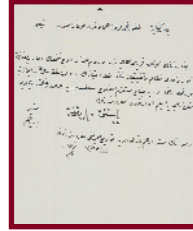

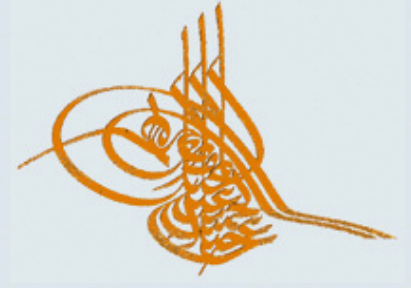

Bulgaristan'ın Göklen köyü halkından ve Rum milletinden üç kişi, Bulgarlardan gördükleri me-
zâlim ve baskı sebebiyle Dolen mıntıkasında bulunan Ayvaztepe Karakolu'na giderek Osmanlı Dev-
leti'ne iltica etmişlerdir.

The 3 Greek people from the village of Göklen, Bulgaria, who suffer from Bulgarian oppression
have taken refuge in the Ottoman State and they are to apply for the Police-Station of Ayaztepe in
the district of Dolen.

Sultan II. Abdülhamid Han, 21 Aralık 1881, BOA. MV 225/20

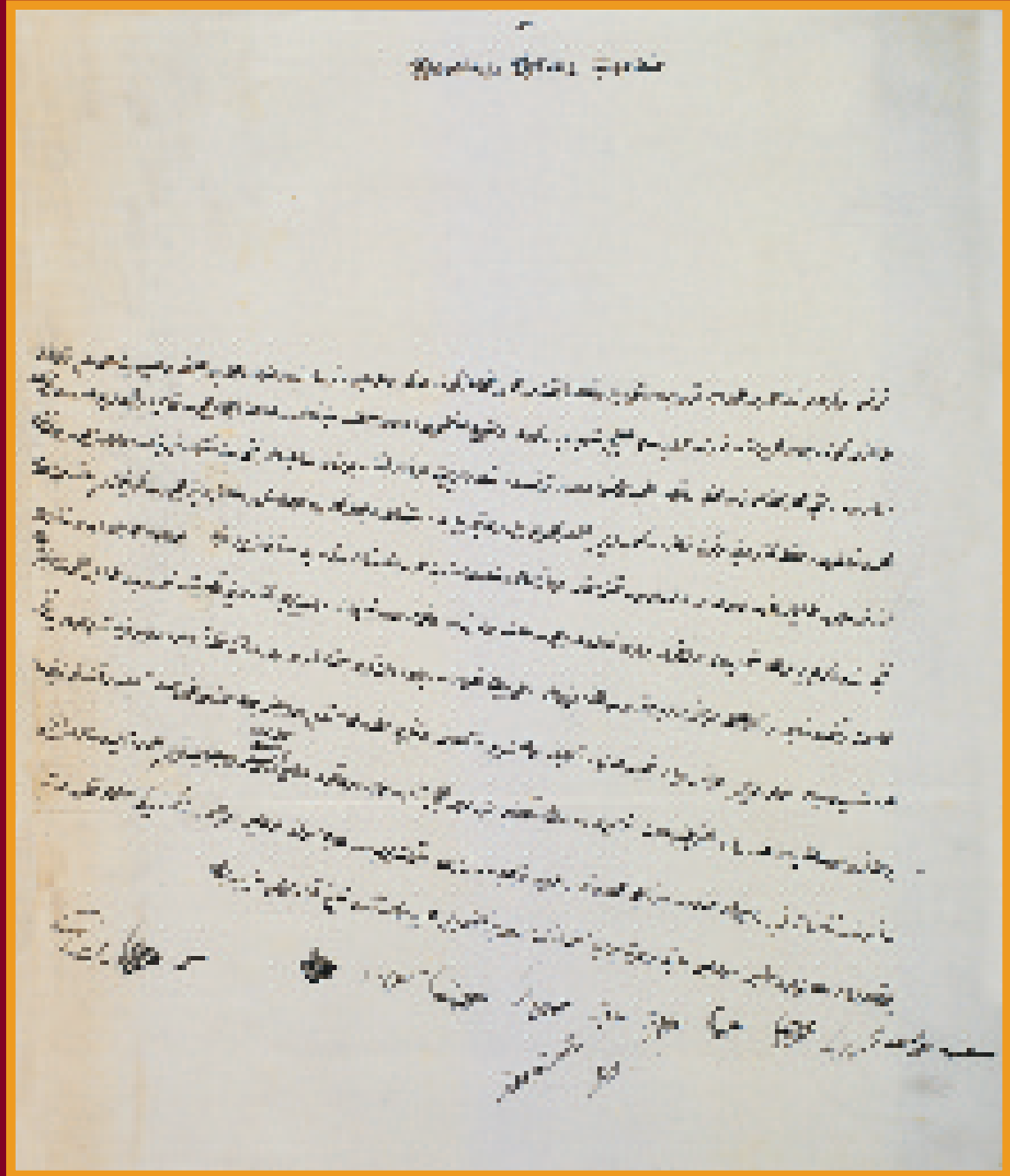

M 22

Tunuslu Urban
reislerinden Ali bin
Halife ve Hüseyin
bin Müs'i adlı
komutanlar ile
beraberindekilerin
Osmanlı Devleti'ne
ilticaları.

Demand of Ali bin
Halife and Hüseyin
bin Musi, the
Tunisian
commanders, and
their men for taking
refuge in the
Ottoman State.

Zabt-ı Çarşamba: fi 29 Muharrem sene [12]99 ve fi 9 Kânûn-ı evvel sene [12]97

[21 Aralık 1881]

Tunus sergerdelerinden Ali bin Ammâr'ın kırk beş atlı ile dehâlet etmesine mebnî Humus sancağına gönderildiği ve urbân ru'esâsından meşhûr Ali bin Halîfe ve Hüseyin bin Müs'î nâm sergerdeler tarafından gönderilen tahrîrâtta Karvân muhârebesinde haylice şehîd verdikleri ve metbû'-ı mu'azzamları olan saltanat-ı seniyyenin zîr-i cenâhına ilticâ için familya ve kabileleriyle hudûda bir günlük mesâfede vâkı' mahalle geldiklerinden bahsle ruhsat taleb olunması üzerine Tunus'da istikrâr-ı âsâyîşe sarf olunmakta bulunan mesâ'inin neticesine intizâren perîşân olmamak için bulundukları mahalde kalmaları ve fakat kendülerini bir güne tehlikede görürler ise hemân gelmeleri bildirildiği beyânıyla istizânı ve bunlar gelüp de mehmâ-emken i'âşelerine mecbûriyet görünür ise me'zûniyet i'tâsı lüzûmunu mutazammın Trablusgarb Vilâyeti'nden vârid olan telgrafnâme kumandanın iş'ârı üzerine Harbiye Nezâreti'nin tezkiresiyle ma'an kırâ'et olundu. Bu bâbda cereyân eden müzâkerâtın neticesinde eğerçi bunların şimdilik bulundukları yerlerde kalmaları için cânib-i vilâyetden vukû' bulan tebliğât münâsib ise de kendülerini tazyıkda görüp de Trablus'a hicret eyledikleri hâlde mümâna'at etmek de kâbil ve şân-ı âliye muvâfık olamayacağına ve ma'a-hâzâ bunların elli bin nüfûsdan ziyâde oldukları telgrafnâmede beyân olunmasına nazaran ileride bir fırsat bulup da yine Tunus'a avdet edecek olurlar ise Fransızların yeniden sadâ' ve şikâyâta kalkışmalarıyla müşkilât ve netâyic-i muzırrayı müstelzim olacağı cihetle burası fevka'l-gâye şâyân-ı dikkat görüldüğüne binâen bir taraftan cihet-i askeriyece hudûdun mahfûziyyetine âid tedâbir-i lâzîmenin ittihâzıyla berâber bunlar hicret edecek oldukları hâlde evvel emrde ba'dehû Tunus'a avdet edememeleri için re'îslerinden te'mînât-ı kaviyye istihsâliyle hudûda uzakca mahallere gönderilmeleri ve içlerinde tedârik-i akvât-ı yevmiyeden âciz olanlar bulunduğu ve mecbûriyet görüldüğü hâlde mümkün mertebe bu misillülerin i'âşeleri tabîi olduğu beyânıyla vilâyete cevâben telgrafnâme-i sâmi yazılmakla berâber Harbiye Nezâreti'ne de tebliğ-i karâr olunması tensîb edildi.

Fi 29 Muharrem 1299 / [21 Aralık 1881], **BOA. MV 225/20**

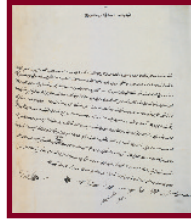

Karvan Savaşı'ndan sonra yaklaşık elli bin kişiyle iltica talebinde bulunan Urban reislerinden Ali bin Halife ile Hüseyin bin Müs'i adlı komutanlar Tunus'ta istikrar sağlanıncaya kadar sınırdan uzak mahallere yerleştirilsin ve geçimleri için her türlü yardım yapılsın.

Ali bin Halife and Hüseyin bin Musi, the Tunisian commanders, who ask for taking refuge in the Ottoman State together with approximately 50000 persons are to be located in places far from the border until the security is ensured in Tunis and to be helped.

Sultan II. Abdülhamid Han, 27 Nisan 1898, BOA. A. DVN. NMH 34/2_4

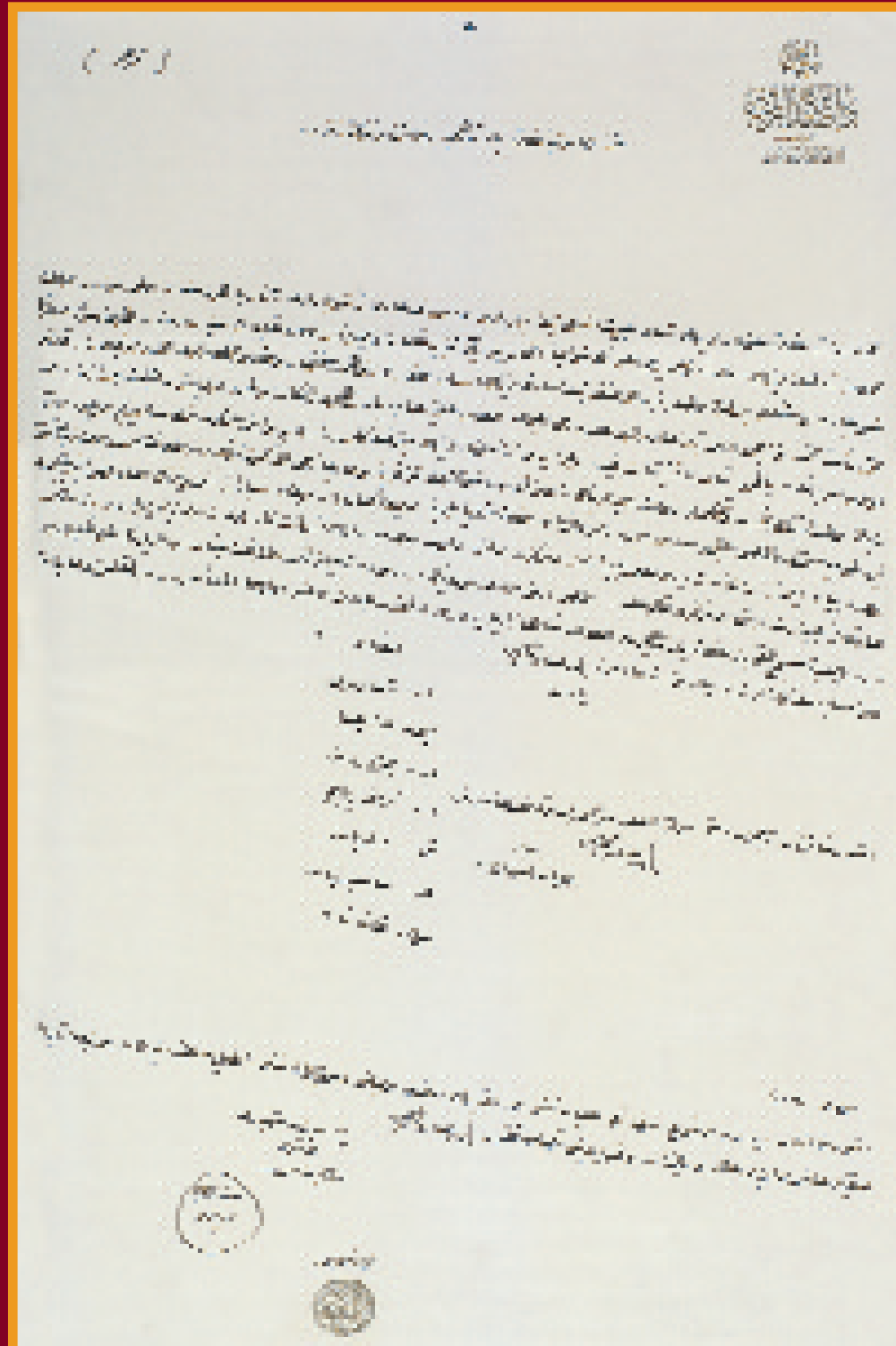

M 23

Yaptıklarından
pişman olan Ermeni
komite reislerinin
iltica taleplerini
bildiren mektup.

Letter of repentance
written by the
heads of the
Armenian
committee.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedi-i Divân-ı Hümâyûn

(Terceme)

Atebe-i süreyyâ-mertebe-i Hazreti pâdişâhiye dehâletnâme-i çâkerânemizdir

Mücerred zât-ı Hazreti mülûkânelerinin âmâl-i hayriyyet-iştimal-i teba'a-perverîleri ve eltâf-ı âdilâne-i şehriyârîleri âsâr-ı bâhiresinden olmak üzre memâlik-i mahrûse-i şâhânelerinin sa'âdet ve ma'mûriyyeti uğurunda mütevâliyen ittihâz buyrulan tedâbîr-i hakîmâne ve icrâât-ı mehâsin-gâyât-ı seniyye sâyesinde her gûne sû-i isti'mâlâtın men'i çâresi istikmâl edilmiş olmakla berâber her sınıf teba'a-i sâdıklarının esbâb-ı huzûr ve refâhı istihzâr ve hukûk-ı mahsûsaları her dürlü tecâvüzâta karşı taht-ı te'mîne alınmış ve ez-cümle Ermeni teba'a-i sâdıkları hakkında dahi bir çok eltâf-ı aliyye-i cenâb-ı pâdişâhîleri râygân buyrulmuş olduğundan hey'et-i ubeydânemiz Ermeni kulları ile birlikde bilcümle niyyât ve teşebbûsât-ı hayriyye ve umrân-perverâne-i mülûkânelerinin hayyiz-i fi'le gelmesine ve İslâm ve Ermeni milletleri beyninde mine'l-kadîm mevcûd olan râbîta-i vatandâşînin tecdîd ü tahkîmiyle Devlet-i Aliyyelerinin dâhilen kuvvet ve şevketinin tevâfûrüne ve hâricen dahi her gûne tehlikeden masûniyyetine hasbe's-sadâka çalışmakdan gerü durmayacağımızı velhâsıl bilcümle makâsîd-ı hayriyye ve emr u fermân-ı hazreti şehriyârîlerine tevfikân sâdikâne ve cânsipârâne sa'y ü gayretde asla kusûr etmeyeceğimizi arz u beyân eyleriz. Zâten öteden berü maksad-ı ubeydânemiz bu merkezde bulunmuş olup bazı müfsidlerin neşriyât-ı kâzibeleri ne olur ise olsun şu maksad-ı sâdikâne-i ubeydânemiz dâ'imâ bu merkezde kalacaktır. Elhâsıl Ermeni sâdik kullarının arzûsu ve müsted'iyâtı taht-ı âlî-baht-ı cenâb-ı şehriyârîlerinin zıll-i zalîlinde ve zîr-i tâbi'iyet-i müstecmi'u'l-mefharet-i hazreti pâdişâhîlerinde eltâf-ı şâhâneleriyle perverde olmaktan ibâret olmağla ol vechile lutfen mesrûr buyrulmaklığımızı inâyât-ı aliyye-i cenâb-ı mülûkânelerinden niyâz ve istid'â eyleriz.

Paris, Fî 27 Nisan, sene 1898

[imzâlar]

A. Amadoni	Liyon Hıraçya	K. Mihitarof	A. Kirkoryaniç
K. Milehyan	Y. Masisyan	Ş. Kananyan	

İşbu dehâletnâme tercemesi Ermenice olan aslına
muvâfık idüğü tasdikân ma'rûzdur.

Fî 27 Nisan sene 1898

Bülbülyan Kiğork

Numara: 406

İşbu dehâletnâme zîrinde mevzû' imzânın Bülbülyan Kiğork Efendi'nin imzâsı olduğu ve mûmâileyhin mezkûr imzâyı saltanat-ı seniyyenin Paris Başşehbenderi sıfatıyla hâzır bulunduğumuz hâlde bizzât vaz' eylediği tasdik kılınır.

Paris Başşehbenderi kulları

Veliyyüddin Şemsi

Fî 27 Nisan sene 1898, BOA. A. DVN. NMH 34/2_4

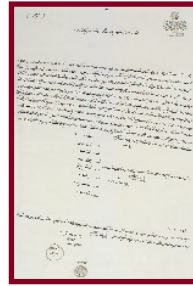

Bizler Ermeni milleti olarak Osmanlı padişahlarının diğer teba'aya olduğu gibi, Ermenilere de pek çok lütuf ve ihsanda bulunduklarına şahidiz. Zaten İslâm ve Ermeni milletleri arasında eskiden beri dostluk münasebetleri mevcuttur. Bazı bozguncuların yalan sözlerine rağmen biz Osmanlı Devleti'nin hizmetinde sâdikane çalışmaktan geri durmayacağız. Zira Osmanlı uyruğunda olmak, bizim için bir iftihar vesilesidir.

As the Armenian nation, we are witnesses that the Ottoman Sultans have done favours to the Armenians just as do the other nations. Moreover, there have been relations of friendship between Muslim and Armenian nation since the past.

In spite of the false words of rebels, we will continue loyally to serve the Ottoman State for we are proud of being Ottoman citizens.

Sultan II. Abdülhamid Han, 27 Nisan 1898, BOA. A. DVN. NMH 34/2_3

—●—○—□—△—◇—

[illegible]

Sultan II. Abdülhamid Han, 20 Temmuz 1904, BOA. Y. PRK. UM 70/33_1

M 25

100

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
والحمد لله رب العالمين

YILDIZ SARÂ-Y-I HÜMÂ-YÜNU

Başkitâbet Dâiresi

Muş'dan şifre.

Hânelerini ihrâk ile cebele çıkan Ermeni eşkiyasından ve Genc sancağı[na] tâbi‘ Talori mevki‘ine karîb Akcasırt karyesinden on üç nüfûs zükûr nâdimen bu kere Muş'a gelerek arz-ı dehâlet eylemelerine mebnî isimleri eşkiyâ defterlerine bi't-tescîl râygân buyrulan afv u inâyet-i cenâb-ı pâ-dişâhîye vukû‘-ı mazhariyyetleri tebliğ ve bu sırada cümlesi tarafından da‘avât-ı kudsiyet-âyât-ı cenâb-ı şehinşâhî tekrâr olunmuş olduğu ve kendüleri berây-ı iskân me‘vâlarına derdest-i i‘zâm bulunduğu ma‘rûzdur. Fermân.

Fi 7 Temmuz sene [1]320

Bitlis Vâlisi

Ferid

[20 Temmuz 1904], *BOA. Y. PRK. UM 70/33_1*

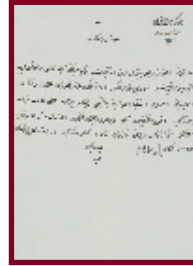

Muş'un Akçasirt köyünden on üç Ermeni evlerini yakarak dağa çıkmıştır. Daha sonra pişman oldukları için padişahın affına mazhar olmuş ve iskan edilecekleri yerlere gönderilmiştir.

Burning their houses, the 13 Armenian rebbels in the village of Akçasirt, Mush had escaped to the mountain. Then, they have been forgiven by the Sultan as they repented and they have been sent where they will be settled.

Sultan II. Abdülhamid Han, 16 Şubat 1908, BOA. Y. PRK. ASK 254/67_3

M 26

—●—○—□—△—◇—◆—■—

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
مدرسة للعلماء ودار للهدى
والله اعلم بالصواب

Başkitâbet'e Medîne-i Münevvere Muhâfızlığı'ndan şifre.

Merhûm Abdülaziz ibnû'r-Reşid'in küçük mahdûmu Su'ûd, hakkındaki sû-i kasddan nâşî dayıları Hamûd es-Sübhân tarafından kaçırılarak refâkatlerinde elli kadar Hecinli ile bu gün Belde-i Tâhire'ye muvâsalet etmiş ve doğruca şebeke-i Resûlullâh'a sarılarak şevket-meâb efendimiz hazretlerinin âtîfet ve merhamet-i zıllu'llâhîlerine ilticâ ve dehâlet etmiş olduğu ma'rûzdur. Fermân.

Fî 25 Kânûn-ı Sâni sene [1]323

Vusûlû fî 13 Muharrem sene [1]326 ve fî 3 Şubat sene [1]323

Birinci Ferîk

Osman

[16 Şubat 1908], ***BOA. Y. PRK. ASK 254/67_3***

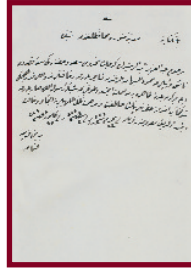

Abdülaziz ibnû'r-Reşid'in küçük oğlu Suûd, kendisine yapılabilecek sû-i kasd dolayısıyla Medine'ye gitmiş ve Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır.

Fearing from assasination, Suud, the little son of Ibnû'r-Reshid, has gone to Medine and has taken refuge in the Ottoman State.

Sultan V. Mehmed Reşad Han, 26 Şubat 1911, BOA. DH. SN. THR 18/62_1

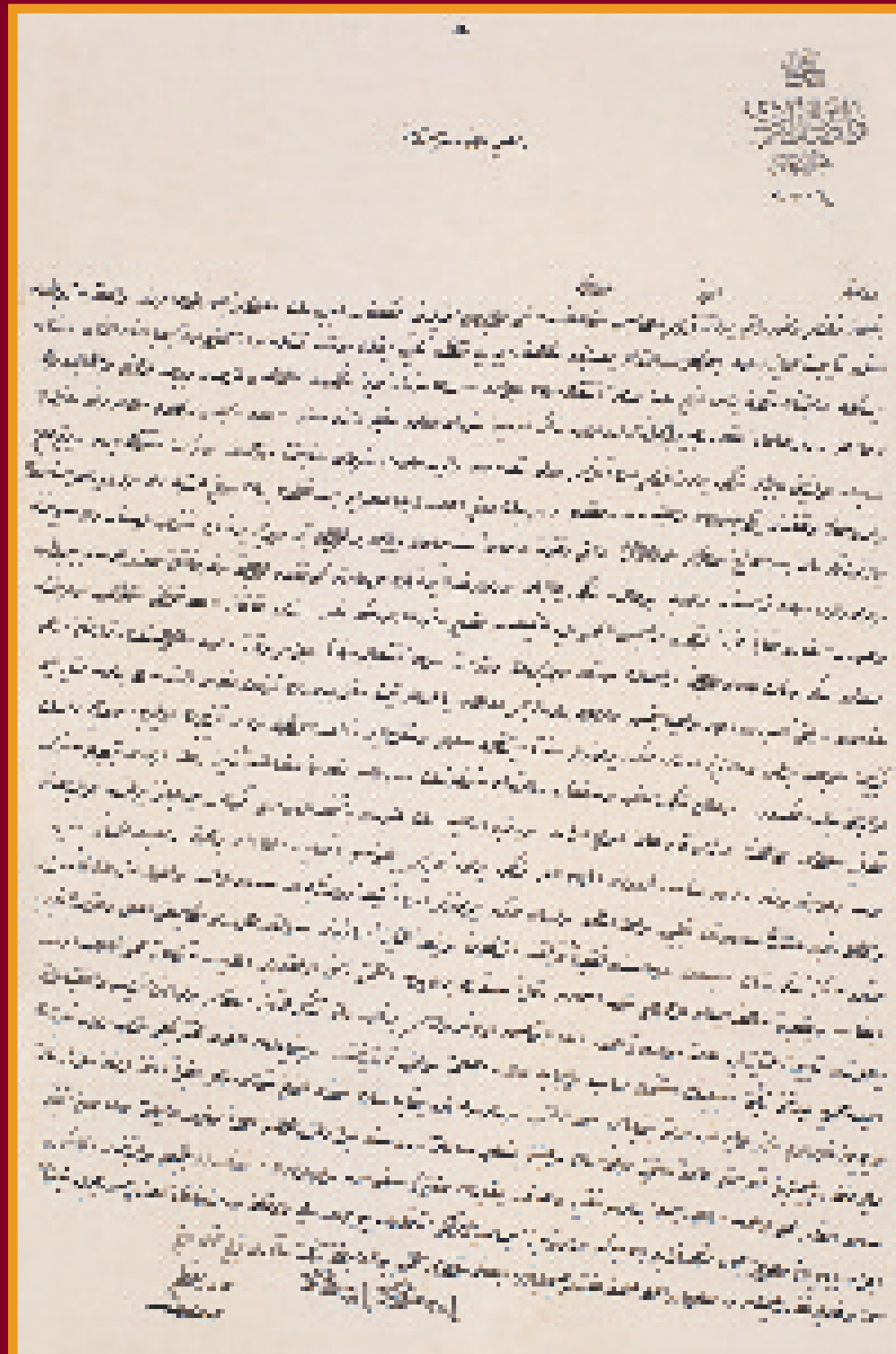

M 27

—●—○—□—△—◇—

Acceptance of the
inhabitants of
Polonez Köy to the
Ottoman
citizenship giving
up the Polish
citizenship.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Tahrîrât Kalemi

2506

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Beğkoz kazâsı dâhilinde vâkı' Polonez karyesi ahâlisi tekâlifden müstesnâ olduğu hâlde şimdiye kadar mükellefât-ı emîriyyenin i'tâsına mecbûr tutulduklarından ve i'lân-ı Meşrûtiyetden sonra tâbi'iyet-i Osmâniyye'yi kabûl eylediklerinden bahs ile ba'd-ez-în tekâlif-i emîriyyeyi muntazaman te'diye etmek üzre kendilerinden aranılmakda olan bakâyânın alınmaması ve zirâ'at etdikleri arâzînin mutasarrıfı Prens Adam nâmına mu'âmele-i intikâliyyesinin icrâsı istid'âsına dâir karye-i mezkûre ahâlisi tarafından verilen arzuhâl ve bi'l-muhâbere Mâliye ve Hâriciye ve Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîle ve Aliyyelerinden vârid olan tezâkir üzerine Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dâ'iresi'nden i'tâ ve Meclis-i Vûkelâ'da mütâlâ'a olunan mazbatada dermiyân bulunduğu vechile mezkûr Polonez karyesi esâsen Fransa Devleti teba'asından David Glavani zevcesi Anna bint-i Perviho'dan verese-sine intikâl eden ve Bezm-i Âlem Vâlide Sultân Vakfı'ndan Yeni Çiftlik arâzisinden bir kıt'ada dört bin dönüm icâreli çalılık ile beş kıt'ada bin dönüm öşürlü tarla olarak Prens İstanislas Çartorski nâmına ba'de'l-ferâğ mu'âmelesi Hazîrân sene [12]98 dâ'imî defterine idhâlen sened-i hâkânî verilen yer olduğu gibi mûmâ-ileyh Prens'in münkarız Lehistan kralı mensubîninden ve Polonezler de anın tevâbi'inden olup bu hâlde mezkûr çalılık ve tarlalar kayden Prens'in uhdesinde görünmekte olduğu Defter-i Hâkânî Nezâret-i Aliyyesi'nden bildirilmiş ve sûret-i iş'âra nazaran karye-i mezkûre arâzisi için karye teşkilinden mukaddem Prens Çartorski nâmına senedât-ı hâkâniyye i'tâ kılındığı anlaşılmış olduğundan senedât-ı mezkûrenin hâvî olduğu arâzînin müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin verese-sine mu'âmele-i intikâliyyesinin icrâsı ve karye-i mezbûre ahâlîsinin zikrolunan arâzî hâricinde arâzî-i emîriyyeden i'mâr ve ihyâ etmiş oldukları yerler var ise anların da bi'l-mesâha sebt-i defter edilerek kezâlik nizâmı dâ'iresinde bedelât-ı misliyye ile kendilerine tefvîz edilmesi ve mâdâm ki orada mütemekkin Polonezler inşa etdikleri hâneler ve müteferriâtıyla zirâ'at eyledikleri tarlalar kendilerinin olmayup mûmâ-ileyh Prens'in olduğunu beyân etmektedir, o hâlde mezkûr emâkin ve müsakkafât-ı sâ'ire ile müştemilâtının verese nâmına nizâmen mukâta'a-i zemîne rabt olunarak başkaca senedât-ı tasarrufiyye i'tâsı ma'a-hâzâ orası karye hâline ifrâğ edilmiş ve bir karye arâzîsinin topdan bir şahıs uhdesinde görünmesi gayr-i câ'iz bulunmuş olduğundan kurb ve civârında bulunan yerlerden münâsib mahallerin ilhâkı ile mezkûr Polonez karyesi bi't-tevsî' intihâb-ı ahâlî ile bir muhtâr ve ihtiyâr hey'eti ta'yîn ve'l-hâsıl bir karye hakkındaki mu'âmelâtın tatbîk ve icrâ edilmesi ve orada mütemekkin Polonezler esâsen teba'a-i Devlet-i Aliyye'den ma'dûd olmasına ve usûl-i Meşrûtiyetin te'essüsünden sonra sekene-i mezkûrenin ecnebîlik iddi'âsından kat'ıyyen ferâğat etdiklerini ve teba'a-i Osmâniyye-i sâ'ire gibi ba'd-ez-în her dürlü tekâlifi i'tâ ve hizmet-i askeriyyeyi ifâ edeceklerini sâlifü'l-beyân arzuhâlde ta'ahhüd etmelerine nazaran meselenin bu cihetden ehemmiyyeti zâ'il olmakla berâber ileride müşkilâta mahal kalmamak üzere içlerinden tâbi'iyet-i Osmâniyye'lerine âid mu'âmelâtı henüz ifâ etmemiş olanlar var ise bunlara dahi tezâkir-i Osmâniyye i'tâsı ve oranın âsâyiş ve inzibâtının Emniyyet-i Umûmiye Müdiriyyetince te'mini esbâbının istikmâli münâsib ve icâb-ı hâl ü maslahata muvâfık görüldüğünden ve bakâyânın afvı bahsine gelince tarîk bedelât-ı nakdiyyesinin üç yüz yirmi üç senesi nihâyetine kadar olan bakâyâsı afv olunmuş ve bedelât-ı askeriyye bakâyâsının afvı hakkında Şûrâ-yı Devletce ahîren ittihâz olu-

nan mukarrerâta binâ'en Mâliye Nezâret-i Celîlesince kaleme alınan mâdde-i kânûniyye lâyihasının mer'iyetine müte'allik mu'âmelât derdest-i icrâ bulunmuş olmasına nazaran bunlardan aranılan bakâyâ hakkında başkaca mu'âmele îfâsına mahal olmayup sâlifü'l-beyân bedelât-ı nakdiyye ve askeriyye bakâyâsı hakkındaki ma'fûvviyetden merkûmların da istifâdeleri tabî'î bulunduğundan ana göre icrâ-yı îcâbâtı husûsuna meclis-i mezkûr karârıyla bi'l-istizân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâ-dişâhî şeref-sudûr buyrularak Mâliye ve Evkâf ve Defter-i Hâkânî nezâret-i celîle ve aliyyelerine tebligât icrâ ve Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne de ma'lûmât i'tâ kılınmağla nezâret-i celîlelerince de îfâ-yı muktezâsına himmet buyrulması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 26 Safer sene [1]329, fî 13 Şubat sene [1]326

Sadr-ı a'zam

Talat

[26 Şubat 1911], **BOA. DH. SN. THR 18/62_1**

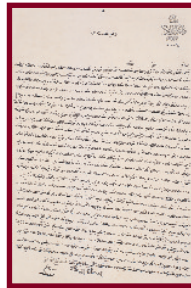

Daha önceleri (Polonyalı)Prens Çartorski adına bir arazi olarak kaydı bulunan Beykoz'a bağlı Polonezköy halkı, Meşrutiyetin ilanından sonra, yabancılık iddiasından tamamen vazgeçerek Osmanlı tabiiyetini kabul etmişlerdir. Aralarında henüz nüfus cüzdanı almamış olanlara kimlik verilecektir. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nce asayiş ve intizamları temin edilecek ve kendileri ödemeleri gereken vergilerini düzenli olarak ödeyeceklerdir. Geçmiş dönemlerden kalan vergi borçları affedilecektir.

The inhabitants of Polonez Köy, Beykoz who reside on a land registered on behalf of Prince Çartorski exactly accepted the Ottoman citizenship giving up claim of Polish citizenship after the proclamation of the Meshrutiyet (the Constitution).

The Ottoman identity book will be given to those who have not received it. Their security will be ensured by the Department of Public Security and they will pay their taxes regularly. Furthermore, their debts and military service remaining from the past have been forgiven.

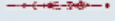

Sultan V. Mehmed Reşad Han, 4 Ocak 1914, BOA. MV 232/104-1

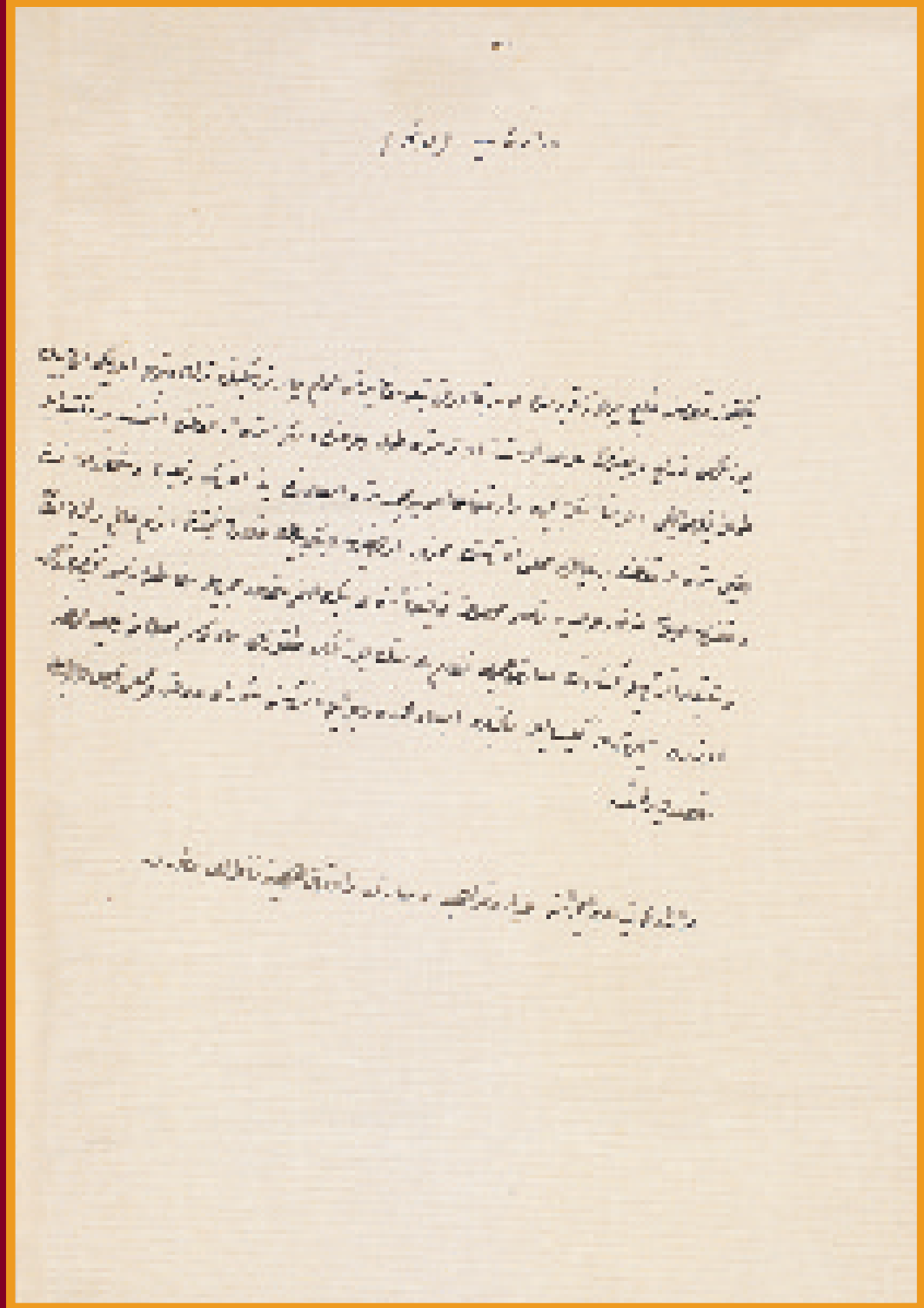

Beykoz'a bağlı
Polonezköyü'nde,
okul, kilise ve
üzerine bir çan
kulesinin
yapılmasına izin
verilmesi.

Giving the
permission to build
a school , a church,
and a bell tower in
Polonez Köyü,
Beykoz, Istanbul.

İrâde-i Seniyye (Lâyiha)

Beğkoz kazâsına tâbi' Polonez karyesinde Avusturya Devleti teba'asından Prens Adam Çartorski'nin terk ü teberru' eylediği beş bin yüz yirmi zirâ' murabba'ındaki arsa üstüne onar metre tûl ve arzında ve sekiz metre irtifâ'ında ahşâb bir mekteb ile tûlen yirmi iki ve arzan sekiz buçuk ve irtifâan on buçuk metre eb'âdında yine ahşâb bir kilise ve sakafı üstünde iki metre irtifâ'ında bir çan mahalli inşâsında mahzûr olmadığından iki bin guruş kıymetinde ve Bezm-i Âlem Vâlîde Sultân Vakfı'ndan olan mezkûr arsaya kânûn-ı mahsûsuna tevfikân senevî binde on guruş hesâbıyla mukâta'a-i zemîn tahsis kılınmak ve mektebin inşâsıyla küşâdında Maârif-i Umûmiye Nizâmnâmesi'nin yüz yirmi dokuzuncu mâddesi ahkâmına ri'âyet olunmak üzere mebhûsün-anh kilise ile mektebin eb'âd-ı muharrere vech ile inşâsına Şûrâ-yı Devlet ve Meclis-i Vûkelâ karârlarıyla ruhsat verilmiştir.

Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Adliye ve Mezâhib ve Maârif ve Evkâf-ı Hümâyûn nâzırları me'mûrdur.

[6 Safer 1332 / 4 Ocak 1914], **BOA. MV 232/104-1**

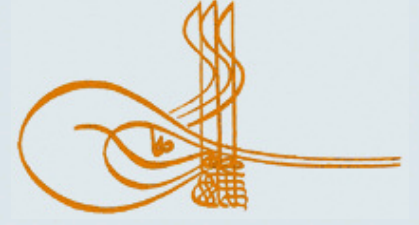

Beykoz'a bağı Polonezköyü'nde, Bezm-i Alem Valide Sultan Vakfı'na ait arsa üzerine okul, kilise ve çan kulesinin yapılmasına izin verilmiştir.

It is the permission given to build a school, a church, and a bell tower on the land belonging to Waqf of Bezm-i Alem in Polonez Köy, Beykoz, Istanbul.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 15 Ağustos 1565, BOA. Mühimme Defteri 5, hüküm 93

BD 1

Kanunî Sultan
Süleyman'ın Fransa
kralına gönderdiği;
İngiltere-Fransa
arasındaki ilişkilerin
düzelmelerinden
duyduğu
memnuniyeti ifade
eden nâme-i
hümâyûnu.

Name-i hümayun
sent by Sultan
Süleyman the
Magnificent to
French King
François in which
He expresses His
pleasure to hear the
improvement of the
relations between
France and
England.

Françe Pâdişâhına nâme-i şerîf ki

Fî 18 Muharrem sene 973

Hâliyâ dergâh-ı sa'âdet-destgâh ve bârgâh-ı azamet-penâhımıza -ki meşrık-ı neyyir-i ikbâl ve makbel-i şifâh-i ekâsire ve ikbâldir- mektûbunuz vârid olup sa'âdetlü âsitânemize envâ'-ı sadâkat üzre dostlukda sâbit-kadem olup ve ol câniblere müte'allik bazı ahhâr i'lâm edüp İngiltere kraliçe-siyle mâbeyninizde vâkı' olan gavga ve husûmet safâ-yı mahabbete mübeddel olup sulh u salâh üzre dostluk etdiğinizi iş'âr eylemişsiz. Mektûbunuzda her ne ki zikr olunmuş ise ve gelen âdeminizin cevâbın bâb-ı mu'allâmızda olan ilçiniz her ne yüzden takrîr u beyân eyledi ise pâye-i serîr-i sa'âdet-masîrimize arz olunup ittılâ'-ı hümâyûnumuz oldu. Vâkı'â ol cânible adâvet üzre olup memleket ve re'âyânuz inkılâba düşürmek münâsib değildi. Tanzîm-i umûr-ı memleket ve terfih-i salâh-ı hâl-i ra'yyet içün ol cânible sulh edüp dostluk etdiğiniz müvecceh tedârük etmişsiz. Gerekdir ki nâme-i şerîf varup vusûl buldukda dâyimâ ol taraflarda dostlarınızla hüsn-i zindegânî üzre olup a'dânızla müdârâdan hâlî olunmaya -ki memleket ve re'âyânuz ihyâsına sebebedir- ve Mağrib diyârında alınan geminizle tâcirlerinizi bî-kusûr metâ'lariyla zuhûra getürölmek içün ol diyârın hâkimlerine emr-i hümâyûnumuz olup memleket ve vilâyetiniz re'âyâsına ve deryâda kendü hâllerinde ticâret üzre yürüyen gemilerinize dahl olunmamak bâbında tenbîh ve te'kid olunmuşdur. Kâ'ide-i kişver-sitânî üzre bu cânibden dostluğa ve ahde muhâlif bir husûsa rızâ verilmez. Siz dahı yüce dergâhımıza âbâ vü ecdâdınız zamânından berü vâkı' olan dostluğunuz muktezâsınca ol taraflarda mu'âhede-i hümâyûnumuzu gereği gibi ri'âyet edüp ahhâr-ı sıhhat ve selâmetinizi atabe-i ulyâmıza i'lâm etmek-den hâlî olmayasız.

[15 Ağustos 1565], *BOA. Mühimme Defteri 5, hüküm 93*

Fransa kralına mektup:

Mektubunuz elime geçmiştir. Bağlılık ve dostluğunuzla birlikte İngiltere kraliçesiyle aranızda olan kavga ve düşmanlığa son verdiğinizi, barış ve dostluk üzerine anlaştığınızı bildirmişsiniz. Bu hareketiniz bizi son derece memnun etmiştir. Bununla birlikte Osmanlı Devleti ile Fransa Devleti arasında dostluğun güçlendirilmesi için hiç bir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır.

The letter to the French King:

I have recieved your letter. Having expressed your loyalty and friendship, you have reported that you have left the hostility between English Qeen and you and signed treaties of peace and friendship. These treaties have made us pleased. We will do our best to support the friendship between the Ottoman State and France.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 25 Ağustos 1565, BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1121

BD 2

Kanunî Sultan
Süleyman'ın, Fransa
Kralı II. Fransuva'ya
gönderdiği iki ülke
arasındaki
dostluğun devamına
dair nâme-i
hümâyûn.

Name-i hümayun
sent by Sultan
Süleyman the
Magnificent to
François II, the
French King,
concerning the
continuation of
friendship between
the two states.

Yazıldı

Françe pâdişâhına nâme-i şerîf yazıla ki

Hâliyâ âsitâne-i adâlet-penâh ve dâdmân-ı nasfet-destgâhımız -ki melâz-ı ekâsire-i cihân ve melce-i kayâsıra-i devrândur- kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye Senyör Dö Lo nâm ilçiniz vâsıtasıyla nâme-i sadâkat-mashûbunuz vârid olup kadîmden atebe-i aliyye-i sa'âdet-medâr ve sâdde-i seniyye-i gerdûn-iktidârımız ile musâfât üzre olan babanız memleket ve vilâyetinizin ıslâhı ve re'âyâ vü berâyânızın istirâhatleri içün bir zamân adûnuz ile emn ü emân üzre olmak fikrinde iken tedbîr, takdîre muvâfık olmayup irâdet-i Hayyûn lâ-yemût ile fevt olup siz dahı perîşân-hâtır olmağın, şimdiye değin sâdde-i sa'âdetime elçi gönderilmemeğe bâ'is olduğun ve Dergâh-ı Mu'allâ ve bârgâh-ı a'lâmız ile siz dahı atanuz gibi sadâkat ve ihlâs ve dostluk üzre olmak aksâ-yı murâdınız idüğün ve bu bâbda nâme-i hümayûnumuz irsâl olunmasın ve andan gayrı nâmînüzde [nâmenizde] her ne derc u tahrîr olunup ve müşârun-ileyh âdeminüz dahı her ne takrîr etmiş ise pâye-i serîr-i âlem-masîr-i husrevâneme arz u tesyîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şumûl-i Hıdivânem muhît u şâmil olmuşdur. İmdi hânedân-ı muhalledü'l-ikbâl ve dâdmân-ı müşeyyedü'l-erkânımız ile dostluk murâd eden havâkîn-ı musâdakât-âyînin tevki' ve istid'âları ma'raz-ı kabûlde vâkı' olmak âdet-i kadîme-i selâtîn-i adâlet-âyîn olmağın, bu nâme-i ihlâs-meşhûnumuz irsâl olundu. Gerekdir ki vusûl buldukda siz dahı mâdâmki yüce ve azametlü âsitânemize silsile-i ittihâd ve ihtisâsınız müstahkem olup dostluk şerâyıtı ri'âyet[in]de kemâ-yenbağî sâbit-kadem olasız. Cenâb-ı celâlet-me'âbımız tarafından dahı mer'î tutulup hilâfına cevâz gösterilmez.

[Fî 28 Muharrem sene 973 / 25 Ağustos 1565], **BOA. Mühimme Defteri 3, hüküm 1121**

Fransa Kralı II. Fransuva'nın annesinin, düşmanlarına karşı Kanunî Sultan Süleyman'dan yardım istemesi üzerine Fransa kralına gönderilen nâme-i hümayûn:

Siz de atanız gibi bizimle sadakat, samimiyet ve dostluk üzere olduğunuz takdirde her türlü yardımı yapacağız ve bu dostluğa aykırı hiç bir harekete izin vermeyeceğiz.

The name-i hümayun sent in reply to the demand of the mother of François II, the French King, on behalf of her son from Sultan Süleyman the Magnificent for support against His enemies:

As long as you remain ally of us as your ancestors do, we will support you and we do not let any opposite action to this friendship.

Kanuni Sultan Süleyman Han, 25 Ağustos 1565, BOA. Mühimme Defteri 5, hüküm 161

BD 3

Kanunî Sultan
Süleyman'ın,
Portekiz kralına iki
ülke arasındaki
dostluğun
geliştirilmesine dair
gönderdiği nâme-i
hümâyûn.

Name-i hümayun
sent by Sultan
Süleyman the
Magnificent to the
King of Portugal
concerning the
development of
friendship between
the two states.

Portugal kralına nâme-i şerîf yazıla ki

Fî 28 Muharrem sene 973

Hâlâ sūdde-i seniyye-i devlet-penâh ve atebe-i aliyye-i sa'âdet-destgâhımız[a] -ki merci'-i havâkin-ı nâmdâr ve melce-i selâtın-ı zevi'l-iktidârdır- kıdvetü a'yânî'l-milleti'l-Mesîhiyye âdeminiz Nikola vâsıtasıyla mektûb-ı sadâkat-mashûbunuz vârid olup mazmûn-ı ihlâs-meşhûnunda bundan akdem kendi cânibinizden ve diyâr-ı Hindistân'da vâkı' olan kâ'immakâmınızdan bâb-ı mu'allâmıza vârid olan mekâtîbin mazâmîninde mûnderic olan husûsât ki "memâlik-i mahrûsemiz hâkimleri ile diyâr-ı Hindistân'da vâkı' olan vilâyetinizin emn ü emânı bâbında âsitân-ı adâlet-unvânımız ile murâd olunan dostluk içün mu'teber kâsıdınız gelmeğe isticâze-i hümâyûn etdiğinizde yüce dergâhımıza arz-ı mahabet ü ihlâs edenler hakkında ulûvv-i himmet-i şâhânemiz masrûf ve ma'tûf olageldiği üzre ilçinüz gelmeğe icâzet-i hümâyûnumuz olup ol bâbda nâme-i sa'âdet-nümûnumuz irsâl olunmuş idi. Vilâyetinüz bu'd mesâfe ve yollar dahı mahûf u muhâtaralu olup vilâyetinüz halkı ile meşveret edinceye değin ilçinüz bir mîkdâr te'hîre kılmağla niyyet olunan dostluk ahvâlinde isticâz olunmaya, ilçimiz irsâl olunmak üzeredir. Varan âdemimiz isti'câl üzre ahbâr-ı meserret-âsâr ile irsâl oluna." deyü işâr eylemişsiz. Mektûbunuzda her ne ki derc ü ıyân olunmuş ise ve gelen âdeminizin cevâbı ne ise bitamâmihî rikâb-ı zafer-intisâbımıza arz olunup ilm-i şerîf-i cihân-ârâmız muhît ve şâmil olmuştur. Eyle olsa sa'âdetlü bâbımız dâ'imâ meftûh ve mekşûf olup kimesnenin gelüp gitmesine men' u redd olmayup Hak Sübhânehu ve Te'âlâ hazretlerinin ulûvv-i inâyeti ile şimdiki hâlde Hilâfet-i rûy-ı zemîn kabza-i tasarruf ve iktidârımızda olup şark ve garbın re'âyâsı cenâh-ı devletimizle müstezill olup dâyimâ re'âyâ hakkında mezîd-i merhamet-i şâhânemiz mebzûl olduğuna binâ'en ol câniblerde olan re'âyâ ve tüccârın refâheti içün mâdâm ki murâd olunan dostluktan ferâgat olunmayup diyâr-ı Hindistân'da ve Cezâyir tarafında ve sâyir ol havâlîde olan memâlik-i mahrûsemiz re'âyâsı ve tüccâr ile deryâ yüzünden ve kara cânibinden emn ü emân üzre olası. Memâlik-i Mahrûsemiz hâkimlerine dahı tenbîh olunmuştur ki ilçinüz gelüp dostluğunuz ahvâlî mukarrer oluncaya değin ol taraflarda emn ü emâna muhâlif ve murâd olunan dostluğa mugâyir vaz' eylemeyeler. Hâlen gelen ilçinüz te'hîr olunmayup hüsn-i icâzet-i şerîfimiz karîn-i hâlî olup nâme-i mekremet-âsârımız ile yine ol cânibe irsâl olundu. Gerekdir ki varup vusûl buldukda ıslâh-ı ahvâl-i ra'ıyyet ve tanzîm-i umûr-ı memleket içün menvî olan âmâl-i hayr-ittisâlinüz içün irsâl olunacak ilçinüz te'hîr olunmayup irsâlinde sūr'at oluna ki tarafeynden dostluk ahvâlî mukarrer olup ol tarafların tüccâr ve re'âyâsı ızdırâb ve inkılâbdan berî olup âsûde-hâl olalar.

[25 Ağustos 1565], *BOA. Mühimme Defteri 5, hüküm 161*

Portekiz kralına yazılan nâme:

Gönderdiğiniz mektup bize ulaştı. Aramızda dostluk kurmak gayesiyle göndermek istediğiniz elçinin gecikmiş olması dostluğumuza zarar vermez. İsteddiğiniz dostluğa karşılık olarak Hindistan ve Cezayir taraflarında denizde ve karada emniyet içinde olunuz. İyi ilişkilerin geliştirilmesine aykırı davranışlarda bulunmamaları için yöneticilerimize emir verdik. Elçinizi bir an evvel gönderin ki dostluğumuzu kararlaştıralım, halk ve tüccarlar sıkıntı ve ızdıraptan kurtulsunlar.

The name-i hümayun sent to the King of Portugal:

I have received your letter. The delay in sending the envoy of friendship do not cause harm to our friendship. In reply to your demand for friendship, you can travel in the sea and land of Algeria and India in security. We have ordered our executives not to let anyone behave contrary to the development of good relations. Send your envoy urgently so that we create our friendship and people and merchants get rid of problems.

Sultan III. Murad Han, 30 Mart 1576, BOA. Düvel-i Ecnebiye Defterleri 16/4, s. 3-8

BD 4

Copy of the
ahd-name given by
Sultan Murad Khan
III to the Doge of
Venice.

1. *Phylogenetic relationships* among the studied taxa were determined using the maximum parsimony method. The analysis was performed using the software package PAUP 4.0 (Felsenstein, 1999). The heuristic search was performed with 1000 random replications and 1000 steps per replication. The tree was collapsed using the 95% bootstrap support. The tree was rooted using the outgroup taxa. The tree was then collapsed using the 95% bootstrap support. The tree was then collapsed using the 95% bootstrap support.

100

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

Dokuz yüz seksen üç senesinde merhûm Sultân Murâd Hân ibn-i Sultân Selim Hân zamân-ı şerîflerinde Venedik dojunu verilen ahidnâme-i hümâyûn sâretidir.

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Şimdiki hâlde ben ki sultânü's-selâtîn, bürhânü'l-havâkîn, tâc-bahş-ı husrevân-ı rûy-ı zemîn, Sultân Murâd Hân ibn-i Sultân Selim Hân ibn-i Sultân Süleymân Hân ibn-i Sultân Selim Han'ım. Hâlâ mefâhirü'l-ümerâi'l-izâmi'l-İseviyye, merâci'u'l-küberâi'l-fihâm min tâ'ifeti'l-Mesîhiyye Venedik doju ve sâ'ir beğleri hutimet avâkıbuhum bi'l-hayr dergâh-ı sa'âdet-destgâhıma Yako Musuran-so Kavaliyer Pro Korator nâm yarar ve mu'temedün-aleyh âdemisini elçi ta'yin edüp arz-ı ubûdiyet ü ihlâs eyleyüp ve merhûm ceddîm Sultân Süleymân Hân tâbe serâhu ve babam Sultân Selim Hân aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân zamânlarında olduğu üzre dostluk ve mu'âhede ve yüce dergâhım ile sulh u salâh olmak bâbında inâyet recâ eyledükleri ecilden ahidnâmelerinde mûnderic olan şurût u uhûd kemâ-kân mukarrer olmak ve mukaddemâ ahidnâmeleri tecdîd olunmak içün aynıyle dergâh-ı mu'allâma gönderüp istid'â-yı inâyet ve reca-i re'fet eyledikleri ecilden sâbıkâ Venedik doju olan Tirolander hânında müşârun-ileyh ceddîm verdiği ahidnâme-i hümâyûnun mazmûnunda kendülerün taht-ı tasarruflarında olan kal'alardan Mora'da vâkı' olan Anabolı Kal'asın kuilesiyle ve Kabadasye nâm kal'ayı bile topların ve çanların vesa'ir yarak u âlâtın aldıkdan sonra içinde olan beğleri ve ulûfecileri kande isterseler esbâblarıyla gidüp ve re'âyâdan dahı ihtiyârlarıyla kalanlar anda kalup, gitmek isteyenleri ile gitmek üzre atebe-i âlem-penâhıma teslim edüp ve Hızâne-i Âmirem cânibine dahı üç yüz bin sikke altın vermek üzre ki yüz elli bin Filorisin sulh oldukda verüp bâki yüz bin Filorisin ol yıldan sonra iki yıl içinde edâ etmek üzre ki her yılda yetmiş beşer bin Filori olur, kendülere ahidnâme-i hümâyûn ihsân olunması recâ ve tazarru' eylediklerinde merhûm-ı müşârun-ileyh dahı mezîd-i merhamet-i husrevânelerinden tafsîl olunacak şurût üzre anlara mu'âhede-i şerîf ihsân eyleyüp nişân-ı hümâyûnla ahd-i şerîf erzânî kılup ve ahd-i hümâyûnum bunun üzerine câridir ki mukarrer ve mü'ekked olmasıyçün yemîn ederim ki yeri ve göğü ve cümle mah-lûkâtı yaradan Hakk Sübhânehu ve Te'âlâ hazretlerinin birliği hakkıyçün mâdâmki anlar tarafından ahde muhâlif iş olmaya benden dahı mu'âhede-i şerîfime mugâyir vaz' sâdır olmaya. Mezbûr Venedik doju ve sâ'ir beyleri ve âdemleri ve anlara müte'allik olan yerlerin ve vilayetlerin halkı ile bu ahd-i şerîfim olmazdan mukaddem mâbeynde adâvet olduğu zamânda anlar cânibinden şemşîr-i zafer-te'sîrim ile alınan Bosna sancağı ucunda Kal'a-i İvrana ve Kal'a-i Mardin ve bu kal'alara tâbî' olan köylerin cümle hudûdu ve sınırı ile feth olunduğu zamanda yerinde mevcûd bulunan re'âyâsıyla ve Akdeniz içinde vâkı' olan cezîrelerden Eşkados Kal'asıyla Cezîre-i İskiros Kal'asıyla ve Cezîre-i Andre iki pâre kal'asıyla ve Cezîre-i Saknos ve Cezîre-i Semur kal'alarıyla ve Cezîre-i Girid iki pâre kal'asıyla ve Nakşe'ye tâbî' olan cezîrelerden Sirsör kal'alarıyla ve Cezîre-i Nakşe üç pâre kal'asıyla ve Cezîre-i Sasuzre-i Milo iki pâre kal'asıyla ve Cezîre-i Andotare kal'asıyla ve ma'mûr olmayup hâlî olan harâbeden Cezîre-i Eğne ve Cezîre-i Mürted ve Cezîre-i Mermend ve Cezîre-i Bare ve Cezîre-i Papaslık ve İstasolya ve Acı Gorge cezîreleri ve Cezîre-i Miyonluca ve Cezîre-i Mermir ve Cezîre-i Mallukilise ki bu zikr olunan cümle havâss-ı hümâyûnumun tasarrufundadır. Bunlardan gayrı anlara tâbî' olup el'ân zabtlarında olan Tener nâm cezîre kal'asıyla ve sa'ir tasarruflarında olan kal'alarıyla ve burgozlarıyla bi'l-cümle Aya Marko'nun sancağın götüren kimesneler ile yaşıda ve kuruda el'ân tasarruflarında olan illeri ve karyeleriyle şimdiye değin ve şimdîden sonra kendü dindâşlarından alacak yerler ile ba'de'l-yevm aramızda dostluk ve barışıklık üzerine Yanya sancağı sınırında vâkı' olan Parga nâm mevzi' kal'asıyla ve varoşuyla ve hudûd ve sınırıyla ki emrimle sâbıkda yakılıp yıkılmış idi. Mezîd-i inâyetimden yine onlar cânibinden tasarruf olunmasın emr eyledim. Yine onların ola amma mezbûr Parga ve ona tâbî' olan köylerde vâkı' olan âdemleri deryâ-

dan ve kurudan memâlik-i mahrûseme zarar u ziyân ederler ise Venedik beğleri ol zarar ve ziyânı tazmîn etdüreler ve böyle bir iş edenlerin muhkem haklarından geleler ve memâlik-i mahrûsemde olan sancakbeğlerinden ve subaşılardan ve bilcümle huddâm-ı encüm-ihtişâmımdan olan sığâr u kibârdan hiçbir ferd anların vilâyetlerine ve kal'alarına ve burgozlarına ve âdemlerine bir vechile zarar u ziyân erışdürmeyeler ve eğer cenâb-ı celâlet-me'âbıma müte'allik olan beğlerden ve asâkir-i zafer-te'sirimden anların vilâyetlerine ve kal'alarına ve burgozlarına ve âdemlerine zarar u ziyân erışdürirler ise vâkı' olan zarar u ziyânları fermân-ı şerîfimle yerine konulup dahledenlerin hakkından geleler ve mezkûr beğlerin bâzergânlarından memâlik-i mahrûseme yaşıdan ve kurudan ve kadirğa ve göğeleri ve gayrı küçük gemileriyle mahrûse-i İstanbul'a ve Galata'ya ve diyâr-ı Arabistan'dan, İskenderiye-i Mısır'a ve Gelibolu'dan aşağı olan boğaza ve İnebahtı ve Preveze boğazlarına ve Moton Limânı'na gaflet ile gelüp girmeyüp mukaddemâ dizdârlarına tenbîh eyleyüp icâzetle gelüp girüp meğer ki rüzgâr şiddet üze olmağla furtına olup veyâhûd anları levend kaliteleri kovup ol iskeleden gayrı konacak yerleri olmayup zarûret ola ol vakt gelüp gireler, eğer mümkün ise tenbîh edeler ve gitmelü olacak icâzetsiz gitmeyüp muhâlefet edenlerin haklarından geline. Anun için Venedik beğlerine töhmet olunmaya ammâ bu husûs altı aydan sonra ola ki Venedik gemileri fitne olup bu sebep ile fitne olup muhâlif iş olmalı olmaya ve Memâlik-i Mahrûse'mden derya yüzüne giden gemiler ve kadirğa ve donanmalar deniz yüzünde Venedik gemilerine buluşur ise her birine dostluk edüp zarar u ziyân etmeyeler. Anlar dahı fermân-ı şerîfümle deryâ yüzüne çıkmış donanma ve kadirğalarına ve sâ'ir derya yüzünde yürüten gemiler ile buluşdukda yelkenlerin indirüp dostluklarının ve itâ'at üze oldukların bildireler ve eğer yelkenlerin indirüp dostlukların bildirdikden sonra zarar edecek olurlarsa eğer âdem ve esbâb ve davar ziyânıdır yerine konula. Hemçünân anların gemileri ve kadirğaları ve donanmaları dahı deniz yüzünde benim gemilerime veyâhûd rencber gemilerine buluşurlarsa dostluk üze geçüp zarar u ziyân etmeyeler ve eğer âdem ve esbâb ve davar ziyânıdır her ne ise yerine koyalar ve eğer ittifâk düşüp harâmî levend gemisine buluşup ol harâmî gemisi bunlara kasd edüp cenk ile harâmî gemisine bunlar gâlib olalar hîn-i muhârebede helâk olanlardan mâ'adâ ne kadar âdem esîr olup diri tutarlar ise kendüler aslâ katletmeyüp bî-kusûr sağ ve sâlim südde-i sa'âdet'ime irsâl edeler ki haklarından gelinüp bir vechile siyâset etdürmeğe sâ'irlerine mücib-i ibret ola ve memâlik-i mahrûsemde donanma gemilerim bir tarafa sefere gide Venedik'e müte'allik olmaya, Venedik donanması epsem kendü halinde dostluk üze durup hareket etmeyüp kimesneye mu'âvenet ve benim donanma-yı hümâyûnuma zarar u ziyân erışdirmesine sebep olmaya benim ile düşmanlık üze olan kimesnenin donanmaların aralarına getürmeyeler ve anlara yardım ve azık vermeyeler. Eğer donanmalarından her kim bu emrime muhâlefet ederse eylediği yerde Venedik beğleri muhkem hakkından geleler ki sâ'irlerine mücib-i ibret vâkı' ola ve gayrı vilâyetin dahı barçalarına ve kadirğa ve gayrı gemilerine dût geldikleri vaktin Venedik kendü adalarına ve limanlarına ve hisarlarına sığındurmayıp durgurmayalar. Tutmak mümkün olursa mecâl vermeyüp tutup haklarından geleler. Benim tarafımdan dahı ol vechile amel olunup, gayrı vilâyetin harâmî gemilerin ve barça ve kadirğaların limanlarına ve hisarlarına sığındırmayup tutulmak mümkün olursa tutup mecâl vermeyüp haklarından geleler ve Venedik'den biri gelüp memâlik-i mahrûsemde bir kimse ile satu-bâzâr edüp akçasın tamam vermeden hile edüp kaçup giderse benim hükm-i şerîfimle varup taleb olundukda ol kimesne bulunursa rızkı sâhibine alivereler ve memâlik-i mahrûsemde bir kimse varup Venediklûden biriyle satu-bâzâr edüp akçasın tamam edâ etmeden kaçup gelürse sâbit olucak aliverile ve memâlik-i mahrûsemde bir kimse borç edinse veyâhûd bir vechile müttehem olup gaybet eylese anun için bir günâhsız kimse tutulmaya. Venedik beğlerine anun için töhmet olunmaya, meğer anların memleketlerine varup dura. Bizim cânibimiz-

den dahı ol vechile etdürile ve balyoz kimi dilerlerse göndereler. İsterlerse hârendesiyle gelüp mah-rûse-i Kostantiniyye'de üç yıla karîb dura. Tamâm olmadan gide, dilerler ise hârendesiz gele mas-lahat ne ise göre üç yıl tamam olmadan evvel dahı gide. Anun yerine biri dahı gele ve Venedik'den bir esîr kaçıp memâlik-i mahrûseme gelüp Müsliman olursa ve sahibi gelirse bin akça verile. Sahi-bi gelmeyüp vekil gelirse vekiline vereler. Eğer küfrü üzre ise esîr aynıyla verile. Memâlik-i Mahrû-se'mden kaçıp anlara varur ise eğer Müsliman ise veyâhûd mürtedd olduysa te'allül etmeyüp ay-nıyla kendüyi vereler. Ve eğer küfrü üzre ise sâhibi veyâhûd vekiline bin akça vereler ve şöyle ki harâmî kayıkları denizden ve gayrı kimesneden kurudan varup Venedik'e tâbi' adaları vurup âdem-lerin esîr edüp ve getirüp Rûmili'nde ve Anadolu'da satarlar. Anun gibi esîr bulundukda gereği gibi teftîş olunup her kimin elinde bulunursa kimden alduğun bulduralar. Şöyle ki alduğı kimesne levend kısmından olursa ol levend dahı ele girüp vâkı'â esîr Venedik'in idüğü zâhir olursa ol levendin muh-kem hakkından geline, ol esîr Müsliman olmuş ise âzâd olunup saliverile ve eğer henüz küfrü üzre ise Venediklüye teslim oluna ve eğer kimden alındığı ma'lûm olmazsa ol esîr kendü dergâh-ı mu'al-lâma getirilüp, kıssası sūdde-i sa'âdet'imde teftîş oluna, dahı Venediklünün idüğü sâbit olursa Müs-liman olmuş ise âzâd oluna ve eğer henüz küfrü üzre ise balyozlarına teslim oluna ve Venedik ge-mileri memâlik-i mahrûseme gelirken muhâlif yel çıkup, ol gemi helâk olup ne miktar âdem kur-tulursa azâd ola ve esbâb u davarları kurtulursa sâhibine verile. Kapudân cânibinden ve âdemlerin-den kat'â dahl olunmaya ve eğer memâlik-i mahrûsemden bir gemi ol tarafa varur iken muhâlif yel çıkup helâk olup içünden âdem kurtulursa Venediklünden anlara dahl olunmayup ve davarları sa-hibine verile. Kat'â nizâ' olunmaya. Eğer memâlik-i mahrûsemden şol yerlerden ki kadirga ve ka-yıkları ve gayrı gemileri deryâ yüzüne çıkup gitdikleri vakt ki kapudânım olanlar ile bile olmaya ol gemilerin re'isleri muhkem kefillere verile ki varup Venedik memleketine zarar u ziyân erişdirmeyeler. Eğer kefil vermeden giderler ise mücrim ve günahkâr olalar, muhkem haklarından geline ve eğer kefil verdükden sonra zarar u ziyân ederlerse ne zarar ve ziyân olursa kefilleri vereler. Hemçü-nân Venedik cânibinden dahı deryâ yüzüne gemiler çıka, Venedik kapudânı bile olmaya, re'isleri muhkem kefil verdükden sonra memâlik-i mahrûseme zarar u ziyân erişdürirlerse olan zarar u zi-yânı kefilleri vereler. Eğer kefilsiz giderlerse mücrim ve günahkâr olalar muhkem haklarından ge-leler. Ve memâlik-i mahrûsemden bir harâc-güzâr veyâhûd bir âmil kaçıp Venedik'e müte'allik kal'alar ve adalar[a] varup temekkün etse kabûl olunmaya. Varan âdemlere te'allül etmeyüp aynıyla vereler. Şöyle ki adam öldürüp veyâhûd uğurluk edüp rızk sirka eyleseler aynıyla vereler. Benim cânibimden dahı ol vechile etdürilüp ol taraftan âdem öldürüp ve uğurluk rızk getirirse, aynıyla vereler ve Venediklünün birbiri arasında nizâ'ları olsa, balyozları âdetince dinleye. Kimesne mâni' olmaya ve bir kimesnenin balyoz ile nizâ'ı olsa şöyle ki sūdde-i sa'âdetimde mahrûse-i İstanbul'da ola vâkı' olan kazıyyesi Divân-ı Âlişân'ımda istimâ' oluna ve lâkin ben sa'âdetle sefer-i hümâyûnda bulunacak olursam anun gibi balyoz ile nizâ'ları İstanbul muhâfazası içün konulan beğ huzûrunda kâdî ma'rifetiyle istimâ' oluna ve şöyle ki Venedik bâzergânlarıyla bir kimesnenin nizâ'ı vâkı' olsa kâdiya varalar. Venediklünün tercümânı hazır olmadıkca kâdî olan kimesne da'vâların istimâ' etme-yeye ammâ anlar dahı te'allül edüp tercümân hâzır değildir deyü avk etmeyüp tercümânların ihzâr edüp eğer tercümânları mühim maslahatta olursa gelince te'hîr oluna ve Balyoz anı Venedik beğle-rine bildiricek ve Venedik beğleri dahı eglemeyüp bi-ciddin cevâbın göndereler. Venedik'den İne-bahtı ve Mora ve sâ'ir memâlik-i mahrûseme bir bâzergân ki gele gayrı kimesne borcu içün anı tu-tup incitmeyeler ve Venediklü bâzergânı Bursa'ya ve gayrı yere gitmek isteye balyozundan icâzet-nâme almayınca gitmeye. Eğer temerrüd edüp icâzetnâmesiz gitmek isterse subaşı balyoza mu'âve-net edüp koyuvermeye ve Venedik'den gelen re'isleri memâlik-i mahrûsemde hıdmete tutulmayup

nice geldiyse gemileriyle gideler ve Venedik'den gelüp temekkün eden kimesneler evli olsun ergen olsun mādāmki gelüp gidüp rencberlik edüp memâlik-i mahrûsemde yerleşmeğe varup geri gide anlardan harâc taleb olunmaya ve Venediklünün ba'zı harâc-güzâr kâfirler ile nizâ'ları olup da'vâ edicek Venediklî şâhidler ikâmet ederler imiş. Hasm olanlar; bu yerli, kâfir gerekdir deyü muzâyaka verüp Venediklî kâfirlerin şehâdetlerin kabûl etmezler imiş. Cümle kefare, millet-i vâhide olduğu ecilden gerekdir ki eğer anların kefare ile nizâ'ları olup ikâmet-i şâhide ihtiyacları olursa kefare tâ'ifesinden kangı sınıftan ki şâhid ikâmet edüp şer'-i Nebevî muktezâsınca isbât edeler istimâ' olunsa ve Venediklünden bir bâzergân memâlik-i mahrûsemde yolda ve izde ve köyde basılıp rızkı alınsa veyâhûd basıldıkda bâzergân tepelenmiş olsa veya gâ'ib olsa vârisi veyâhûd vekîli gelirse şer'le görölüp hak yerine vara. Ve Venediklünden bir bâzergân memâlik-i mahrûseme gelüp ticâret üzre yürürken mürd olsa metrûkâtına beytül'l-mâlcî karışmayup balyozlarına teslim edeler ve Mağrib Müslimanlarından gayrı sâ'ir yerlerden olan bâzergânlar ki bey' u şîrâ için yaşıdan ve kurudan gelmeli olucak ki Venedik hükm etdüğü yerlere uğraya âdet ü kânunları üzre metâ'larının rûsûmun aldıkdan sonra mâni' olmayalar ve zarar u ziyân erişdürmeyeler. Memâlik-i Mahrûseme nice dilerlerse gelüp gideler ve körfezden yukaru ve boğazdan yürüyen gemiler ve Venediklî olsun gayrı olsun ki Venedik'e ticârete varalar ve geleler. Kimesne mâni' olmaya ve zarar u ziyân erişdürmeyeler. Meğerki yaramazlık etmiş olalar ve bir Venedik gemisi âdet ü kânun üzre İstanbul'da aranup gittükden sonra ki kânûn-ı kadîm üzre bir dahı Boğâz hisârları önüne vardukda aranup andan sonra gitmeğe icâzet verile ve hâliyâ kânûn-ı kadîme muhâlif Gelibolu'da dahı aranur imiş, min-ba'd Gelibolu'da aranmayup âdet-i kadîme muktezâsınca geri hemen Boğâz hisârları önünde aranup gide ve Zaklisa adası dahı her yıl anun için Hızâne-i Âmire'me beş yüz Filori verilür idi yine ol beş yüz Filoriyi bitamâmihi her yıl verüp Hızâne-i Âmire'me teslim eyleyeler ve Kıbrıs haracı -ki sâl-be-sâl sekiz bin Filoridir- sâl-be-sâl getirüp mahrûse-i İstanbul'a teslim eyleyeler. Ve memâlik-i mahrûseme Arabistân memleketleri feth olunduğu zamandan berü olagelen üslûb-ı kadîm üzre iki pâre mavnaları Mısır İskenderiyesi'ne ve iki kıt'a mavnaları dahı mahrûse-i Şâm'a tâbi' Trablûs ve Beyrût iskelelerine olageldüğü üzre esbâb u meta'larıyla mukarrer olan vakt ü mevsimlerde gelüp gideler vaktinden ve mevsiminden te'hîr etmeyüp eğer iki kıt'a mavnalar ve eğer dahı ziyâdedir ve eğer büyük ve küçük gemilerdir şimdiye değin ne vechile gelüp gidüp bey' u şîrâ edegelmışler ise gerü ol vechile edüp olagelene muhâlif nizâ' etmeyeler ve vilâyet-i Arabistân'da Yehûdî olup Müsliman olan İbrahim Kışverî nâm kimesne Beyrût ve Trablus iskelelerinde eğer akçadan ve eğer metâ'dan evvelden olagelen âdet ü kânûna muhâlif ihdâs etdirilen ref' olunup kadîmden nice olugeldiyse ana göre amel olunup kânûn-ı kadîme muhâlif kimesneye te'addî etdirilmeye ol mavnalara ve sâ'ir gemilere ve nâzırlarına ve beğlerbeğilerimden ve beğler ve sâ'ir kullarımdan bir ahad kânûna muhâlif zulm ü te'addî etmeye, emn ü emân üzre olalar kimse anları rencide etmeye. İşbu zikrolunan ahd üzre dostluğu kabûl edüp yemîn ederim ki yeri ve göğü yaradan Perverdgâr hakkıyçün mādāmki anlar ahd ve dostluğu ri'âyet edüp muhâlif anlardan bir iş sâdır olmaya benden dahı hilâf-ı ahd iş olmaya bu ahidnâme-i hümayûn yazıldıkda Bosna sancağı ucunda kal'a-i Borcacı, Zrasne ve Değirmenler nâm harâbe kal'alar için Bosna sancağıbeği olan kimesne alınıp zabtımızdadır deyü arz etdüğü ecilden zikrolunmuş idi ammâ Venedik doju cânibinden Dergâh-ı Mu'allâma gelen ilçileri ol kal'alar alınmamışdır gerü bizim zabtımızdadır deyü takrîr edüp tekrar teftîşe muhtâcdır, husûsan zikrolunan Değirmen kal'aları mâ-beynde nizâ'lu olmağın mezîd-i inâyetimden yine anlara verilmesin emr eyledim anların ola ammâ ol dört kal'alar ahvâli mevkûf kılındı, teftîş olunup görüle mezbûr elçinin takrîr eylediği gibi ise anlar tarafına teslim oluna. Bosna sancağıbeği arz etdüğü gibi ise ol bâbda emr-i şerîfim ne vechile sâdır olursa mücibiyle amel oluna. Bu ahidnâme-i şerîfimden evvel mezbûr

ilçinin Venedik dojuyla müşâvere edecek ba'zı husûsları olmağın ahidnâme sûretinde mufassal hükm-i şerîfim yazılıp gönderilüp anda kalmış idi hâlâ ol ref' olunup asıl mukarrer olan ahidnâme-i şerîfim budur ki; bunun mazmûn-ı hümâyûnıyla amel oluna deyü mukayyed olup ba'dehu merhûm babam Sultân Selîm Hân tâbe serâhu dahı ol ahidnâme-i hümâyûnu mukarrer tutup ana muhâlif olmaya deyü mukaddemâ Venedik doju Brogor Beberpol zamânında ahidnâme-i hümâyûn verdikten sonra mâbeyn adâvet üzre olmağın tekrar zikrolunan Venedik doju ve beğleri tarafından merhûm babam Hüdavendigâr aleyhi rahmetullahi'l-Meliki'l-Gaffâr zamânında Dergâh-ı Sa'âdet-destgâhımıza balyozluk hıdmetinde olan Marmonto Sednarbaro nâm mu'temed âdemleri gerü sulh u salâh husûsunu iş'âr u i'lâm edüp kendü hatt ve mührüyle Âsitâne-i Sa'âdet-unvânımıza getirüp istid'â-yı inâyet etdikde merhûm-ı müşârun-ileyh babam tâbe serâhu yanında istid'âları hayyiz-i kabûlde vâkı' olup beyân olunacak şurût üzre müceddeden ahidnâme-i hümâyûn vermiş imiş, anın dahı mazmûnunda balyozun mektûbunda mukayyed olan cümle şurûtlardan biri Venedik beğleri merhûm ve mağfûrûn-leh babam zamânında verdikleri üç yüz bin sikke Filori eski ahidnâmelerde mukayyed olduğı üzre vereler ve andan gayrı Spot nâm hisânı dahı bile alınan toplarıyla vereler ve içinde olan re'âyâdan isteyen kala ve istemeyen esbâb u emvâl ve evlâd u ensâbıyla murâd etdükleri yere gideler bir kimse mâni' ve dâfi' olmaya ve Zaklisa cezîresinden ötürü beş yüz Filori verirler idi hâlâ bin Filori ziyâde edüp kadîmden verdikleri üslûb üzre bin beş yüz Filori südde-i sa'âdetimize irsâl eyleyeler ve merhûm babam zamanında verilen ahidnâme-i hümâyûn ve ahkâm-ı şerife ki cûlûs-ı hümâyûnumda tecdîd olunup makbûl-i şerîfim olmuşıdi eğer ahidnâmelerde ve eğer verilen evâmîr-i aliyyede mukayyed olan husûsları kemâ-kân mukarrer tutdum ve Venedik beyleri Kıbrıs cezîresinden ötürü sâl-be-sâl südde-i sa'âdet'imize verdikleri sekiz bin altını min ba'd vermeyeler ve Arnavudluk'da ve Bosna vilâyetinde olan yerlerin ba'zısı bu cânibin tasarrufuna girip ve ba'zısı Venedik beğlerinin elindedir. İki cânibin ellerinde olan hisârların kadîmî sınırı ve karyeleri vire bozulmadan ne vechile zabt olunagelmış ise min ba'd ol vechile zabt oluna ve bu bâbda tarafeinden mezbur vilayetlerin hâkimlerine müceddeden emirler gönderilüp tenbîh oluna ve vire bozulduğı zamânda iki cânibden bulunup mahbûs ve girift [olunan] bâzergânlara esbâb u metâ'ları ve gemileri verilüp itlâk olunalar, eğer mezbur bâzergânların metâ'ları satılup yahud zâyî' olmuş ise -ki sâbit ve zâhîr ola- satılanlarının niceye bey' olunmuş akçaları ve zâyî' olanların kıymetleri ne ise bahâları verile deyü zikr eylemiş, öyle olsa mezbur balyozun Venedik doju ve beyleri cânibinden verdiğı mektubunda mûnderic olan şurût üzre sulhu kabûl edüp mādâmki mûmâ-ileyh beyler tarafından şerâyit-ı ahd ü emân ri'âyet ü himâyet olunup hilâf-ı ahd vaz' sudûr etmeye. Hazreti Hüdâ-yı Mûte'âlin vahdâniyyeti ve azameti hakkıyçûn ve habîb-i ekrem nebiy-yi muhterem peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafa aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyâtın hurmetiyçûn ahd ü yemîn ederim ki ben dahı mâbeynde olan dostluktan ve şurût ve uhûddan udûl ve inhıraf göstermeyem ve südde-i seniyye-i sa'âdet-destgâhımıza kurudan ve yaşdan düşmanlık üzre olanlara mādâmki Venedik doju ve beğleri kavlen ve fi'len mu'în ve zâhîr olmaya vâkı' olan sulh u salâhdan tecâvüz etdirmeyem deyü mukayyed olmağın hâlâ zikr olunan eski ahidnâmeye göre Dergâh-ı Mu'alâmdan müceddeden ahidnâme-i hümâyûn recâ eyledikleri ecilden ve bu vech üzre âsitânemiz inâyet-i Hakk Sübhânehu ve Te'âlâ ile meftûh ve mekşûf olup kimesnenin gelüp gitmesine men' u redd olmamağın ben dahı mezîd-i merhamet-i şâhânemden merhûm ceddîm ve babam tâbe serâhumâ inâyet eyledikleri ahidnâmelerde mukayyed ve mastûr olup, babam kabûl eylediğı şurût u uhûd bi't-tamâm icrâ olunmak ve Hazîne-i Âmire'ye üç yıla değin teslim etmeye mûte'ahhid oldukları üç yüz bin Filoriden henüz bu tarihe değin teslim etmeyüp bâkî kalan Filoriyi dahı üç yıla değin bîkusûr teslim etmek şartıyla sulh u salâhı kabûl edüp müceddeden bu ahidnâme-i hümâyûn-ı

sa'âdet-makrûnu verdim ve ahd eyledim ki Venedik doju ve sâ'ir beğleri tarafından mādâmki ahid-nâmelerde beyân olunan şerâyit ve ahd ü emân ri'âyet ü himâyet olunup hilâf-ı ahd bir vaz' sudûr etmeye ben dahı Hakk Subhânehû ve Te'âlâ hazretlerinin ululuğu ve vahdâniyeti hakkıyçûn ve habîb-i ekrem ve şefî-i ümem iki cihân güneşi peygamberimiz Muhammedü'l-Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hurmetiyçûn ahd ü yemîn ederim ki mâbeynde mün'akid olan dostluk ve sulh u salâhdan ve şerh ü beyân olunan şurût u uhûddan udûl ve inhirâf göstermeyem ve sūdde-i sa'âdetimize kurudan ve yaşdan düşmanlık üzre olanlara Venedik doju ve beğleri kavlen ve fi'len hiçbir vechile mu'în ü zahîr olmadıklarınca vâkı' olan sulh u salâhdan tecâvüz etdürmeyem ve adâvetden evvel ve sonra hilâf-ı ahd alınan esîrler husûsunda ahidnâmelerde beyân olunan şerâyit icrâ oluna ammâ adâvet zamanında iki cânıbdan dahı alınan esîrler hususunda ol şart cârî olmayup esîr sâhibleri muhtâr olup dilerlerse bahâya kesûp salvereler, isterlerse kullanalar, kimesne mâni' olmaya.

[29 Zi'l-hicce sene 983 / 30 Mart 1576], **BOA. Düvel-i Ecnebiye Defterleri 16/4, s. 3-8**

Sultan İkinci Selim zamanında Venedik dojuna verilen ahidnâmede:

Bosna sınırındaki kale ve köyler ile Akdeniz'deki bazı adaların hakimiyetine dair kararlar yer almaktadır. Yine bu âhidnâmeye göre iki devlet vatandaşlarının birbirlerine verecekleri zararlar tazmin edilecektir. Korsan gemilerine karşı tedbir alınacaktır. Venedik ile Osmanlılar arasındaki ticarî münasebetlerdeki anlaşmazlıklar giderilecektir. Suç işleyerek Osmanlı topraklarından Venedik'e gidenler olursa bunlar orada barındırılmayıp iade edilecektir.

In the ahd-name given by Sultan Selim II to the Doge of Venice:

There are decisions concerning the sovereignty of fortresses and villages in the border of Bosnia and some islands in the Mediterranean. According to this ahd-name, the harms caused by the citizens of the two countries to each other will be compensated.

Nesessary Precautions will be taken against the pirate ships. The disagreements in the commercial relations between the Ottoman State and Venice will be solved.

The guilty persons going from the Ottoman territories to Venice will be given back.

Sultan III. Ahmed Han, 5 Nisan 1706, BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 6, s. 159-160

BD 5

Leh Krallığı'na
yeni geçen
Sitanislavos'un,
Osmanlı Devleti ile
yapılan barış
antlaşmasına bağlı
kalacağını taahhüt
eden mektubu.

Letter of promise
sent by Stanislavos,
the Polish King,
ascending to the
throne to the Polish
kingdom newly in
which He promises
to remain loyal to
the treaty of peace
signed between the
Ottoman State and
Poland.

**Rikâb-ı hümayûn-ı şehriyârîye Leh Kralı İstanslavos-ı Evvel tarafından gelen
nâmenin tercemesidir.**

Şevketlü ve kudretlü ve azametlü şehinşâh-ı Kostantiniyye ve vilâyet-i Anadolu ve Afrîkiyye ve Rûmili ve Arab ve İrân ve Mısır ve sâ'ir memleketlerin pâdişâhı Sultân Ahmed Hân hazretlerine bi-mâyetillâhi Te'âlâ Leh Kralı ve Letve dukası ve hükümdârı ve Rusya ve Prusya ve Mazovya ve Samokiciyye ve Kivoye ve Voliniyye ve Podlakiyye ve Livoniyye ve İsmolinciko ve Suriye ve Çernikoye mâliki İstanslavos-ı Evvel tarafından izdiyâd-ı devlet-i tavîle ve meveddet-i kâmile ve mühr ü vedâd-ı şâmile ithâfindan sonra Devlet-i Aliyye-i Osmâniye ile atık ve cedid haşmetlü Leh kralları ve cümle cumhûrunun mâbeyninde cârî olan mahabbet ve ittihâda lâıyk olduğu üzere taraf-ı şehriyârîlerine i'âm olunan oldur ki Saks Dukası ve Herseki haşmetlü Agustus iki sene mukaddem Leh Krallığı'ndan ref ü def ve bizim krallığa ihtiyârî intihâb ile nasbımızdan sonra ahâlî-i vilâyet beyninde bazı ihtilâl zuhûru ile mûmâ-ileyh Hersek Agustus mütehavvil ve müteşevviş olan memleketlüyi idlâl ve kendüye krallığı ibkâ için bizim ve vilâyetimizin üzerine bî-hesâb Mosko ve Kazak ve Kalmuk askerlerini da'vet ve tahrik etmekle derûn-ı memleketde ceng ü cidâl peydâ olup lâkin Cenâb-ı Bârî Te'âlânın inâyetiyle ve meveddetlü haşmetlü karındaşımız ve konşumuz ve müttefikimiz İsfeç Kralı'nın mu'âveneti sebebiyle Hakk cânibimizde olmağla muzaffer olup Hersek-i mûmâ-ileyhin vatani olan Saks memleketine kuvvetli İsveç Kralı ile ve anın askerleriyle vâsil olduğumuzda bizim ile mûmâ-ileyh Saks herseki mükâleme ve musâlaha edüp Leh Cumhûru'nun cânibinden mukaddemâ azl olunduğu Leh Krallığı'ndan kendü hüsn-i irâdesiyle dahı şöyle kasrı yed eyledi ki min-ba'd bizim vefâtımızdan sonra Leh Krallığı'na ve ana tâbi' yerlere ve elkâb ve alâyimine müte'allik cümle iddi'âlardan ibrâ-yı âmm ile ferâgat eyledi. Şöyle ki kortemizin huddâmından hâmil-i nâme-i meveddet Halic vilâyetinin çâşnigiri ri'âyetlü Samuel Gorski Devlet-i Aliyyelerinin vûkelâsına musâlaha temessüklerini ibrâz ile tafsîl edecektir bu baht-ı müsâ'idlerine âsüdelik bulan hükûmetimizi taraf-ı mülûkânelerine ihbâr eylemede niyyetimiz gayrı değıldir, illâ Devlet-i Aliyyeleriyle mün'akid olan mü'ebbed sulh u salâh ber-karâr olup müte'ekkid ve müteyemin dostluk ve ittihâd hıfz u sıyânet olunduğundan gayrı terakkî ve izdiyâdı matlûbumuz olduğu ma'lûm-ı sa'âdetleri olup cânib-i şehriyârîlerinden dahı bize ve vilâyetlerimize mülûkânelerinin âsârı ızhâr buyrula. Bâkî Allâhu Te'âlâdan recâ ederiz ki cânib-i şehriyârîlerine imtidâd-ı devlet ve sa'âdet ve ömr ü sıhhat ile nice hayırlı işler müyesser eyleye.

Milâd-ı Hazreti İsa'nın bin yedi yüz altıncı senesinde vâkı' mâh-ı Nisan'ın beşinci gününde ve krallığımızın üçüncü senesinde Saks vilâyetinde Lesnik Kasteli'nde tahrîr olunmuş[dur].

[5 Nisan 1706], **BOA. Nâme-i Hümayun Defteri 6, s. 159-160**

Yüce Osmanlı Padişahı Sultan Ahmed han hazretlerine:

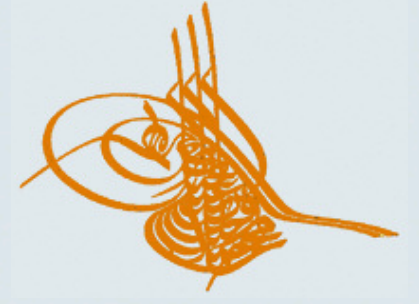
Birinci Sitanislavos'tan bu yana bütün Leh kralları ile Osmanlı arasındaki muhabbet, sevgi ve dostluk süregelmektedir. İç işlerimizdeki karışıklıkları giderdikten sonra eskiden olduğu gibi Osmanlı Devleti ile olan dostluğumuzun yenilenmesi için Samuel Gorski eliyle gönderdiğimiz anlaşma senedi şahsınıza sunulacaktır. Osmanlı Devleti'nin bu anlaşmayı kabul edeceğini ümit etmekteyiz.

To Exalted Ottoman Sultan Ahmed Khan:

The friendship between Polish Kings and Ottoman Sultans has been lasting since Stanislavos I. Once we solve disorders in our internal affairs, the contract we send by the hand of Samuel Gorski to renew our friendship treaty will be presented to you as in the past. We hope that the Ottoman State accept this treaty.

Sultan VI. Mehmed Vahideddin, 19 Ocak 1920, BOA. MV 218/26

BD 6

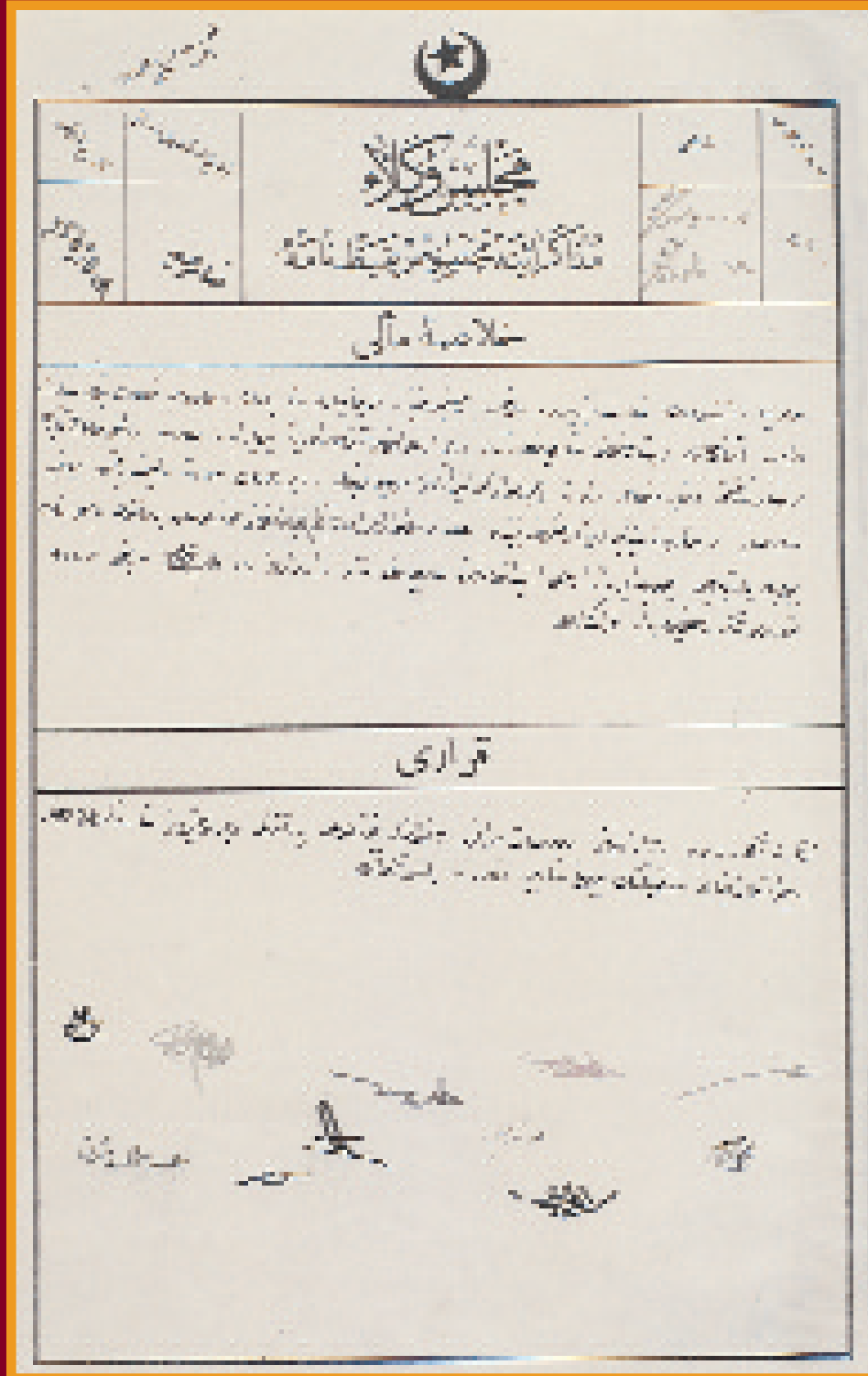

Polonya'nın
Osmanlı Devleti
tarafından
tanınması ve
konsolosluk
porotokolünün
imzalanması.

Acceptance of the
independence of
Poland by the
Ottoman State and
the sign of the
protocol of
consulate between
the two sides.

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıtnâme

Tarihi Tebyizi: Fî 27 Rebi'ü'l-âhir sene 1338

19 Kânûn-ı sâni 1336

Hulâsa-i Me'âli

Polonya istiklâlinin Hükûmet-i Seniyyece de tanınması memleketeyn beyninde kadîmen cârî münâsebâtın i'âdesi husûsunda bezl-i mu'âvenet olunması iltimâsını hâvi Lehistan Hükûmeti Hâriciye Nezâreti'nden evvelce irsâl olunan telgrafnâme üzerine cereyân eden mu'ameleden ve dâhil-i memâlik-i Osmaniyye'de Lehistan menâfi'ini vikâye maksadıyla ve orta elçi ünvânı ile ahîren gelen Mösyö Vinol Deryorko'nun sûret-i mürâca'atından bahsle bazı mütâla'âtı ve Hükûmet-i Seniyye ile Lehistan Hükûmeti beyninde akd ü te'âtî olunmak üzre tanzîm ve tevdi' olunan konsolosluk protokolü lâyihasının bu bâbda yazılacak cevâb ile berâber irsâli istîzânını mutazammın Hâriciye Nezâreti'nden vârid olan 16 Kânûn-ı Evvel sene 1335 tarihli ve 418 numaralı tezkire melfûfuyla beraber kırâ'et olundu.

Karârı

Tezkire-i mezkûrede dermiyân olunan mütâla'ât muvâfık ve sâlifü'z-zikr konsolosluk protokolü lâyihası muhteviyâtı münâsib görülmüş olmağla ber-vech-i iş'âr îfâ-yı mukteziyâtının cevâben Hâriciye Nezâreti'ne tebliği tezekkür kılındı.

[19 Ocak 1920], **BOA. MV 218/26**

• • • • •

Polonya Devleti'nin bağımsızlığının Osmanlı Devleti tarafından tanınması, geçmişten gelen dostane münasebetleri daha da geliştirmiştir. Polonya ile konsolosluk protokolü imzalanıp, Mösyö Vinol Deryorko orta elçi olarak atanmıştır.

Acceptance of the independence of Polish State by the Ottoman State has developed relations of friendship between the two states. The protocol of consulate has been signed with Polond and Mr. Vinol Deryorko has been appointed as a mediator envoy.

Sultan III. Osman Han, 6 Ağustos 1757, BOA. Hatt-ı Hümâyün 265

BD 7

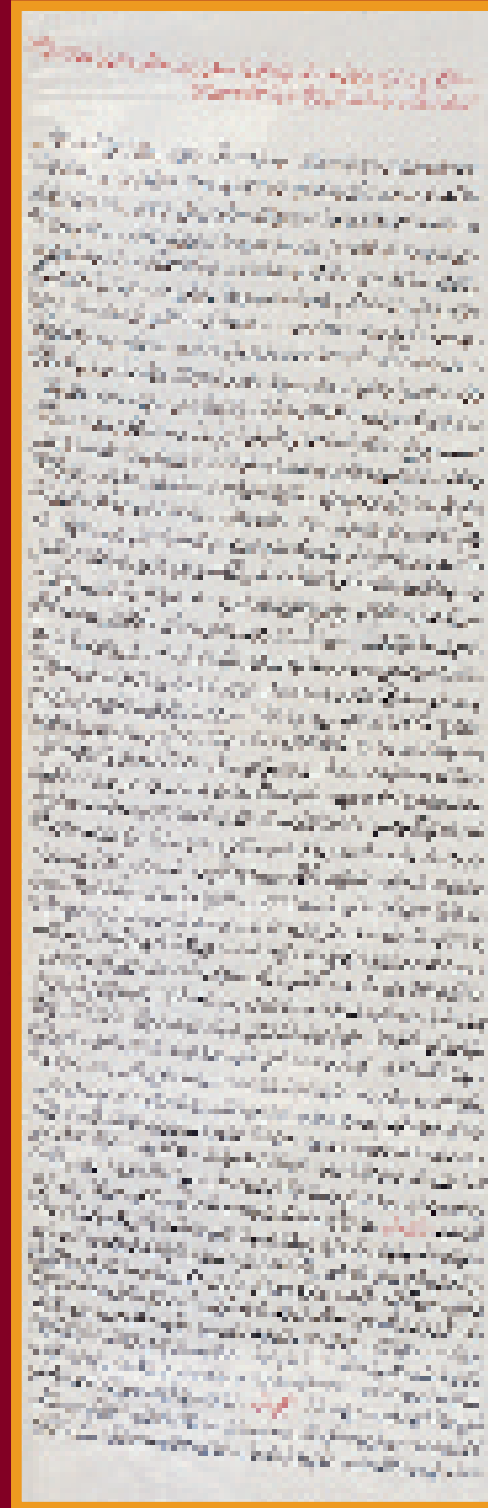
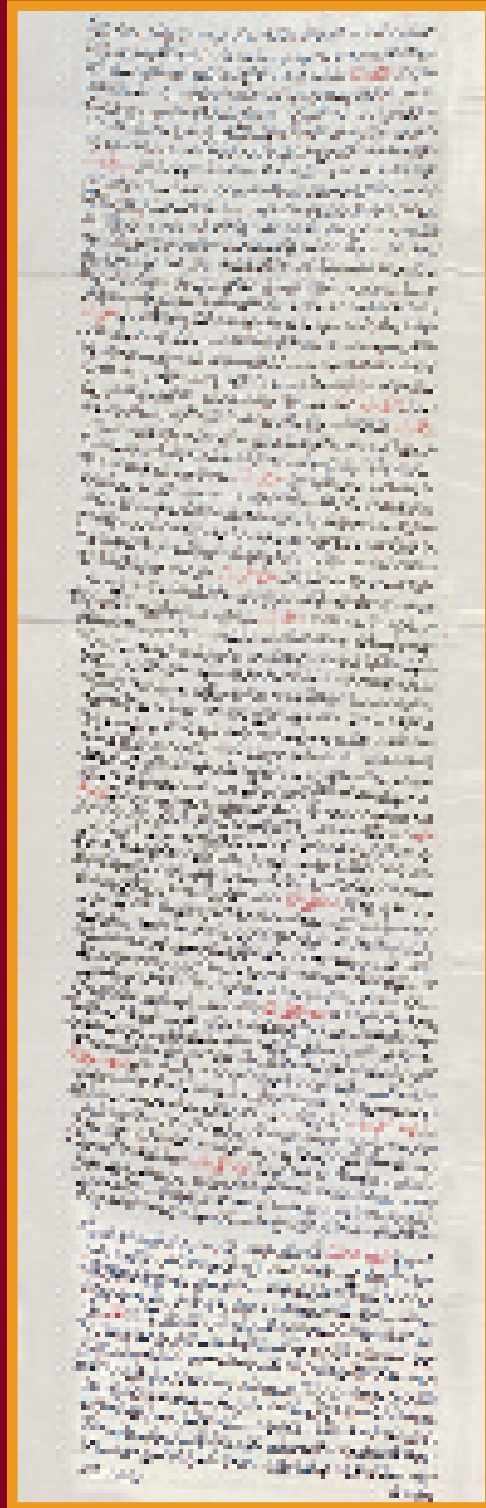

Osmanlı ve
Danimarka
devletleri arasında
ticaret, dostluk ve
eşitlik ilkesine
dayanan anlaşma.

Treaty of commerce
based on friendship
and equality signed
between the
Ottoman State and
Denmark.

Devlet-i Aliyye-i ebed-peyvend ile Danimarka Devleti beyninde müceddeden mün'akid olan musâlahada ahz u i'tâ olunan memhûr temessükün kabûlünü müş'ir Danimarka Kralına yazılan ahdnâme-i hümayûn sûretidir.

Çün Hazreti Hudâvend-i Mâlikî'l-Mülki lâ-yezâl ve Cenâb-ı Müfizü'l-Cûd ve'n-Nevâl celle şânuhu anî's-şibîh ve'l-misâl fe kaddeset zâtuhu an tatarrukî'z-zevâl ve'l-intikâl in irâdet-i aliyye-i ezeliyye ve inâyet-i bî-gâyet-i lem-yezeliyyesi ve Sultânü'l-enbîyâ ve Seyyidü'l-asfiyâ aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihî efdalu't-tahiy-yât in ulûvv-i mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtıyla ben ki eşrefü'l-buldân ve'l-emâkin ve eymenü'l-medâyin ve'l-mesâkin kible-i cümle-i âlem ve mihrâb-ı âmme-i muvahhidîn-i benî Âdem olan Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere'nin hâdimi ve Kudûs-i Şerîf-i mübârekin hâmi vü hâkimi ve hasretü'l-mülûk olan bi-lâd-ı selâse-i mu'azzama ki İstanbul ve Edirne ve Bursa'dır ve Şâm-ı cennet-meşâmm ve Bağdâd-ı dârü's-selâm ve Mısır-ı nâdiretül'-asr-ı bî-hemtâ ve külliyyen Arabistan ve Halebü's-şehbâ ve Irak-ı Arab ve Acem ve Basra ve Lahsa ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Van ve Diyarbekr ve Zülkadriye ve Kürdis-tan ve vilâyet-i Erzurum ve Sivâs ve Adana ve Karamân ve Mağrib ve Habeş ve Tunus ve Trablusşâm ve Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve Mora ve Akdeniz ve Karadeniz ve Cezâyir ve sevâhil-i deryâ ve Anadolu ve memâlik-i Rûmîli ve husûsan memâlik-i Tatar ve Deşt-i Kıpçak ve vilâyet-i Kefe ve ol havâlide olan cümle oymak ve diyâr-ı Bosna ve kal'a-i Belgrad-ı dârü'l-cihâd ve bi't-temâm memâlik-i Eflak ve Boğdan ve ta'rîf ve tav-sîfden müstağnî nice bukâ' ve buldânın pâdişâh-ı ma'delet-penâh ve şehriyâr-ı encüm-sipâh ve şehinşâh-ı tasarruf-destgâh es-Sultân ibnü's-sultân ve'l-Hâkân ibnü'l-Hâkân Sultân Osmân Hân ibnü's-Sultân Mustafa Hân ibnü's-sultân Mehmed Hân'ım ki menşûr-ı sa'âdet-saltanatım tevki'-i refi'-i sultânü'l-berreyn ile mu-vakka' vü müzeyyen ve misâl-i bî-misâl hilâfetim unvân-ı sa'âdet-nişân-ı hâkânü'l-bahreyn ile muvaşşah ve mu'anvendir. Lâ-cereme şükran alâ hâzihi'n-ni'am melce-i selâtîn-i âli-tebâr ve melâz-ı havâkin-i zevî'l-i'ti-bâr olan atebe-i aliyye-i devlet-medâr ve sūdde-i seniyye-i übbebet-kararımız ile tarh-ı esâs-ı hubb u me-veddete izhâr-ı meyl ü rağbet edenler haklarında ebvâb-ı dostî ve âşinâyî küşâde ve esbâb-ı alâka ve velâ rûz-be-rûz müterakkî ve ziyâde idüğü beyândan müstağnî olmağla binâ'en alâ zâlik iftihârü ümerâ'i'l-izâmî'l-Îseviyye, muhtârü küberâ'i'l-fihâmî'l-Mesîhiyye, muslihu mesâlih-i cemâhîri't-tâ'ifeti'n-Nasrâniyye, sâhibü ezyâlî'l-haşmeti ve'l-vekâr ve sâhibü delâ'ili'l-mecdi ve'l-i'tibâr hâlâ Danimarka ve Türgiya ve Vandal ve Got tâ'ifelerinin Kralı ve nice memleketlerin dukası ve ana tâbi' yerlerin kontesi haşmetlü Firiderikos-ı Hâmis hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşâd ve ahsene ileyhi sebîle's-savâb ve's-sedâd dahı bundan mukaddem Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûnumla dostluk ve mahabbet ebvâbının küşâde olması irâdesiyle kendü tarafından mu'teber beğzâdelerinden hâlâ mecmû'-ı umûr-ı askeriyelerinin nâzırı kıdvetü a'yânî'l-milleti'l-Mesîhiyye Sen Cermondov Gollimodgalar hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr mevkî'-ı câh u celâl olan Devlet-i Aliyye-i Hilâfet-iştimalimize irsâl ve müceddeden temhîd-i levâzım-ı emr-i müsâlemeye ibtidâr birle bu husûsa dâir ti-cârât ve mu'amelât mevâddının temşiyetine izhâr-ı hâhiş ve rağbet ve mevâdd-ı mezkûrenin müzâkere ve akdi içün mûmâ-ileyhe memhûr sened ile ruhsat verüp rikâb-ı müstetâb-ı hüsrevânemize ba's ü irsâl ve tes-viyesi murâd olunan keyfiyyât-ı mükâlemenin pezirâ-yı hüsn-i husûl ve hitâmını ilticâ ve istisâl etmekle ir-sâl olunan nâme-i dostî alâmesi ve zikrolunan merâm ve mültemisâtı de'b-i dîrîn-i saltanat-ı ebed-mikneti-miz üze sadr-ı a'zamım vesâtatıyla mukaddemâ pây-e-i serîr-i saltanat-masîrimize arz u telhîs olundukda mültemisât-ı mezkûre taraf-ı hümayûn-ı re'fet-meşhûnumuzdan karîn-i encâh ve müsâ'afe olunup şeref-efzâ-yı sudûr olan izn-i hümayûnumuz mücebince mükâlemeye me'mûr hademe-i Devlet-i Aliyyem vesâtatlarıyla mevâdd-ı musâlahaya murahhas olan beğzâde-i mûmâ-ileyh ile bi'l-müzâkere mâtde-be-mâtde tasfiye vü tesviye olunarak ale'l-ıtlâk on yedi mâtde ve bir hâtîme üzerine tarafeynden karâr-dâde olup mu-rahhas-ı mûmâ-ileyhin olugeldiği vechile Latin lisâmı üze virdiği temessük ba'de't-terceme tekrar pây-e-i se-rîr-i şevket-masîr-i mülûkânemize ba'de'l-arz ve'l-iş'âr müstesvab ve müstahsen görölmeğin ber-vech-i mu-harrer mübâdele olunan temessükün kral-ı müşârun-ileyh tarafından kabûl ve te'yîdini havî gelen tasdik-nâmesini ve kezâlik tercemesini düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, nâzımu menâzımı'l-ümem, müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimü mehâmîmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl, mürettibü merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ, mü-kemmilü nâmûsi's-saltanatî'l-uzmâ, el-mahfûf bi-sunûfi avâtûfi'l-meliki'l-a'lâ bi'l-fi'l vezîr-i a'zam-ı mergû-bu's-şiyem ve vekil-i mutlak-ı ferhunde-kademim Râgîb Mehmed Paşa edâmallâhu Te'âlâ iclâlehu ve

zâ'afe bi't-te'yîd-i iktidârehu ve ikbâlehu dergâh-ı mekremet-penâh-ı cihân-bânîmize arz u telhîs edüp cümlesine alâ vechi'l-kâmil ilm-i âlem-şumûl-i pâdişâhânemiz muhît ve şâmil oldukda mücerred kral-ı müşârun-ileyhin dostluk ve meveddete olan meyl u râğbetine binâ'en inâyet-rîz-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnumuz mücebince te'yîden akd-ı müsâlemeye fermân-ı hümâyûnumuz olmağın işbu nişân-ı şerîf-i âlîşân ve ahd-i münîf-i celâdet-unvânımız şeref-efzâ-yı imlâ ve murahhas-ı mûmâ-ileyhin yedine teslim ve itâ olunmağla yerli yerinde ri'âyet u sıyânet olunmak için işbu on yedi mâddedir ki zikr olunur:

Evvelki Mâdde: Devlet-i Aliyye ile Danimarka kralı beyninde musâlaha-i mü'ebbede ve dostluk ve mu-sâfât câri ola ve re'âyâ ve berâyâ-yı cânibeynin berren ve bahren bilâ-mâni' ticâretleri câ'iz olup Danimarka kralının bayrak ve patentesiyle yürüyen asıl Danimarkalı ve mellâh sefâyini memâlik-i mahrûse'nin iskele ve limânlarına emti'a ve eşyâlarıyla geldiklerinde ve meks ü arâmlarında ve gerü gıtdiklerinde rencide olunmayup furtınadan ve âhar güne kazâyâ giriftâr olup mutazzarır olan sefâyininin ta'mîr u termîmi câ'iz olup ve kendü akçalarıyla kifâf-ı nefsleriçün satın aldıkları me'külât ve meşrûbât ve levâzım-ı sâ'irelerine mü-mâna'at olunmaya ve memnû'âtından olmayan emti'a ve eşyâlarının bey' u şîrâsında sâ'ir dost olan düvel tüccârî haklarında ne vechile câri olmuş ise Danimarkalı hakkında dahı câri olup kesb-i intifâ' edeler ve Boğaz hisârlarına ve sâ'ir limân ve iskelelere gelen Danimarkalı sefâyini sâir dost olan düvelin sefâyini misillü kabûl ve verilegelen üç yüz akça selâmet akçasını edâ eylediklerinden sonra muhdesât talebiyle rencide ve remide olunmayalar.

İkinci Mâdde: Danimarka sefâyini furtınadan veyâhûd âhar kazâ ile muhâtara giriftâr olduklarında fenn-i mellâhîde mâhir olanlardan mu'âvenet oluna ve Devlet-i Aliyye'nin limân ve iskelelerinde karaya düşen Danimarka sefinesi ol mahallin vülât ve hükkâm ve zâbitânı himâyet u i'ânet ve garkdan halâs olan emti'a ve eşyâ ve esvâbları ashâbına reddolunmak üzere karîb bulunan Danimarka konsoloslarına teslim etdirilmesine sa'y eyleyeler, mu'tâd olan ücret-i amele ve nakliyyeden gayrı bir nesne taleb olunmaya ve gâret olunan eşyâyı ba'de't-tefâhhus buldurulup tamâmen redd u teslim eyleyeler.

Üçüncü Mâdde: Danimarkalı tüccârî ve anlara tâbi' olanlar getürüp götürdükleri emti'a ve eşyâ için sâ'ir dost olanlar misillü yüzde üç resm-i gümrüğü edâ eyledikten sonra ziyâde nesne taleb olunmaya ve gümrük ümenâsı eşyâlarını değer bahâsından ziyâde bahâ takdîr eylemeyüp ve kıymetlerinde uzlaşmadıkları hâlde yüzde üç olmak üzere aynî eşyâ verilüp ve gümrük ümenâsı almakda muhâlefet eylemeyeler. Danimarka elçisinin kendüye müte'allik olan emti'a vü eşyâ ve esvâbından ve hediyyesinden gümrük ve bâc taleb olunmaya ve altun ve gümüş sikkeden ve dost olanlar gümrük vermedikleri eşyâdan kezâlik nesne taleb olunmayup gümrük ümenâsı mahallinde câri olan akçayı kabûl eyleyeler.

Dördüncü Mâdde: Danimarka sefinesinin hamûlesini tahliye eylemek elvermediği hâlde cebr olunmaya ve hamûle ve emti'a ve eşyâsını taşraya ihrâc etmeyüp sefinesiyle âhar mahalle nakl murâd olundukda mü-mâna'at olunmayup bir dürlü bahâne ile nesne taleb olunmaya ve hamûlesinin bir miktarı Danimarka sefinesinden ihrâc olunup bâkî kalan emti'a ve eşyâ âhar mahalle nakl olundukda ancak ihrâc olunan eşyâdan gümrük taleb oluna ve resm-i gümrüğü edâ olunmuş eşyâyı Devlet-i Aliyye'nin âhar limân ve iskelelerine nakl eylediklerinde gümrüğün edâ tezkiresi ibrâz olundukda ol mahallin gümrük ümenâsı tekrar gümrük taleb eylemeyeler. Şöyle ki eşyâdan resm-i gümrüğü bulunduğı mahalde bir defa edâ eyledikten sonra âhar mahalle gıtdiklerinde ziyâde nesne teklif olunmaya ve gümrükden eşyâ kaçırıldıkda Danimarkaluya sâ'ir dost olan düvel misillü mu'âmele oluna ve gümrüğe müte'allik muâmele sâ'ir dost olan milâle hakkında olduğı gibi Danimarkaluya dahı câ'iz ola ve Danimarkaludan ve anlara tâbi' olanlardan Kassâbiye nâ-mıyla akça taleb olunmaya.

Beşinci Mâdde: Selâmlaşmak husûsunda sâ'ir düvelin ceng sefâyini edegeldikleri üzere Danimarka kralının dahı cenk sefâyini icrâ edeler. Danimarkalunun tüccâr sefâyini donanma-yı hümâyûn sefâyinine ve tâbi'lerine yâhûd Devlet-i Aliyye'nin bayrağıyla yürüyen sefâyine musâdefe eylediklerinde mu'tâd üzere dostâne selamlayup yollarından alıkonmayup bir nesne taleb veyâhûd cebren ahz olunmaya.

Altıncı Mâdde: Asker ve top ve cebehane ve bunun emsâli mühimmât-ı sâ'ire nakliçün Danimarka sefâyinine cebr olunmaya.

Yedinci Mâdde: Tüccâr-ı ehl-i İslâm ve re'âyâyâ müte'allik olan emti'a ve eşyâlarının nakliçün Danimarka sefâyinini ücret ile tuttuklarında Françelü ve İngiltere ve Felemenklü ile câri olan mu'âmeleyi ede-

ler ve resm-i gümrük alınagelüp Danimarkalunun sefâyini ile Danimarka tüccârlarının getirüp götürdükleri eşyâlarından Danimarka elçilerine ve konsoloslarına mu'tâd üze âid olan konsolâte resmini bi't-temâm edâ eyleyeler.

Sekizinci Mâdde: Der-i devletde mukîm Danimarka elçileri sâ'ir dost olan düvelin elçileri misillü rüt-belerine göre me'lûf oldukları serbestiyet ve mu'âfiyet anların hakkında dahı cârî ola ve memâlik-i mahrûsenin her kangı iskele ve limân ve adalarda dost olan düvel tarafından konsolos ve vekilleri ve tercümânlar bulunduğu bil'l-cümle mahallerde Danimarka elçileri dahı konsolos ve konsolos vekilleri ve tercümânlar ta'yîn ve dilediklerini def' ve yerlerine âhar kimesneleri nasb eyleyeler ve Âsitâne'de mukîm ilçilerinin yanında yalnız dört nefer ve konsolosları ikâmet eden memâlik-i mahrûsede birer nefer tercümân istihdâm eyleyeler.

Dokuzuncu Mâdde: Memâlik-i Mahrûse'de mukîm Danimarkalunun konsolosları ve konsolos vekilleri ve tercümânları ve tüccârı ve anlara tâbî olup müte'ehhil ve mücerred olan Danimarkalu etbâ' ve huddâmı cizye ve tekâlif-i sâ'ireden mu'âf olalar.

Onuncu Mâdde: Danimarkalu ve anlara tâbî olanlar beyninde münâza'a zuhûrunda Danimarkalu ilçileri veyâhûd konsolosları Danimarkalunun kâ'idesi üze görüp faysal verüp Devlet-i Aliyye'nin kuzât ve hükkâmı karışmayalar, Danimarka tüccârını himâyet eylemek içün Memâlik-i Mahrûse'de mukîm Danimarka konsolosları habs olunmayalar ve her ne da'vâları olur ise ilçileri ma'rifetiyle Âsitâne-i Sa'âdetimde görüle ve menzilleri mühürlenmeyüp tefîş ve tefahhus olunmaya ve Devlet-i Aliyye re'âyâsıyla Danimarkalunun umûr-ı şer'iyyeleri vukû'unda ilçileri veya konsolosları veya vekilleri ma'rifetiyle ve tercümânları ve sâtatıyla şer'le ru'yet oluna Danimarkaluyu ve anlara tâbî olanları ehl-i İslâm veyâhûd Devlet-i Aliyye re'âyâsı şer'a ihzâr eylediklerinde tercümânlardan biri veyâhûd vekilleri mevcûd olmadıkca cevâb eylemeye cebr olunmaya ve dört bin akçadan ziyâde olan da'vâları Âsitâne-i Sa'âdet'de görüle ve bey' u şirâya ve kefâlete müte'allik ve istidâne olunan akça husûslarında ehl-i İslâm ve re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye, Danimarkalu ve anlara tâbî olanlardan da'vâ eylediklerinde hüccet-i şer'iyye veyâhûd ma'mûlün-bih sened olmadıkca zûr şâhidleri istimâ olunmayıp habs olunmaya ve azîmet üze olan Danimarka sefinesi nizâ' vukû'unda der-akab konsolos ve tercümân ma'rifetiyle faysal verilüp bilâ-mücib te'hîr ve tevkîf olunmaya.

On birinci Mâdde: Danimarkalunun biri edâ-yı deyne kâdir olmayup iflâsı zâhir ve firâr ve gaybet eyledikde mādâmki kefâleti olmaya âhar Danimarkaluya edâ-yı deyni içün cebr olunmaya. Danimarkalunun biri müttehem olup firâr eder ise âhar Danimarkalu mādâmki kefâleti olmaya mu'âhaze ve rencide olunmaya. Danimarkalu sâkin olduğu mahalde maktûl kimesnenin lâşesi zuhûrunda mādâmki Danimarkalu üzere şer'an bir töhmet sübût bulmaya, ol mahalde veyâhûd ol havâlîde bulunan Danimarkalu dem-i diyet talebiyle rencide olunmaya.

On ikinci Mâdde: Danimarka memleketinde tevellüd edüp nefsi-i Danimarkalu olanlar mādâmki karada ve deryâda Devlet-i Aliyye'ye düşmanlık üze olan harbî asker ile esnâ-yı cenkde ahz olunmayalar, anlardan bir ferden esir olması câ'iz olmaya. Eğer bu güne harbî asker ile bulunmuş değil iken sehven bir tarik ile esir olmuş ise Danimarka ilçileri ve konsolosları murâd ve taleb eyledikleri hâlde tefîş ve tefahhus olunup Danimarkalu idüğü sâbit ve nümâyân oldukda ıtlâk olunup ilçiyeye ve konsolosa redd u teslim oluna ve kezâlik ehl-i İslâmdan veyâhûd Devlet-i Aliyye re'âyâlarından bir ferd Danimarka Devleti'nde esir olmaya ve eğer bu makûle esir bulunur ise bilâ-avk u te'hîr ıtlâk oluna.

On üçüncü Mâdde: Danimarkaludan veyâhûd tâbî'lerinden memâlik-i mahrûsede bir kimesne fevt oldukda muhallefâtını vereselerine teslim eylemek üze Danimarka ilçisi veyâhûd konsolosu zabt ve bunlardan biri bulunmadığı halde terekisini şer'î kabz eyleyüp hükkâm ve zâbitân taraflarından müdâhale olunmaya ve fevt olduğu mahalde Danimarkaludan bir kimesne bulunmadığında muhallefâtı ve tahrîrât ve senedâtı ol mahallin hâkimi tarafından mühürlenüp hıfz ve Danimarka ilçisinden kabzına me'mûren vârise bilâ-bahâne teslim olunup resm-i kısmet taleb olunmaya.

On dördüncü Mâdde: İcrâ-yı âyîn husûsu sâ'ir müste'menlere câ'iz olduğu vech üze Danimarkaluya dahı icrâ-yı âyîn eylemek câ'iz ola.

On beşinci Mâdde: Danimarkalunun birisi İslâmı kabûl eyledi deyü bir kimesne da'vâ eder ise mādâmki tercümânı muvâcehesinde irâdetim ile İslâm'ı kabûl eyledim deyü ikrâr etmedikce cebr olunmaya ve ik-

rârı vukû'unda Danimarkaluya deyni ve onlara müte'allik mâlî var ise ba'de's-sübût dâyinine ve ashâbına edâ eyleye, ashâbı bulunmaz ise ashâbına verilmek üzere ilçisine veyâhud konsoloslarına teslim oluna.

On altıncı Mâdde: Emr-i ticâretin şurûtuyla temşiyetine sa'y u gûşîş ve husûs-ı mezkûra muhill olan hâlâtın mehmâ-emken indifâ'ına sa'y oluna ve Cezâyir ve Tunus ve Trablus ocaklarıyla Danimarka kralı bey-ninde karâr-dâde olan mevâdd-ı dostluk düstûr'l-amel olmak için taraf-ı Devlet-i Aliyye'den himâye olu-na ve hilâfı zuhûrunda Devlet-i Aliyye'nin hükmü ocağ-ı mezkûrûna nâfiz ve cârî olmağla mehmâ-emken islâh-ı zâtü'l-beyne himmet buyrula.

On yedinci Mâdde: Bâlâda mezkûr dostluk ve ticâreti hâviye mevâdd tarafeynden imzâ olunduktan sonra hilâf-ı vaz' u harekete hiçbir vaktde kat'â cevâz verilmeyüp kemâ-yenbağî mer'î ve mu'teber ve ile'l-ebed düstûr'l-amel tutula ve mevâdd-ı mezkûre kral-ı müşârun-ileyhin tüccârî ve re'âyâsı hakkında cârî olduğı gibi Devlet-i Aliyye tüccârî ve re'âyâsı ve tâbi'leri haklarında dahî cârî ola ve bundan böyle dahî ta-rafeyne nâfi' ve hayırlu ba'zı mevâdd hudûs eyledikde ba'de'l-müzâkere temşiyet ve nizâmına dikkat ve mevâdd-ı sâireye ilhâk olunmak câ'iz ola.

Hâtîme: Devlet-i Aliyyemle haşmetlü kral-ı müşârun-ileyh beyinde mü'ebbeden akd olunan şurût-ı musâlaha bilâ-halel hıfz u mürâ'ât oluna. İmdi Devlet-i Aliyye-i ebed-miknetimize kral-ı müşârun-ileyh ta-rafından ve a'kâb-ı husûsiyyet-intisâbları câniblerinden mâdâmki ızhâr-ı merâsim-i sıdk u velâ ve ibrâz-ı le-vâzım-ı ahd ü vefâ hâlâtına müdâvemet oluna, Cânib-i hümâyûn-ı şehinşâhânemizden dahî peyvend-i sev-gend-i husrevânemiz ile te'yîd-i revâbıt-ı visâk ederim ki min-ba'd taraf-ı kâmilü's-şeref-i pâdişâhâne ve ke-zâlik ahlâf-ı nasfet-ittisâf-ı mülûkânemizden ve vüzerâ-yı âli-makâm ve huddâm-ı zevi'l-ihtirâmımızdan ser-i mü hilâfına bir dürlü cevâz ve ruhsat verilmeyüp tarafeynden dâ'imâ te'kid-i esâs-ı müvâlât ve teş-yîd-i mebnâni-i hulûs u musâfât için işbu nişân-ı hümâyûn ve ahd-i inâyet-meşhûnumuzun mazmûn-ı mü-nifi üzere amel ü hareket oluna.

[Fi] Evâsıt-ı Zi'lkade sene 1170 / [6 Ağustos 1757], **BOA. Hatt-ı Hümâyûn 265**

Osmanlı Devleti ile Danimarka Devleti arasında imzalanan dostluk ve eşitliğe dayalı on yedi madde-lik ticaret anlaşmasına göre:

Danimarka tüccarlarına diğer dost devlet tüccarlarına tanınan ayrıcalıklar aynen verilmiştir. Böylece iki devlet arasında deniz ve kara ticaretinin gelişmesi hedeflenmiştir. İki devlet vatandaşları birbirlerinin ülkelerinde emniyet içerisinde bulunacaklardır. Bu anlaşmaya taraf ülke topraklarında ölenlerin mal var-lıkları iade edilecektir. Karşılıklı konsolosluklar açılıp mahkeme esnasında tercüman bulundurulacaktır. Dinî ayinler serbestçe yapılabilecektir. Danimarka vatandaşlarından Müslüman olanlara baskı yapılmayacak ve mal varlıklarına dokunulmayacaktır.

According to the teraty of commerce of 17 articles signed between the Ottoman State and Denmark on friendship and equailty:

The privileges given to the merchants of the other friendly states have been also given to Danish mer-chants.

In this way, it has been aimed to develop the commerce of land and sea between the two states.

The citizens of the two states can travel in their countries in security. The properties of those dying in these two countries will be given back. The consulates can mutually be open and translators can be present in the court. Religious ceremonies can be practised in freedom. Danish citizens who accept Islam are not to be pressed and their properties are not to be seized.

Sultan II. Mahmud Han, 16 Nisan 1838, BOA. Hatt-ı Hümâyûn 35292

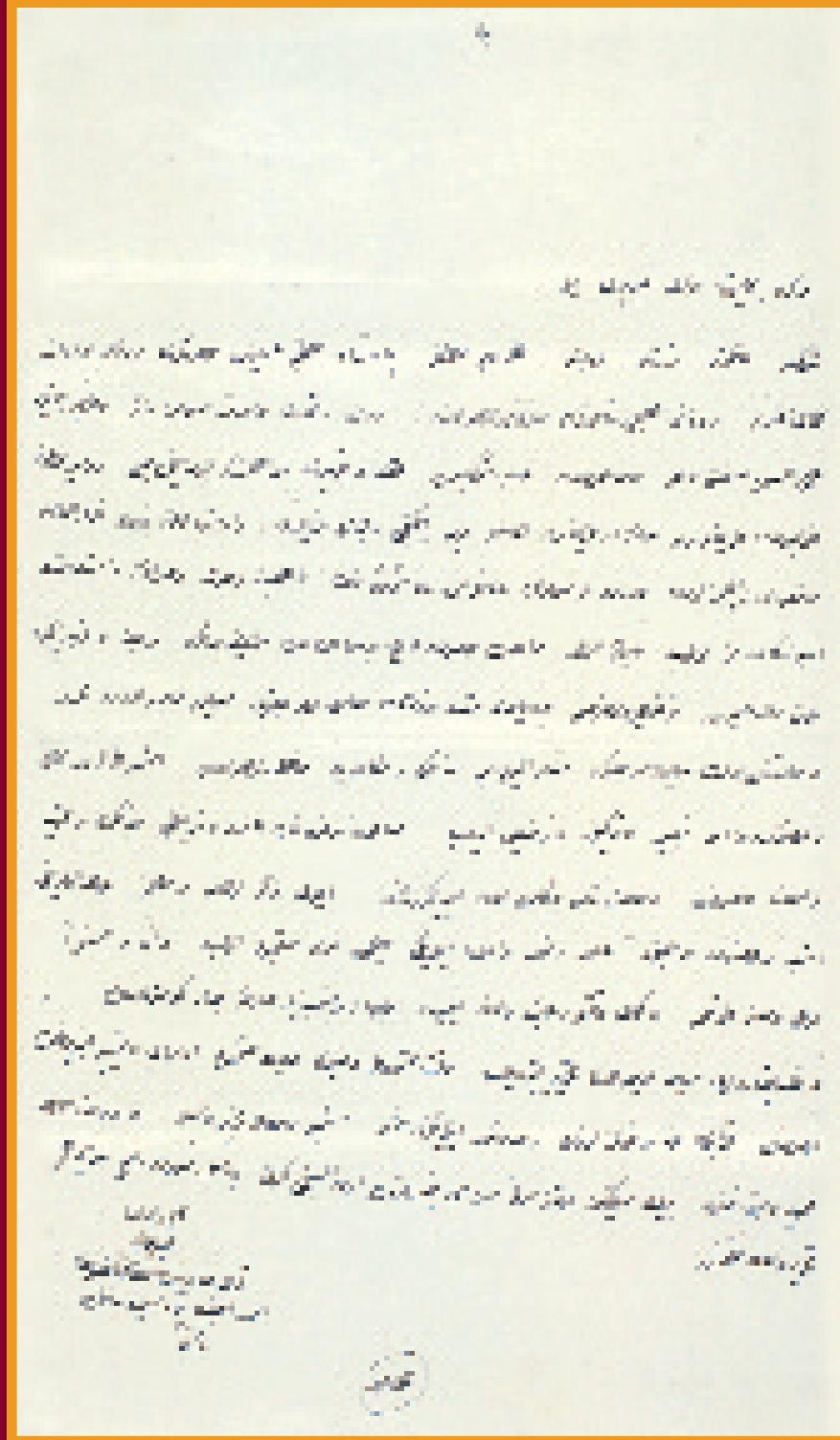
BD 8

Belçika ile Osmanlı
Devleti arasında
yapılacak
anlaşmada, temsilci
olarak Avusturya
Fevkalâde Orta
Elçisi Baron
Oserlovan'ın
görevlendirildiği.

Appointment of
Baron Oserlovan,
the extraordinary
mediator envoy of
Austria, as a
representative in
the treaty to be
signed between
Belgium and the
Ottoman State.

Biz ki Belçika Kralı Leopol'üz

Şevketlü, azametlü, kudretlü, mehâbetlü, her dem muzaffer pâdişâh-ı a'zam-ı Osmânyân hazretlerine derkâr olan kemâl-i ihtirâm ve dostî-i samîmi-i tâmmımızın emâresi olmak üzre dostî ve ticâret ve âmed-şud sefâyine dâir ve tarafeyn milletlerine ale's-seviyye menfa'ati bâhir bir mu'âhadenin cenâb-ı şevket-me'âblarıyla akd ü temhîrine hâhiş-ger olduğumuza mebnî Rusya Devleti kavalierlik tarıklarından Santa Ana tarîkının elmasla müzeyyen ikinci rütbesi kavalieri ve Avusturya Devleti nezdinde fevkalâde murahhas orta ilçimiz olan Baron Oserlovan De Gras de Sövu'nün ehliyet ve gayret ve sadâkat ve istikâmetine emniyet-i kâmilemiz olup bâlâda mastûr merâmın husûlüne sâlih bir mu'âhadenin mevâddını müzâkere ve akd ü temhîr içün taraf-ı Devlet-i Aliyye'den terhîs olunacak bir veyâhud mûte'addid zevâtın hâmil olacıkları siyâk-ı lâyük üzre muharrer ruhsatnâmelerin mübâdelesinden sonra müşârun-ileyhim ile müzâkere ve mükâlemeye murahhas olmak üzre işbu tarafımızdan mümzâ ruhsatnâmemiz ile ta'yîn ve tevkîl ve terhîs edüp mu'âhade-i merkûmenin ukûd ve şerâyitini müzâkere ve temhîr ve imzâ husûsuna ruhsat-ı tâmm ve kâmile i'tâ eylediğimizden nâşi imdi zikr olunan murahhasımız hâmil olduğu işbu ruhsatnâme mücebince akd ve ta'ahhüd ve imzâ eylediği bi'l-cümle mevâdd makbûlümüz olup dâ'imâ ve müstemirren mer'î ve mu'teber tutulmak ve kemâl-i dikkatle ri'âyet ve ifâ eyleyüp bir bahâne ve sebep ile hilâfına cevâz gösterilmemek ve tasdiknâmeleri siyâk-ı lâyük üzre tahrîr etdirilüp vakt-i meşrût ve mu'ayyende mübâdele zımnında irsâl ve tesyîr etdirilmek husûsâtını kralca ahd ü kavlimiz üzre va'd ve ta'ahhüd eylediğimizi müş'ir işbu nâmemiz tahrîr ve imlâ ve devlet mührüyle temhîr ve îbkâ kılındı. Bin sekiz yüz otuz sekiz senesi Nisan'ının on altıncı günü Burusel [Bürüksel] şehrinde vâkı' sarayımızda tahrîr ve i'tâ kılınmıştır.

Mahall-i imzâ

Leopol

Kral cenâblarının imzâsını tasdikân

Umûr-ı Ecnebiye ve Dâhiliye Nâzırı

Deto

[16 Nisan 1838], *BOA. Hatt-ı Hümayûn 35292*

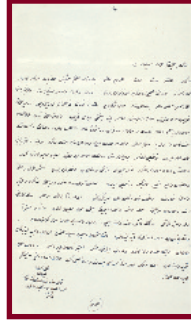

Belçika Kralı Leopol, Sultan İkinci Mahmud'a sonsuz saygı ve hürmetlerini iletmiştir. İki devlet arasında karşılıklı dostluk, ticaret ve gemilerinin serbest dolaşımı konularında yapılacak anlaşmanın müzakerelerine ülkesi adına katılmak üzere, Avusturya Fevkalade Elçisi Baron Oserlovan dö Gras dö Sövü görevlendirilmiştir.

Leopol, The King of Belgium, has presented his infinite respect to Sultan Mahmud II. and reported that Baron Oserlovan, the extraordinary mediator envoy of Austria, has been appointed to take part in the negotiations of the treaty to be signed between Belgium and the Ottoman State concerning the friendship, trade, and free-passage in the seas on behalf of His country.

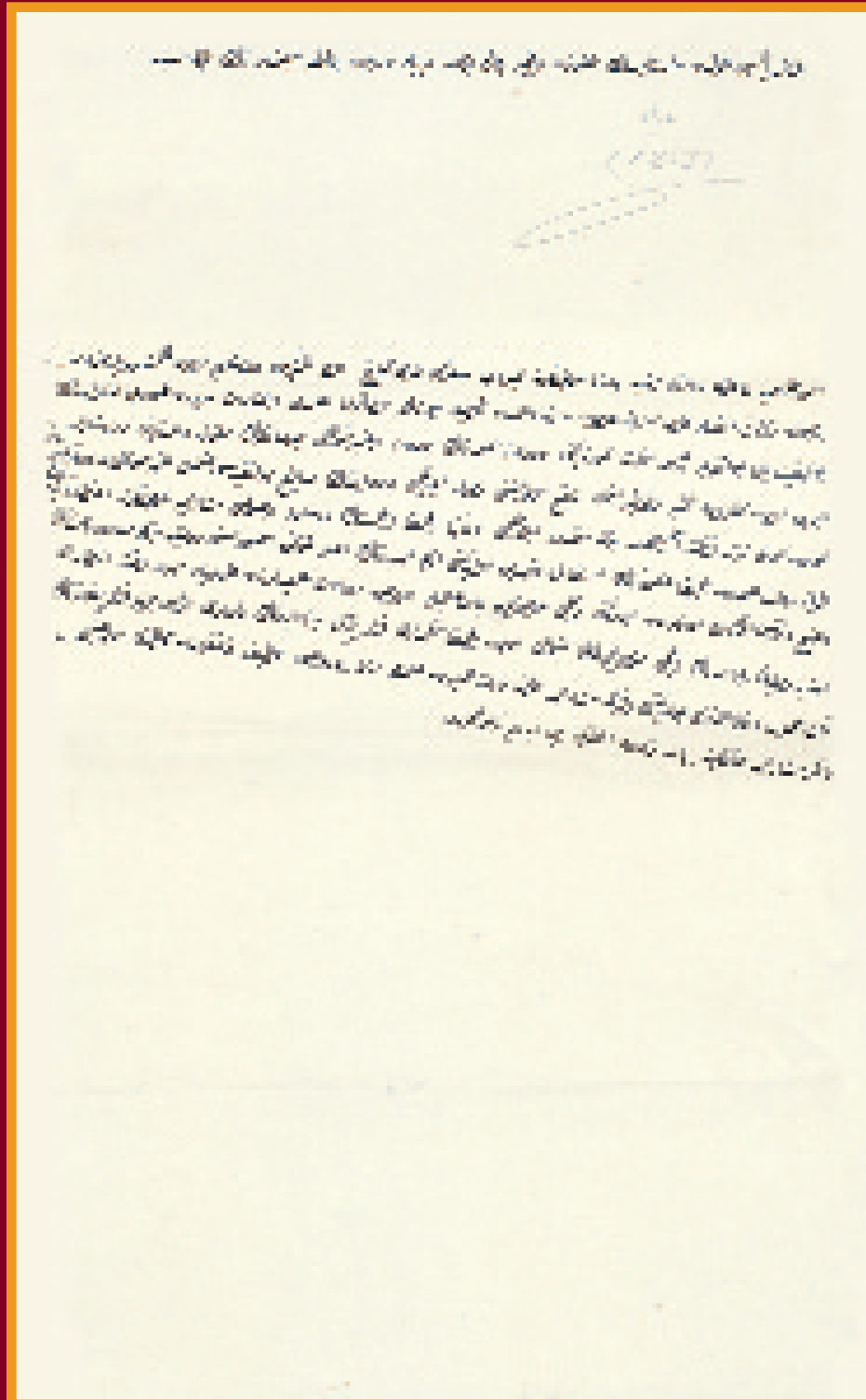
Sultan II. Mahmud Han, 9 Mayıs 1838, BOA. Hatt-ı Hümâyûn 46909-F

Belçika Devleti'nin
bağımsızlığının
Osmanlı Devleti
tarafından
tanınması hakkında
Fransa'nın talebi.

Demand of France
for the Ottoman
State to accept the
independence of
Belgium.

***Fransa ilçisi tarafından şehir-i Mayıs'ın dokuzu tarihiyle Baştercüman Lapid'e verilen
bir küt'a ta'limnâmenin tercemesidir.***

Umûr-ı Hâriciye Nâzırı devletlü Reşid Paşa hazretlerine gidüp selâmımı lede't-tebliğ evvelâ ek-serîsi dostlarım olan hemşehrîlerimizden birçok zevât hakkında taraf-ı eşref-i Hazreti şehinşâhîden tahsîl buyurmuş oldukları ihsân ve inâyât-ı seniyyeden dolayı teşekkür ederek bu keyfiyet bana politikaca bir hüsn-i hareket görüldüğünü ve Devlet-i Aliyye'nin dost ve hayır-hâhı bulunanların miktar u idâdını dostları çok olan memleketlerde teksîr ve tevfir etmeğe nâfi' olacağını me'mûl eylediğimi ve devleteynin menâfi'-i politikıyyesi zımında hayır-hâhân-ı Devlet-i Aliyye'nin günden güne tezâyüd ve tekessür etmesiçün bezl-i makdûr edeceğimi ve sâniyen Belçika ilçisinin Dersa'âdet'e vusûlünü müşârun-ileyh hazretlerine ihtâr ve tezkâr birle taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Belçika Hükûmeti'nin istiklâlî tasdik olunduğu anda sûretin asla tevâfuk etmesi yani devleteyn beyninde muâmelât-ı hasenenin vaz' u te'sis olunması lâzımeden idüğünü ve ilç-i-i mûmâ-ileyhe Bâb-ı Âlî'de olacak mülâkât-ı aliyyelerinden dolayı çok vakt intizâr etdirmemelerini ricâ ederek ilç-i-i mûmâ-ileyhin metbûu olan Belçika hükümdârı, Fransa kralı cenâbıların damâdı olması cihetiyle Fransa Se-fâreti'nin taht-ı himâyet ve müzâheretinde bulunduğunu ve kral-ı müşârun-ileyh taraf-ı Devlet-i Aliyye'den hakkında ibrâz buyurlacak taltif ve iltifâtdan mahzûz olacağını nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine beyân ve ifâde eylemenizi ricâ ederim deyü muharrerdir.

[9 Mayıs 1838], **BOA. Hatt-ı Hümayûn 46909-F**

Fransa Devleti, Osmanlı Devleti'nden Belçika Devleti'nin bağımsızlığının tanınmasını istemektedir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Fransa'da bazı kişilere verdiği hediyelerin iki ülke arasındaki dostluk münasebetlerinin güçlenmesine sebep olduğu da anlatılmaktadır.

France has demanded for the Ottoman State to accept the independence of Belgium. It has also been narrated that the Ottoman State gave some presents to someones in France has caused to strengthen relations of friendship.

Sultan II. Mahmud Han, 19 Ekim 1838, BOA. Düvel-i Ecnebiye Defteri 4/2, s. 8-11.

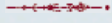

BD 10

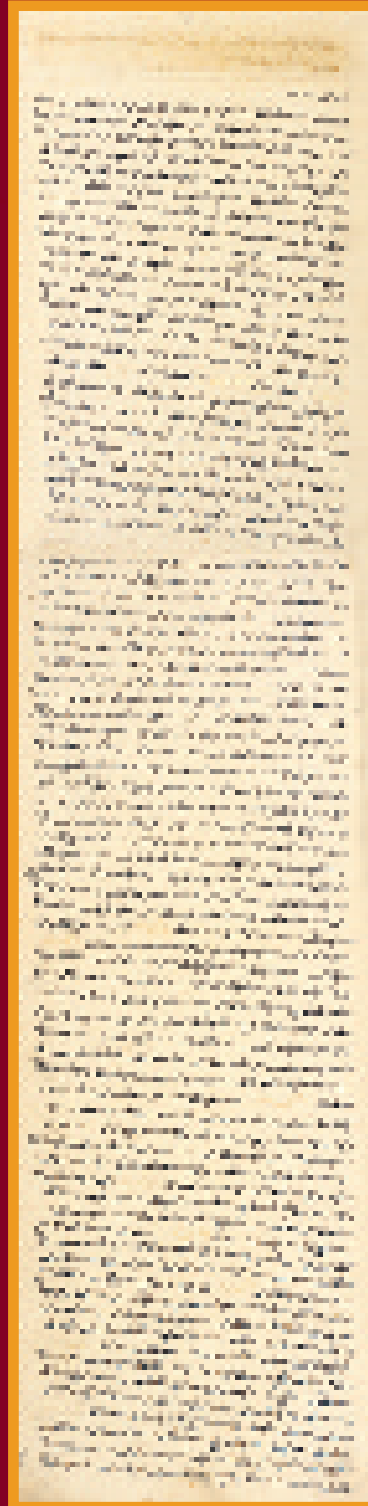
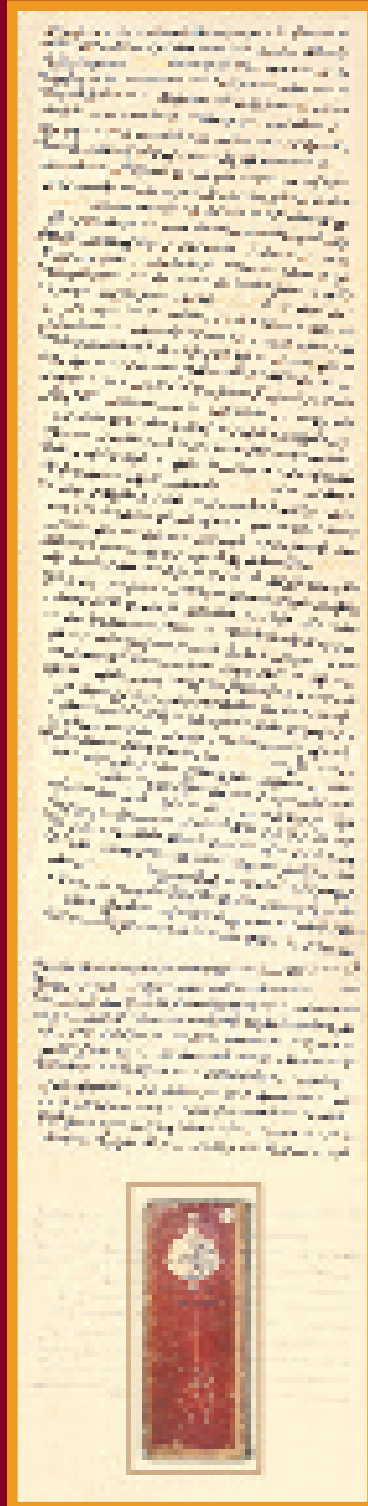

Osmanlı Devleti ile
Belçika arasında
yapılan dostluk ve
ticaret anlaşması.

Treaty of friendship
and commerce
signed between the
Ottoman State and
Belgium.

***Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'd-devâm ile Belçika kralı beyninde müceddeden akd olunan
mevâdd-ı mu'âhedeyi hâvî i'tâ buyrulan tasdiknâme-i hümayündür.***

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Çün Hazreti Hüdâvend-i Mâlikü'l-mülk-i lâ-yezâl, müfizu'l-cûd ve'n-nevâl tenezzehet zâtuhu ani's-şibih ve'l-misâl ve tekaddeset sıfâtuhu an tatarruku'z-zevâl ve'l-intikâlin irâdet-i aliyye-i eze-
liyye ve inâyet-i bî-gâyet-i lem-yezeliyyesi ve Cenâb-ı Sultân-ı Enbiyâ ve sipeh-sâlâr ve ketâ'ib-i as-
fiyâ aleyhi ve alâ âlihi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahâyâtın destyârî-i mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtı
ve hulefâ-i râşidîn ve ashâb-ı güzîn aleyhim rıdvânü'l-meliki'l-mu'în ve cümle-i evliyâ-yı hidâyet-
karîn ve asfiyâ-yı nebâhet-rehîn kuddiset esrâruhum fî külli vaktin ve hîn hazerâtının mürâfakat-i
ervâh-ı tayyibe-i cennet-me'vâları ile ben ki es'adü'l-buldân ve'l-emsâr ve eşrefü'l-emâkin ve'l-aktâr
kible-i mesâcid-i âlem ve mihrâb-ı teveccühât-ı âmme-i ümem olan Mekke-i Mükerrreme ve Medî-
ne-i Münnevvere ve Harem-i Mescid-i Aksâ ve Kudüs-i Şerîf-i mübârekin hâdim ve hâkimi ve bilâd-ı
selâse-i mu'azzama -ki İstanbul ve Burusa ve Edirne'dir- anların ve Şâm-ı cennet-meşâmm ve Mısır-ı
nâdiretü'l-asr ve külliyyen Arabistân ve Cezîretü'l-Arab ve Afrika ve Berka ve Kayravan ve Halebü's-
şehbâ ve Irâk-ı Arab u Acem ve Basra ve Lahsa ve Deylem ve Rakka ve Musul ve Şehr-i Zor ve Di-
yarbekr ve Zül-Kadriye ve vilâyet-i Erzurum ve Sivâs ve Adana ve Karamân ve Kars ve Van ve te-
vâbi'yle Çıldır ve Mağrib ve Habeş ve Cezâyir-i Garb ve Tunus ve Trablusşam ve Trablusgarb ve
Kıbrıs ve Rodos ve Girid ve İzmir ve Akdeniz ve Karadeniz ve Cezâir ve sevâhiliyle diyâr-ı Anado-
lu ve memâlik-i Rûmili ve husûsan Bağdâd-ı dârü's-selâm ve Rum ve Türk ve cemî'an Kürdistan ve
muzâfâtıyla umûmen Bosna ve Kal'a-i Belgrad-ı dârü'l-cihâd ve Sırb Hükûmeti ve anda olan kılâ' ve
bukâ' ve husûn ve bilâd-ı Arnavudluk ve Eflâk ve Boğdan memleketleri ve ta'rîf ve tavsîfden müs-
tağnî nice buldân u bukâ' ve emsâr u kılâ'ın pâdişâh-ı ma'delet-penâh ve şehriyâr-ı merhamet-dest-
gâhı es-sultân ibnû's-sultân ve'l-hâkân ibnû'l-hâkân es-Sultân el-Gâzî Mahmûd Hân ibnû's-Sultân
el-Gâzî Abdülhamîd Hân ibnû's-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân'ım, menşûr-ı sa'âdet-nüşûr-ı saltanatım
tevkî-i refî-i sultânü'l-berreyn ile muvakkâ' ve müzeyyen ve misâl-i bî-misâl hilâfetim unvân-ı
me'âlî-nişân-ı hâkânü'l-bahreyn ile muvaşşah ve mu'anven olup fe lâ-cereme şükran alâ tilke'n-
ni'am atebe-i aliyye-i devlet-medâr ve sūdde-i seniyye-i übbebet-karârımız melce-i selâtîn-i âli-te-
bâr ve melâz-ı havâkîn-ı zevî'l-i'tibâr olduğu müsellemdir. Binâ-berîn Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-
devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kiyâmımızla Belçika kralı beyninde mu'âmelât-ı ticâret
ve âmed-şud-ı sefâyin-i cânibeyne dâ'ir bir mu'âhedenin müceddeden akdiyle beyne'd-devleteyn
mebânî-i dostî ve muhâdenetin te'sîs ve teşyîdi husûsuna hâlâ Belçika kralı iftihârü'l-ümerâ'i'l-izâmî'l-
Îseviyye, muhtârü küberâi'l-fihâmi'l-milleti'l-Mesîhiyye, muslihu mesâlih-i cemâhiri't-tâ'ifeti'n-Nas-
râniyye, sâhibü ezyâli'l-haşmeti ve'l-vakâr, sâhibü delâilü'l-mecdi ve'l-i'tibâr hürmetlü menziletlü
dostumuz Leopold hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşâd ve ülhime ileyhi sebîlü's-savâb ve's-sedâd
tarafından ızhâr-ı hâhiş ve arzû ile mu'âhede-i mezkûreye mütedâ'ir mevâddı müzâkere ve akd ey-
lemek üzre Rusya'nın mücevher olarak Santa Ana rütbe-i sâniyesinin kavalieri ve haşmetlü Avus-
turya imparatoru nezdinde kral-ı müşârun-ileyhin fevkalâde murahhas orta elçisi ve nezd-i salta-
nat-ı seniyyemizde me'mûriyet-i mahsûsa ile fevkalâde murahhas sefîri kıdvetü-ümerâ'i'l-milleti'l-
Mesîhiyye Baron Oslivan Gras de Sövo hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr bu def'a fevkalâde murahhas
orta elçilik ve mumzâ ve memhûr ruhsatnâme ile der-bâr-ı şevket-karârımıza tisyâr eylemiş oldu-
ğunu ilçi-i mûmâ-ileyh resmen beyân ve inhâ edüp keyfiyet atebe-i felek-mertebe-i tâcdârânemden
bi'l-istizân Devlet-i Aliyye-i kavî-şevketimin bu misillü düvel-i mütehâbbe haklarında derkâr olan
meveddet-i hâlisânesi iktizâsınca kral-ı müşârun-ileyhin işbu iltimâsı nezd-i mekârim-vefd-i şâhâ-

nemizde vehîn-i hayyiz-i is'âf olarak şerâyit-ı mu'âhede-i mezkûreyi müzâkere ve tanzîm zımnında vûkelâ-yı fihâm ve vûzerâ-yı ızâm-ı saltanat-ı seniyye-i eberr-ittisâmımızdan hâlâ Umûr-ı Hâriciyye-i Devlet-i Aliyye'miz Nâzırı olup rütbesine mahsûs nişân-ı zî-şân ile mümtâz ve mağbûtu'l-emâ'il ve Fransa Devleti'nin Lejyon dö Nor rütbe-i ûlâsı nişânını hâmil olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem, müdebbiru umûri'l-cumhûri bi'l-fikri's-sâkib, mütemmimü mehâmmi'll-enâmi bi'r-re'yi's-sâ'ib, mümehhidü bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sa'âdeti ve'l-ic-lâl, el-mahfûfu bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ, müşîr-i fetânet-semîrim Mustafa Reşid Paşa iclâlehu ve mütehayyizân-ı ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ Umûr-ı Hâriciyye-i Saltanat-ı Seniyyemiz müsteşârı rütbe-i celîlesini hâ'iz ve rütbe-i ûlâ nişânıyla müftehir ve mütemeyyiz olan iftiharû'l-e'âli ve e'âzım, müstecmi'u cemî'i'l-me'âli ve'l-mefâhim, el-muhtassu bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Mehmed Nuri dâme ulüvvuhu cânib-i me'âli-menâkıb-ı mülûkânemizden me'mûr ve terhîs olunduklarına mebnî kral-ı müşârun-ileyhin murahhası olan ilçi-i mûmâ-ileyh ile bi'l-müzâkere tanzîm ve tesviye ve on altı mâdde üzerine tarafeynden karâr-dâde olarak ilçi-i mûmâ-ileyhin olugeldiği vech üzre Frengiyü'l-ibâre verdiği temessûk ma'a terceme pâye-i serîr-i şevket-masîr-i mülûkânemize takdîm ve istîzân ve nezd-i mekârim-vefd-i şehriyârânemizden istisvâb ile mübâdele kılınmış ve zikr olunan temessûkün kral-ı müşârun-ileyh tarafından kabûl ve te'yidini müşîr tasdiknâmesi dahı vürûd ile dergâh-ı mekremet-penâh-ı pâdişâhânemize arz u telhîs kılınarak keyfiyet ma'lûm-ı me'âli-melzûm-i şehinşâhânemiz olmuş olmakdan nâşi sâlifü'z-zikr mevâdd-ı mu'âhede taraf-ı eş-ref-i mülûkânemizden dahı mukarar ve mu'teber tutularak yerli yerinde ri'âyet ve vikâyet olunmak üzere ber-vech-i âti aynıyla zikr ü beyân kılınur:

Evvelki Mâdde: Fî mâ-ba'd Devlet-i Aliyye ile Belçika kralı cenâbları beyninde ve teba'a ve re'âyaları miyânında mü'ebbeden dostî ve müvâlât cârî ve ber-karâr ola.

İkinci Mâdde: Devleteyn-i fahîmeteyn-i müte'âhideteynin teba'alari âminen ve sâlimen yekdiğerrin memâlikinde geşt ü güzâr ve büyüv ve [silik] isticâr birle berren ve bahren icrâ-yı ticâret edüp tarafeynin efrâd-ı ahâlisine min-küllî'l-vücûh ri'âyet ve hurmet merâsimi ifâ oluna ve devleteyn-i müte'âhideteynden biri başka bir devlet ile bile muhârib olur ise milel-i tarafeyn beyninde dostî ve müvâlâtın istikrârına halel gelmeyüp şöyle ki; Belçika Devleti bî-tarafılık usûlünü vikâyet ve Devlet-i Aliyye-i ebediyyetü'l-istimrâr bayrağına ve ehl-i İslâm ve re'âyâdan olan teba'asına evvelki gibi ri'âyet ederek hiçbir vaktde bir nesnede rencide olunmamalarına ve kemâ-kân ticâret mu'âmelâtını icrâ etmelerine dikkat eyleye taraf-ı Devlet-i Aliyye'den dahı Belçika Devleti hakkında mu'âmele-i müteşâbihe ile mukâbele olunup Devlet-i müşârun-ileyhânın bayrak ve teba'a ve emvâlleri her vakt ve her hâlde mazhar-ı ri'âyet ve hurmet ola.

Üçüncü Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin ehl-i İslâm ve re'âyâdan olan tüccâr ve teba'ası Belçika memâlikine vusûl ve ikâmetlerinde mezîd-i müsâ'adeye mazhar olan düvel-i mütehâbbe teba'ası haklarında cârî bi'l-cümle imtiyâzât ve mu'âfiyyât bi-aynihâ Devlet-i Aliyye tüccâr ve teba'ası haklarında ri'âyet olunup Devlet-i Aliyye'nin mersâ ve limânlarına ve bihâr ve sularına ve memâlik-i mah-rûsesine vürûd eden Belçika tüccârı ve teba'ası dahı mezîd-i müsâ'adeye mazhar olan düvel-i mütehâbbe tüccâr ve teba'ası misillü resm-i gümrük ve rûsûmât-ı sâ'ireyi edâ birle cevri ü te'addî olunmaya ve tarafeynden iktizâ eden yol kâğıdları i'tâ oluna.

Dördüncü Mâdde: Belçika teba'ası gerek ziyâret ve gerek seyâhat tarîkıyla Kudüs-i Şerîf'e veyâ hud memâlik-i Osmâniyye'nin sâ'ir mahallerine azîmet murâd eyledüklerinde âminen ve sâlimen savb-ı maksûda iyâb ü zihâblarını mutazammın evâmîr-i aliyyenin i'tâsına mübâderet olunup bir vechile men' olunmayarak himâyet ü siyânet olunalar.

Beşinci Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin memâlik-i mahrûsesinde Belçika tüccârının umûr-ı ticâretlerine bi'vech dahl ü ta'arruz olunmayıp düvel-i mütehâbbe-i sâ'ire tüccârı haklarında cârî olan âdetler tüccâr-ı merkûme hakkında dahı icrâ oluna ve umûr-ı ticâretlerinde istihdâm edecekleri simsârlar her ne millet ve mezhebden olur ise müdâhale olunmaya.

Altıncı Mâdde: Taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Belçika'nın bi'l-cümle şuhûr ve iskelelerinde şehbender ikâmesi câ'iz olup her tarafda himâyet ü sıyânet ve sıfâtlarına lâyük imtiyâza mazhar olalar. Belçika devleti cânibinden dahı umûr-ı ticâretin idâresi zımnında memâlik-i mahrûseden mevki'-i ticâret olup lüzûmu tebeyyün eden mahallere kendü cinslerinden veyâhud tâ'ife-i müste'menândan berevât ve evâmir-i âliye ile konsolos ve konsolos vekili nasb ve ta'yini câ'iz olup haklarında imtiyâzât-ı lâyük ve himâyet ü sıyânet-i lâzime icrâ oluna.

Yedinci Mâdde: Asıl Belçika teba'asından hiç ferd memâlik-i mahrûsede esîr olmaya ve kezâlik ehl-i İslâm'dan ve gayrıdan olan Devlet-i Aliyye teba'asından hiçbir kimesne Belçika memâlikinde esîr olmaya ve Belçika teba'asından memâlik-i Osmâniye'de ve gerek Devlet-i Aliyye teba'asından Belçika memâlikinde vefât edenlerin emvâl-i metrûkesi tarafeynin ilçi ve maslahatgüzâr ve konsolos ve konsolos vekillerine serî'an ve âminen teslim birle akrabâ ve vârislerine irsâl oluna.

Sekizinci Mâdde: Devlet-i Aliyye teba'asıyla Belçika teba'ası beyninde nizâ' ve da'vâ vukû'ında tercümânı hâzır olmadıkca da'vâları istimâ' ve fasl olunmayup beş yüz guruşdan ziyâdeye bâliğ olan da'vâları Bâb-ı Âli'ye havâle olunarak hakk u adl üzere ru'yet oluna ve Belçika teba'ası kendü hâllerinde ırz ve edeb ve kâr ü kisb ve ticâretleriyle meşğûl oldukça hiçbir vaktde hükkâm ve zâbitân-ı memleket tarafından dahl ü ta'arruz ve habs olunmayıp töhmet ve kabâhatleri mütehakkık oldukda sâ'ir müste'menân haklarında mu'âmele olunduğu vechile ilçi ve maslahatgüzâr ve konsolos ve konsolos vekilleri ma'rifetiyle müttehemlerin te'dibine mübâderet kılına.

Dokuzuncu Mâdde: Devlet-i Aliyye'nin bayrağı bi'l-cümle Belçika memâlikinde mazhar-i ri'âyet ve ihtirâm olup Belçika'nın sefâyin-i harbiyesi Devlet-i Aliyye'nin tüccâr gemilerine kâ'ide-i bahriye üzere dostî ve mu'âmele-i bi'l-mücâmele ızhâr ve Devlet-i Aliyye'nin sefâyin-i harbiyesi dahı Belçika'nın tüccâr tekneleri haklarında dostluk üzere mukâbele edüp Saltanat-ı Osmâniyye'nin bi'l-cümle memâlik-i mahrûsesinde dahı Belçika'nın bayrağına ri'âyet oluna ve Belçika sefâyini kendü bayraklarıyla mezîd-i emn ü selâmetle geşt ü güzâr eyleyüp sâ'ir düvel sefinelerine ve re'âyâ teknelerine Belçika bayrağı verilmemek ve Belçika Devleti'nin ilçi ve maslahatgüzâr ve konsolos ve konsolos vekilleri hiçbir vaktde re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'ye patent i'tâ ve hafî ve celî tesahhub ve himâye etmemek ve Devlet-i Aliyye'nin hükûmetinden ihrâc eylememek üzere tarafeyn-i mu'âhideteynden karar verilmekle işbu mu'âhede iktizâsınca vaz' olunan usûlden inhıraf ve udûl olunmamak husûsuna intibâh ve dikkat üzere olalar.

Onuncu Mâdde: Belçika Devleti'nin tüccâr sefâyini memâlik-i mahrûse ve memâlik-i sâ'ire mahsûlâtından gayr-ı ez-memnû' emti'a ve eşyâ hamûlesiyle Halîc-i dârü's-saltanatı's-seniyyeden Karadeniz'e âmed-şuda me'zûn olalar ve bundan başka Belçika'nın mahmûl ve gayr-ı mahmûl tüccâr sefâyininin Halîc-i Kostantiniyye ve Karadeniz'de ve gerek Devlet-i Aliyye'ye tâbi' sâ'ir bihâr ve sular da ve mersâ ve limânlarda geşt ü güzârlarına mûmâna'at olunmayup Mağrib Ocaklarının her dürlü dahl ü ta'arruzlarından himâyet ü sıyânet ve ol bâbda iktizâ eden evâmir-i aliyyenin ısdâr ve i'tâsına mübâderet kılına.

On birinci Mâdde: Belçika sefâyini Devlet-i Aliyye'nin limânlarına vülûc ve hurûclarında limân ve gümrük me'mûrları taraflarından mezîd-i müsâ'adeye mazhar olan düvelin sefâyininden ziyâde yoklanmayup düvel-i müşârun-ileyhemin sefâyin ve hamûlelerinden ber-mu'tâd alınagelen gümrük

ve liman resminden ve sâ'ir rûsûmâtıdan ziyâde nesne talep olunmaya ve bundan başka düvel-i mütehabbe-i müşârun-ileyhim sefâyini idhâl ve ihrâcına me'zûn oldukları emti'a ve mahsûlât-i müte-nevvi'anın idhâl ve ihrâcına mûmâna'at olunmayup ve bi'l-cümle Belçika memâlikine âmed-şud eden Devlet-i Aliyye sefâyini dahı aynıyla işbu menâfi'e nâ'il olup ancak Belçika ahâlisi tarafından icrâ olunmak üzere meşrût ve başkaca imtiyâzât ve menâfi'a merbût olan sayd-ı mâhî ve gerek Belçika sefâyinine mahsûs ve münhasır olmak üzere haşmetlü Belçika kralı cenâblarından tasmi olunmuş olan tuz ticâreti husûsâtı müstesnâ ola. Kaldı ki ahadûhumânın memâlikinde bir limândan diğêr limâna mahsûl-ı belde ve sâ'ir ecnebî mahsûlâtın nakl ve idhâli ziyâde mazhar-ı müsâ'ade olan düvel-i mütehabbe haklarında tarafeyn memâlikinde mer'ıyyü'l-icrâ olan ticâret-i dâhiliye nizâmına tatbîkan tarafeyn teba'a ve sefâyini tarafından serbestiyyet üzere icrâ oluna.

On ikinci Mâdde: Tarafeyn-i mu'âhideteynden birinin teba'ası kendü sefineleriyle diğêr tarafın sevâhiline vürüd birle limâna duhûl etmedikleri veyâhûd limâna duhûl edüp de hamûlelerinin külli ve cüz'î mıkdarını çıkarmak istemedikleri hâlde savb-ı maksûda azîmet üzere fekk-i lenger ikâmetine mûmâna'at olunmayup bu misillü ahvâl vukû'ında sâ'ir düvel-i mütehabbe sefâyininden alınagelen resmden ziyâde rûsûmât talep ve iddi'â olunmaya.

On üçüncü Mâdde: Devleteyn-i fahîmeteyn-i müte'âhideteynin tüccâr sefâyini yekdiğêrinin limân ve iskelelerine vüsûllerinde hamûlenin yalnız bir mıkdarını ihrâc eylemek ve kusûrunu âhar mahalle nakl ü îsâl etmek sefine kapudânı ve mâl sâhibinin yed-i ihtiyârlarında olup hamûlenin mıkdarını yek-be-yek mutazammın beyânnâme üzerine işâret birle karaya ihrâc olunan eşyâ için resm-i gümrük ve sâ'ir rûsûmâtı edâ oluna ve sefâyin-i merkûmenin lenger-endâz olacakları mahallin gümrüğüne zikrolunan beyânnâme hey'et-i mecmû'asıyla ibrâz olunarak ve sefinede kalacak hamûle mıkdarından aslâ bir nesne talep olunmayarak memleket-i merkûmenin bir veyâhûd müte'addid limânlarına varup idhâli memnû' olmayan eşyâdan ibâret hamûlesini îcâb eden rûsûmâtını ba'de'l-edâ ol tarafa ihrâc veyâhûd başka mahalle nakl ü azîmetlerine mûmâna'at olunmaya. Kaldı ki nefs-i sefine için îcâb eden rûsûm ve tekâlif ve bid'atler evvel-be-evvel sefâyin-i merkûmenin varacakları ve hamûlelerinin cümlesini veyâhûd bir mıkdarını ihrâc eyleyecekleri mahalde bir def'a edâ eyleyüp memleket-i merkûmenin başka limânlarına duhûl murâd eylediklerinde tekrâr rûsûmât mutâlebesiyle rencide olunmaya, meğêr ki bu misillü ahvâl vukû'unda mezîd-i müsâ'adeye mazhar olan millet sefâyini bir nev'i rûsûmât edâsına tâbî' olalar.

On dördüncü Mâdde: Devleteyn tüccâr sefâyini kapudânları ve sâhibleri asâkir ve cebehâne ve mühimmât-ı seferiyyenin sefineleri derûnuna tahmîl ve nakline hiçbir vaktde icbâr olunmayup ol bâbda merkûmlara teklîf olunup da işlerine el vermeyen mukâvelâtı kabûl etmemek yed-i ihtiyârlarındadır.

On beşinci Mâdde: Tarafeyn sefâyininden biri furtına mazarratından ve korsan ve izbândîd ta'arruzundan ve sâ'ir ahvâl-i vâkı'adan tehâfuz zımnında yekdiğêrin limânlarına ve gerek taht-ı idârelerinde olan mahallere ilticâ eder ise mu'âmele-i bi'l-mücâmele ile kabûl ve sıyânet olunup devleteyn sefâyininden biri diğêr devletin sevâhilinde kazâ-zede oldukda selâmet bulan tâ'ifesi neferâtı hâllerine lâıyk vechile imdâd ve i'ânet ve hamûlesinden tahlîsi müyesser olan emti'a ve eşyâ her ne ise ashâbına teslim olunmak üzere akrab olan mahallin Belçika konsolosuna tevdi' oluna.

On altıncı Mâdde: İşbu dostluk ve ticâret mu'âhede-i ile'l-ebed tarafeynden kemâl-i dikkatle icrâ olunmak üzere bâlâda mastûr murahaslar tarafından imzâ ve metbû'ları olan devletlere takdîm ü isrâ olunup devleteyn-i mu'âhideteynden hiç biri tarafından hilâfına cevâz gösterilmeye ve imzâsı gününden i'tibâren doksan bir gün ve mümkün ise ekall müddetde tarafeyn hükümdârları kabûl ve

tasdik eylemek üzre kavlı ü karâr verilüp hâvî olduğı mevâdd bilâ-halel ve bilâ-tağayyür hıfz ve mürâ'ât kılına.

Hâtime: İmdi bâlâda mezkûr on altı mâdde şart u rabt olunduğı üzre karâr-dâde olmağın inşâ-allâhu'l-Meliki'l-Allâm müddet-i merkûmede tasdiknâmelerin mübâdelesiyle yine pezîrâ-yıhüsn-i hitâm olmak üzre işbu temessük terkîm ve imlâ ve mühür ü imzâmızla mahtûm ve mûmzâ kılınup kral-ı müşârun-ileyhin murahhas ilçî-i mûmâ-ileyhin verdiğı temessükle bi'l-mübâdele yedine teslim ve i'tâ olundu deyü bin iki yüz elli dört senesi şehr-i Cumâde'l-ülâ'sının on ikinci günü târîhiyle müverrah tarafeyn murahhasları beyinde mübâdele olunan temessüklerde mastûr olup mevâdd-ı mezkûre taraf-ı vâzıhu's-şeref-i şehriyârânemizden işbu tasdiknâme-i pâdişâhânemle te'yîd ve tasdik ve kabûl olunmağın bundan böyle kral-ı müşârun-ileyh tarafından ve a'kâb-ı husûsiyyet-nisâbları câniblerinden hilâfına cevâz gösterilmeyeceğı misillü cânib-i me'âlî-menâkıb-ı şehinşâhânemden ve ahlâf-ı sa'âdet-ittisâfım taraflarından mugâyiri hâlet vukû'u tecvîz olunmayup tarafeynden dâ'imâ temhîd-i esâs-ı müvâlât ve teşyîd-i mebânî-i vüdd ü musâfât içün işbu nişân-ı hümâyûn ve ahd-i inâyet-meşhûnumuzun mazmûn-ı münîfi üzre amel ü hareket oluna.

Tahrîren fi evâhır-ı şehr-i Recebül'-ferd sene erba'a ve hamsîn ve mieteyn ve elf.

[30 Receb sene 1254 / 19 Ekim 1838], *BOA. Düvel-i Ecnebiye Defteri 4/2, s. 8-11.*

Osmanlı Devleti ile Belçika arasında imzalanan dostluk ve eşitliğe dayalı anlaşmaya göre:

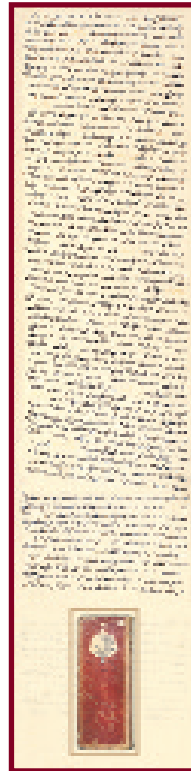
Osmanlı Devleti ile Belçika Devleti vatandaşları huzur ve emniyet içinde birbirlerinin ülkesinde seyahat ve ticaret edebileceklerdir. Eğer dost iki devletten birisi başka bir devlet ile savaşa girse anlaşmanın mad-delerine hâlel gelmeyecek ve tarafsızlık ilkesine uygun hareket edilecektir. Her iki devlet vatandaşları, diğer dost devletlerin vatandaşlarına tanınan ayrıcalık ve haklardan faydalanacaktır. Belçika vatandaşlarının, ge-rek ticaret gerekse seyahat amacıyla Kudüs'e veya başka bir yere gidip gelmelerinde kolaylık sağlanacaktır. Anlaşmaya taraf devletlerin sınırları içinde vefat edenlerin malları konsoloslarına teslim edilecektir.

According to the treaty of friendship and commerce signed by the Ottoman State and Belgium:

The Ottoman and Belgian citizens can mutually travel and trade in security in each others.

If one of the two states declare a war to a third one, the articles of the treaty are to be obeyed and the other state will behave according to the principles of neutrality. The citizens of the two states will take advantage of the privileges given to the other friendly countries. Belgian citizens will be helped to travel to Jerusalem or other places for travel or trade. The properties of those who die in the two countries are to be surrendered to the consulates.

Sultan II. Abdülhamid Han, 21 Ekim 1900, BOA. MV 101/17

BD 11

—●—○—■—□—◇—△—

[illegible]

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır

Tarih: 26 Cumâde'l-âhire [1]318

8 Teşrîn-i Evvel [1]316

Hulâsa-i Me'âli

Almanya imparatoru hazretleri nâmına Sultan Ahmed Meydânı'nda inşâ edilmekde olan çeşmede isâle olunmak üzere dört masurası mübâyâ'a edilen ve bâkisi de derdest-i mübâyâ'a bulunan altı masura su için icâb eden sened-i hâkâninin i'tâsı Almanya Sefâreti'nden iltimâs edilmiş olduğundan keyfiyetin müzâkeresi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i Hazreti Hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlisinden bulunduğunu mübellîğ tezkire-i husûsiye kırâ'et olundu.

Karârı

Dersa'âdetce cârî olan suların bey' ü şirâsınca mu'âmelât-ı mukteziyenin Evkâf-ı Hümâyûn ve Defter-i Hâkânî Nezâretlerince icrâsı usûl ve emsâli iktizâsından olduğu izâhât-ı vâkı'adan anlaşılmasına nazaran mezkûr çeşme için alınan ve alınacak olan muharrerü'l-mikdâr suyun dahı mu'amele-i lâzimesinin ale'l-usûl icrâ ve imparator-ı müşârun-ileyh nâmına olarak icâb eden senedinin i'tâsı lâzım geleceğinden ana göre ifâ-yı muktezâsının nezâreteyn-i müşârun-ileyhimâyâ tebliği husûsunun bâ-tezkire-i resmiye atebe-i ulyâ-yı mülûkâneden istizânı tezekkür kılındı.

[21 Ekim 1900], **BOA. MV 101/17**

Almanya İmparatoru II. Willhelm adına Sultanahmet Meydanı'nda inşa edilmekte olan çeşmede kullanılmak üzere satın alınan su için gerekli işlemler yapılmış ve belgesi imparator adına düzenlenmiştir.

The necessary arrangements for the supply of water to be consumed at the fountain that is being built on behalf of Willhelm II, the German Emperor, in the square of Sultanahmed, Istanbul have been completed.

Sultan II. Abdülhamid Han, 22 Aralık 1900, BOA. MV 98-B/232

BD 12

Almanya
İmparatoru II.
Willhelm'in,
Selahaddin
Eyyûbi'nin
türbesine konulmak
üzere yaptırdığı
tunç tacın kabul
edildiği.

Acceptance of the
bronze crown sent
by Willhelm II, the
German Emperor,
to be put in the
tomb of Selahaddin
Eyyubi.

Hey'et-i Vükelâ mevcud

2551

Almanya İmparatoru hazretlerinin yâdigâr-ı ziyâreti olmak ve Türbe-i Salâhaddîn-i Eyyûbî hazretlerine vaz' olunmak üzere tuncdan i'mâl edilmiş olan tâcın kabûlû imparator-ı müşârun-ileyh hazretleri tarafından iltimâs edildiğinden ve taraf-ı Meşihât ile cereyân eden muhâbereden bahsle istizânı hâvî Hâriciye Nezâreti'nden arz u takdîm kılınan tezkire manzûr-ı âli buyrularak keyfiyetin müzâkeresiyle kararının arzı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazreti hilâfetpenâhi iktizâ-yı celilinden bulunduğunu mübelliğ tezkire-i husûsiye miyâne-i bendegânemizde lede'l-kırâ'e sâlifü'l-beyân tâcın kabûlüyle müşârun-ileyh Salâhaddîn-i Eyyûbî hazretlerinin türbelerine vaz'ında be's olmadığından iltimâs-ı vâkı'ın is'âfı münasib görünmüş olmağla ana göre Almanya Sefareti'ne ve Sûriye Vilâyeti'ne tebligât icrâsının Hâriciye ve Dâhiliye nezâretlerine havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda.

Fî 23 Şaban [1]318 / fî 3 Kânûn-ı Evvel [1]316

[22 Aralık 1900], **BOA. MV 98-B/232**

Almanya İmparatoru II. Willhelm'in Selahaddin Eyyûbi hazretlerinin türbesine konulmak üzere yaptırdığı tunç tacın kabulünde bir sakınca yoktur.

It is appropriate to accept the bronze crown sent by Willhelm II, the German Emperor, to be put in the tomb of Selahaddin Eyyubi.

Sultan II. Abdülhamid Han, 11 Mart 1906, BOA. MV 113/20

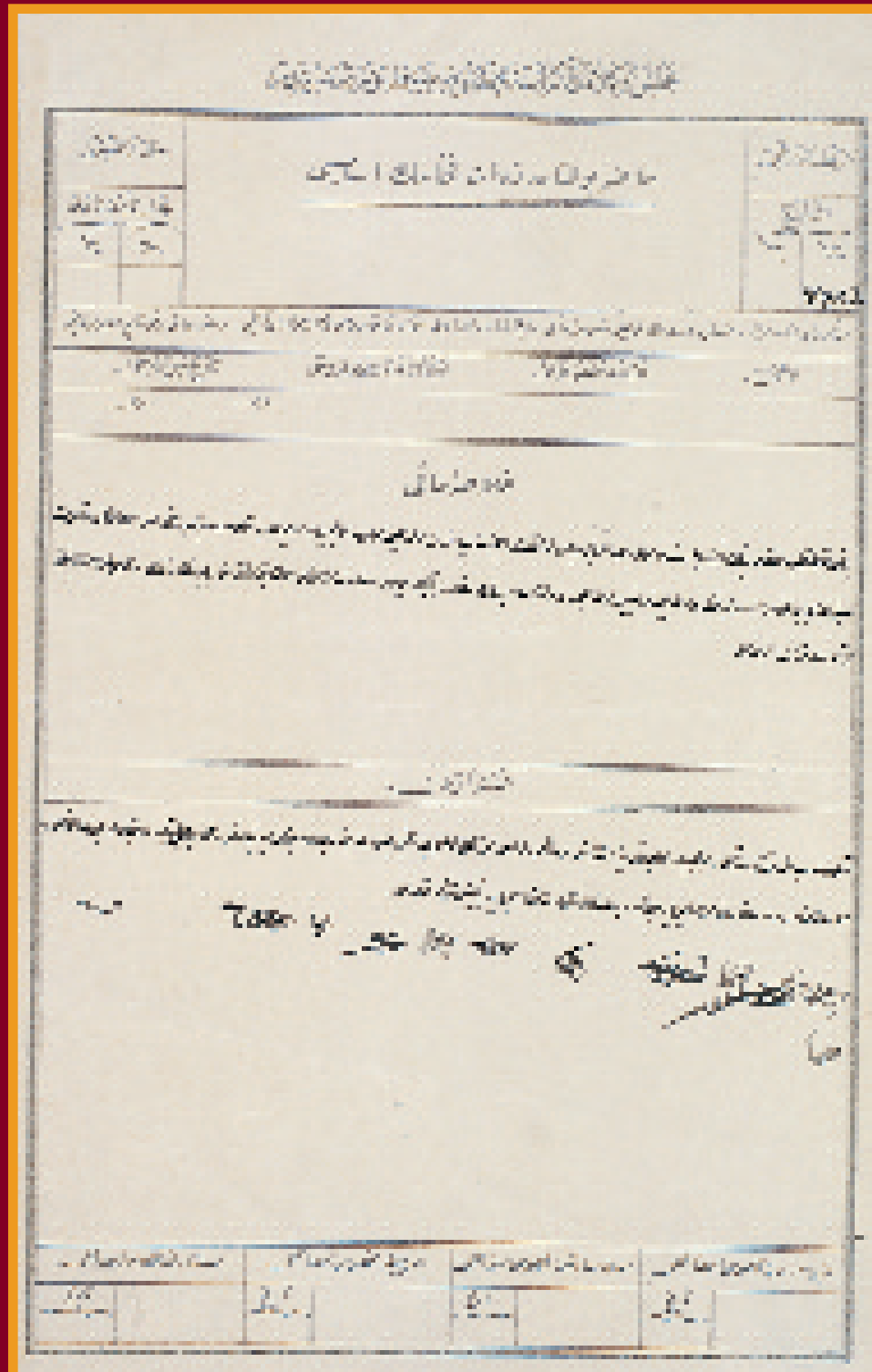

BD 13

—●—○—■—□—◇—△—

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır.

Tarih: Fî 15 Muharrem sene [1]324

Hulâsa-i Me'âli

Prens Kostantin hazretlerinin taht-ı riyâsetinde olarak efrencî Mayıs evâ'ilinde icrâsına mübâşeret olunacak olan olimpiyat oyunlarına Hükûmet-i Seniyyece dahi iştirâk olunması hükûmet-i metbû'asınca bilhâssa arzû edilmekde olduğundan ta'yîn olunacak zevât esâmîsinin Sefâret'e tebliği Yunan Sefâreti'nden iltimâs olunduğuna dâ'ir Hâriciye Nezâreti'nin 1 Muharrem sene [1]324 târîhli tezkiresi kırâ'et olundu.

Karârı

Hükûmet-i Seniyye tarafından mezkûr olimpiyat oyunlarına iştirâke ve me'mûrlar i'zâmına mahal olmayup ancak sûret-i gayr-i resmiyyede bulunmak isteyenler dahi bi't-tab' gidecekleri cihetle ana göre sûret-i münâsibede sefâret-i mûmâ-ileyhâya cevâb verilmesinin nezâret-i müşârun-ileyhâya tebliği tezekkür kılındı.

[11 Mart 1906], **BOA. MV 113/20**

Yunanistan Prensi Konstantin'in başkanlığında yapılacak olimpiyat oyunlarına, Osmanlı Devleti'nden isteyen sporcuların gayri resmî olarak katılmalarına izin verilmiştir.

It is the permission unofficially given to the sportsmen from the Ottoman State to participate in the Olympics organized by the Greek Prince Constantin.

Sultan Abdülmecid Han, 2 Mart 1853, BOA. İ. Hâriciye 4660

BD 14

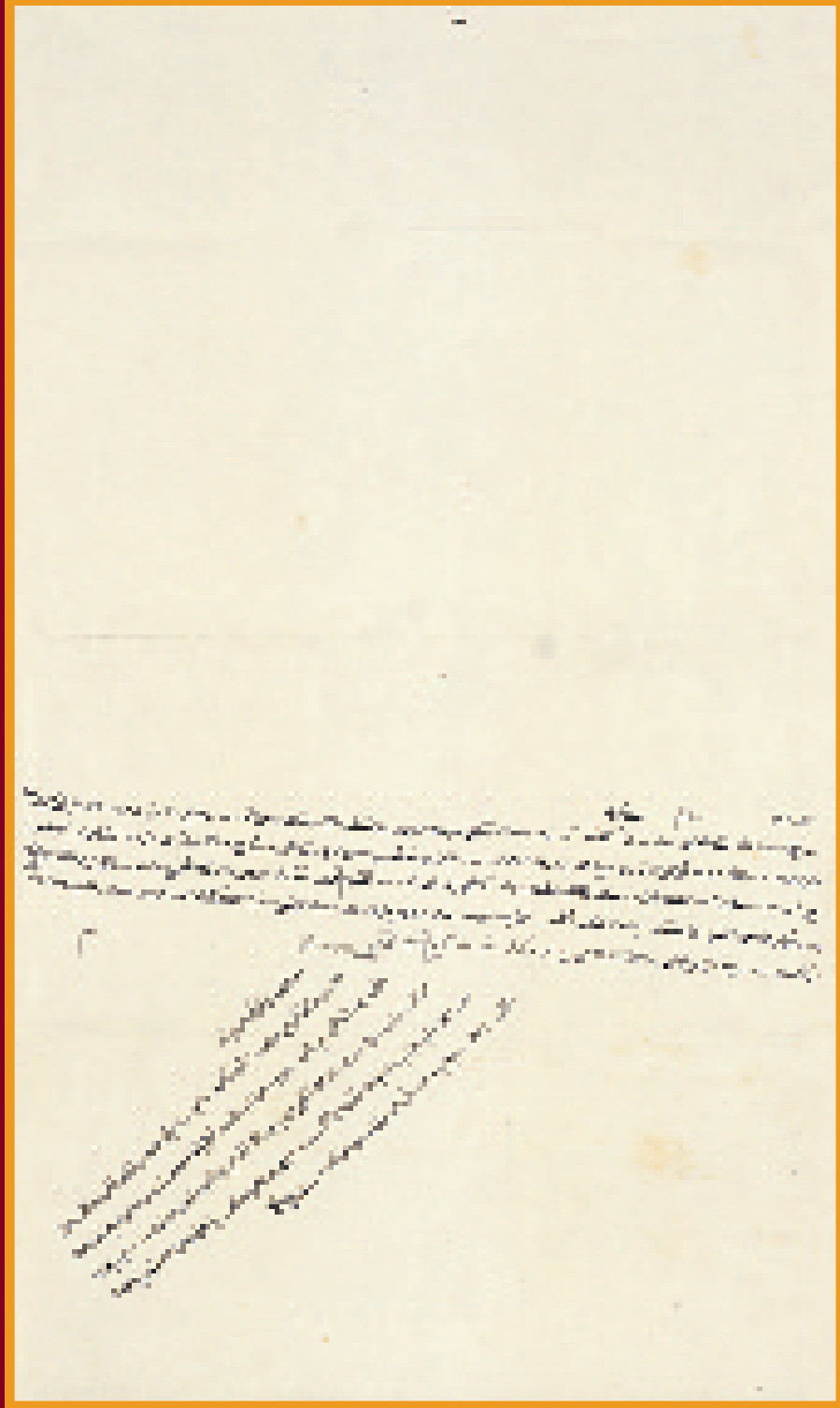

Amerika'da Başkan
Washington adına
dikilecek olan anıta
konulmak
üzere Osmanlı
Devleti'nden bir
kitabe gönderilmesi.

Sending an
inscription by the
Ottoman State to be
put in the
monument to be
erected on behalf of
the President
Washington in the
United States of
America.

Atûfetlû efendim hazretleri

Amerika Devleti'nin makarr-ı hükûmeti olan Vaşinton şehrinde bâ'is-i teşkîl-i milliyetleri olan Vaşinton'un ibkâ-yı nâmı zımnında birkaç seneden berû bir direk yapılmakda olduğundan zikrolunan direğin bir yerine konulmak üze bir parça mermer taşın üzerine tuğrâ-yı şevket-nümâ-yı hazreti pâdişâhî ve bir târîh hakkolunarak eser-i dostî olmak üze inâyet buyrulması cânib-i sefâretten i'tâ kılınup manzûr-ı âlî-i hazreti pâdişâhî buyurulmak üze takdîm kılınan takrîrde iltimâs ve istid'â kılınmış ve işbu direk içün her devletden birer kıt'a taş alınmış olduğundan beyân olunan kıt'aya tatbîkan o sûretde bir mermer yapılarak i'ta olunması hakkında her ne vechile emr u fermân-ı me'âlî-unvân-ı hazreti pâdişâhî şeref-sudûr buyrulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 19 Cumâde'l-ülâ sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle mezkûr takrîr manzûr-ı âlî-i hazreti pâdişâhî buyrulmuş ve beyân olunan kıt'aya tatbîkan o sûretde bir mermer yapılarak i'tâ olunmak üze evvel emirde resminin tanzîm etdirilerek takdîm buyurulması müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî muktezâ-yı âlisinden olarak takrîr-i mezkûr yine taraf-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Cumâde'l-ülâ [12]69 / [2 Mart 1853], *BOA. İ. Hâriciye 4660*

Amerika Devleti'nin kurucusu Washington adına Amerika'da dikilecek olan anıta konulmak üzere her ülkeden bir parça kitabe alınmıştır. Osmanlı Devleti'ni temsilen de, tuğra işlenmiş ve tarih beyti kazınmış mermer bir kitabe gönderilsin.

A piece of inscription has been taken from every country to be put in the the monument to be erected on behalf of the Presedent Washington, the founder of America.

An inscription made of marble on which a tuğra (cipher) and couplet of history have been engraved will be sent to represent the Ottoman State.

Sultan Abdülmecid Han, 12 Ekim 1855, BOA. İ. Hâriciye 6309

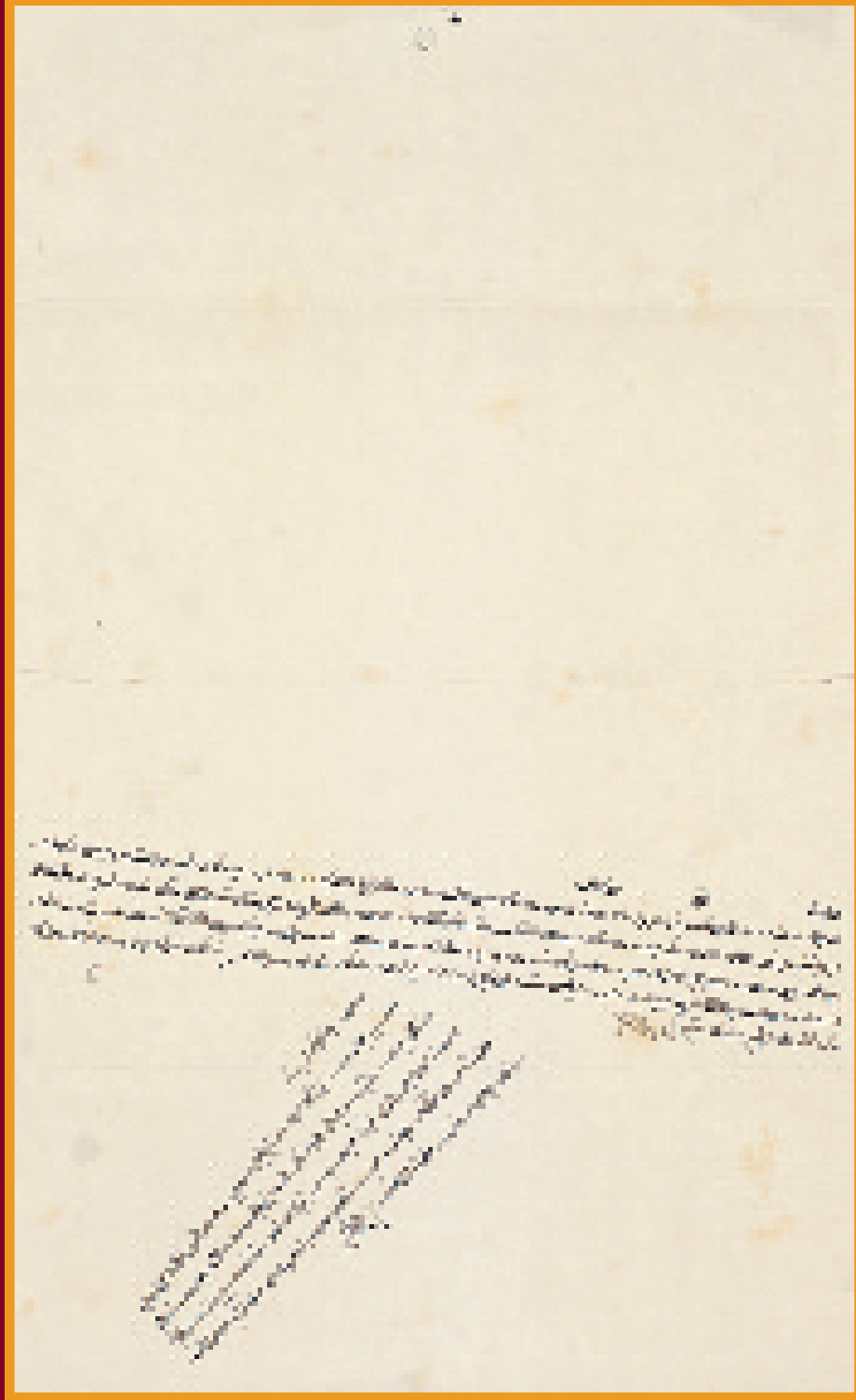

BD 15

Amerika Devleti'ne
hediye olarak deve
gönderilmesi.

Sending camels to
the United States of
America as
presents.

Atûfetlû efendim hazretleri

Amerika Devleti'nde deve kullanılmasına karar verilerek otuz re's devenin celbi zımnında devlet-i müşârun-ileyhâ tarafından Dersa'âdet'e bir sefine gönderilmiş olduğundan bir çifti erkek ve bir çifti dişi olmak üzere iki çift devenin i'tâsı iltimâsına dâ'ir sefâretin vârid olan bir kıt'a tahrîrâtı tercemesinin hülâsası manzûr-ı mekarim-nüşûr-ı cenâb-ı şehin-şâhî buyrulmak için arz u takdîm olundu. Taleb olunan iki çift deve cüz'ıyyât makûlesinden ve i'tâsı şân-ı me'âli-nişân-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâsından olmağla a'lâsından tedârik ve sefârete i'tâsıyla bedelinin Hazîne-i Celile'den tesviye etdirilmesi hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazreti mülûkâne müte'allik buyrulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî Gurre-i Rebî'ü'l-evvel sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmile-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle mârrû'l-beyân hulâsa meşmûl-i nazar-ı âli-i cenâb-ı pâdişâhî buyrulmuş ve istîzân buyurulduğu vechile zikrolunan iki çift devenin a'lâsından tedârik ve sefârete i'tâsıyla bedelinin Hazîne-i Celile'den tesviye etdirilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i hazreti tâc-dârî muktezâ-yı âlisinden olarak mezkûr hulâsa yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Rebî'ü'l-evvel sene [12]72 / [12 Ekim 1855], *BOA. İ. Hâriciye 6309*

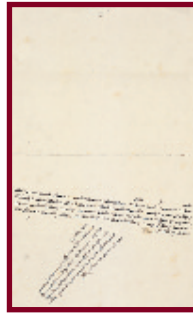

Ülkelerinde kullanılmak üzere deve satın almak maksadıyla İstanbul'a bir gemi gönderen Amerika Devleti'ne, dostluk göstergesi olarak en iyisinden iki çift devenin hediye edilmesi uygun görülmüştür.

As a sign of friendship, it is appropriate to send two pairs of camels as presents to the United States of America which sends a ship to Istanbul to buy camels.

Sultan II. Abdülhamid Han, 18 Eylül 1894, BOA. Y. A. Hus 309/31_1

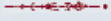

BD 16

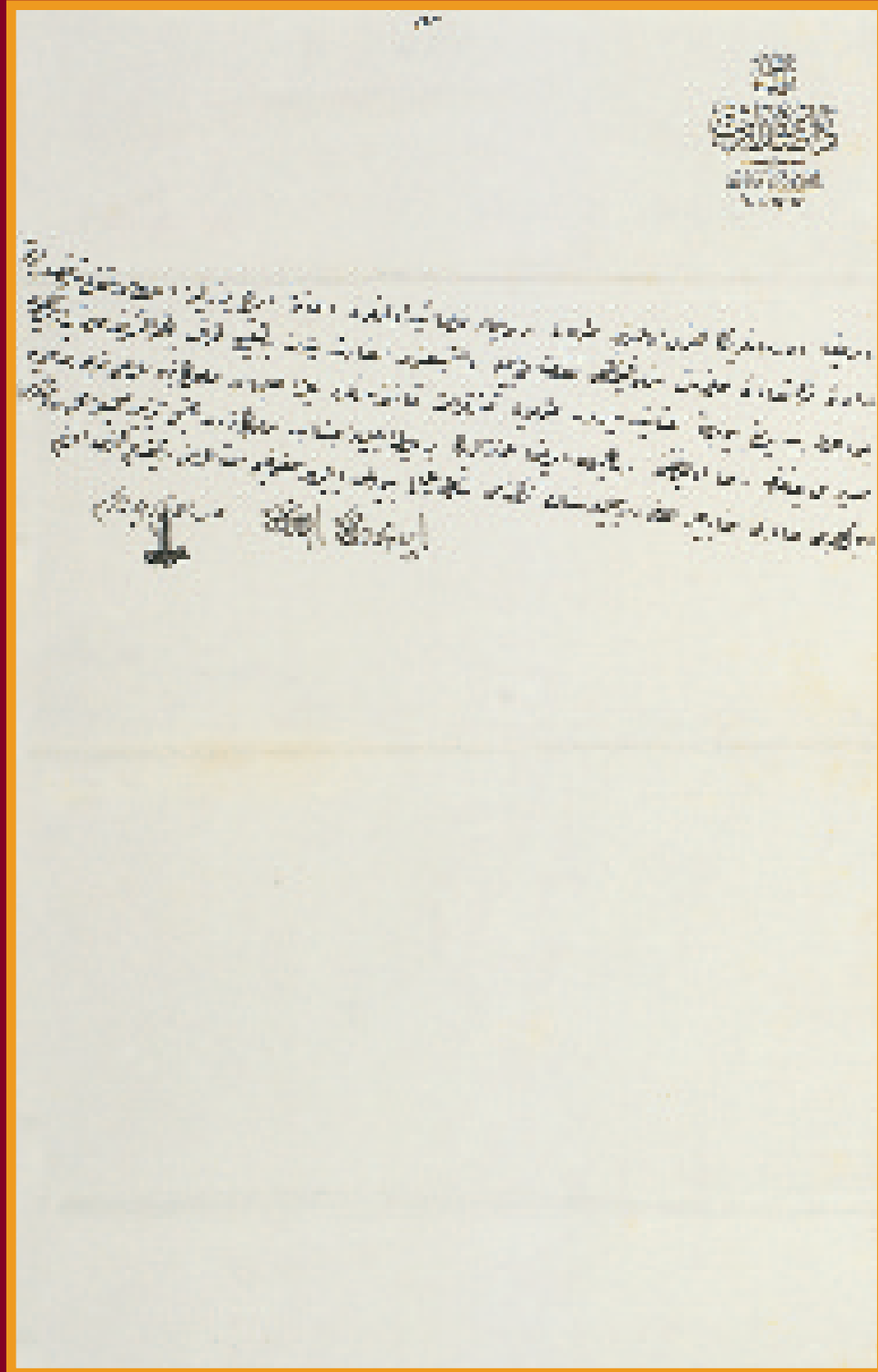

Amerika'da orman
yangınlarından
zarar görenlere
yardım edilmesi.

Assistance to the
victims of forest
fires in the United
States of America.

BÂB-I ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn

1077

Amerika ormanlarının muhterik olmasından dolayı dûçâr-ı mesâ'ib olanlara i'âneten üç yüz lira i'tâsı hakkında şeref-sâdır olan irâde-i merhamet-âde-i hazreti Hilâfet-penâhî muktezâ-yı celili Vaşington Sefâret-i Seniyyesi'ne bi't-tebliğ taraf-ı bâhiru's-şeref-i Hazreti pâdişâhîden bu vechile bî-dirîğ buyrulan inâyet-i seniyyeden dolayı teşekkürât-ı fâ'ikasının atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye arzı Nevyork Belediye müdürü cânibinden ricâ olunduğunu ve bilcümle Amerika gazetelerinin bu atıyye-i celile-i cenâb-ı mülûkânenen bahsle tezyîn-i sahîfe-i mahmidet ve şükrân eylediklerini hâvî Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi manzûr-ı âlî buyrulmak için melfûfuyla ma'an arz u takdîm kılındı efendim.

Fî 18 Rebîü'l-evvel sene [1]312, fî 6 Eylûl sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i Ekrem

Cevad

[18 Eyûl 1894], *BOA. Y. A. Hus 309/31_1*

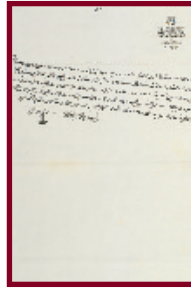

Amerika'daki orman yangınından zarar görenlere yardım olarak üç yüz lira gönderilmesinden dolayı Washington Sefareti teşekkürlerini bildirmiştir. Bütün Amerikan gazeteleri de bu yardımdan övgü ile bahsetmektedir.

The Embassy of Washington has reported its gratitude for sending the assistance of 300 liras to victims of forest fires in the United States of America. All American newspapers have also been praising this assistance.

Sultan Abdülmecid Han, BOA. İ. Hâriciye, Millî Emlak'tan Devralınan Belgeler, No:12, [1847]

BD 17

İrlanda'da meydana
gelen kıtlık
sebebiyle Osmanlı
Devleti'nin yaptığı
yardımdan dolayı
ülkenin soyluları,
ileri gelenleri ve
halkının gönderdiği
teşekkür mektubu.

Letter of gratitude
sent by the
noblemen,
gentlemen and
inhabitants of
Ireland for the
assistance given by
the Ottoman
Empire due to
dearth and famine.

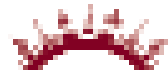

**Majesteleri Osmanlı Padişah'ı Sultan Abdülmecid Han'a,
Allah majestelerinden razı olsun**

Biz aşağıda imzası bulunan İrlandalı asilzâdeler, ileri gelenler ve tüm halk olarak majesteleri tarafından çilekeş ve ızdıraplı İrlanda halkına gösterilmiş olan ihsan ve teveccühün cömertliğine en derin teşekkür ve minnetimizi ifade etmek ve halkımız adına İrlandalıların sıkıntılarını hafifletmek ve acılarını dindirmek için gönderilen bin paundluk cömert yardıma teşekkür için müsaadenizle hürmetlerimizi sunuyoruz.

Eşine az rastlanır türde, ülkemizde ansızın ortaya çıkan kıtlık ve fakir halkın karşı karşıya kaldığı çaresizlik Allah'ın hikmetiyle takdir olunmuştur. İrlanda halkının, bu durumda kendilerini ve ailelerini açlık ve ölümden korumak adına diğer ülkelerin şefkat ve cömertliğine başvurmaktan başka seçeneği kalmamıştır. Majestelerinin bu zor durumdaki insanların yardım talebine verdiği mertçe cevap büyük Avrupa devletlerine kıymetli bir örnek olmuştur.

Bu vaktinde yapılmış hayırlı davranış, pek çok kişiyi ferahlatmış ve ölümden kurtarmıştır. Onlar adına tekrar majestelerine minnettarlığımızı sunmak, idareniz altında bulunan ve ihsanınızda payı olan halkınızın ve ülkenizin, katlanmak zorunda kaldığımız sıkıntılardan muhafaza buyurulması dileğimizi izninizle ifade ediyoruz. [1847]

Bizler İrlanda'nın soyluları, ileri gelenleri ve halkı olarak; Osmanlı Padişahı'na, yaşadığımız kıtlık felaketi sebebiyle yaptığı cömertçe yardımdan dolayı şükran ve minnetlerimizi sunuyoruz. İçinde bulunduğumuz ölüm ve açlık tehdidinden kurtulmak için diğer ülkelerin yardımına başvuramaz kaçınılmaz olmuştur. Osmanlı Padişahı'nın bu yardım çağrısına verdiği cömertçe cevap Avrupa devletlerine de örnek olmuştur. Bu isabetli davranış sayesinde pek çok kişi ferahlamış ve ölümden kurtulmuştur. Onlar adına teşekkürlerimizi sunuyor ve bizlerin başına gelen bu sıkıntıların, Osmanlı Padişah'ı ve ülkesinin başına gelmemesi için dua ediyoruz.

We the noblemen, gentlemen and inhabitants of Ireland want to express our thank and gratitude for the Ottoman Sultan's munificent assistance due to the disaster of dearth. It is unavoidable for us to appeal the assistance of other countries in order to be saved from the enduring threat of death and famine. The Ottoman Sultan's munificent response to this aid call displays an example to European States. Numbers were relieved and saved from perishing through this timely act. We express our gratitude on their behalf and hope that the Ottoman Sultan and his dominions will be saved from the afflictions which have befallen us.

Sultan II. Selim Han, 18 Eylül 1573, BOA. Mühimme Defteri 23, hüküm 6

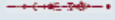

ii 1

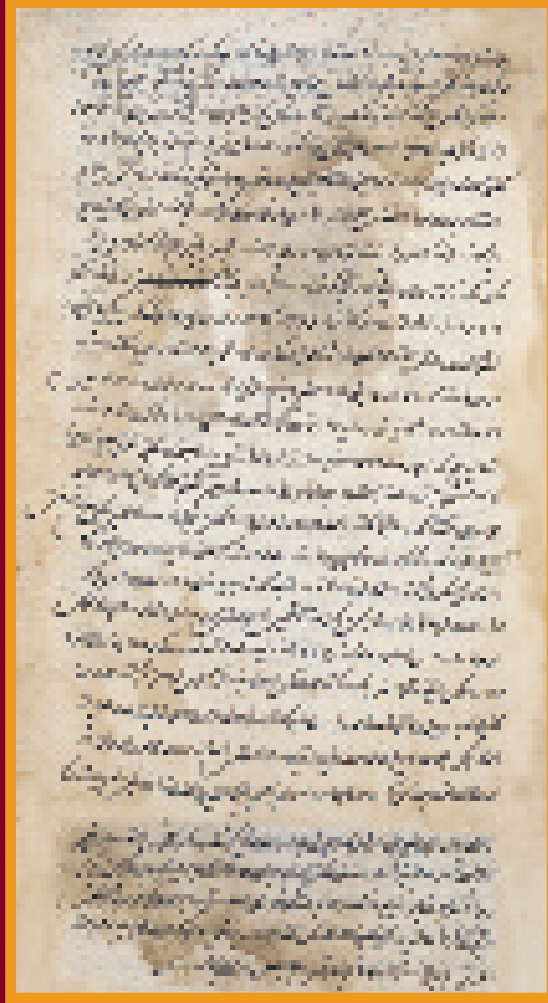

Kâbe-i
Muazzama'nın ve
su yollarının tamiri
için gereken
paranın
gönderilmesi.

Sending the
allowance needed
to repair Kaaba and
its water conduits.

Mısır beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki

Cidde Beği Ahmed dâme izzühu mektûb gönderüp Ka'be-i Şerîf'in sakafları harâbe-müşrif olmağın müceddeden kârgir binâ ve kubbeler ile ta'mîr olmak için gönderilen emr-i şerîfim mücebince müşârun-ileyh varup Harem-i Şerîf'in sakafları ekseriyâ harâbe-müşrif olup ve nice yerlerine pâyendeler urulmuş bulundukda Bâbü'l-Harem ve Bâbü'l-Harîrî demekle meşhûr olan kapular cânibi cümleden ziyâde harâb olup ibtidâ ol cânibden el urulup ve sakafları bozulup yere beraber yıkdırılup ve taş toprağı ihrâc etdirilüp ve esâs yoklandıkda gâyet harâba yüz tutup üzerine binâ olmağa aslâ kâbiliyyet olmadığı için yeniden esâs urulmuşdur. Bennâ zirâ'ı ile tûlû yüz elli zirâ' ve umku altı arşundan dört arşuna varınca bu üslûb üzre esâs tamâm bulunup binâya el uruldukda mukaddemâ bünyâd olan sakaflar külliyyen mermer direkler üzerine yapmağa i'timâd olunmayup üç direk aşurısına bir arşun sekiz parmak direk binâ olmuşdur ve mezbûr direklerin tabanları serçe gözû taşdan ve yukaruları bir taş sarı ve bir taş kırmızı olup kırk aded mermer direk ve yirmi aded yapma direkler dikdirilüp ve üzerine âlî kubbeler binâ olunmuşdur ve bazı duvardan cânibeyne gelen yerler kubbe olmağa kâbiliyyetin olmayup harpüşte kemerler binâ olmuşdur. Hâlâ otuz iki kubbe binâ olunmuşdur ve binâda istihdâm için yetmiş iki re's deve ve otuz re's merkebler satın alınmışdır. Bahâlarına ve yemlerine ve sâyir levâzımına ve ihrâcâtına evâhır-i Zi'l-hicce'ye dek muhâsebe görüldükde on dört bin sikke altun sarf olunduğun inşâallah tamâm oldukda sâyirleri dahı kıyâs olunmak mümkün olduğun ve cümle Harem-i Şerîf yedi yüz kubbe tahmîn olunup otuz iki kubbeye on dört bin sikke altun sarf oluncak min-ba'd binâ olunacak altı yüz altmış sekiz kubbeye üç yüz otuz altı bin altun gider ve su yolu Cebel-i Arafât'dan Müzdelife nâm mahalle karîb yere gelince kârîz-i kadîm harâbe olup ta'mîr etdirilmesi lâzım olmağın müteveffâ Kâsım Beğ'den kalan mâldan sekiz bin kadarı altun mevcûd bulunup bi'l-fi'l su yoluna nâzır ve Harem-i Şerîf Şeyhu'l-Haremi Kâdî Hüseyin ma'rifeti ile Kâtib Kâsım ile kârîz-i mezbûrun masrafına ve bir mîkdâr kârîz-i cedîd ta'mîrine sarf olunup ve Ayn-ı Arafât kârîz-i cedîd ile Mekke-i Mükerrerme'ye getürdilmesi için emr-i şerîf gönderilüp hâlâ kârîz-i cedîd ile Mekke-i Mükerrerme'ye karîb yerde eşrâf türbeleri önünde kırk lûleden ziyâde su yer yüzünde âdem boyu yüksek yerde çağlayup akmak üzre ve mahall-i mezbûrda yetmiş arşun tûlû ve iki zirâ' arzı bir havz binâ olunup ve kifâyet kadarı su verilmişdir ki dâyimâ akup ve cemî' huccâc-ı Müslimîn bu sene de kırıbalarını ve sâyir deve ve davarından suvarup ve bâkî kalan su bu sene kârîz-i kadîme saliverilmiştir. Şehrin halkı dahı müntefî' olalar ve zıkr olan havzdan müteveffâ İbrâhim Beğ sa'y-i Resûl'de Merve-i Şerîfe'de çeşmeler binâ eylemiş idi. Ol çeşmelere gelince bin altı yüz arşun olup ve mezbûr çeşmeden Safâ nâm mahalde Ayn-ı Arafât ile karışup ikisi şehrin içinde taşra çıkup sahrâya akup gitdiğin ve bilcümle kârîz aslında bennâ zirâ'ı ile üç bin beş yüz arşun olup bin beş yüz arşun yeri tamâm olup iki bin arşun yeri kalmışdır ve haylî müddetdir ki masraf akçası olmamağla Harem-i Şerîf mâlından iki bin iki yüz altun sarf olunmuşdur ve min-ba'd kârîz-i cedîd binâ olmasına ve sâyir mühimmâta şimdîye dek sarf olunan Harem mâlî ile on bin sikke altun tahmîn olduğun ve bu sene Mısır'dan emîr-i hâc ile mâl gelmek umulurdu, müyesser olmadı. Sâbıkâ Vezîrim Sinân Paşa Bender-i Cidde mahsûlünden ve Mekke ve Cidde Beytûlmâlî'nden sarf eylemek için Kâdî Hüseyin mektûb gönderüp lâkin mahsûl-i Bender ancak Haremeyn-i Şerîfeyn masârifine kifâyet eder ve Beytûlmâl mahsûlû ne kadar nesne olur ki alup sarf oluna deyü arz eylemiş. İmdi su yoluna on bin Filori ve Harem-i Şerîf mesâlihı dahı mühimmâtdan olmağın Âsitâne-i Sa'âdetimden Mi'mâr Mehmed Çavuş irsâl olundu. Buyurdum ki;

Vusûl buldukda su yolu mühimmi için lâzım olan on bin Filori tedârik olunup irsâl olunup dahı mezbûr Mi'mâr Mehmed Çavuş varduğu gibi Mekke-i Mükerrerme'nin binâsına ve sâyir ta'mîr ve meremmetine lâzım olan ne ise mümkün olduğu üzre tedârik edüp irsâl eylemek bâbında envâ'-ı mesâî-i cemîlin vücûda getiresin. Bu husûsları sâyir umûra kıyâs eylemeyüp eğer su yolu için lâzım olan Filoridir ve eğer Mekke-i Mükerrerme ta'mîrinin levâzımıdır bî-kusûr tedârik ve irsâl eyleyüp ihmâl eylemeyesin ve ne vec-hile tedârik olduğun yazup bildiresin.

Fi 21 Cumâde'l-ülâ sene 981 / [18 Eylül 1573], *BOA. Mühimme Defteri 23, hüküm 6*

Mısır beylerbeyisine ve defterdarına hüküm ki:

Harem-i Şerif'in otuz iki kubbesine on dört bin sikke altın sarf edildi. Kalan altı yüz altmış sekiz kubbeeye üç yüz otuz altı bin altın daha sarf edilecektir. Ayrıca su yolunun tamiri de gerekmektedir. Hacıların bu sene su ihtiyaçlarını karşılamak üzere su yollarının ve kubbelerin tamiri için lüzumlu malzemenin temini hususunda gereken parayı bir an önce tedarik edip gönderesin. Asla ihmalkarlık göstermeyesin.

Decree to the Beglerbeg and Defterdar of Egypt:

The 14.000 golden sikkas have been spent to repair the 32 domes in Kaaba. The 336.000 golden sikkas will be also spent on the remaining 668 domes. Furthermore, the water conduits also need repair. Send the allowance to supply the materials necessary for repairing the water conduits and three domes in order to meet the water needs of the pilgrims this year. Do not ever neglect this task.

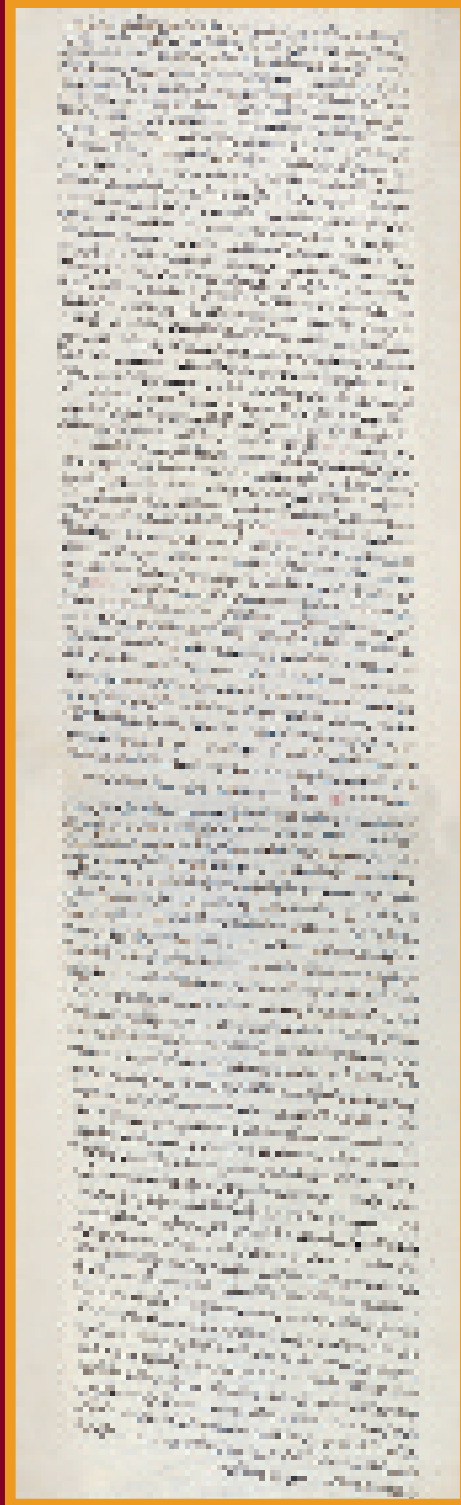

Sultan I. Mahmud Han, 4 Kasım 1736, BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 3, s. 4-7

İrân Şahı Nâdir
Bahadır ile Osmanlı
Devleti arasında
esirler, ticaret,
mezhep ve hacılar
hususunda yapılan
anlaşmanın
sureti (kopyası).

Copy of the treaty
signed between the
Ottoman State and
Nadir Bahadır, the
Shah of Persia,
concerning
captives, trade, sect,
and pilgrims.

Vezir-i mükerrerem Mustafa Paşa hazretleriyle gidecek ahidnâme-i hümayûn sûretidir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Tebâreke'llezî bi-yedihi'l-mülki ve hüve alâ külli şey'in kadîr

Ser-tâc-ı kitâbe-i tâk-ı âsmân, dîbâc-ı sahâyif-i zemîn ü zamân olan hamd ü sipâs-ı bî-kıyâs ve şükr ü sitâyîş-i mücibü'l-istînâs ol Mâlikü'l-Mülk ale't-tahkîk cenâbının sâha-i vehb ü tevfiğine şâyân u hakîkdir ki tû'ti'l mülke men teşâ'ü kâr-gâhında mensûc kabâ-yı zer-târ-ı izz ü iktidârı ale'l-edvâr birer sâhib-i hûşun düş-ı liyâkat ve liyâkatine vaz' u iksâ ile bi-yedihi'l-hayr nüktesin zamâ'ir-i ehl-i basâ'ire iş'âr ve dîvân-hâne-i inne'l-arâda li'llâhi yûrisühâ men yeşâ'ü de debîr-i hikmet-semîr-i ve ce'alnâ lekûm sultânen mübînâ kalem-i inâyet-rakamî ile mastûr ve tuğrâ-yı garrâ-yı tû'izzu men teşâ'ü ile mahbûr menşûr-ı nazmü'l-umûrî erbâb-ı şu'ûrdan ki gâh birer mesbûku'l-inâyenin dest-i nîsfet-peyvestine i'tâ ile ve terzûku men teşâ'ü bi-gayri hisâb dakîkasın ukûl-i ûli'l-ebşârâ îmâ vü iş'âr edüp hüve'llezî ce'alekûm halâ'ife fi'l-ard mücmelin ve rafa'nâ ba'dakûm fevka ba'd muhkemi ile ânen fe-ânen erbâb-ı îkânâ tafsîl ve faddalla'llâhu'l-mücâhidîne ale'l-kâ'idîn mücebince mücâhidîn-i dîn olan selâtîn-i adl-âyîni tebcîl ü tafdîl eylemişdir ve nesâ'im-i salavât-ı zâkiyât-ı anberiyye revâyih-ı teslimât-ı nâmiyât-ı abheriyye, gâris-i usûl-i dîn [ve] hâris-i fûrû'-ı yakîn olan şehsûvâr-ı meydân-ı levlâk, yeke-tâz-ı pehnây-ı ve erselnâke Muhammedü'z-zât ve'l-atvâr Ahmedü's-sîfât ve'l-âsâr Mahmûdü'l-fi'âl ve'l-ahbâr, Rasûl-i Hudâ, İmâm-ı Enbiyâ Muhammedü'l-Mustafa aleyhi mine's-salavâtî ve't-teslimâtî a'lâhâ hazretlerinin bâr-gâh-ı vâlâlarına sezâ ve ahrâdır ki el mü'minü li'l-mü'mini ke'l-bünyânî yeşüddü ba'duhu ba'dâ hadîs-i behcet-tahdîsî ile ilti'âm-ı şeml-i İslâm'a tahsîs ve aleykûm bi'l-cemâ'ati fe inne'l-kâsiyete ye'kûlû biha'z-zi'bû eser-i hikmet-muhbiri ile ittifâk-ârâ-yı zevi'n-nü-hâyâ tahrîz u tergîb kılmışdır ve letâ'if-i dîrûd ve selâm-ı şerâyif-i tahiyât-ı miskiyyetü'l-hitâm âl ü ashâb-ı izâm ve evlâd-ı encâb-ı kirâmîlerine müthaf ü mühdâdır ki bi-eyyihim iktedeytüm ihtedeytüm mazmûnu üzre her biri râhnümâ-yı dîn-i kavîm ve pîşvâ-yı şer'-i müstakîmdir.

Tahiyet-bâd pîş ez-sad hezârân zi-mâ ber Mustafâ ve âl ü yârân husûsan çâr-yâr-ı pâk-gevher Ebûbekr ve Ömer ve Osman ve Haydar rıdvânullâhi Te'âlâ aleyhim ecma'in. Emmâ ba'd hilâfetul-lâhi'l-kübrâ ve hüccetü'l-Hakk alâ-kâffeti'l-verâ olan Devlet-i Aliyye-i rûz-efzûn ve saltanat-ı behiyye-i mevhîbet-makrûnumuz hîn-i zuhûrundan bu ân-ı revnak-nüşûra gelince mâ ene aleyhi ve ashâbî cevâbı üzre şer'at-ı hakka-i Nebeviyye ve sünnet-i seniyye-i Mustafaviyye şe'âirin icrâ zımnında ızhâr-ı dîn ve te'mîr-i hulefâ-yı râşidinden maksûd ve merâm olan ta'zîmü li-emrillâhi ve şefkatü alâ halkillâhi levâzımın kanûn-ı İslâm üzre tenfîz ve ifâ ederek ikâmet-i farîza-i cihâd u gazâ ile erbâb-ı küfr ü dalâl sümm ü senâbek-i huyûl-i mücâhidinde pâ-mâl ve ehl-i salâh u felâh fevz ü necâhda makziyyü'l-âmâl kılınup bu üslûb üzre vehb-i İlâhî ve inâyet-i Rabbiye-i kemâ hiye ile hizmet-i celîle-i Harameyn ve hükûmet-i cemîle-i kibleteyn, hânedân-ı şâmihu'l-erkân ve dîdmân-ı râsihu'l-bünyânımıza tefvîz u ihsân olunmağla sâlisü'l-kurûn belki hulefâ-yı râşidûndan sonra âbâ-i fihâm ve ecdâd u a'mâm-ı ızâmımız ve cenâb-ı hümayûn-ı inâyet-makrûnumuz bi'l-münâvebeti'sh-şer'iyyeti'l-mer'iyye innâ ce'alnâke halîfeten fi'l-ard masdûkası mücebince irsen ve istihkâkan emîru'l-mü'minîn-i fi'l-arzeyn teşrîfine ehakk ve fi'l-hakîka uli'l-emr itlâkı nüvvâb-ı kâm-yâbımıza vâsf-ı elyak olduğuna binâ'en şark ve garb ve cenûb ve şimâlde vâkı' mülûk-i İslâm ve hukkâm-ı enâm-dan yâ eyyühe'llezîne âmenü kûnû ensara'llâhi nass-ı sarîhını ve kûnû ibâda'llâhi yeden vâhideten alâ men nâvâkûm eser-i sahîhını fehm ü iz'ân eden erbâb-ı şân ü ikân-ı Devlet-i Aliyye'miz ile musâfât ve müvâlâtde râsih-i dem ve belki saltanat-ı seniyyemize iltihâk ve intisâbda sâbit-kadem olmağî bâ'is-i sebât-ı devlet ve sebeb-i necât-ı âhîret bilüp bu bâbda kâ'id-i tevfiğ ile ser-menzil-i tahkîka erenler beldetün tayyibetün ve rabbûn gafûr ma'mûresinde müsterîh ve mesrûr olageldikleri

rûşen ve hüveydâ ve ale't-tahkik selâtîn-i adl-âyîn-i Müslimîn bu vech üzre müttefiku'l-ârâ olarak revnak-ı dîn-i mübîn teksîr u tevfir ve keferi vü müşrikîn tenkîl vü tedmîr kılınmak muktezâ-yı şerî'at-ı garrâ ve mübteğâ-yı resûl-i Hudâ olmağla mukaddemâ İrân câniblerinde hüdüs edüp teşât-ârâ-yı Müslimîne illet-i sarîha olan bida'-ı kabîhanın izâle ve izâhesi ile hedef-i sihâmü'l-âmm olan ehl-i İslâm'ın te'mîn ve irâhası mazhar-ı mevâhib bir sâhib-i menâkıba müsahhar ve müyesser olmak matlûb ve muntazar iken el-hâletü hâzihî innî câ'ilûke li'nnâsi imâmen işâretine mazhariyyet ile fa'hküm beyne'n-nâsi bi'l-adl emr-i şerîfinin tenfizine tahsis kılınan cânib-i hümâyûn-ı ma'delet-makrûn ve taraf-ı akdes-i mevhibet-nümûnumuza hâlâ serîr-ârâ-yı kişver-sitân-ı İrân, tâc-ı ber-ser-i hükûmet-gâh-ı kistrâ vü kiyân olan âlî-hazret, le'âlî-nadret, şehriyâr-ı kamer-tenvîr, hıdiv-i hürşîd-nazîr, dürre-i yektâ-yı efser-i nâmdârî, gurre-i garrâ-yı cebîn-i bahtiyârî, mü'essis-i mebânî-i câh ü celâl, müşeyyid-i erkân-ı izz ü ikbâl, şâyân-ı tâc u kemer ü gâh, mâye-i diyânet ü emânet ü intibâh, alem-efrâz-ı hitta-i serverî, revnak-bahşâ-yı evreng-i dâverî, Ferîdûn-ı taht-ı Cem-revîş, Husrev-i hümâyûn-baht-ı Dârâ-meniş, bahâü'd-dünyâ ve'd-dîn, cemâlül'-İslâmî ve'l-Müslimîn avnen li's-şecâ'ati ve'l-menâ'ati ve's-şân, zahran li'l-besâleti ve'l-celâleti ve'l-unvân, câlis-i çâr-bâliş-i mesned-i Kistrâ vü Cem, fermân-fermâ-yı memâlik-i Acem, felek-câh, el-Kâân Nâdir Bahâdır Şâh etemma'llâhu şânehû ve sânehû ammâ şânehû cenâblarının kibel-i akdes ü ecmel-i şâhî ve taraf-ı enfes ü eşref-i sipîhr-iştibâhîlerinden elçilik rûsûmu icrâsına nâmzed olan eyâlet ve besâlet-penâh, urûmet ve hükûmet-dest-gâh, Beglerbeğ-i Kirmanşâhân Abdülbâkî Han Zengine dâme unvânühû ve ma'an ba's olunan fahru's-sâdât ve'l-efâhim Sadr-ı memâlik-i İrân Mirzâ Ebu'l-Kasım ve kıdvetül'-ulemâ'il-muhakkıkîn İmâm-ı fazîlet-eser Molla Ali Ekber dâmet ifâdetühümâ sefâretleriyle der-bâr-ı Hilâfet-medâr-ı sultânî ve bâr-gâh-ı inâyet-iştihâr-ı hâkanîmize vârid olan nâme-i revnak-alâme-i nâmî ve kalemî-i hâviyyül'-fahhâme-i sâmilârinin derûn-ı velâ-meşhûnunda vâkı' me'ânî-i mevhibet-mebânîsi ma'raz-ı mütâlâ'ada cilve-ger kılındıkda cenâb-ı şehâmet-penâhîlerinin zât-ı übbehet-simât-ı şâhîleri fi'l-asl hasîb ü nesîb-i tâhiru'l-lisân ve'l-cenân İl-i celîl-i Türkmân'dan safâ-yı niyyet ve nakâyı taviyyet ile sünnet-i seniyye-i Nebeviyye ve âsâr-ı behiyye-i Mustaf[av]iyye mütâba'atine meftûr bir zât-ı nısfet-nüşûr olup ve İl-i celîl-i müşârun-ileyhim akâyid-i hakka-i seniyye üzre olmaları hasibiyle ru'esâ-yı felek-fersâlarına nevbet-i saltanat ve hükûmetlerinde umûmen İslâmîyân pür-emn ü emân iken şecere-i Safeviyye fûrû'undan mukaddemâ ser-zede-i i'vicâc olan kimesne kendü âgrâz-ı nefsanîyyesinin icrâsına medâr olmak için bazı akvâl-i kâside-i merzûle ve ef'âl-i fâside-i mehzûleyi beyne'l-Müslimîn ilkâ ve tervîcine dikkat-i evfâ edüp bu keyfiyyet halefen an-selefin bâ'is-i şetât-ı ümmet olduğı ve bundan akdemce Mugan Kışlağı'nda tertîb olunan şûrâ-yı kübrâda hâlât-ı merkûme vücûh-ı a'yân-ı İrân'a ifhâm ve i'lân olundukda cümlesi akâyid-i bâtılâ-i mezkûreden nûkûl ve ke'l-evvel sünnet ve cemâ'at tarîkına sülûk ve duhûl edüp bu binâ-yı hayr sıyâneten ani'l-in-dirâs fi-mâba'd silsile-i Safeviyye'ye mütâba'atden mücânebet ve zât-ı mâyet-âyât-ı şehriyârîlerinin irsen ve iktisâben me'mûlû olan İrân Şahlığı için taraf-ı yenbü'ü's-şeref-i dâverîlerine bi'l-ittifâk akd-i bey'at ile nüvvâb-ı müstetâblarına mu'teddün bihâ hüccet verdikleri ve husûsât-ı merkûme tamâmen memâlik-i İrân'a işâ'at ve mukaddemâ beynlerinde muhdesen cârî olan rezâ'il-i akvâlden fi-mâ ba'd cümlelerin men' u tahzîrine dikkat olunduğı ve dîn-i mübîn ve ümmet-i Seyyidül'-Mürselîn'e masrûf böyle hıdmet-i celîle mukâbilî ba'zı merâtibin tekabbülû dahî cânib-i hümâyûn-ı Hilâfet-makrûnumuzdan istisâd kılınup tefâsîlî düstûr-ı ekrem müşîr-i efham ilâ âhîrihî bi'l-fi'l Sadr-ı a'zam ve vekîl-i mutlakım olan Vezîrim Mehmed Paşa edâma'llâhu Te'âlâ iclâlehu ve zâ'afe bi't-te'yîdi iktidârehu ve ikbâlehu ile a'lemu'l-ulemâ'il-mütebahhîrîn, efdalül'-fudalâi'l-müteverri'in ilâ âhîrihî bi'l-fi'l Şeyhülislâm ve Müftiyyül'-enâm olan Mevlânâ es-Seyyid Mustafa edâmallâhu Te'âlâ feza'ilehuya tensik olunan elûke-i şehâmet-meslûkelerine muhavvel kılındığı hâlât bi'l-cümle

ma'lûm-ı dirâyet-mersûm-ı husrevâne ve mefhûm-ı inâyet-merkûm-ı pâdişâhânemiz kılınup ve cenâb-ı ni'me'l-me'âb-ı şâhî ve cânib-i eşref ü eltâf-ı diyânet-penâhileri muvâfık-ı merâzî-i Hakk olan böyle emr-i azîme muvaffak oldukları bâ'is-i ârâyîş-i zamân ve sebep-i sitâyîş-i devrân olup bu husûs-ı hayriyyet-mensûsun o sâhib-i imtiyâz tarafından zuhûr ve bürûzu zamîr-i ilhâm-semîr-i Hilâfet-medâr ve tab'-ı kerrûbî-mesîr-i saltanat-şî'ârımızı ve elkaytû aleyke muhabbeten minnî dâru'l-ünsüne imâle ile mevfûrû's-sürûr ve mücellâ-yı ifrâh-ı nâ-mahsûr eylemiştir. İkâmet-i menâr-ı sünnet-i seniyye ve zikr-i bi'l-hayr-i eshâb-ı hayru'l-beriyye ve imâte-i âsâr-ı bid'at-i reddiyye zımnında te'lîf ü terfîh-i muvahhidîn ve tedmîr ü tahkîr-i kefare vü mülhudîn ile bast-ı besât-ı nısfet ve neşr-i livâ-i ma'delet o sâhib-i himmet-i Ferîdûn-menkabetin nasbu'l-ayn-ı sâfi-taviyyetleri olmakdan nâşi inne'l-arda yerisühâ min ibâdiye's-sâlihûn mazmûnı üzre kibel-i Mâlik-i Mennân'dan tefvîz u ihsân buyrulan temşiyet-i mehâmm-ı mülk-i İrân ve tâc u kemer u dîhîm-i kisrâ ve kiyân zât-ı mevâhib-âyât-ı inâyet-makrûnlarına mübârek ve meymûn olmak tehniyesi nâme-i hümayûn ve müfâvaza-i mülâfâfet-makrûnumuz ile kitâbeten ve taraf-ı şâhîlerine irsâl ve ifâd olunan düstûr-ı mükerrem, müşîr-i müfahham, nizâmü'l-âlem Vezîrim Mustafa Paşa edâmallâhu Te'âlâ iclâlehû ve a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in bi'l-fi'l Emîn-i şerâif-i fetevâ olup Anadolu Sadâreti ile mümtâz olan Mevlânâ Abdullâh edâma'llâhu fezâ'ilehû ve akzâ kuzâtî'l-Müslimîn, evlâ vülâtî'l-muvahhidîn sâbıkâ emîn-i fetvâ olup dâru'n-nasr ve'l-meymene mahmiyye-yi Edirne Mevleviyyeti ile bâhiru'l-imtiyâz olan Mevlânâ Halil dâmet fezâ'ilühû vesâatlarıyla şifâhen dahı ifâ vü icrâ kılınup ve nüvvâb-ı müstetâb-ı sâmi cenâbları bu kâr-ı hayriyyet-iştihâra muvaffakan ehvâ-i nâ-marziyye-i mezkûrenin izâle ve izâhesine mübâşeret ve istihsâline dikkat eyledikleri eyyâmda seyf-i hisâm tarafeynden der-niyâm olup ol vakt sulh u salâh eğerçi pezirâ-yı hitâm olmuşıdi, ancak işbu devleteyn-i azîmeteyn beyninde zuhûru bâ'is-i hubûr olan tevâfuk u te'ellûfün envâr ve âsârı âlem ü âlemyâna işhâr olunmak için taraf-ı hümayûnumuzdan tekabbülü istis'âd olunup tefâsîli sadr-ı a'zam ve şeyhülislâm-ı müşârun-ileyhimâya vârid kalemî-i sâmîlerine muhavvel kılınan mevâddın tensîk u tanzîmî dahı matlûb u mergûb-ı hümayûnumuz olmağla vüzerâ-yı ızâm ve ulemâ-yı a'lâm ve hayr-hâhân-ı devlet-i Hilâfet-makâmımızdan tertîb ve tehzîbine me'mûr olanlar ve taraf-ı Kâânîlerinden vârid ilçi ve ma'an ba's olunan müşâr ve mûmâ-ileyhim ile mecâlis-i müte'ad-didede musâfât ve muvâhât birle akd-i encûmen-i vîfâk edüp tarafeynin nizâm ve sâ mânına elyak ve ahrâ olmak ve tezkâr-ı hasâfet-medâr-ı hıdîvâneleri üzre nezd-i Hazreti Peygamberî'de suâl teveccüh etmemek ve ilâ-inkızâi'd-dühûr nakz u naksdan ârî ve dîr kılınmak vecihleri ile mîru'l-hâc ve üsârâ ve mu'temed ikâmeti husûslarına faysal verilip mâtde-i uhrânın mahâzîr u me'âzîr-i şer'iyeye vü mülkiyyesi ilçi ve ma'iyyetinde olan müşâr ve mûmâ-ileyhime îrâd ve telkîn olunduğundan başka sadr-ı a'zam ve şeyhülislâm-ı müşârun-ileyhimâdan cânib-i feyz-câlib-i şâhânelerine firistâde kılınan ihlâs ve du'â-nâmelerde zikr u tebyîn olunup ve der-bâr-ı Hilâfet-medâr-ı sultânîmizden serîr-ârâyî-i şâhîleri tehniyesi te'diyesiychün bâr-gâh-ı übbebet-dest-gâh-ı hıdîvânelerine ifâd olunan vezîr ve sadr-ı Anadolu ve mevlânâ-yı müşârun-ileyhim dahı yâd u tefhîm olunduğu vech üzre mâtde-i merkûme mülûk-i ızâm-ı selef enâra'llâhü berâhînehüm zamânlarında cereyân eden veche kıyâsen matviyyü'l-eser kılınması firâset ü kıyâset-i şâhî ve der-büt-i dirâyet-i devlet-penâhilerine muhavvel olan hâlet olmağla mevâdd-ı sülûs-i mütemmemeden başka hudûd ve sinûr ve sâir mevâdd-ı melzûmü'l-ittihâdın zikrini dahı hâvî izâfe vechi ile terkîm olunan tezyilde mâtde-i ma'hûdeden maksûd olan keyfiyyet tahrîr ve işbu muvâhât ve musâfâtın bi-avnillâhî'l-Meliki'l-Kadîr idâme ve takrîri ve bu vesîle-i asîle ile ümmet-i merhûme-i nebeviyye ve re'âyâ ve zîr-destân-ı beriyyenin te'mîn ve terfîhleri için üç madde ve bir tezyil üzerine tetmîm ve tensîk olunan ahidnâme-i hümayûnumuzdur ki zikr u beyân ve şerh u ayân kılınur.

Mâdde-i Ülä: Huccâc-ı İrân Lahsa ve İmâm Ali tarîklarından gitdikleri senelerde ümerâ-i İrân'dan bir mu'teber kimesne emîru'l-hâc unvânıyla azîmet ve tarîkayn-ı mezkûreynden mahzûr müte-hakkık ve müte'ayyin olup zarûrî Şâm-ı Şerîf tarîkından gidilmek iktizâ eylediği sûrette huccâc-ı merkûmînün üzerlerine ümerâ vü hânândan olmamak şartıyla bir kimesne ta'yîn ve mîru'l-hâc lafzından gayrı münâsib bir lafz ile telkib oluna ve ol makûle huccâc Bağdâd'a ba'de'l-vusûl Bağdâddan Şâm-ı Şerîf'e gelince yol üzerinde olan vülât ve hükkâm merkûmları âminîn ü sâlimîn birbirlerine isâl eylemeleriyçün ol senelerde mü'ekkid ve müte'addid evâmir-i aliyye ısdâr u irsâl oluna.

Mâdde-i Sâniye: İşbu iki devletin ittifâk u ittihâdını cümleye işâ'at ve bundan başka maslahat-ı lâzımelerini ru'yet için üç senede bir tebdil olunmak üzere Dergâh-ı Mu'allâmız kapucubaşlarından mîr-i alem rütbesiyle bir müte'ayyin kapucubaşı ta'yîn olunup İsfahan'da ikâmet ve İrân huccâcının Şâm tarîkından azîmetleri senelerinde mûmâ-ileyhin kethudâsı ve Lahsâ ve İmâm Ali tarîklarından gidildiği senelerde dahı bir müte'ayyin âdemîsi İrân mîru'l-hâccı ile azîmeten gidüp gele ve kezâlik İrân mu'temedlerinden dahı bir kimesne gelüp Dâru's-saltanamız'da ikâmet eyleye ve her taraf mi-sâfirlerinin kifâyet mikdârı masraflarını görelen.

Mâdde-i Sâlise: Acem üsârâsı fimâ-ba'd bey' u şîrâ olunmamak üzere Deraliyyemizde tenbîh ve sâir memâlik-i mahrûsemize evâmir-i aliyyemiz ile te'kid olunup bundan mâ'adâ üsârâ-yı merkûmînden kalem-rev-i Hilâfetimizde ikâmete râğbet etmeyüp gerek başlu başlarına ve gerek ilçi, hân-ı müşârun-ileyh ma'ıyyeti ile ve gerek Âsitâne'de ikâmet edecek mu'temed ma'rifetiyle vatanlarına azîmet murâd edenlerin sebilleri tahliye olunup serhad muhafızları ve vülât ve hükkâm taraflarından mûmâna'at olunmamak üzere dahı başka evâmir-i şerîfemiz ısdâr ve ricâl-i Devlet-i Aliyyemiz yedlerinde olanların dahı sebilleri tahliye olunmak üzere fermân-ı hümayûnumuz şeref-sudûr bulup ve bundan mâ'adâ dahı bazı nâ-münâsib mahallerde bulunmak ihtimâli olanlar mahalle imâmları ve ta'yîn olunan mübâşirler ma'rifetleriyle teftiş ve tefahhus olunup ahz ve kezâlik el-yevm bey' u şîrâ ma'razında olanlar dahı ba'de't-tefahhus ne tarîk ile olur ise olsun tahlis ve defteriyle ilçi hân-ı müşârun-ileyh tarafına teslim oluna. Mâ'adâ evsât-ı nâs ve ehâd-ı ricâl yedlerinde kalanlar dahı tarafeynin mu'temedleri dâru's-saltanalarda ikâmetlerinden sonra tadrîc ü terâhî ile ceste ceste defteriyle İrân mu'temedine def u teslim oluna. El-yevm diyâr-ı İrân'da bulunan üsârâ-yı Rûm'dan anda ikâmete râğbet etmeyenler kâ'inen men-kân tamâmen ıtlâk ve sebilleri tahliye oluna.

Tezyil

Kadîmül'eyyâmdan berü mülûk-i ızâm ve havâkîn-i ma'delet-kâm beynlerinde emr-i musâfât kemâl-i müvâlât üzere resîde-i nizâm ve istihkâm oldukda tarafeynin hudûd ve sınırları ta'yîn ve tebyîn olunmak âdât-ı hasene belki mürâ'âtı vâcib-i rûsûm-ı müstahseneden olup bu mâdde cennet-merâbî-i âmm-ı büzürg-vârımız Sultân Murâd Hân-ı Râbî' hazretlerinin zamân-ı bâ-unvânlarında Safeviyye Hânedanı ile şurût-ı enîka ve ahd-i vesîka beyânı zımında faysal-pezir-i temyîz u tefrîk olunmağla hâlâ memâlik-i husrevânemiz hudûdu ile ülkât-ı şâhiyye sınırları cennet-mekân-ı müşârun-ileyh zamânlarında temyîz ü tahdîd olunduğu üzere olup ahad-ı tarafeynin serhadd muhafızları ve nüvvâb-ı kirâmîleri ez-kadîm olageldiği üzere merâsim-i şurût-ı musâlaha ve âştîyi kemâyenbağî muhafazat ve masâlih-i sînûr u süğûra dâir hâletlerde şurût-ı müsâleme vü vifâka mugâyir hareketlerden her taraf tevakkî vü mücânebet ve vaz'-ı kadîm ve üslûb-ı müstedîme ri'âyet eyleye ve mukaddemâ şâhân-ı İrân olan Hânedân-ı Safeviyye'nin ve bi'l-cümle düvel-i mu'teddün-bihânın âyîn-i dirâyet-karînleri üzere rikâb-ı müstetâb-ı Hilâfet-cenâb ve cânib-i ahlâf-ı nısfet-ittisâfımıza kibel-i ecmel-i şâhîlerinden ve a'kâb-ı der-büt-i penâhîlerinden nâme-i velâ-allâme geldikte ber-üslûb-ı kadîm vezîr-i a'zam olanlara dahı mektûblar terkîm ve taraf-ı eşref-i hümayûndan cânib-i şâhiye nâme-i mevhîbet-meşhûn irsâl olundukda vezîr-i a'zam bulunanlar dahı cenâb-ı ni'me'l-me'âb-ı

şâhiye hulûsnâme tahrîr eylediklerinden mâ'adâ i'timâdû'd-devle olanlara kezâlik mektûb tastîr edüp i'timâdû'd-devleler ancak vezîr-i a'zamlara yaza ve tarafeynden bu tahrîrât mukaddemâ Safeviyye ile olan elkâb-ı mürâselâta tatbîk belki zuhûr eden tehzîb-i mezhebe binâen ziyâdeten ale'l-evvel ihtirâmı tevsik oluna ve bunlardan başka bi-mâyetillâhi'l-Mennân ahâlî-i Îrân Safeviyye zamanlarında ihdâs olunan akvâl-i nâ-şâyânı külliyyen terke mevsûl ve usûl-i akâyidde ke'l-evvel ehl-i sünnet ve cemâ'at mezhebine duhûl edüp Hulefâ-i Râşidîn ve bakıyye-i aşere-i mübeşşere ve dâhil-i bey'atû'r-ırdvân-ı taht-ı şecere ve Ehl-i Beyt-i mutahhara ve umûmen ashâb-ı kirâm ırdvânullâhi Te'âlâ aleyhim ecma'in hazerâtını hayr u tarazzî ile yâd ve bu vesile-i cemile ile cümle-i muvahhidîni dil-şâd eylemelerinden nâşî ahâlî-i merkûmînden fimâ-ba'd Beytullâhi'l-Harâm ve Medîne-i Mûftehire-i hayru'l-enâm ve memâlik-i mahrûsemizden sâir bilâd-ı İslâm'a vürûd ve vûfûd eden huccâc u züvvâr ve kâdimîn ve tüccâr ve bi'l-cümle âmed-şud eden sığâr u kibâr mecmû'una in-nem'l-mü'minûne ihvetûn nazm-ı ülfet-resmî üzre mu'âmele-i bi'l-mücâmele olunarak sâir Müslimîn ve muvahhidîn misillü merkûmlar dahî her hâlde mer'ıyyû'l-etraf ve mu'azzezû'l-eknâf kılınup mukaddemâ İranilere olan vaz' bunların haklarında külliyyen terk ve ziyy ve kıyâfetleri cihetinden mûmâ-ileyhime vechen mine'l-vücûh dahl ü ta'arruz olunmadan hazer ve mücânebet oluna ve ticâret husûsu tarafeynin ahâlî ve tüccârına bâ'is-i menfa'at ve mücib-i refâhiyyet bir hâlet olmağla cânibeyn tüccârı ke'l-evvel emîn ü sâlim ve bilâ-mâni' u müzâhim âmed-şud edüp ticâret ile getirüp götürdükleri emti'anın iktizâ eden mahallerde gümrüklerin kânûn-ı kadîm ve üslûb-ı müstedîm üzre edâ eylediklerinden sonra ziyâde nesne mütâlebesiyle rencide olunmayalar ve kezâlik meşhede-y-nû's-ş-şerîfeyn ve merkadeynü'l-münîfeyn radiyallâhu Te'âlâ an-râkıdeyhümâ a'kâb-ı müteberrikesinin ve hıttâ-i Zevrâ'da vâkı' sâir zarâyih-i müteyemminenin ziyâretlerine bilâd-ı A'câm'dan zâmile-bend-i teveccûh ü azîmet olan züvvâr ve kussâdın mâdâm ki yanlarında ticâret mâlî olmaya, vûlât ve hükkâm-ı hudûd ve sâir ehl-i örf taraflarından bâc talebi ve âhar tarîk ile merkûmün bî-vech te'addî ve rencide olunmayalar ve işbu iki devleteyn-i azîmeteynin re'âyâ vü ahâlî ve esâfil ü e'âlîlerinden olup fi-mâba'd İran'dan memâlik-i mahrûsemize ve bu taraftan dahî memleket-i İran'a firâr edenler kat'an himâyet olunmayup tarafeynden taleb olundukları vaktlerde vûkelâ-yı cânibeyne bilâ-tereddüd teslim olunalar. İmdi perverde-gâr-ı cihân olan Allâhu Azîmü's-şân'ın ism-i şerîfini yâd ve server-i enbiyâ olan Peygamber-i âhiru'z-zamân sallallâhu Te'âlâ aleyhi ve sellem hazretlerinin mu'cizât-ı bâhiru'l-berekâtlarını îrâd edüp âyîn-i havâkin-i pîşîn üzre bu gûne ahd ü misâk ederiz ki mâdâm ki zikr olunan mevâddın şurût u kuyûduna ve işbu musâfât u muvâtâtın mevâsîk ve uhûduna ri'âyet olunup ol cânibden hilâfına vaz' u hareketden tehâşî kılına. Taraf-ı hümâyûn-ı pâdişâhânemizden ve ahlâf-ı nisfet-ittisâf ve vûkelâ-yı memleket-ârâ ve sâir huddâm-ı kirâmımız taraflarından dahî mugâyiri hâletün-mimmâya tasaddî olunmaya. Femen beddelehu ba'de mâ semî'ahu fe-innemâ ismühu ale'l-lezîne yûbeddilûnehu.

Hurrire fi şehri'llâhi'l-mübârek-i Cumâde'l-uhurâ min şühûr-i sene tis'a ve erba'in ve mi'ete ve elf.
[29] Cumâde'l-uhurâ 1149 / [4 Kasım 1736], *BOA. Nâme-i Hümâyûn Defteri 3, s. 4-7*

İrân Şahı Nadir Bahadır Şah'ın elçisi Kirmanşah Beylerbeyi Abdülbaki Han ve İrân vezirlerinden Mirza Ebulkasım ve Molla Ali Ekber ile Vezir Mehmed Paşa ve Şeyhülislâm es-Seyyid Mustafa Efendi'nin arasında yapılan görüşmelerde şu kararlar alınmıştır:

İrân hacılarına hacca giderken saygın bir mîrû'l-hac tayin edilsin ve Bağdat'tan Şam'a kadar yol üzerinde bulunan vali ve hakimlere yol emniyeti için gerekli emirler yazılsın. İstanbul'da İrân esirlerinin alım satımı engellensin ve esirlerden isteyenlerin memleketlerine dönmeleri için gerekli kolaylık gösterilsin. İrân'da bulunan Türk esirleri salıverilsin.

İrân ahalisi, önceden olduğu gibi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebini gözetilsin.

Hac, ticaret ve ziyaret amacıyla İrân'a gelip giden Müslümanlara hoşgörü ile bakılsın ve kıyafetleri dolayısıyla rahatsız edilmesin. İki devlet tüccarının ticaret amacıyla getirip götürdükleri emtiadan kanunla belirlenen gümrük vergisinden fazla bir şey talep edilmesin.

These decisions have been taken during the negotiations among Kirmanshah, the envoy of Shah of Persia, Beglerbeg Abdülbaki Khan, Mirza Ebulkasım and Molla Ali Ekber, the viziers of Persia, Vizier Mehmed Pasha, and Sheik al-Islam Es-Seyyid Mustafa Efendy:

to appoint a respectful mir al-hacc to assist the Persian pilgrims during pilgrimage,

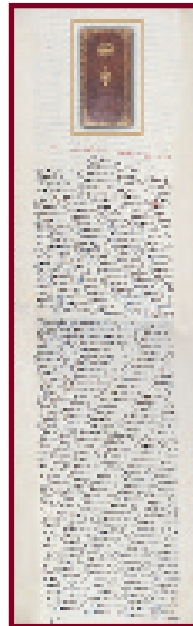
to write necessary orders for the governors and rulers to ensure security through the road from Bagdad to Sham,

to prevent trading of Persian captives in Istanbul and to give permission to those who want to return back, to release Turkish captives in Persia,

that the Persian people take care of the members of Sunni sect as in the past,

to behave well to the muslims who come to Persia for pilgrimage, trade, and visit and not to interfere with them,

not to ask excessive taxes mutually, excluding the amount required by the law, for goods.

Sultan V. Mehmed Reşad Han, 12 Mart 1917, BOA. MV 207/17

İÜ 3

[illegible][illegible]

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıtnâme

Tarihi: 17 Cumâde'l-ülâ sene [1]335
11 Mart sene 1]333

Hulâsa-i Meâli

Kararı

Beyrut ve Cebel-i Lübnan'ın muhtâcîn ahâlisini it'âm ve eytâmhâneleri idâre için umûmî matbahlar küşâdı ve erzâk tevzî'i zımında seferberlik tertîbinden Beyrut Vilâyetine iki bin ve Cebel-i Lübnan'a sekiz bin lira verilmesi ve keyfiyetin Harbiye ve Dâhiliye nezâretlerine tebliği tezekkür kılındı.
[12 Mart 1917], **BOA. MV 207/17**

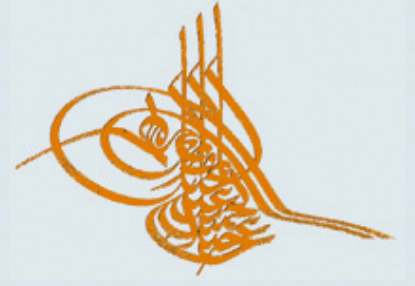

Beyrut ve Cebel-i Lübnan'daki muhtaçlar ile yetimhaneler için umumi mutfak açılıp erzak dağıtılması hususunda Meclis-i Vükelâ'da karar alınmıştır.

The decision taken by the Meclis-i Vükela (the Cabinet) concerning the building of a public kitchen for the needy and the orphan and the distribution of foods in Beirut and Jebel-i Lübnan.

Sultan II. Abdülhamid Han, 4 Mayıs 1900, BOA. İ. Hus 1318 M. / 9

ii 4

—●—○—□—△—◇—

Supply of

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

YILDIZ SARAY-I HÜMÂYÜNU

Baş Kitâbet Dâiresi

103

Hindistan kahtzedegânına hükümet-i seniyyece dahi mu'âvenet olunması zımnında Aydın hareket-i arz musâbîni içün Şehremânet-i Celîlesi'nde müteşekkil komisyonca kahtzedegân hakkında yüz ve elli ve on ve beş guruşluk i'âne biletleri tertîb ve tevzi' olunarak hâsıl olacak mebâliğ ile Bağdad ve Basra taraflarından lüzûmu kadar zehâ'ir bi'l-mübâyâ'a istikrâ olunacak vapurlarla hemân Hindistân iskelelerine irsâli münâsib mütâla'a olunduğuna dâ'ir vâsıl-ı dest-i ta'zîm olan fî 4 Muharrem sene [1]318 tarihli tezkire-i husûsiyye-i Sadâret-penâhileri manzûr-ı âlî ve sûret-i ma'rûza karîn-i tensîb-i hümayûn-ı cenâb-ı tâc-dârî olarak mücebince ifâ-yı muktezâsı ve kahtzedegâna taraf-ı eşref-i hazreti pâdişâhîden dahi mu'âvenet buyrulmak üzre mezkûr biletlerden atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye de takdîm kılınması şeref-sudûr buyrulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî mantûk-ı celîlinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Muharrem sene [1]318 ve fî 21 Nisan sene [1]316

Ser-kâtib-i Hazreti Şehriyârî

Bende

Tahsin

[4 Mayıs 1900], *BOA. İ. Hus 1318M/9*

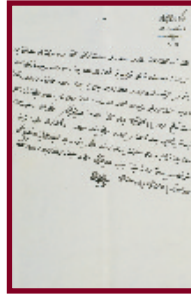

Hindistan'da kıtlık çeken halka, düzenlenen iane biletleri gelirleri ile Bağdat ve Basra tarafından yeterli miktarda zahire satın alınıp gönderilmiştir. Ayrıca onlara yardım amacıyla Sultan İkinci Abdülhamid tarafından iane biletlerinden bol miktarda satın alınarak bedeli Hindistan Müslümanlarına gönderilmiştir.

Enough provisions have been bought in Bagdad and Basra for starving people in India with money obtained by the sale of aid coupons for the victims of the earthquake in Aydın. Furthermore, a lot of coupons have been bought by Sultan Abdülhamid II to support the campaign and the income of those coupons has also been sent to the Indian muslims.

Sultan II. Abdülhamid Han, 28 Ekim 1889, BOA. Y. A. Hus 231/4

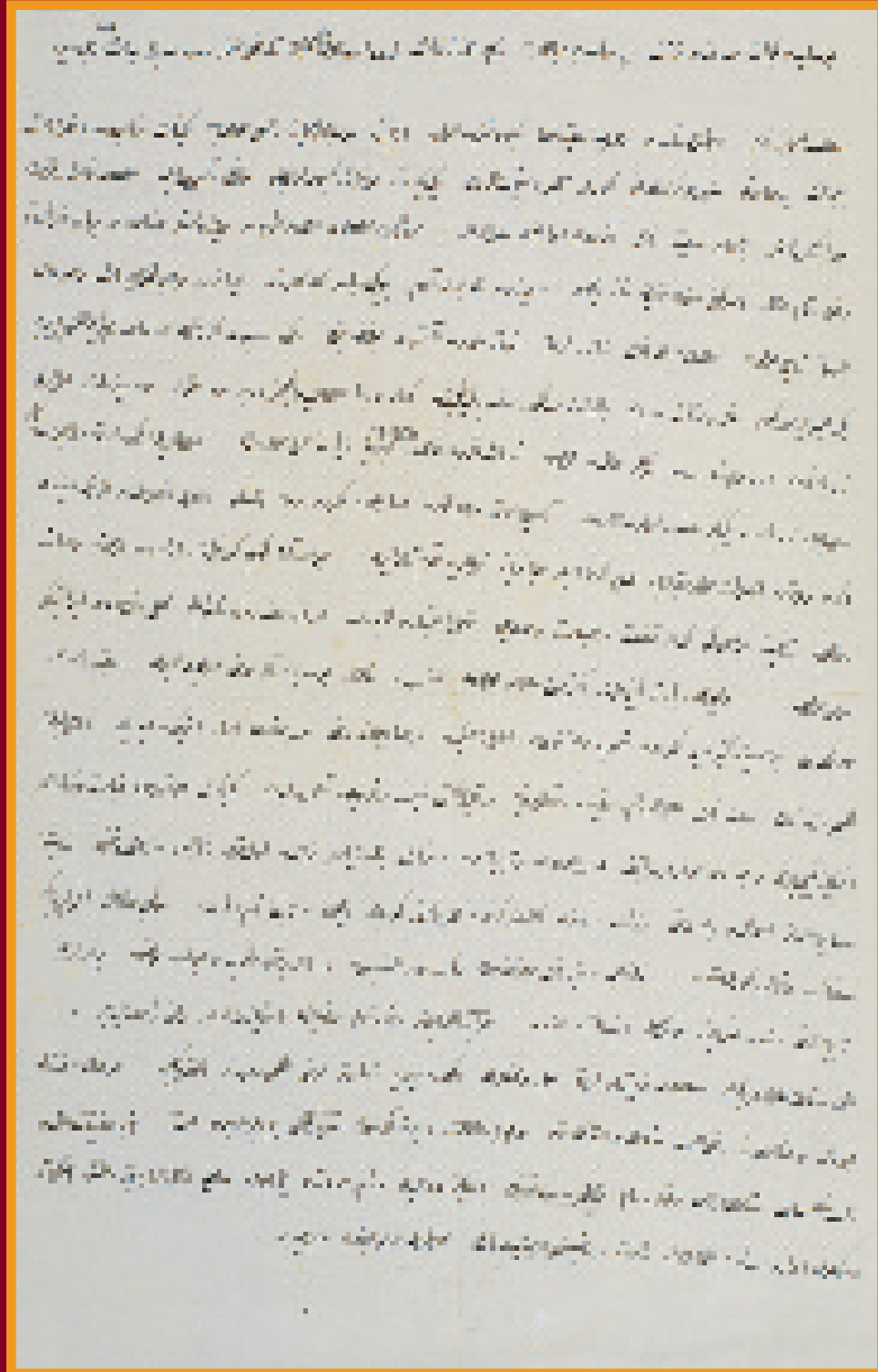
iü s

Osmanlı
Donanması'na ait
Ertuğrul
fırkateyninin
Hindistan'ın
Bombay Limanı'nı
ziyareti sırasında
yerli halkın
gösterdiği ilgi.

Vivid interest
shown by the
people to the
Ertoghrol frigate
during the visit of
Bombay in India.

Bombay'da Gücerâtî lisânında münteşir Kâsıd-ı Bombay nâm gazetesinin fî 28 Teşrîn-i Evvel sene 1889 tarihli nüshasında münderic bendin aynen tercemesidir.

Saltanat-ı Osmaniye'nin Ertuğrul nâmında bir harb sefinesi yirmi Teşrîn-i Evvel tarihinde Bombay Limanı'na dâhil olup geminin zâbitan ve neferâtının bilinmedik bir kıyâfetle şehirde gezdiklerini görenler mütehayyir ve müte'accib kalarak yek-dîgerinden bunların kimler olduğunu su'âl ve tefahhus ile sultân-ı nâmdâr tarafından buraya gelmiş olan bir Osmanlı sefinesinin âdemleri olduğunu haber aldılar. Mûmâ-ileyhime mahsûs ahâlî tarafından verilmiş olan ziyâfetlerde bu bâbda ekser kesâna vukûf-ı tâmm hâsıl ve Cuma günü ifâ-yı farîza-i namâz için sefineden pek çok âdem bü-yük câmie geldiklerinden limânımızda fırkateyn-i hümayûnun vücûdu umûmen şâyî' olup ahâlî-i Müslimenin ziyârete olan şevkı hadden aşırı bulunduğuna mebnî mezkûr sefineyi görmeğe iştiyâk-ı tâmm ile hücum etdiler. Geçen Cumartesi günü gazetemizin müdürü bizzât mezkûr sefineye gitdiğinde kenâr-ı deryâ ahâliden geçilmez derecede dolu ve sefinenin etrâfıyla merdivenleri izdihâm-ı nâsdan sökülmez hâlde olup şemsin gurûbu dahi ahâlinin sefineyi ziyâretine muhîl olamadı. Ahâlinin gemiye olan muhâcemesinden nâşî ba'zıları merdivenden geçmeye muktedir olmadıklarından asılı olan halatlara sarılıp gemi derûnuna atılmağla elleri halattan kurtulduğunda denize düşüp helâk olacaklarını adem-i tahattur ile cânlarını tehlikeye koymuşlar idi. Bu sûretle gemiye girenlerin arasında merhamet ve inâyet-i Rabbâniye şâyeste birisi ki kendi sıklet ve cesâmet-i vücûdunu nazar-ı itibâra almayarak sarf-ı makderet-i tâmm ile mahall-i maksûda erişmeye muvaffak oldu. Vapuru ziyârete gidenlerin ekserisi Müslimân olup âteşperestlerle putperestler dahi mevcûd idi. Sefinenin tâ'ifesi bu cem'iyyet-i kesîreyi görüp ta'accüb ve hoşnûdî ızhâr eylemekde ve zâbitânı dahi memnûniyetlerini ibrâz etmekde idiler. Ahâlinin hücumundan nâşî sefinenin ale'd-devâm tanzîf ve tathîrine birkaç kişi ta'yîn ve tahsis kılınmış idi. Geminin tâ'ifesi kıyâfet ve kârda İngiliz gemicileri derecede oldukça başka hüsn-i ahlâk ve terbiyede anların pek ziyâde fevkinde oldukları re'yü'l-ayn müşâhede kılındı. Şâyeste-i sitâyîş olan ahvâlden biri dahi züvvâra sefineyi kâmilten gezüp her tarafını görmek için serbestî-i tâmm verilmesidir. Bu gibi hâlin akvâm-ı dîger sefâ'ininde vukû'u görülmemiştir. Binâenaleyh sefinenin tâ'ifesi bir kimesneden bahşîş ve sâir bir şey talep ve kabûlünde bulunmayup bunların terbiyelerini ne kadar ta'rîf ve tafsîl etsek azdır. Fırkateyn-i hümayûn me'mûrîninden ba'zıları İngilizî lisâna dahi vâkîf idiler. Hindistan müslûmanlarının sultân-ı zîşâna olan meyl ü muhabbetleri mezkûr sefineyi ziyârete olan hücumlarından anlaşılır. Bu hâli sefinenin kaptan ve zâbitânı re'yü'l-ayn müşâhede etdiklerinden vukû'-ı hâlin resîde-i gûş-i şehin-şâhî buyrulacağından emînz. İşbu hakikât-ı hâlden zât-ı melek-simât-ı şâhâneleri vukûf-ı tâmm hâsıl buyurduklarında İngiliz Devletiyle devâm-ı meveddetde pek çok menâfi' hâsıl olacağına mutma'in ve hükûmet-i İngilizî idâresinde Müslimânların râhat ve terakkîsini işiderek mahzûz olacakları bedihîdir.

28 Ekim 1889, *BOA. Y. A. Hus 231/4*

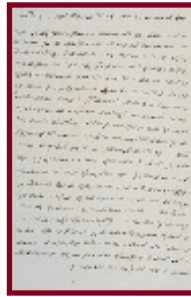

Osmanlı Donanması'na ait Ertuğrul fırkateyninin Hindistan'ın Bombay Limanı'nı ziyareti, Bombay'ın Müslüman, ateşperest ve putperest ahalisi üzerinde fevkalade heyecan uyandırmıştır. Fırkateynde bulunan Osmanlı subay ve askerlerine gösterilen ilgi ve sevginin galeyan derecesinde olduğu görülmüştür. Bölge halkı söz konusu gemiyi sürekli ziyaret etmiştir. Bu ziyaretler esnasında Osmanlı askerlerinin ağırbaşlılıkları ve terbiyeleri dikkat çekmiştir.

The visit of the Ertoghrl frigate of the Ottoman fleet to Bombay in India has caused great enthusiasm at the Muslims, Zoroastrians, and Idolators in Bombay. It has been seen that the interest and affection shown to the Ottoman officers and soldiers on the frigate has reached a degree of exaggeration. The people of the region have always visited the mentioned ship. During this visit, the seriousness and the good education of the Ottoman soldiers have been observed.

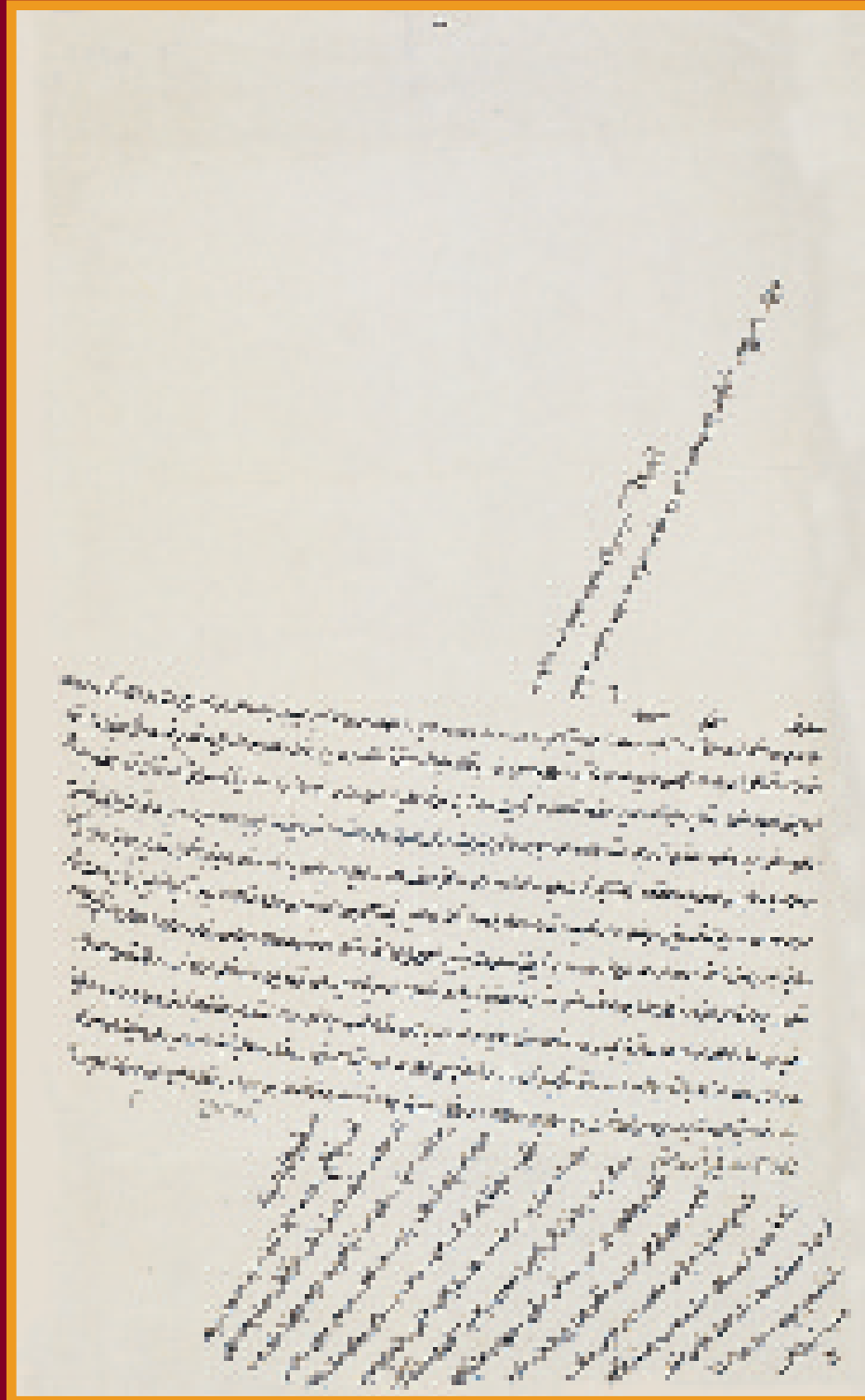

Sultan Abdülmecid Han, 12 Aralık 1851, BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 7706

Cava hükümdarının
Osmanlı Devleti
vatandaşlığına
geçme talebi.

Demand of the
King of Jawa for
the Ottoman
citizenship.

Atûfetlü efendim hazretleri

Bilâd-ı Cava hükümdarı tarafından atebe-i ulyâ-yı hazreti Hilâfet-penâhîye olarak vârid olan arıza iktizâ-yı emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî üzre terceme etdirilerek ve getiren âdemin ifâdâtı dahi kaleme aldırılarak Meclis-i Vâlâ'ya havâle olunmasıyla ol bâbda kaleme alınan bir kıt'a mazbata melfûf kâğıd ile beraber manzûr-ı âli buyrulmak için takdim kılındı. Me'âl-i mazbatadan müstefâd olduğu vechile hükümdâr-ı müşârun-ileyh sâye-i ihsân-vâye-i hazreti şâhânedede tâbî'yyet-i saltanat-ı seniyye şerefine mazhariyyet emel ve arzûsunda bulunmasıyla is'âf-ı niyâzı muvâfık-ı şân-ı şevket-ni-şân-ı hazreti pâdişâhî olup ancak böyle bir hükûmet hakkında şu derece iş'âr ve ifâde ile icrâ-yı levâzım-ı metbû'yyet muvâfık-ı usûl olamayacağından işbu arızasına icâbı vechile cevâb sûretiyle tahrîrât yazılarak gelen âdemleri Yemen vâlisi devletlü paşa hazretlerine terfikan Yemen'e gönderilip ve oradan dahi devletce sîfât-ı resmiyesi olmayarak yanlarına bir münâsib me'mûr katılıp hükümdâr-ı müşârun-ileyh cânibine irsâl ile keyfiyyât-ı mevcûdesi ve derece-i maksad ve niyeti lâyıkiyle öğrenilip iş'ârı vechile cihet-i irtibât ve tâbî'yyete niyet-i sahîhası anlaşıldığı hâlde onun üzerine şerâyet-i tâbî'yyete dâ'ir ruhsat-ı lâzıme ve kâfiye ile bir mu'teber ve mu'temed âdemi alınarak bu tarafa vürûd ile keyfiyyetine ma'lûmât-ı yakîniyye istihsâl olunduktan sonra iktizâ-yı hâlin icrâsı ve me'mûr-ı merkûma i'tâsı lâzım gelecek ta'lîmât bu tarafda kaleme alınarak manzûr-ı âli buyrulduktan sonra müşârun-ileyh hazretlerine verilmesi ve gelen âdemlerinin hîn-i avdetlerinde yevmiyeleri kat' olunacağından buna mukâbil masârif-i seferiyyelerine medâr olmak üzre cânib-i Hazîne-i Celîle'den münâsibi mikdâr harc-ı râh ihsân buyrulması tezekkür olunmuş ve bu adam vâli-i müşârun-ileyh hazretlerini götürcek vapura ırkâben Mısır'a gönderilmek üzre yanında bulunan on bir nefer tevâbi'yle kendisine yol harçlığı olarak on beş bin gurus mikdarı atıyye-i seniyye ihsân buyrulması inâyet-i cihân-şumûl-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîye şâyân olacağı tahattur kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı Hazreti cihân-bâni müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise mantûk-ı celîli üzre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 16 Safer [12]68

Marûz-ı çaker-i kemineleridir ki

Enmile-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zıkr olunan mazbata ve kâğıd manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazreti pâdişâhî buyrulmuşdur. İstîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri vechile arıza mezkûreye cevâb sûretiyle tahrîrât yazılarak gelen adamlar vâli-i müşârun-ileyh hazretlerine terfikan Yemen'e gönderilip ve oradan dahi devletce sîfât-ı resmiyesi olmayarak yanlarına bir münâsib me'mûr katılıp hükümdâr-ı müşârun-ileyh cânibine irsâl ile ber-minvâl-i muharrer keyfiyyetine ma'lûmât-ı yakîniyye istihsâl olunduktan sonra iktizâ-yı hâlin icrâsı ve me'mûr-ı merkûma i'tâsı lâzım gelecek ta'lîmât bu tarafda kaleme alınarak manzûr-ı âli buyrulduktan sonra müşârun-ileyh hazretlerine verilmesi ve gelen adam vapur-ı mezkûra ırkâben Mısır'a gönderilmek üzre yanında bulunan tevâbi'yle kendüsine ol mikdar atıyye-i seniyye i'tâ olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı münifinden olarak mezkûr mazbata ve kâğıd yine savb-ı âli-i âsafîlerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Safer [12]68 / [12 Aralık 1851], **BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 7706**

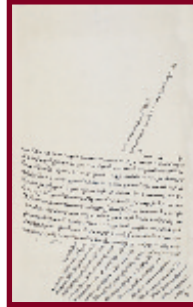

Cava hükümdarının Osmanlı vatandaşlığına geçme talebinin yerinde araştırılması için güvenilir bir memur görevlendirilsin. Yapılan araştırmanın sonucuna göre isteği değerlendirilsin.

A reliable official has been appointed to investigate the demand of the King of Jawa for the Ottoman citizenship. According to the result of the investigation, it has been decided to evaluate his application.

Sultan Abdülaziz Han, 30 Nisan 1869, BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 1524

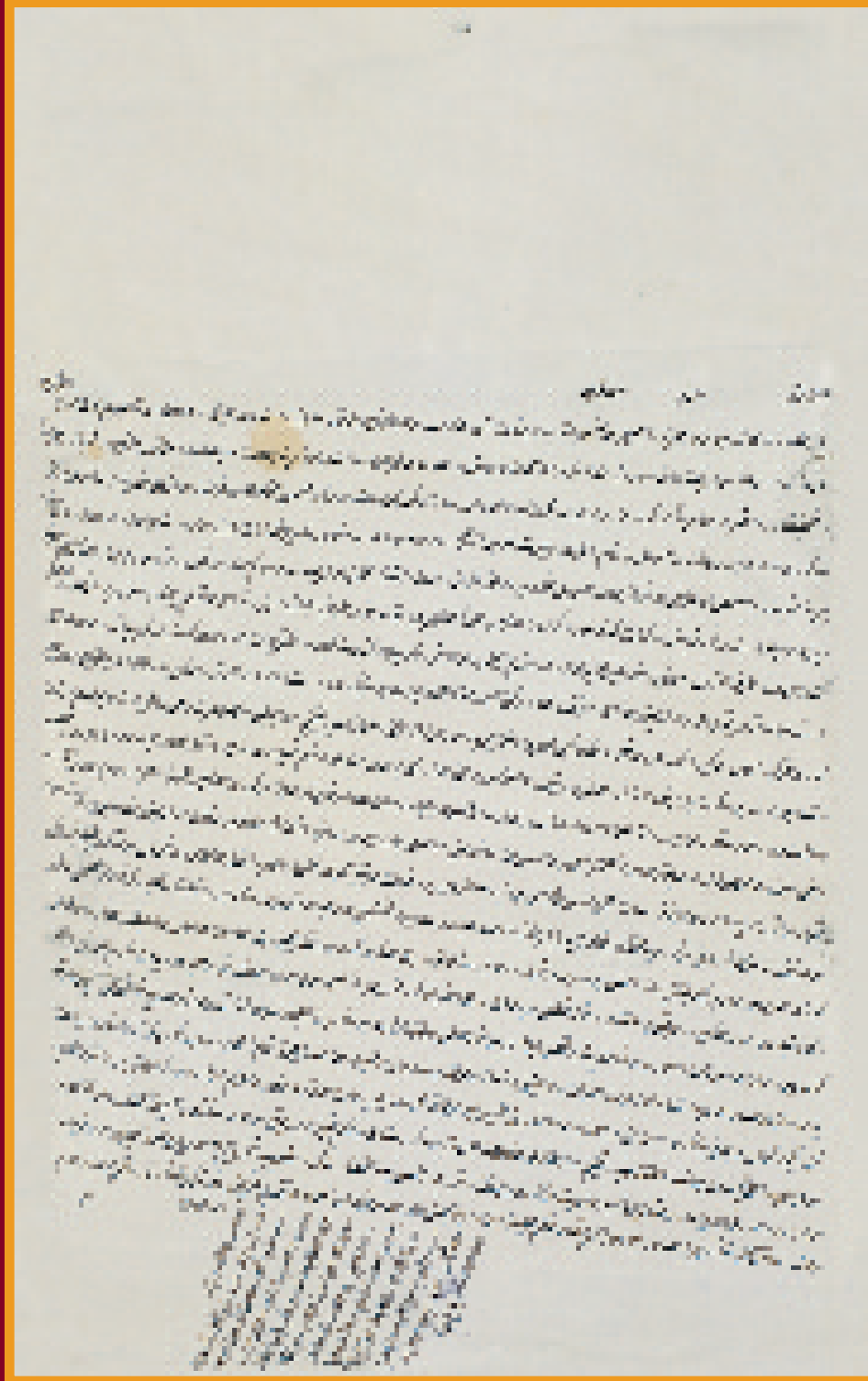
ii 7

Hint Okyanusu'nda
bulunan Sumatra
Adası'nda Alâeddin
Mansur adlı
hükümdarın
yönetimindeki Açe
Hükümeti ve
ahalisinin Osmanlı
vatandaşlığına
girme talepleri.

Demand of the
Government of
Achin (on the
island of Sumatra in
the Indian Ocean),
which is ruled by
Alaeddin Mansour,
and its inhabitants
for Ottoman
citizenship.

Atûfetlü efendim hazretleri

Bahr-i Hind'de kâ'in Cava cezîre-i cesîmesi mensûbatından bulunan Eşi hükûmet ve memâlikinin taraf-ı saltanat-ı seniyyeden zabt ve muhâfazasıyla tâbi'iyetlerinin kabûlü, ahâlisi tarafından istid'â olunduğuna dâir Emâret-i Mekke-i Mükerrreme ile Hicaz Vilâyeti'nden mukaddemâ vukû' bulan iş'âr üzerine ba'zı istizâhâtı mutazammın yazılan tahrîrâta cevâben ve tahkîkât-ı vâkı'ayı hâviyen bu kere vârid olan muharrerât ve evrâk-ı sâ'ire geçen gün akd olunan Meclis-i Mahsûs'da kırâ'et olundu. Hülâsa-i me'âlleri belde-i mezkûre Cava cezîrelerinden Semutra [Sumatra] nâm adanın cihet-i garb-ı şî-mâlisinde ve Alâeddîn Mansûr nâm bir hükümdârın taht-ı idâresinde olarak düvel-i sâ'irenin birine nisbet ve ta'alluku olmadığı ve fakat bazı mahalleri Felemenk Devleti tarafından zabt ve iştirâ kılınmış olduğundan ve hâkim-i müşârun-ileyh fetk u ratk-ı umûrda biraz iktidârsızlığı cihetiyle işin ilerisinden korkduğundan gerek kendüsi ve gerek ahâlisi müttahiden memleketlerini bütün bütün taraf-ı saltanat-ı seniyyeye terk ve teslîm etmek emelinde bulundukları ve hâkim-i müşârun-ileyhin taraf-ı eş-ref-i hazreti Hilâfet-penâhiye olarak takdîm eylemiş olduğu nâmesiyle kendisine gelen mektûbların sûretleri gönderildiği beyânından ve bunların istid'âsı karîn-i kabûl-i âlî olduğu hâlde hakikat-ı hâli re'yü'l-ayn müşâhede ile bilâd-ı mezkûreyi dest-i idâreye aldıktan sonra Bâb-ı Âlî ile bi'l-muhâbere icâb-ı hâle göre hareket etmek ve gider iken Yemen ve Şihr ve Mukallâ gibi mahallere uğrayup oraların taraf-ı saltanat-ı seniyyeye tahkîm-i revâbıtı husûslarına dahi bakmak üze politika-i zamâna âşî-nâ buradan bir me'mûr ile iki yüz kadar askerin ta'yîn ve i'zâmı ve Muhâ civârında bulunan Meşâliha ve Hakem kabileleri beyninde vukû'a gelen mücâdele ve münâza'anın tahkîk edilmesinin dahi me'mûr olacak zâta havâlesi ifâdâtından ibâret olmasıyla icâb-ı hâl mütâla'a kılındıkda belde-i mezkûre ahâlî-si umûmen ehl-i İslâm olarak arâzîsi dahi münbit ve mahsûldâr olduğu cihetle az himmetle i'mâr ve ıslâhına bakıldığı hâlde pek çok menâfi' ve fevâ'id husûlü me'mûl olduğu misillü bunların dehâletleri kabûl olunur ise oralarda bulunan sâ'ir ehl-i İslâmın dahi cânib-i saltanat-ı seniyyeye dehâlet ve te-ba'iyetleri melhûz olup fakat bu adalarda Felemenk Devleti'nin haylice memâliki bulunduğundan mu'ahharan belde-i mezkûreye tahattî ve tecâvüz eder ise taraf-ı Devlet-i Aliyye'den mukâbele olun-maklığı ve bir çok müşkilât-ı hâriciye ve tekellûfât-ı külliyye giriftâr olmaklığı dahi göze aldirmek lâ-zım geleceğine binâ'en işi birden bire kabûl derecesine götürüp de sonra geri dönmeğe mecbûriyet hâsıl etmemek ve hakikat-ı hâl bi'l-etrâf anlaşılarak ondan sonra redd ve kabûl hakkında bir karâr-ı kat'î verilmek daha hayırlı görünmüş ve binâen-aleyh evvel emirde sıfât-ı gayr-ı resmiyyede ve pek mektûm sûrette bir me'mûr gönderilerek ahvâllerinin ve sûret-i dehâletlerinin tahkîk edilmesi muvâ-fık-ı maslahat bulunmuş olmasıyla bu me'mûriyet içün münâsibi araşdırıldıkda Musavva' Kâimma-kâm sâbık sa'âdetlü Pertev Efendi lisân-ı Arabîye âşînâ ve oraların ahvâline ve politika-i zamâna vu-kûf ve ma'lûmâtı olmasıyla bu iş içün tamâm ehl ve münâsib görüldüğüne binâen onun seyâhate gi-der gibi gitmek ve belde-i mezkûre ahvâlini ve sûret-i dehâletlerini tahkîk ile bu tarafa mahremâne bildirmek üze me'mûr ve i'zâm edilmesi ve zikr olunan Yemen ve Şihr ve Mukallâ'ya uğrayup ahâlî-sinin cânib-i saltanat-ı seniyyeye tahkîm-i revâbıtları husûsuna gayret ve mezkûr Meşâliha ve Hakem kabileleri beyninde olan münâza'ayı tahkîk eylemesinin dahi kendüsine havâlesi ve sûret-i hâlin emâ-ret-i müşârun-ileyhâ ile vilâyet-i mezkûre vâliliğine dahi bildirilmesi beyne'l-huzzâr tezekkür ve tas-vîb kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı Hazreti şehinşâhî şeref-sünûh ve sudûr buy-rulur ise infâz-ı hükmi celiline ibtidâr olunacağı ve evrâk-ı merkûme leffen arz u takdîm kılındığı be-yânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 17 Muharrem sene [12]86

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı melfûfe manzûr-ı dekâyik-

nüşûr-ı hazreti mülûkâne buyrulmuş ve tasvîb ve istizân olunduğu üzre efendî-i mûmâ-ileyhin me'mûr ve i'zâm edilmesi ve husûsât-ı sâirenin dahî kendüsine havâlesi ve sûret-i hâlin emâret-i müşârun-ileyhâ ile vilâyet-i mezkûre vâilîliğine bildirilmesi müte'allik ve şeref-sünûh buyrulan emr u fermân-ı isâbet-unvân-ı cenâb-ı cihân-bânî mantûk-ı âlisinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı sâ-mî-i Sadâret-penâhîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân Hazreti veliyyü'l-emrindir.

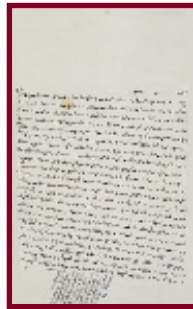
Fî 18 Muharrem sene [12]86 / [30 Nisan 1869], **BOA. İ. Meclis-i Mahsûs 1524**

Hint Okyanusu'nda bulunan Sumatra Adası'nda Alaaddin Mansur adlı hükümdarın yönetimindeki Açe Hükümeti ve ahalisinin Osmanlı vatandaşlığına girme talepleri ile Muha civarında bulunan Meşaliha ve Hakem kabileleri arasındaki anlaşmazlığın sebeplerinin mahallinde araştırılması için Musavva eski kaymakamı Pertev Efendi görevlendirilmiştir.

Pertew Efendy, the former kaim-i makam of Musawwa, has been appointed to investigate the demand of the Government of Achin (on the island of Sumatra), which is ruled by Alaeddin Mansour, in Indian in the Indian Ocean and its inhabitants for Ottoman citizenship and the reasons for the disagreements between the tribes of Mesheliha and the Hakem in Muha.

Sultan II. Abdülhamid Han, 29 Mayıs 1890, BOA. Y. A. Hus. 235/73

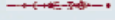

ii 8

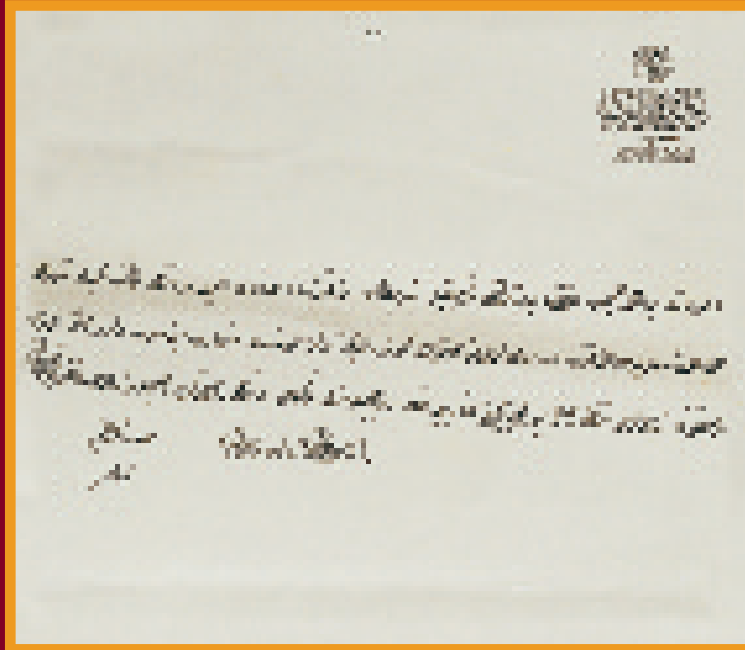
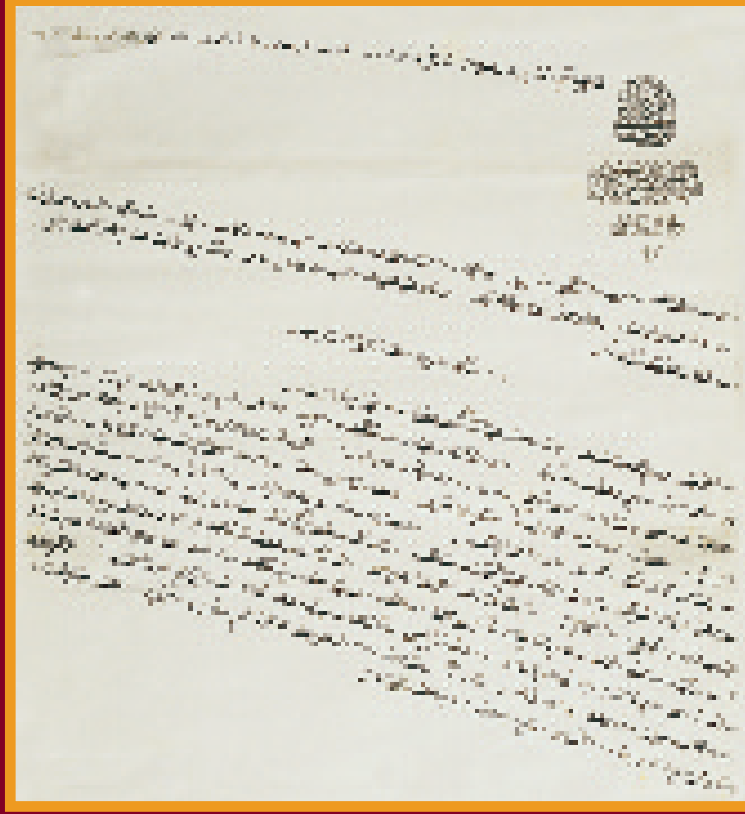

Güney Afrika'nın
Kimberley
şehrindeki
Müslümanların,
İkinci
Abdülhamid'in
doğum gününü
kutladıkları ve
şehirlerine bir
Osmanlı okulu
açılmasını
istedikleri.

Demand of the
Muslim community
in Kimberley in
South Africa who
celebrate the
birthday of
Abdülhamid II for
building an
Ottoman School in
their city.

BÂB-I ÂLÎ

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye

Tercüme Odası

Aded

Hâriciye Nezâreti'ne f 9 Mayıs sene 90 tarihiyle Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden vârid olan 111 numaralı tahrîrâtın tercemesidir.

Vilâdet-i bâhirü'l-meymenet-i hazreti padişâhî münâsebetiyle tebrîkât ve ihtirâmâtı hâvî olup Ümit Burnu'nda kâ'in Kimberley şehri cemâ'at-i İslâmiyyesi tarafından sefârete îsâl olunan bir kıt'a mahzar leffen irsâl kılındı. Bunun atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı mülûkâneye arz u takdîmi vâbeste-i inâyet-i aliyye-i âsafâneleridir.

F Nisan sene 890 tarihli melfûf mahzarın tercemesidir.

Emirü'l-Mü'minin Hâdimü'l-Haremeyni's-Şerîfeyn Gâzî Sultân Abdülhamîd Hân-ı Sanî hazretlerine arıza-i çâkerânemizdir.

Zîrde muharrer [sâhib-i] imzâ imâm ve hatîb ve müezzinler vilâdet-i hümâyûn-ı cenâb-ı padişâhîleri münâsebetiyle tezâyüd-i ömr ü ikbâl-i şâhâneleri temenniyâtını Afrika-yı Cenûbî ahâlî-i İslâmiyyesi nâmına olarak kemâl-i ta'zîm ve meveddet ve hulûs-ı kalble arz ederiz. Her ne kadar memâlik-i mahrûse-i şâhânelerinden binlerce mil bu'd mesâfede isek de eltâf ve inâyât-ı şâhânelerinden müstefid olduğumuzu ve sa'âdet-i mâddiye ve ma'neviyemizin cânib-i seniyyü'l-cevânib-i cenâb-ı şehriyâriyelerinden dâimâ iltizâm buyurulduğunu kemâl-i teşekkür ve mahmidetle yâd u tahattur eylemekdeyiz. Cülûs-ı meyâmin-me'nûs-i mülûkânelerinden berü güzerân eden on dört sene zarfında bi-avnihi Te'âlâ millet-i Osmaniye'nin etdiği terakkiyât-ı azîmeyi çeşm-i iftihâr ile müşâhede ve zât-ı akdes-i Hılâfet-penâhilerinin teba'a-i sâdikalarına müddet-i medîde icrâ-yı saltanat buyurmalarını Cenâb-ı Hakk'dan tazarru' ve niyâz etmekdeyiz. Afrika-yı Cenûbî ahâlî-i İslamiyesi zat-ı şevket-simât-ı Hazreti padişâhîlerine kâffe-i revâbit-ı dîniye ve kalbiye ile merbûtdurlar. Muhassenât-ı kesîresi meşhûd olan Mekteb-i Osmânî'nin te'sîsi mahza eser-i lutf u inâyet-i cenâb-ı padişâhîleri olmağla maârifin etfâl-i İslâmiyyemiz beyninde emr-i intişârı nâm-ı nâmî-i cenâb-ı şehriyâriyelerinin şân ü şeref-i ebedîsini bir kat daha tezyîd edeceğini kemâl-i meserret ve ibtihâc ile der-hâtır ederiz. Ömr-i hümâyûnlarını mekâsîd-ı âliye husûlüne sarf ve hasr buyurmakda olan zât-ı şevket-simât-ı hazreti tâcdârîlerinin her güne ni'am-ı dünyeviyyeye nâiliyyetleriyle saltanat-ı seniyyelerinin zâten âfâk-gîr-i âlem olan şân ü azametinin devâm ve bakâsını Cenâb-ı Hakk'dan temennî eyleriz.

BÂB-ı ÂLÎ

Dâire-i Sadâret

Amedî-i Divân-ı Hümâyûn

Vilâdet-i bâhirü'l-meymenet-i hazreti padişâhî münâsebetiyle tebrîkât ve ihtirâmâtı hâvî Ümit Burnu'nda kâin Kimberley şehri cemâ'at-i İslâmiyyesi tarafından irsâl olunan mahzarın gönderildiğine dair Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden vârid olan tahrîrât ve melfûfu tercemeleri manzûr-ı âlî buyrulamak içün Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi ve mezkûr mahzarın aslıyla berâber arz ve takdîm kılındı efendim.

Fî 11 Şevval sene [1]307 fî 17 Mayıs sene [1]306

Sadr-ı a'zam

Kâmil

[29 Mayıs 1890], *BOA. Y. A. Hus. 235/73*

Güney Afrika'nın Kimberley şehrindeki Müslüman topluluğu, Sultan İkinci Abdülhamid'in doğum gününü kutlayarak bağlılıklarını toplu bir dilekçe ile bildirmişlerdir. Ayrıca şehirlerinde bir Osmanlı okulu açılmasını istemişlerdir.

Celebrating the birthday of Sultan Abdülhamid II, the Muslim community in Kimberley in South Africa has declared their loyalty to the Ottoman rule in a petition. In addition, they have asked for an Ottoman school to be built in their city.

Sultan II. Selim Han, 17 Ocak 1568, BOA. Mühimme Defteri 7, hüküm 721

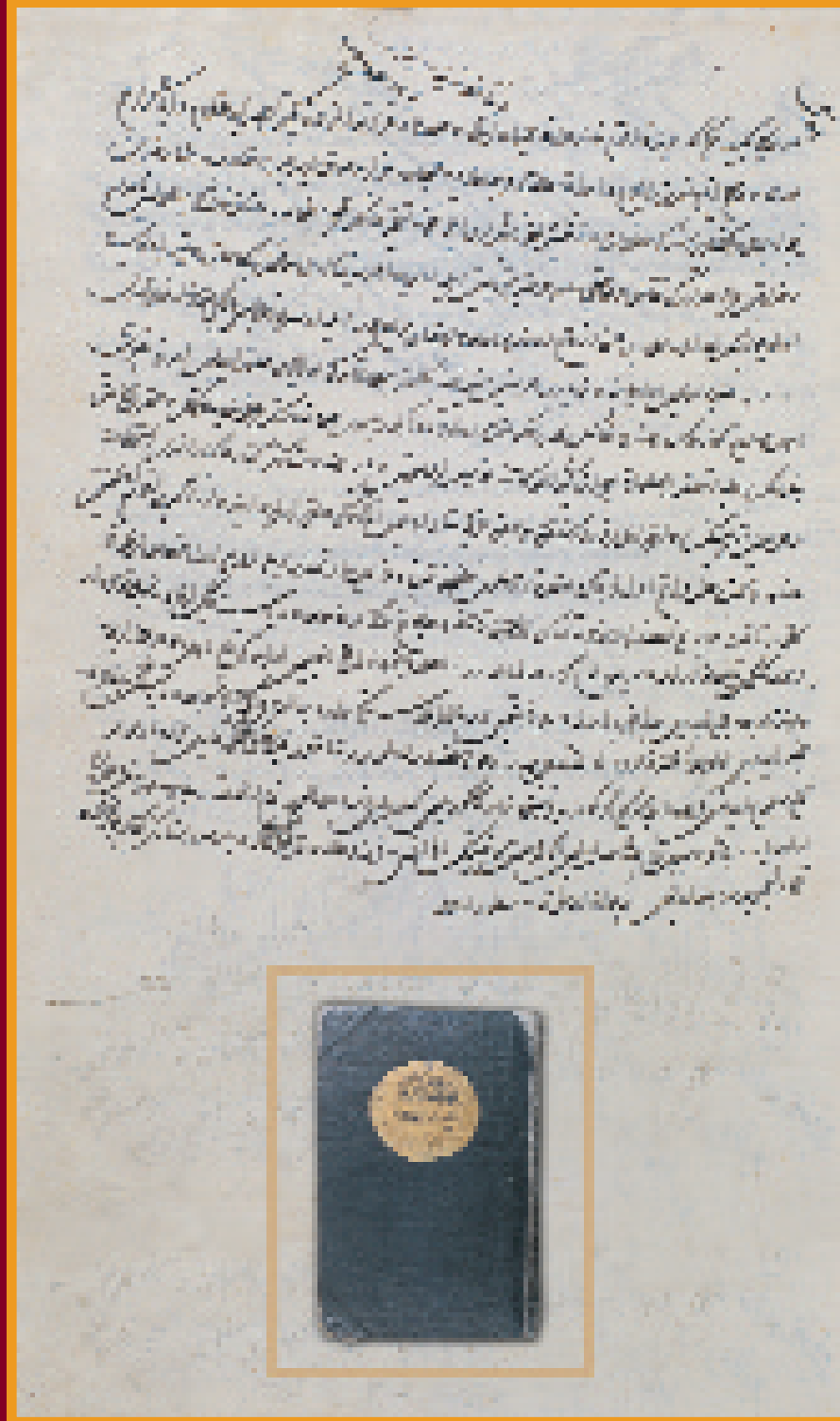
ii 9

Sultan İkinci
Selim'in, Akdeniz'i
Kızıldeniz'e
bağlamak üzere bir
kanal yapılması
hakkındaki fermanı.

Ferman issued by
Sultan Selim II
ordering to dig a
canal connecting
the Mediterranean
with the Red Sea.

Yazıldı.

Paşa hazretlerine verildi. Fî 17 Receb, sene: 975

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki

Bundan akdem hânedân-ı cihâd-âmâl ve dūdman-ı gazâ-nevâlimüzden geçen ecdâd-ı ızâm ve âbâ-i kirâmım nevvera'llâhü merkadehüm eyyâm-ı nusret-encâm ve evân-ı sa'âdet-fercâmların cihâd u gazâyâ sarf edüp meğârib ve meşârikdan nice iklimler ve memleketleri şirk [ve] dalâletden şemşir-i zaffer-te'sirleri ile feth u teshîr [ve] memâlik-i mahmiyye-i Osmâniyye'ye muzâf kılmışlar. Selâtin-ı nâm-dâr ve havâkîn-ı âlî-mıkdârın tefâhur ve tefâzuli hâdim-i Harameyn-i Şerîfeyn ile olup el-hamdü lil-lâhi Te'âlâ ol sa'âdet bana mukadder ve müyesser olup ol cevânibin ahvâl u atvârı hüsn-i intizâm üzere olmak aksâ-yı murâdımdır. Eyle olsa; Portugal-i la'în memâlik-i Hindüstân'a tegallüb cihetinden [boşluk] ve müstevlî olup ol cânibden ziyâret-i Harameyn-i Şerîfeyn'e gelen Müslimânların yolları münsedd olup andan gayrı ehl-i İslâm küffâr-ı hâksâr-ı düzah-makâmın taht-ı hükûmetinde olmak revâ görülmeyüp Hakk Te'âlâ 'nın ulüvv-i inâyetine tevekkül ve Hazreti Risâlet-penâh'ın aleyhi efdalü's-salavât mu'cizât-ı kesrû'l-berekâtına tevessül olunup diyâr-ı Hindüstân'ın küffâr-ı hâksâr elinden istihlâsına ve Harameyn-i Şerîfeyn'in dahı etrâf u eknâfında bazı fırka-i dâlle olup anların dahı ol cevânibden izâleleri lâzım olmağın inân-ı azîmet-i husrevânem ol taraflara munsarif kılınmağa niyyet ve azîmet olunmuşdur. Eyle olsa; ol husûs için küllî Donanma-i Hümâyûnum ihzâr olunmak tedârik olunup Donanma-i Hümâyûnum denizden Süveys deryâsına geçmek için bir hark kesilmek gâyet se-zâvârdır. Buyurdum ki;

Vusûl buldukda, aslâ te'hîr u terâhî etmeyüp ol yerin tamâm ehl-i vukûf mi'mârların ve mühendislerin cem' edüp dahı yarar âdemler koşup irsâl eylesin ki varup Akdeniz ile Süveys deryâsının mâbeynlerin tettebbu' edüp ol berriyye mahallinden hark olmağa kâbil midir ve tûli ne mıkdâr olur ve yanaşur kaç gemi gitmeğe kâbil hark olur; tamâm ma'lûm edinüp arz eylesin ki, ana göre tedâriki görölüp kesdirilüp inşâallahü'l-azîz tamâm oldukda inâyet-i Hakk celle ve alâ ile ol diyâra cihâd-ı fi-sebilillâhi Te'âlâ müyesser olup eğer Harameyn-i Şerîfeyn'in etrâfin fırka-i dâlleden tathîr ve eğer diyâr-ı Hindüstân'ın küffâr-ı Portugal'dan feth u teshîridir müyesser olup dîvân-ı a'mâlimizde mastûr ola.

[Fî 17 Receb, sene 975] / [17 Ocak 1568], **BOA. Mühimme Defteri 7, hüküm 721**

Mısır beylerbeyisine hüküm ki:

Haremeyn etrafında türeyen itikadı bozuk fırkaları o civardan uzaklaştırmak, Portekiz'in Hindistan'ı istilâ ederek bölgeden gelen Müslümanların hac yolunu kapatmalarına mani olmak ve Hint Müslümanlarını küfrün zulmünden kurtarmak amacıyla Akdeniz'den Kızıldeniz'e bir kanal açılması son derece uygun olacaktır. Buyurdum ki:

Bu konuda mimar ve mühendislerle bir keşif yaptırılсын. Kanalın açılıp açılmayacağı, açılabilirse boyutlarının ne kadar olacağı bildirilsin ki gereğini yapalım.

Decree to the beglerbeg of Egypt:

I order you to dig a cannal connecting the Mediterranean with the Red Sea, to dislocate the infidel communities around the Haremeyn, to hinder Portugal to close the pilgrim road for muslims coming from India, for it is not appropriate for Indian Muslims to be under Portuguese rule.

Sultan II. Abdülhamid Han, [1900]

۱۵۰

Hicaz
Demiryolu
Haritası.

Map of the
railroad of Hejaz.

